

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 7 Ιουνίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 929

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Οι τελειόφοιτοι και το άγχος της επιτυχίας

Η «Κ» συνομίλησε με τον σχολικό ψυχολόγο Γιώργο Πογιατζή, με τελειόφοιτους και με γονείς για να σκιαγραφήσουμε πώς η κάθε πλευρά αντιλαμβάνεται την πρόκληση των Παγκύπριων Εξετάσεων. **Σελ. 10**

ΥΠΟΘΕΣΗ ΣΑΝΤΗ

Τα ερωτήματα που προκύπτουν μετά το πόρισμα

Η Αστυνομία παρουσίασε τα αποτελέσματα της διερεύνησης των καταγγελιών Δρυσιώτη. Τι απάντησε και τι άφησε αναπάντητο και ποια σημεία ενδέχεται να μεταφερθούν στη νέα ποινική διερεύνηση. **Σελ. 11**

ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΥΝΑ

Στην εποχή των drones

Τρόπους προστασίας των ακριβών φρεγατών και αεροσκαφών από φθηνές μη επανδρωμένες απειλές αναζητεί η Αθήνα. Εξετάζεται πώς θα αναπτυχθούν δυνατότητες ηλεκτρονικού πολέμου και μη επανδρωμένες πλατφόρμες. **Σελ. 16**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

NUROFEN
EXPRESS 120mg
Nurofen Express 120mg

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΟ 142

ΜΟΥΝΤΙΑΛ 2026

Τι περιμένω να δω στα γήπεδα της Αμερικής

- Το πρόγραμμα με όλους τους αγώνες του τουρνουά
- **Ινφαντίνο:** Ο «Λουδοβίκος» πίσω από τη γιορτή
 - 40 χρόνια από «το χέρι του Θεού»

Γράφουν: Κώστας Βαϊμάκης, Αλέξανδρος Λοθάνο, Βασίλης Σαμπράκος, Γιάννης Τσαούσης

Σελ. 21-24

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ρωγμές στον άξονα Μπίμπι - Τραμπ

Ο Αμερικανός πρόεδρος φαίνεται να χάνει πλέον την υπομονή του με τον Μπ. Νετανιάχου, λόγω της παράτασης του πολέμου. Μπ ευνοϊκοί οιωνοί για τις ενδιάμεσες εκλογές του Νοεμβρίου για τους Ρεπουμπλικανούς. **Σελ. 19-20**

ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Το σκεπτικό για πρόωρες εκλογές

Η καθυστέρηση νέων κομμάτων στον εκλογικό στίβο έχει προκαλέσει πιο σκληρό ανταγωνισμό στους κόλπους της αντιπολίτευσης, χωρίς να πιλύττει την κυβέρνηση. Επανερχονται στο Μαξίμου τα σενάρια για πρόωρες εκλογές. **Σελ. 17**

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ - ANNITA ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Σε τροχιά σύγκρουσης για το 2028

Η πρόεδρος του ΔΗΣΥ, ως ο «αντίπαλος πόλος», ικανός να απειλήσει τη «μονοκρατορία» Χριστοδουλίδη

Η μεταβολή των ισορροπιών στο κυπριακό πολιτικό σκηνικό που επήλθε από τις δύο εκλογικές διαδικασίες, δημιουργεί νέα δεδομένα για τις προεδρικές εκλογές του 2028. Το αποτέλεσμα της 24ης Μαΐου και της 4ης Ιουνίου, κατέγραψε τα πρώτα ρήγματα στο πολιτικό status quo που εξασφάλιζε τη «μονοκρατορία» Χριστοδουλίδη,

αναδεικνύοντας στο πρόσωπο της προέδρου του Δημοκρατικού Συναγερμού και προέδρου της Βουλής, τον ισχυρό αντίπαλο πόλο, ικανό να αντιπαραταχθεί εκλογικά στον νυν Πρόεδρο. Η μέχρι πρότινος απουσία του, εδραίωνε την εικόνα του Νίκου Χριστοδουλίδη ως του απόλυτου φαβορι, κάτι που πλέον έχει ανατραπεί. **Σελ. 4, 5**

ΒΟΥΛΗ

Μπρα ντε φερ για τις προεδρίες των Επιτροπών

Μετά την εκλογή προέδρου της Βουλής, τα κόμματα ανασυντάσσονται και επικεντρώνονται στις διεργασίες για τη διεκδίκηση των προεδριών των κοινοβουλευτικών επιτροπών. Τι ζητάει το κάθε κόμμα και οι ισορροπίες στη διαδικασία κατανομής. **Σελ. 6**

ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Η υπεύθυνη στάση δικαιώνεται

Ο Χάρης Γεωργιάδης σε συνέντευξή του δηλώνει, μεταξύ άλλων, ότι ο Συναγερμός είναι ο νικητής των εκλογών και επισημαίνει την προοπτική συνεργασίας με το ΔΗΚΟ. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Κερδισμένοι

Αύριο Δευτέρα ρίχνονται στη μάχη των Παγκύπριων Εξετάσεων 5.139 μαθητές και μαθήτριες, διεκδικώντας μία θέση στα δημόσια ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα Κύπρου και Ελλάδας. Σίγουρα αυτή είναι μία πρώτη μάχη που καλούνται να δώσουν, η καλύτερα μία πρώτη αναμέτρηση με τις απαιτήσεις μιας νέας ζωής που ανοίγεται πλέον μπροστά τους. Είναι η αρχή ενός δρόμου, και σίγουρα δεν είναι το τέλος. Ακόμα και η προσπάθεια για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα είναι επιτυχία. Οι νέες και οι νέοι που αύριο θα παρακαθήσουν στις εξετάσεις, έχουν στο μυαλό τους πως τίποτα δεν καθορίζεται από τις Παγκύπριες. Ο κόπος και ο μόχθος μιας ολοκληρωμένης χρονιάς, ακόμα και αν δεν στεφθεί με επιτυχία, είναι κέρδος και πάντα υπάρχει και μια επόμενη ευκαιρία ή δρόμος.

Η ΚΟΜΙΣΙΟΝ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΕΙ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

Ανθεκτική οικονομία, αλλά με αδυναμίες

Η Κομισιόν προβλέπει ισχυρή ανάπτυξη για την Κύπρο τα επόμενα δύο χρόνια, αναγνωρίζοντας την ανθεκτικότητα της οικονομίας. Παράλληλα, προειδοποιεί για κινδύνους που

συνδέονται με την ενεργειακή εξάρτηση, τη γεωπολιτική αστάθεια, τις αδυναμίες στη δικαιοσύνη και την καινοτομία, ζητώντας συνέχιση μεταρρυθμίσεων. **Οικονομική, σελ. 3**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Ο Αντωνόπουλος και η Κύπρος

Πώς έγινε δεκτός ο συνταγματάρχης Βαρτάνης στην Κύπρο, όταν την επισκέφθηκε με τον θιασό του το 1974, η έλευση της τηλεοπτικής σειράς «Αγνωστος πόλεμος» στο νησί το 1972, και ο φαν της σειράς αρχιεπίσκοπος Μακάριος. **Τέχνες, σελ. 4**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Κινηματογράφος με άλλη ματιά

Διοργανώνεται για ακόμη μία χρονιά το Φεστιβάλ Εναλλακτικού Κινηματογράφου, από τις 15 μέχρι τις 21 Ιουνίου. Ο ιστορικός του Κινηματογράφου Δώρος Δημητρίου περιγράφει στην «Κ» την ιστορική του διαδρομή. **Τέχνες, σελ. 8**

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING 165 YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Όλα είναι ένα ψέμα

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, πολύ στο ακαπέλα το ρίξαμε τον τελευταίο καιρό κι αρχίζω ν' ανησυχώ. Αναφέρομαι στην αστική λευκωσία γενικότερα και στο καρέ ειδικότερα. Τι να υποθέσω άραγε; Ότι ζούμε σε ελαφρολαϊκούς καιρούς και πρέπει να προσαρμοζόμαστε ή ότι πλήτουμε τόσο φρικτά που λέμε κι ένα τραγούδι; Την Τετάρτη, πάντως, όταν συναντηθήκαμε η γνωστή παρέα στο Landmark για να θυμηθούμε τα ηρωικά χρόνια του παλαιού Hilton, με το που ακούσαμε το πόρισμα για το SandyGate βγήκε αυθόρμητα από μέσα μας η κορωδία «Άρης» Λεμεσού: «Όλα είναι ένα ψέμα, μια ανάσα μια πνοή, σαν λουλούδι κάποιο χέρι, θα μας κόψει μιναν αυγή...».

Η Ευγενία η Καλαμαρού, που αρέσκεται τελευταίως σε βαρύγδουπες δηλώσεις, αναφέρθηκε στο «χρονικό ενός προαναγγελθέντος φιάσκου». «Τουέστιν;» αναρωτήθηκε η Θεοπίστη Θεοδούλου, η οποία ως γνωστόν δεν τα πιάνει με την πρώτη. «Τουτέστιν, τα περί παιδεραστίας, Αδελφότητας των Ροδοσταύρων και βρώμικου χρήματος –για να περιοριστούμε στα βασικά– αποδεικνύονται fake. Οπότε ποιο είναι το ηθικο-πολιτικό δίδαγμα Θεοπίστη;». «Κατακαημένο VOLT!» απάντησε η συνταξιούχος θεολόγος, εντυπωσιάζοντας το καρέ για τα καλά εκλογικά της αντανakλαστικά.

Την ουσία αυτής της άχαρης υπόθεσης συμπύκνωσε η κυρία Ελένη Χρυσοστομίδου, σε δύο μόνο πράδες: «Η ιστορία δείχνει πως εκείνοι που πετούν ανθρώπους στο Κολοσσαίο για να τους καταπαράξουν τα αγριεμένα θηρία, κάτω από τις ιαχές του όχλου δεν βγαίνουν πάντα κερδισμένοι. Κάποτε ο όχλος χορταίνει από αίμα και τότε κοιτάζει προς την εξέδρα». Και κάπως έτσι, τα όμορφα «αφηγήματα» όμορφα καίγονται.

Σε ένα παράλληλο σύμπαν, ο Μακάριος Δρουσιώτης μίλησε για δά-

Το χρονικό ενός προαναγγελθέντος φιάσκου: Τα περί παιδεραστίας, Αδελφότητας των Ροδοσταύρων και βρώμικου χρήματος αποδεικνύονται fake.

κυλο Αναστασιάδη εν όψει της ανακοίνωσης της Αρχής κατά της Διαφθοράς για το «Κράτος Μαφία». Ο Αναστασιάδης, πάλι, συνέχισε να σφυρίζει αδιάφορα αφού πριν σκόρπισε εγκεφαλικά στον άμαχο συναγερμικό πληθυσμό με τη δήλωσή: «Ο Νίκος Χριστοδουλίδης προέρχεται από τα σπλάχνα της παράταξης». Και για να είναι βέβαιοι ότι όλοι εμπέδωσαν το υπονοούμενο, συμπλήρωσε: «Θα πρέπει να ξεπεράσουμε πικρίες».

Ευτυχώς που υπάρχει και η Άμεση Δημοκρατία για να ξεκινιάσουμε. Στο podcast των τεσσάρων βουλευτών με τον αρχηγό Φειδία λέχθηκαν και

μερικά νόστιμα... Όπως π.χ. η επισήμανση του Δημήτρη Σούγλη προς την Νταϊάνα Κωνσταντινίδη: «Πριν βγουν στη φόρα κάποιες δηλώσεις περί ελληνικών σημαιών, Ατατούρκ, ψευδοκράτους κ.λπ. ήμασαν περίπου 5-6% πιο πάνω. Αυτή η ιστορία μας έκανε ζημιά και πρέπει να δεις πώς θα το διαχειριστείς». Τι απάντησε η πληθωρική Νταϊάνα με το απaráμιλο στιλ; Αρνήθηκε ότι οι δηλώσεις της προκάλεσαν κόστος, επικαλέστηκε την ιδιότητά της ως ποινικόλογου και την προτεραιότητα του πελάτη της, παράλληλα με τις υποχρεώσεις της «ως μανούλα, ως σύζυγος, ως οικοκυρά». Θα ζησουμε μεγάλες στιγμές!

Λόγια Μεγάλων Ανδρών: «Πε μας ρε Μπάρο, πώς το έκλαβες; Πώς ήταν οι πρώτες μέρες;» «Εγώ Φειδία μου, θα έλεγα ότι βρίσκομαι σε μια κατάσταση πνευματικής ηδονής». (Σημ. Για τον Ιστορικό του μέλλοντος όταν ασχοληθεί με τη βραχονοσίδα).

Πόσο άμεση είναι τελικά η Άμεση Δημοκρατία; Να ένα καλό ερώτημα για όσους δεν τρώνε κουτόχορτο. Ο αρχηγός Φειδίας εξηγώντας γιατί δεν ακολουθήθηκε η πολυδιαφημισμένη τακτική να λαμβάνονται οι αποφάσεις του κόμματος μέσω του App (να ψηφίζει δηλαδή ο κόσμος) για την εκλογή προέδρου της Βουλής, εξήγησε πως υπάρχουν τεχνικά ζητήμα-

τα. Ας ελπίσουμε ότι οι 24.500 ψηφοφόροι του καλύφθηκαν.

Επειδή είναι εύκολος στόχος η Άμεση Δημοκρατία, ως καινούργιος «παίχτης» στο πολιτικό παιχνίδι, ιδού και ένα κουλό δείγμα γραφής από πολιτικό παλαιάς κοπής: ο λόγος για τον γλαφυρό Ζαχαρία Κουλία, ο οποίος βγήκε στο Πρωτοσέλιδο του Sigma με την Νταϊάνα Κωνσταντινίδη και ζήτησε από τον Ανδρέα Δημητρόπουλο το εξής: «Ρώτα την, θα ψήφιζε Κουλία;». «Θα σας ψήφιζα, ναι, κύριε Κουλία. Μας δένει το Αμμοκωστιανό χύμα, ο τόπος και το απέραντο γαλάζιο», απάντησε η ετοιμολόγη Νταϊάνα καθύτι διαθέτει ΚΑΙ ποιητική φλέβα.

«Κόφκει ο νους σου σημαίνει!» ανταπέδωσε τη φιλοφρόνηση ο Θεούλης. Καλά θα πάει κι αυτό...

Ενώ εμείς είχαμε τα δικά μας, στην ελληνική πολιτική σκηνή γινόταν το μάλε βράσε με το comeback του Αλέξη Τσίπρα. Ο οποίος, άμα τη εμφάνισει, πήρε παραμάζωμα όλα τα αποκόμματα της Αριστεράς λανσάροντας το πιο αμφιλεγόμενο όνομα πολιτικού σχηματισμού στη σύγχρονη ελληνική ιστορία: ΕΛΑΣ. Ας ελπίσουμε πάντως οι Έλληνες να μην αποδεικτεί ότι έχουν μνήμη χρυσόψαρου κι αυτό δεν είναι σπόντα για τον συμπαθέστατο Αλέξη. Αναφέρομαι στον καταδικασμένο από τη Δικαιοσύνη ηγέτη της εγκληματικής οργάνωσης Χρυσή Αυγή Ηλία Κασιδάρη, ο οποίος κάνει επίσης comeback με το Εθνικό Κόμμα Έλληνες. Απλή αγνή απορία: Ο Χρίστος Χρίστου του ΕΛΑΜ έχει συχαρεί τον παλιό του συναγωνιστή για το γεχείρημα ή ακόμα;

Σε μια σπάνια στιγμή αυτογνωσίας ο Χριστόφορος Τορναρίτης, άλλως Never Surrender, άλλως Τόρνος, δήλωσε: «Αφύπνιση ναι, πολιτική γιοκ». Εκεί, στις μαγευτικές Σπέτσες, παρέα με την επίσης μαγευτική Ραμόνα, ο ιδρυτής του Σήκου Πάνω έγραψε ένα κείμενο, μια εκ βαθέων εξομολόγηση, όπου ανακοινώνει πως έπαθε και έμαθε από την πολιτική. «Να στραφούμε μέσα μας» λέει κι α' αυτό, όσο οξέμωρο κι αν ακουστεί στον κύκλο μας, ως πολίτης που έπαθε και έμαθε επίσης θα υπερθεματίσω.

Αντί επιλόγου: έπειτα από ένα μαραθώνιο παρασκηνιακών διαβουλεύσεων, όπου ο Φειδίας αζώθηκε να ακούσει τον χαρακτηρισμό «Kingmaker», βγήκε καπνός: Η Αννίτα Δημητρίου εξελέγη δεύτερη φορά πρόεδρος της Βουλής. Σιδεροκέφαλη κυρία Πρόεδρε.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια: ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

7-9-1936

Νιου Ντιλ: Το Ανώτατον Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών, διά των νέων αποφάσεων που εξέδωσε, ανέτρεψε κυριολεκτικώς το οικονομικόν πρόγραμμα με τον οποίον ο πρόεδρος Ρούζβελτ επιλοδόγησε να αναδιοργανώσει την χώραν του. Τα μεγάλα «τραστ», διά να επιτύχουν την κατάργησιν των οικονομικών μέτρων του Αμερικανού προέδρου, κατέφυγαν εις τα δικαστήρια τα οποία δεν εδίστασαν να χαρακτηρίσουν ως αντισυνταγματικούς τους ψηφισθέντας νόμους.

Πολεμικός οργανός: Η Ιταλία, εκδηλούσα εμπράκτως τον πολεμικόν οργανισμόν της, απεφάσισε να κλείση τα σχολεία των βορείων τμημάτων της χώρας προ του ωρισμένου χρόνου των διακοπών, ούτως ώστε να δύναται να μετατρέψη τα σχολικά κτίρια διά στρατιωτικές ανάγκας, να καλέση ναυτικές τινες εφεδρείας κ.τ.λ., ενώ εκ παραλλήλου ήρχισε να προβαίνει εις στρατιωτικές κινήσεις εις τα σύνορα της Γαλλίας και της Γιουγκοσλαυίας.

Ακαλαισθησία: Επί της οδού Διονύσου του Αρεοπαγίτου, απέναντι από την Ακρόπολιν, κτιζεται ένα τετράπατον δειγματολόγιον μαρμάρων: πράσινα, κόκκινα, κίτρινα και άλλα παντός είδους και παντός χρώματος μάρμαρα στολίζουν την καταπληκτικήν πρόσοψιν μιας κτιζομένης οικοδομής η οποία παρίσταται εκεί εμπρός εις τον Παρθενώνα ως θλιβερά αλλά και ενοχλητική απόδειξις της συγχρόνου ακαλαισθησίας...

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Το άβολο βίντεο και τα νέα δεδομένα

ΑΔ σημαίνει Αννίτα Δημητρίου.

Το ΔΗΚΟ δεν τα βρήκε με την Άμεση Δημοκρατία γιατί ο Φειδίας επέμενε –σαν μέρος της συμφωνίας– να φτιάξει βιντεάκια με τον πρίγκιπα της Στράκκας και υπουργούς του κόμματος, κάτι που δεν έγινε αποδεκτό, ίσως διότι διαφωνούσαν στη σκηνοθετική γραμμή. Τελικά δέχτηκε να πρωταγωνιστήσει η πετίτ βασιλίσσα του ινσταγκραμ και του tik tok. Ο Φειδίας ενθουσιάστηκε διότι όπως εξήγησε «είναι ξανθή και φωτογενής, οπότε θα γράψει περισσότερα views». Καταλυτική ήταν και η παρέμβαση της Αλεπούς, πολιτικής νονάς του γιουτούμπερ. Εξάλλου, τα αρχικά ΑΔ δεν υποδηλούν μόνο Άμεση Δημοκρατία για να επισής Αννίτα Δημητρίου. The rest, όπως λέμε και στο χωριό μου, is history.

Στο μεταξύ, ο Νικόλας διευκρίνισε πως ο Φειδίας δεν ήθελε βίντεο μαζί του αλλά με τον Πρόεδρο. Καλά, γιατί le petite Nicola αρνήθηκε μια χάρη σε συνάδελφο ινφλουένσερ, από τη στιγμή που και οι δυο δίνουν έμφαση στην εικόνα –και στο βίντεο– και είναι πολύ δραστήριοι στα σόσιαλ; Δηλαδή οι κυνηγοί ήταν καλύτεροι;

Ο Μιχάλης Σοφοκλέους –όχι ο ηθοποιός, ο πολιτικός– έγραψε μια άβολη αλήθεια: «προσωπικά αισθάνομαι πιο προσβεβλημένος από το βίντεο παρά ικανοποιημένος από την εκλογή». Εντάξει, δεν το λες και videogame, ήταν όμως ένα awkward βίντεο, αυτό που οι νεαροί αποκαλούν cringe. Ας ευχισθούμε, Αννίτα μου, τέτοια στο δρόμο σου πολλά να συναντήσεις NOT.

Η υποψήφια του Άλματος Μαρία Θεριστή καταγγέλλει τον πονηρό Οδυσσέα για αυταρχική συμπεριφορά, διαγραφή της σε τρία λεπτά με συνοπτικές διαδικασίες και διοίκηση που φέρεται στα στελέχη ως υπαλλήλους στη Δημόσια Υπηρεσία. Τι να πω τώρα; Δεν ήξερες, δεν ρώταγες;

Οι επόμενες μάχες θα έχουν να κάνουν με τις προεδρίες των Επιτροπών της Βουλής. Τόσο το ΕΛΑΜ όσο και η Άμεση Δημοκρατία εξέφρασαν επιθυμία να ηγηθούν της Επιτροπής Παιδείας! Βάλτε πολλά θαυμαστικά, θα μας χρειαστούν. Μια Παιδεία που δυσκολεύεται να εκσυγχρονισθεί, ένεκα Συντεχνιών μα και

εξαρτήσεων από την Εκκλησία, θα τη σώσουν αυτοί που θέλουν κυρίως να «μεγαλώσουν τα διαλείμματα» και που συνήθως γράφουν σε μια γλώσσα που μόνο αυτοί καταλάβουν. Κι αυτοί που, αν έπρεπε να βγάλουν δυο σκοπιές έξω από το υπουργείο Παιδείας, θα εγκατέλειπαν το Σχολείο με χαρτί του γιατρού. Δίται τω πριν τω καταιβάζουν!

Ο μικρός πρίγκιπας θέλει –ξανά– να ενώσει το Κέντρο, ακόμη κι αν αυτό σημαίνει να δημιουργηθεί νέο κόμμα. Και βέβαια όλα θα καταρρεύσουν πριν καν αρχίσουν, αφού όλοι θα αποζητούν την αρχηγική καρέκλα. Όσο για τον Pleasant Double, απ' τη μία είναι

χαρούμενος που ο ΔΗΣΥ πήγε καλά, απ' την άλλη δεν ανοίγει η θέση του Ηγέτη της Πινδάρου να τη διεκδικήσει κι αυτό του αφήνει μια γεύση sweet and sour.

Αύριο έχουμε συνάντηση Χριστοδουλίδη με Αννίτα και σίγουρα δεν τη λες συνθησισμένη και εθιμοτυπική. Για πρώτη φορά έχουν αλλάξει τα power dynamics και η μικρή το δέμας Παναγιά θα κοιτά απ' υψηλό τον νεαρό Γεροσκηπιώτη. Διότι, όπως μου εξήγησε συναγερμικός, «όση εν που κάτω που τη γη εν τζαι που πάνω». Με λίγα λόγια, φτάνει πια σε ύψος το 3,20.

Ήττα για τον μικρό Νίκο θεωρείται η ενδυνάμωση της petit Queen, την οποία ποιος μαζεύει τώρα που ήδη παράγγειλε το λευκό κοστούμι της ορκωμοσίας της το '28 από το αγαπημένο της ZARA. Μικρέ μου Νίκο, όταν έχεις εκλογή προέδρου της Βουλής στην οποία παίζεται το κεφάλι σου, δεν βάζεις ταξίδι στο Καζακιστάν! Δεν στο είπε ο μεγάλος Νίκος Δομάζος; Από την άλλη υπάρχει και η φήμη πως η petit Queen διάλεξε μαζί με την Αλεπού την ημέρα που ο μικρός να απουσίαζε.

Ο Τυχικός εγκατέλειψε τελικά το δειρμισμό του στη Μπτρόπολη Πάφου, αφήνοντας τα κλειδιά στην πόρτα. Say what? Αμαρτία μου εξομολογημένη, μόλις το άκουσα, ήλθαν στο μυαλό μου οι στίχοι της Βίσηπ: Πίσω απ' τη γλάστρα με το γιασεμί, ξέρεις πού... Θα 'ναι εκεί τα κλειδιά του σπιτιού, σε περίπτωση που...

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΔΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING
160 YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Μέχρι πρότινος, στο μακρύ διάστημα που μεσολάβησε από την επικράτηση του Νίκου Χριστοδουλίδη το 2023, ήταν κοινώς παραδεκτό ότι η απουσία ενός ισχυρού αντίπαλου πόλου, ικανού να σταθεί απέναντί του το 2028, του εξασφάλιζε ένα σαφές πλεονέκτημα το οποίο εδραίωνε την εικόνα του ως του απόλυτου φαβορί. Οι εκλογές της 24ης Μαΐου κατέγραψαν το πρώτο ρήγμα στο πολιτικό στάτους κβο που εξασφάλιζε τη «μονοκρατορία» Χριστοδουλίδη. Και κλονίστηκε περαιτέρω στις 4 Ιουνίου, με την επανεκλογή της Αννίτας Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής. Πλέον, η μεταβολή των ισορροπιών στο κυπριακό πολιτικό σκηνικό που επήλθε από τις δύο εκλογικές διαδικασίες, δημιουργεί νέα δεδομένα για τις προεδρικές εκλογές του 2028. Είναι στη βάση αυτών που το πολιτικό συμπέρασμα που εξάγεται δείχνει να μπαίνουμε σε τροχιά μετωπικής σύγκρουσης των δύο.

Το στοιχείο

Η Αννίτα Δημητρίου αποτελεί σήμερα το πιο ενδιαφέρον παράδοξο της σύγχρονης κυπριακής πολιτικής σκηνής: μια ηγέτιδα κόμματος που ξεκίνησε ως «επιλογή ανάγκης» και μετατράπηκε στο κυρίαρχο πρόσωπο του κεντροδεξιού χώρου. Η διπλή εκλογική νίκη –η καθαρή πρωτιά του ΔΗΣΥ στις βουλευτικές εκλογές (27,1%) και η επανεκλογή της στην προεδρία της Βουλής με 29 ψήφους– είναι μια εξέλιξη που τη σταθεροποιεί ως το απόλυτο αφεντικό στην Πινδάρου, κλείνει τα στόματα αμφισβητιών, παροπλίζει δελφίνους, της δίνει πρωτοκαθεδρία κινήσεων. Το στοιχείο πλέον για την πρόεδρο του ΔΗΣΥ, δεν είναι η κοιμματική επιβίωση, ούτε η επικράτηση –δύο πίστες στην κονσόλα του πολιτικού παιχνιδιού που πέρασε με επιτυχία– αλλά η προοπτική των προεδρικών εκλογών.

Από «Κρίμα το κορίτσι» σε «Σιδηρά Κυρία»

Κύλησε, βλέπετε, πολύ νερό στ' αulάκι από τότε, το 2016, που το κοιμματικό κατεστημένο είχε αποφανθεί ότι η ξανθιά «κορούδα» από τους Τρούλλους, μόνο στην περίπτωση που αντί των εκλογών θα είχαμε καλλιτεία, υπήρχε πιθανότητα να δει το όνομά της να συμπεριλαμβάνεται στο ψηφοδέλτιο του Δημοκρατικού Συναγερμού. Στα δέκα χρόνια που μεσολάβησαν από το πατερναλιστικό «Κρίμα το κορίτσι...», που λέχθηκε τότε από την κοιωματική κατακραυγή που προκάλεσε η σεξιστική αναφορά του Πρόδρομου Προδρόμου, αναγκάστηκε τελικά να την επαναφέρει στη λίστα των υποψηφίων βουλευτών του κόμματος, η Αννίτα Δημητρίου πέτυχε να επιβάλει τον «σεβασμό της ισχύος». Έχοντας στη διαδρομή υποπέσει και η ίδια σε πολλά λάθη, απρέπειες και αστοχίες που αντί να κατευνάζουν, αναζωπύρωναν ή και πυροδοτούσαν νέες εντάσεις και παρόλες τις ουσιαστικές αδυναμίες, όπως η απουσία ξεκάθαραυ στίγματος, συγκεκριμένης πρότασης και ουσιαστικού αφηγήματος, για τα οποία δέχθηκε εσωκομματική –και όχι μόνο– κριτική, κατάφερε να διέλθει από τις συμπληγάδες του εμφυλίου στον ΔΗΣΥ, να αποτραπεί ο ακρωτηριασμός και να μηλώσει τα ρήγματα, να περιορίσει το δημόσιο –αν μη τι άλλο– μωρητηριό και την έντονη εσωστρέφεια και πρωτίστως, να κρατήσει το κόμμα πρώτο στις εκλογικές αναμετρήσεις που μεσολάβησαν, με τα τελευταία να ξεπερνούν τις όποιες προσδοκίες υπήρχαν. Κατέστη έτσι μια υπολογισίμη δύναμη που δεν αφήνει κανένα περιθώριο απαξίωσης και υποτίμησης.

Η «συστράτευση» Αβέρωφ

Πρόκειται ίσως για το χαρακτηριστικό έμπρακτο δείγμα του πιο πάνω συμπεράσματος, δεδομένου του παρασκηνιακού ρόλου που ο πρώην πρόεδρος του κόμ-

Η Αννίτα Δημητρίου, ως «ο αντίπαλος πόλος»

Το ουσιαστικότερο αποτύπωμα των εκλογών είναι η ανάδειξη του μέχρι τώρα «απόντα» αντίπαλου πόλου, ικανού να απειλήσει τη «μονοκρατορία» Χριστοδουλίδη

ματος διαδραμάτισε στην επανεκλογή της Αννίτας Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής, ως ο μόνος πολιτικός που δύναται να ασκήσει μεγάλη επιρροή στον Φειδία Παναγιώτου.

Ο πρώην πρόεδρος του ΔΗΣΥ είναι ο πτυχημένος του 2023, παραμένει ωστόσο «παίκτης» πίσω από την κουρτίνα του παρασκηνίου, ο οποίος υπό περιστάσεις μπορεί να διαδραματίσει ρόλο – η συγκεκριμένη περίπτωση ήταν ένα τράβηγμα της κουρτίνας για να δηλώσει παρών προς όσους τον θεωρήσαν πολιτικά «τελειωμένο» μετά την ήττα του 2023 και την απώλεια της ηγεσίας του ΔΗΣΥ.

«Ισορροπία τρόμου»

Η σχέση της Αννίτας Δημητρίου και του Αβέρωφ Νεοφύτου πέρασε από χίλια μύρια κύματα και η «ένοπλη ανακωχή» ως χαρακτηρισμός ενδέχεται να αντιπροσωπεύει περισσότερο την παρούσα κατάσταση παρά λέξεις όπως «εξομάλυνση» και «αποκατάσταση». Πρόκειται για μια σχέση που άρχισε με υποτίμηση,

προχώρησε σαν «πατρική κηδεμονία», πέρασε από την έντονη καχυποψία και τα κτυπήματα κάτω από τη μέση, οδηγήθηκε στην πλήρη αποξένωση και κατέληξε σήμερα σ' έναν κυνικό, ρεαλιστικό συμβιβασμό. Δηλαδή, εάν το relationship status τους έπρεπε να αποδοθεί με όρους social media, σίγουρα αυτό θα ήταν «complicated» – δεδομένου ότι το «ισορροπία τρόμου» δεν προσφέρεται ως επιλογή στις συγκεκριμένες πλατφόρμες. Εν ολίγοις, δεν είναι θέμα εμπιστοσύνης, αλλά αμοιβαίου σεβασμού της ισχύος του άλλου.

Άλλωστε, η μεγάλη ανατροπή του 2023, να την θέσει στην κούρσα της διαδοχής μετά την ιστορική ήττα, δεν ήταν παρά μια κίνηση του παρασκηνίου που εμφανίστηκε ως «λύση ενόπτης» προκειμένου να κάψει τις φιλοδοξίες άλλων στελεχών, να προβάλει ένα φρέσκο πρόσωπο, προσδοκώντας ότι ο ίδιος θα συνέχιζε μέσω αυτής να κρατά τα νήια του κόμματος. Και αυτό ως συνέχεια της «στρατηγικής επιλογής» του 2021 που ασχέτως εάν ο ίδιος είχε σχεδιάσει τη στρατηγική που θα

την αναδείκνυε πρόεδρο της Βουλής, δεν ήταν ωστόσο η δική του επιλογή. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, κι αφού πρότεινε στον Νίκο Αναστασιάδη τα ονόματα της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου και της Ρίτας Σούπερμαν ως επιλογές για την προεδρία της Βουλής, τις οποίες εκείνος απέρριψε υποδεικνύοντάς του μιαν άλλη ιδέα –«τζιεννιν τη μπτσιά που έσεις, γιατί δεν τη βάζεις εκείνη;»– ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχε την ευφυία να στήσει το σχέδιο που ανέδειξε την Αννίτα Δημητρίου ως την πρώτη γυναίκα πρόεδρο της Βουλής, αξιοποιώντας τα «έξυπνα και καλά παιδιά» του ΕΛΑΜ, μια άλλη πολιτική σχέση του παρασκηνίου, ανάλογη μ' αυτήν που δημιούργησε με την Φειδία Παναγιώτου, αποσπώντας την κατάλληλη στιγμή τη στήριξή τους, πετυχαίνοντας παράλληλα να «αποκοιμίσει» τους αντιπάλους του με την περιβόητη σύσκεψη στο σπίτι γνωστού εκδότη, με αποτέλεσμα, στον δεύτερο γύρο εκείνης της αναμετρήσης, να μην ξέρουν από πού τους ήρθε.

Μετά το 2023, ο Αβέρωφ Νε-

οφύτου μετατράπηκε στον πιο επικίνδυνο «ελεύθερο σκοπευτή» της κυπριακής πολιτικής. Από τα «ορεινά» (όπως αποκαλείται η θέση του ως απλού βουλευτή αλλά έμπειρου παρασκηνιακού παίκτη), ασκούσε συστηματική, έμμεση κριτική στην Αννίτα: Την κατηγορούσε εμμέσως για έλλειψη ξεκάθαρης γραμμής στο Κυπριακό. Άφηνε αιχμές για πολιτική διστακτικότητα και υπερβολική εστίαση στην επικοινωνιακή εικόνα. Λειτουργησε ως μια μόνιμη «σκιά» αμφισβητήσεων, περιμένοντας ένα στραβοπάτημα του κόμματος στις κάλπες, για να αναγνωριστεί η απουσία του. Στα αποτήματα δε της Αννίτας Δημητρίου που αναφερθήκαμε πιο πάνω, ήταν σαφέστατα οι υπόνοιες που άφηνε δεξιά και αριστερά –όχι δημόσια μεν, μα και όχι με τρόπο που μπορούσε να κρατηθεί μυστικό– για κακοδιαχείριση και άλλου είδους οικονομικές ατασθαλίες των χρημάτων του Δημοκρατικού Συναγερμού που, όπως ήταν αναμενόμενο, τον εξόργισαν.

Η σχέση που διαμόρφωσε την πλειοψηφία

Η επιρροή του Αβέρωφ στον Φειδία δεν χτίστηκε με επίσημα non-papers, αλλά με μια ιδιότυπη σχέση μέντορα και μαθητή, την οποία ο ίδιος ο Φειδίας έχει παραδεχθεί δημόσια λέγοντας: «Τηλεφωνώ στον Αβέρωφ και με συμβουλεύει, δεν ντρέπομαι να το πω». Μπορεί όσοι διαφωνούν να τον θέλουν να «πρωταγωνιστεί» ανάμεσα στους «υπαίτιους» που εξέθρεψαν το «φαινόμενο Φειδίας», εντούτοις δεν παύει να διαδραματίζει ρόλο στη σφυρηλάτηση της σχέσης τους το γεγονός ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου ήταν ο πρώτος πολιτικός που παρακάθησε σε podcast απέναντι στον YouTube.

Όταν όλο το σύστημα (και η Πινδάρου) επιτίθετο στον Φειδία, ο Αβέρωφ τηρούσε άλλη στάση. Ενίοτε και με δηλώσεις μεταξύ σοβαρού κι αστείου του στίλ: «Ποιος άλλος κατάφερε να πάρει συνέντευξη από τον Έλον Μασκ;». Ακόμα και η μετεκλογική κάλυψη με τη δήλωση «ο Φειδίας δεν κορόιδεψε τον κόσμο», είναι ενδεικτική της σχέσης που δημιούργησε μια βαθιά εμπιστοσύνη. Τη στιγμή που διά ταύτα, λοιπόν, όταν οι ενδιαφερόμενοι έστρεψαν το κεφάλι προς τον κοιματάρχη-YouTube, προκειμένου φασούλι το φασούλι να γεμίσει το σακούλι, ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχε σαφώς πλεονέκτημα στο «στρατηγικό εργαλείο». Ο Φειδίας δεν άκουσε ούτε τον Νίκο Χριστοδουλίδη (που κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια) ούτε τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Άκουσε τον άνθρωπο που πήγε μέχρι και στον γάμο του.

Η σκακιέρα του 2028

Το ερώτημα που πλανάται είναι προφανές: Γιατί ο Αβέρωφ Νεοφύτου επιλέγει να στηρίξει με τέτοιο δυναμικό τρόπο την Αννίτα Δημητρίου; Η απάντηση κρύβεται στο στρατηγικό σκάκι με ορίζοντα τις προεδρικές εκλογές του 2028 και κινείται με βάση τον πολιτικό ρεαλισμό. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου γνωρίζει καλά ότι, παρά τις όποιες δημόσιες δηλώσεις περί μη κατάληξης ακόμα, ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα επιδιώξει την επανεκλογή του το 2028. Το αποτέλεσμα της 24ης Μαΐου λειτουργησε ως καταλύτης, προκειμένου να τιθασυνθεί τις όποιες προσωπικές φιλοδοξίες διατηρούσε.

Η δυναμική που καταγράφηκε, έκανε σαφές ότι η επικράτηση της Αννίτας Δημητρίου αποτελούσε για τον Αβέρωφ Νεοφύτου τον μοναδικό πολιτικό μονόδρομο με πολλαπλά οφέλη. Με πρώτιστη επιδίωξη την «αποκαθάρωση» του Νίκου Χριστοδουλίδη. Επιλέγοντας να συμβάλει στην επικράτησή της, θωρακίζει τον ΔΗΣΥ απέναντι στο Προεδρικό, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για μια σκληρή αναμέτρηση το 2028, διασφαλίζοντας και τη δική του πολιτική επιβίωση και ουσιαστική χρησιμότητα – έστω κι από την κουρτίνα του παρασκηνίου.

Δυνατά σημεία

Λοϊκό έρεισμα: Διατηρεί διεισδυτικότητα σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα, που ξεπερνά τις παραδοσιακές στενές κοιμματικές περιχαράκωσεις.

Επικοινωνιακό χάρισμα: Εκπέμπει μετριοπάθεια, σοβαρότητα και «καθαρότητα». Το προφίλ αυτό λειτουργεί ως αντίδοτο στην τοξικότητα και τον λοϊκισμό. Θεσμικό συναινετικό προφίλ: Ως πρόεδρος της Βουλής έχει την ικανότητα να κρατά ισορροπίες.

Ανθεκτικότητα: Ανέλαβε τον ΔΗΣΥ σε κατάσταση αποσύνθεσης μετά το 2023. Κατάφερε να τον κρατήσει πρώτο κόμμα τόσο στις Ευρωεκλογές (2024) όσο και στις Βουλευτικές (2026).

Αδύνατα σημεία

Κατηγορίες για «υπερβολικό image-making»: Οι επικριτές της την κατηγορούν συχνά ότι δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην επικοινωνιακή της εικόνα, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στις δημόσιες σχέσεις, παρά στην παραγωγή βαθιάς, ρηξικέλευθης πολιτικής.

Αποφυγή ρίσκου:

Σε κρίσιμα εσωκομματικά ή εθνικά ζητήματα, επιλέγει συχνά την «ασφάλεια» των ίσων αποστάσεων και των γενικόλογων διακηρύξεων, αποφεύγοντας τις καθαρές, συγκρουσιακές ρήξεις που ίσως θα απαιτούσε η ηγεσία μιας μεγάλης παράταξης.

Στη διαδρομή μέχρι και τις επερχόμενες προεδρικές εκλογές θα πρέπει να συνυπολογιστεί, όπως σημειώνεται, και ενδεχόμενη κινητικότητα στο Κυπριακό, αφού δεν αποκλείεται το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα να κατατεθεί πρόταση από πλευράς Ηνωμένων Εθνών.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Αν οι βουλευτικές εκλογές χαρακτηριστούν ως προπομπός των Προεδρικών του 2028, τότε η Αννίτα Δημητρίου δικαιωματικά έχει τον πρώτο λόγο και ρόλο να διαδραματίσει μετά τις δύο απανωτές προσωπικές νίκες. Το 27,1% που κατάφερε να λάβει ο ΔΗΣΥ, αλλά και το ότι η πρόεδρος του επανεξελέγη πανηγυρικά (και χωρίς τις ψήφους της Ακροδεξι-άς) θέτει πλέον το κόμμα, ως τον απόλυτο κυρίαρχο σε σχέση με το πώς θα διαμορφωθούν οι συμμαχίες ενόψει της επόμενης εκλογικής αναμέτρησης για τον ένοικο του Λόφου.

Πάντως, αυτό που σημειώνεται, μετά την εκλογή Αννίτας Δημητρίου στο πηδάλιο του Κοινοβουλίου, είναι πλέον οι προθέσεις της ίδιας για την επόμενη μέρα, με τους συνεργάτες της να αναφέρουν πως αν ενδιαφέρεται ουσιαστικά να θέσει υποψηφιότητα στις Προεδρικές θα πρέπει να ανοίξει τα χαρτιά της ώστε να αρχίσει έστω και πρώιμα ο σχεδιασμός της επόμενης μέρας. Βέβαια, μπορεί ουσιαστικά να μην υπάρχουν τη δεδομένη στιγμή περιθώρια αμφισβήτησης από τους εντός του κόμματος που την περιμεναν στη γωνία, ωστόσο οι φιλοδοξίες τόσο για

Το ενδεχόμενο υποψηφιότητας της Αννίτας Δημητρίου το 2028 θορύβησε το Προεδρικό, που αντιλαμβάνεται πως θα έχει απέναντί του μια υποψήφια που η παράσταση νίκης την κατατάσσει τουλάχιστον μέχρι σήμερα πρώτη.

την ηγεσία του ΔΗΣΥ όσο και για τον επίλεκτο στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές παραμένουν, με τους ενδιαφερόμενους να κρατούν στάση αναμονής.

Την ίδια ώρα, στελέχη της ηγετικής πυραμίδας κάνουν λόγο για την ανάγκη ορθής διαχείρισης των εσωκομματικών με παραδοχή για κενά και ελλείψεις που υπάρχουν, θέτοντας ως επιτακτική ανάγκη να διαμοιραστούν οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες ώστε κάθε πρόσωπο που στελεχώνει την πρόεδρο όπως και η ομάδα του πρωινού καφέ της Πινδάρου, να διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση πολιτικής και σχεδιασμού της επόμενης μέρας.

Άλλωστε, βάσει και της προηγούμενης θητείας είναι πλέον αποδεκτό πως το βεβαρημένο πρόγραμμα της προέδρου του Κοινοβουλίου απαιτεί σωστή οργάνωση και άμεση διαχείριση από συνεργάτες της, ζητημάτων που άπτονται του κόμματος, αν συνυπολογίσει κανείς πως το κόμμα σε δύο χρόνια στοχεύει να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στις προεδρικές εκλογές.

Γι' αυτό και το κόμμα, όπως

Ανοιχτά όλα τα ενδεχόμενα για το 2028

Το αποτέλεσμα της βουλευτικής κάλπης και η επανεκλογή της Αννίτας Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής, δημιουργούν νέα δεδομένα για τις Προεδρικές

σημειώνεται, από πλευράς στελεχών της ηγεσίας θα πρέπει να βρίσκεται παράλληλα με τις διεργασίες για τις Προεδρικές δίπλα στους πολίτες με θέσεις και προτάσεις για καθημερινά ουσιαστικά ζητήματα, εντεινόντας την ίδια ώρα τον αντιπολιτευτικό του λόγο απέναντι στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, αφού και προ εκλογών επιλέχθηκε να χαμπλώσουν τους τόνους – μία απόφαση που όπως τα ποσοστά έδειξαν αποδείχθηκε ορθή επιλογή.

Πάντως, το ενδεχόμενο υποψηφιότητας της Αννίτας Δημητρίου το 2028 θορύβησε το Προεδρικό, που αντιλαμβάνεται πως θα έχει απέναντί του μια υποψήφια που η παράσταση νίκης την κατατάσσει, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, πρώτη ενώ τα προγνωστικά για μία τρίτη σερί νίκη είναι υπέρ της.

Σε διαφορετική περίπτωση, αν δηλαδή ο ΔΗΣΥ κατέβει με άλλο υποψήφιο τα δεδομένα διαφοροποιούνται, με τον Νίκο Χριστοδουλίδη να επιθυμεί μία τέτοια εξέλιξη μιας και είναι πιθανότερη η επικράτησή του τουλάχιστον σε σχέση με ονόματα στελεχών του ΔΗΣΥ που μέχρι σήμερα συζητούνται ή έχουν εκφράσει τις προθέσεις τους.

Οι σχέσεις Πρόεδρου της Δημοκρατίας με τα κόμματα κυρίως ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ αναμένεται να διαφανούν και μέσα από τον ανασχηματισμό που ορίζεται πιθανώς εντός καλοκαιριού, με το ενδεχόμενο να διορίσει στελέχη –όχι της πρώτης γραμμής– που προέρχονται από τον χώρο της Δεξιάς να παραμένει ανοικτό, όπως και να αξιολογήσει ΔΗΚΟικά στελέχη κοντά στο Προεδρικό που έμειναν εκτός Βουλής.

Λόγος γίνεται επίσης και σε σχέση με τους διορισμούς στα Διοικητικά Συμβούλια των Ημικρατικών Οργανισμών και άλλων Συμβουλίων που λήγει η θητεία τους εντός καλοκαιριού, με τα πρόσωπα που τελικά θα επιλεγούν, να δώσουν πιθανώς μία πρώτη εικόνα για τις προθέσεις που υπάρχουν τη δεδομένη στιγμή.

Πάντως, στη διαδρομή μέχρι και τις επερχόμενες προεδρικές εκλογές θα πρέπει να συνυπολογιστεί, όπως σημειώνεται και ενδεχόμενη κινητικότητα στο Κυπριακό, αφού δεν αποκλείεται το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα να κατατεθεί πρόταση από πλευράς Η.Ε. που πιθανώς να φέρει τις δύο πλευρές στο τραπέζι του διαλόγου και η διαχείριση από πλευράς Προέδρου όσο και των κομμάτων να κρίνεται από τους πολίτες, με ορισμένους μάλιστα εν δυνάμει υποψήφιους για το 2028 να προβάλλουν τον εαυτό τους ως «Πρόεδροι της λύσης».

Οι συνεργασίες εντός Βουλής

Πάντως, η στήριξη Αννίτας Δημητρίου στον δεύτερο γύρο αντί του γ.γ. του ΑΚΕΛ Στεφάνου Στεφάνου από πλευράς ΔΗΚΟ, καταδεικνύει πως δεν υπάρχει περίπτωση να αναβιώσει τουλάχιστον μέχρι το 2028 μία συνεργασία των δύο, ενώ το κόμμα του Νικόλα Παπαδόπουλου δεν φαίνεται να αποκλείει στήριξη ΔΗΣΥ.

Όπως αναφέρουν πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΚΟ, στην παρούσα φάση δεν συντρέχει λόγος αποχώρησης από την κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη –δεν μειώθηκαν τα ποσοστά του κόμματος, ενώ εντός Υπουργικού του– χωρίς αυτό να σημαίνει πως δίνεται και λευκή επιταγή.

Μάλιστα, πάνε ένα βήμα παραπέρα, σημειώνοντας πως μέχρι αυτή την ώρα δεν υπάρχει επίσημη τοποθέτηση από πλευράς Νίκου Χριστοδουλίδη ότι θα επαναδιεκδικήσει –αν και οι άνθρωποι του Προέδρου φαίνεται να κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση– ενώ αναμένουν και ενίσχυση των σχέσεων ως το μόνο κόμμα από τα τρία που στηρίζει προεκλογικά τόσο σε ό,τι αφορά διορισμούς όσο και σε ζητήματα ενημέρωσης.

Κι όμως, πρόσωπα της ηγετικής πυραμίδας του ΔΗΚΟ που πρωτοστάτησαν στη στήριξη Νίκου Χριστοδουλίδη το 2023 φαίνεται πλέον να τοποθετού-

νται υπέρ μιας συνεργασίας με τον ΔΗΣΥ για το 2028, μιας και όπως αναφέρουν, τα πράγματα δεν είχαν την εξέλιξη που ανέμεναν, αν και το κλίμα μεταξύ των δύο κομμάτων έχει προσωρινά ψυχραθεί λόγω και της μη κατάληξης σε κοινό υποψήφιο από τον πρώτο γύρο για την προεδρία της Βουλής.

Μία κατάληξη που έφερε το ΔΗΚΟ αντιμέτωπο με πιθανή συνεργασία με το ΕΛΑΜ, μιας και το δεύτερο θα ψήφιζε Νικόλα Παπαδόπουλο σε περίπτωση που πήγαινε δεύτερο γύρο και αυτό πιθανώς να ήταν ένα επιπλέον βαρίδι για τον Νικόλα Παπαδόπουλο, αν συνυπολογίσει κανείς την ιδεολογική απόσταση των δύο κομμάτων.

Αυτός άλλωστε ήταν και ο λόγος που ήδη υπήρξαν αντιδράσεις ακόμη και στο ενδεχόμενο πιθανής συνεργασίας, ενώ από πλευράς ΕΛΑΜ αφήνεται να νοηθεί πως μπορεί να είχαν όχι σε Αννίτα Δημητρίου, αλλά αν υπήρχε κίνδυνος να εκλεγεί στην προεδρία του Σώματος ο γ.γ. του ΑΚΕΛ πιθανώς και να διαφοροποιούσαν τη στάση τους στον δεύτερο γύρο.

Πάντως, αυτός που έβγαλε πρόεδρο της Βουλής είναι η Άμεση Δημοκρατία και όχι μέσα από μία δημοκρατική διαδικασία όπως είχε δεσμευτεί στους ψηφοφόρους της, δηλαδή με ψηφοφορία μέσω app, αλλά με δεσμεύσεις που έλαβε από τον ΔΗΣΥ, αν και τα θέματα που έθεσε όπως το όριο της κατώτατης σύνταξης είναι κυρίως αποφάσεις της κυβέρνησης και όχι της Βουλής, με μόνη εξαίρεση τη δημιουργία ad hoc επιτροπής για την τεχνική νομοσύνη της οποίας θέλει την προεδρία.

Στον ΔΗΣΥ που γνωρίζουν καλά από εκλογές έθεσαν τις τελευταίες μέρες επί τάπητος το ζήτημα της Άμεσης Δημοκρατίας και την ανάγκη προσέγγισής της. Μάλιστα ο αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματος Ευθύμιος Διπλάρος φαίνεται να είχε τις πρώτες επαφές, ενώ όπως λέχθηκε και ο τώως πρόεδρος Αβέρωφ Νεοφύτου –είναι γνωστές οι κα-

λές σχέσεις που έχει με τον Φειδία Παναγιώτου– έβαλε το κεράκι του γι' αυτήν την απόφαση. Μάλιστα, ορισμένοι κρίνουν τη συγκεκριμένη προσπάθεια του κ. Νεοφύτου ως μία υπενθύμιση πως είναι ακόμη ενεργός πολιτικά και πιθανώς να θελήσει να διεκδικήσει ρόλο και στη συνέχεια.

Η τελική απόφαση της Άμεσης Δημοκρατίας κρίθηκε μετά και τη συνάντηση με την Αννίτα Δημητρίου, με τις δύο πλευρές να κρατούν κλειστά τα χαρτιά τους μέχρι και λίγα λεπτά πριν από την έναρξη της Ολομέλειας. Η πρόεδρος του Σώματος είχε έτοιμη την ομιλία της σε ό,τι αφορά τους στόχους της νέας Βουλής, την οποία και ανέγνωσε μετά την εκλογή της, ενώ και ο πρόεδρος της Άμεσης Δημοκρατίας θέλησε να δημοσιοποιήσει τη συμφωνία των δύο κομμάτων.

Βέβαια, ο ΔΗΣΥ διαμνύεται πως θέλησε να έχει και τη στήριξη του ΔΗΚΟ από τον πρώτο γύρο, συζητώντας μάλιστα την προηγούμενη της Ολομέλειας πιθανά ενδεχόμενα σε σχέση με τις προεδρίες των κοινοβουλευτικών επιτροπών, ξεκαθαρίζοντας ωστόσο ότι αυτός είναι ο κυρίαρχος του παιχνιδιού βάσει και του 27% που έλαβε για αυτό και οι άλλοι ουσιαστικά θα πρέπει να συνεργαστούν. Πά-

Πρόσωπα της ηγετικής πυραμίδας του ΔΗΚΟ που πρωτοστάτησαν στη στήριξη Χριστοδουλίδη φαίνεται πλέον να τοποθετούνται υπέρ μιας συνεργασίας με τον ΔΗΣΥ μιας και, όπως αναφέρουν, τα πράγματα δεν είχαν την εξέλιξη που ανέμεναν.

ντως, πριν η Άμεση Δημοκρατία δώσει την τελική της απάντηση διαφάνηκε για λίγο πως πιθανώς να σχηματιστεί ένα μέτωπο κομμάτων κοντά στο Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ΔΗΚΟ, ΕΛΑΜ και Άμεση Δημοκρατία, που θα καταφέρναν να εκλέξουν πρόεδρο Βουλής και γενικότερα να δώσουν ώθηση για επανεκλογή Νίκου Χριστοδουλίδη το 2028.

Μάλιστα υπήρχε έντονη συζήτηση και εντός της Άμεσης Δημοκρατίας, με βουλευτή του κόμματος να αναφέρει στο αίθριο της Βουλής λίγο πριν από την ψηφοφορία, απευθυνόμενος στον Νικόλα Παπαδόπουλο, ότι «προσπάθησα αλλά δεν τα κατάφερα».

Πάντως, είναι και οι πιο ψυχραιμοί που σημειώνουν πως πιθανότατα ο Νίκος Χριστοδουλίδης να είναι ικανοποιημένος με την παρούσα εξέλιξη, αφού πιθανώς η Αννίτα Δημητρίου να κάνει δεύτερες σκέψεις και να παραμείνει δεύτερη τη τάξει πολιτής, δίνοντας το χρίσμα του υποψήφιου για την προεδρία σε άλλο συναγερμικό στέλεχος που να μπορεί πιο εύκολα ο νυν πρόεδρος να ανταγωνιστεί.

Αποκλεισμό του Άλματος και της Άμεσης Δημοκρατίας βάζει ο Κανονισμός 37 της Βουλής, σύμφωνα με τον οποίο προεδρίες κοινοβουλευτικών επιτροπών δικαιούνται τα κόμματα που αποτελούνται τουλάχιστον από 7 βουλευτές.

Της **ΡΑΦΑΕΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Η ώρα του διαμοιρασμού των προεδριών των επιτροπών της Βουλής των Αντιπροσώπων έφτασε. Μετά τη διαδικασία για την εκλογή προέδρου της Βουλής, κατά την οποία επανεξελέγη για την επόμενη πενταετία η πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου, το ενδιαφέρον μετατοπίζεται πλέον στις διεργασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη, για την κατανομή των προεδριών των κοινοβουλευτικών επιτροπών. Οι διαβουλευσεις έχουν ήδη ξεκινήσει, με τα περισσότερα κόμματα να έχουν «κλειδώσει» τις επιτροπές που προτιθενται να διεκδικήσουν. Την ίδια ώρα, παραμένει ανοικτό το ενδεχόμενο για σύμπτυξη ορισμένων επιτροπών. Δεν αποκλείεται, μάλιστα, οι πιθανές συγχωνεύσεις να αλλάξουν τις ισορροπίες στη διαδικασία κατανομής.

Καθοριστική για τις αποφάσεις, τις οποίες θα λάβουν τα κόμματα, κρίνεται η σύσκεψη των κοιμματικών αρχηγών, η οποία θα γίνει στις 9 Ιουνίου. Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης θα προταθούν, μεταξύ άλλων, οι εννέα βουλευτές που θα συνθέτουν την Επιτροπή Επιλογής. Η εν λόγω επιτροπή, αποτελούμενη από την πρόεδρο της Βουλής, τρεις βουλευτές του ΔΗΣΥ, τρεις του ΑΚΕΛ, έναν του ΕΛΑΜ και έναν του ΔΗΚΟ, έχει την ευθύνη για τη διαμόρφωση της σύνθεσης των κοινοβουλευτικών επιτροπών, ενώ η επικύρωσή της θα γίνει στη συνεδρίαση της Ολομέλειας στις 11 Ιουνίου.

Εφόσον προηγηθεί συμφωνία μεταξύ των πολιτικών αρχηγών για το πώς θα μοιραστεί η παρτίδα των επιτροπών, το έργο της Επιτροπής Επιλογής αναμένεται να είναι περισσότερο διαδικαστικό παρά διαπραγματευτικό.

Ο κανονισμός που μπλοκάρει

Αποκλεισμό του Άλματος και της Άμεσης Δημοκρατίας βάζει ο Κανονισμός 37 της Βουλής, σύμφωνα με τον οποίο προεδρίες κοινοβουλευτικών επιτροπών δικαιούνται κόμματα που μπορούν

να σχηματίσουν κοινοβουλευτική ομάδα, δηλαδή που αποτελούνται τουλάχιστον από επτά βουλευτές, όπως ορίζεται από το άρθρο 73(12) του Συντάγματος. Ως εκ τούτου, τα τέσσερα κόμματα που δικαιούνται να διεκδικήσουν προεδρία επιτροπής είναι ο ΔΗΣΥ, το ΑΚΕΛ, το ΕΛΑΜ και το ΔΗΚΟ, καθώς πρόκειται για τα κόμματα τα οποία πέτυχαν να εξασφαλίσουν περισσότερες από επτά έδρες στο Κοινοβούλιο. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται στον Κανονισμό, «Πολιτικών κόμματα εκπροσωπούμενων εν τη Βουλή των Αντιπροσώπων δι' αριθμού βουλευτών τουλάχιστον ίσου προς το δώδεκα επί τοις εκατόν του συνολικού αριθμού των βουλευτών δύναται να σχηματίσουν πολιτική κοιμματική ομάδα δικαιουμένην αναγνώρισεως».

Αν και στο παρελθόν γινόταν εξαίρεση για τα κόμματα, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ και Οικολόγων, τα οποία παρόλο που η κοινοβουλευτική τους ομάδα δεν αποτελείτο από επτά βουλευτές κατείχαν προεδρίες επιτροπών, αυτή τη φορά τα κοινοβουλευτικά κόμματα δεν δείχνουν διατεθειμένα να προβούν σε «χάρες». Μάλιστα, επικαλούνται την τροποποίηση του Νόμου του περασμένου Απριλίου, ο οποίος, όπως μας αναφέρθηκε δεν αφήνει περιθώρια για καμία παρέκκλιση. Συγκεκριμένα, η τροποποίηση αναφέρει πως: «Νοείται ότι, Πρόεδρος ή Αναπληρωτής Πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής ορίζεται μέλος πολιτικής κοιμματικής ομάδας δικαιούμενης αναγνώρισης, σύμφωνα με

Σύμπτυξη και δημιουργία επιτροπών προτείνεται το ΕΛΑΜ. Η επιθυμία του για την Επιτροπή Παιδείας, όπως φαίνεται θα βρει προσκόμματα από τα υπόλοιπα κόμματα

Εφόσον προηγηθεί συμφωνία μεταξύ των πολιτικών αρχηγών για το πώς θα μοιραστεί η παρτίδα των επιτροπών, το έργο αναμένεται να είναι περισσότερο διαδικαστικό παρά διαπραγματευτικό.

την παράγραφο 12 του Άρθρου 73 του Συντάγματος».

Στην πεπατημένη

Σε γνώριμα νερά φαίνεται πως θα κινηθεί ο ΔΗΣΥ, καθώς όπως πληροφορείται η «Κ», το κόμμα προανατολίζεται στη διεκδίκηση των ίδιων επιτροπών που κατείχε στην προηγούμενη σύνθεση, δηλαδή των επιτροπών, Εξωτερικών, Θεσμών, Νομικών, Υγείας και Εμπορίου. Μάλιστα, μετά την εξασφάλιση του 27,1% στις βουλευτικές εκλογές είναι πολύ πιθανό το σενάριο διεκδίκησης και έκτς επιτροπής από το κόμμα. Τη Δευτέρα, θα συνε-

δριάσει η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος για να ληφθούν οι τελικές αποφάσεις επί του θέματος. Μέχρι στιγμής αυτό που θεωρείται σχεδόν δεδομένο είναι η επιδίωξη εξασφάλισης της προεδρίας της Επιτροπής Υγείας, με το κόμμα, όπως διαφαίνεται, να προκρίνει για τη θέση αυτή τη Σάβια Ορφανίδου. Στην προηγούμενη θητεία πρόεδρος της ήταν ο Ευθύμιος Δίπλαρος και αντιπρόεδρος η κα Ορφανίδου, οι οποίοι πρωτοστάτησαν σε σημαντικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Όσον αφορά την Επιτροπή Νομικών, ένα πιθανό σενάριο είναι η διεκδίκηση από πλευράς της Φωτεινής Τσιρίδου, που ήταν μέχρι σήμερα αναπληρώτρια πρόεδρος και η οποία πολύ πιθανόν να αντικαταστήσει τον Νίκο Τσωναρίτη.

Επαναδιεκδίκηση από ΑΚΕΛ
Με την εξασφάλιση του 23,9% το ΑΚΕΛ φαίνεται πως θα διατηρήσει τις πέντε επιτροπές που είχε στην προηγούμενη θητεία. Αν και το κόμμα φαίνεται πως έχει στα υπόψη του ποιες επιτροπές προτιμάει να διεκδικήσει, αναμένει να δει τις βλέςεις και των υπόλοιπων κομμάτων στη σύσκεψη των αρχηγών των κομμάτων. Όπως ανέφεραν πηγές από το κόμμα, «η λογική λέει πως θα γίνει επαναδιεκδίκηση». Συγκεκριμένα, οι βουλευτές του κόμματος προήδρευαν των επιτροπών, Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Γεωργίας, Εργασίας, Εσωτερικών και Προσφύγων. Η προσπάθεια διατήρησης του Νίκου Κέττηρου και του Γιαννάκη Γαβριήλ στις επιτροπές Προσφύγων και Γεωργίας αντίστοιχα θεωρείται δεδομένη.

Παράλληλα, φαίνεται πως ο Άριστος Δαμιανού παραμένει στην Επιτροπή Εσωτερικών, καθώς ως πρόεδρος της διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη νομοθετική ρύθμιση της μεταρρύθμισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Όσον αφορά τον Γιώργο Κουκουμά πιθανόν να συνεχίσει την πορεία του στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της οποίας προήδρευσε τρεις μήνες, μετά την αποχώρηση της Ειρήνης Χαράλαμπίδου από το ΑΚΕΛ. Ο νεαρότερος βουλευτής του σώματος, Εφραίμ Χρίστου, πιθανόν να αποτελέσει ένα από τα μέλη της Επιτροπής Παιδείας, λόγω και της εμπλοκής του στις φοιτητικές παρατάξεις.

Στις ίδιες και το ΔΗΚΟ

Παρόμοια πορεία θα ακολουθήσει όπως φαίνεται και το ΔΗΚΟ, καθώς πρόθεσή του είναι να επαναδιεκδικήσει τις επιτροπές, στις οποίες προήδρευε την προηγούμενη πενταετία με τους ίδιους μάλιστα βουλευτές. Σύμφωνα με πληροφορίες, για την προεδρία της Επιτροπής Οικονομικών το κόμμα προκρίνει τη Χριστιάννα Ερωτοκρίτου. Η κα Ερωτοκρίτου θεωρείται από το ΔΗΚΟ ως το κατάλληλο άτομο για αυτή τη θέση, δεδομένου ότι έχει στη φαρέτρα της την ψήφιση σημαντικών νομοθεσιών, όπως αυτή της φορολογικής μεταρρύθμισης, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου.

Επίσης, το ΔΗΚΟ θα επιδιώξει τη διεκδίκηση της Επιτροπής Παιδείας στην οποία προήδρευε ο βουλευτής του κόμματος, Παύ-

λος Μυλωνάς, με αντιπρόεδρο τον Χρυσάνθο Σαββίδη, ο οποίος όπως όλα δείχνουν θα προταθεί για διεκδίκηση της θέσης. Όσον αφορά την Επιτροπή Ελέγχου, το κόμμα θα διεκδικήσει για ακόμη μία φορά την προεδρία με τον Ζαχαρία Κουλία. Την επιθυμία για τη συγκεκριμένη επιτροπή εξέφρασε και η Ειρήνη Χαράλαμπίδου κατά την ημέρα της ανακήρυξης των 56 βουλευτών. Ωστόσο, αυτό δεν μπορεί να γίνει, καθώς το Άλμα, με το οποίο εξελέγη η κα Χαράλαμπίδου αποτελείται μόνο από 4 βουλευτές.

Θέλει συγχώνευση το ΕΛΑΜ

Εκκάθαρο φαίνεται να είναι το ΕΛΑΜ, ως προς το ποιες επιτροπές αναμένεται να διεκδικήσει, αλλά και το ποιες επιθυμεί να συγχωνευθούν. Όπως ανέφερε ο εκπρόσωπος του κόμματος, Μάριος Πελεκάνος, το κόμμα θα επιδιώξει την προεδρία των επιτροπών Παιδείας, Άμυνας και Περιβάλλοντος. Πηγή από το κόμμα τόνισε στην «Κ», ότι δύο εκ των προεδριών θα διεκδικήσουν ο Λίνος Παπαγιάννης και ο Σωτήρης Ιωάννου, οι οποίοι είναι και οι πιο παλιοί βουλευτές του κόμματος. Παράλληλα, όπως όλα δείχνουν δεν θα ικανοποιηθεί το αίτημα του ΕΛΑΜ για την Επιτροπή Παιδείας, εφόσον κάποια κόμματα διαφωνούν, ενώ θεωρείται δεδομένο πως αντίρρηση θα υπάρξει και από πλευράς ΔΗΚΟ, καθώς η επιτροπή αυτή ανήκε στο κόμμα. Όσον αφορά την Επιτροπή Άμυνας αυτή μένει «ορφανή», καθώς η ΕΔΕΚ, η οποία διαχρονικά κατείχε την προεδρία, δεν κατάφερε να εισέλθει στη Βουλή.

Την ίδια ώρα το ΕΛΑΜ θα αιτηθεί τη σύμπτυξη της Επιτροπής Νομικών με την Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, της Επιτροπής Θεσμών με την Ελέγχου και της Επιτροπής Γεωργίας με την Περιβάλλοντος. Τέλος, επιμένοντας στον διαχρονικό του στόχο, το ΕΛΑΜ θα θέσει στο τραπέζι τη δημιουργία Επιτροπής για το Δημογραφικό. Την τελική απόφαση για αυτό το ζήτημα θα τη λάβει η Επιτροπή Επιλογής.

ΑΡΘΡΟ

Ο κοιμματικός χάρτης μεταξύ σταθερότητας και ρευστότητας

Του **ΑΝΤΩΝΗ Α. ΕΛΛΗΝΑ***

Οι τελευταίες βουλευτικές εκλογές έχουν επιφέρει τις μεγαλύτερες, ίσως, αλλαγές στον κοιμματικό χάρτη τα τελευταία 50 χρόνια, χωρίς όμως αυτό να αποτυπώνεται στη σύνθεση του Κοινοβουλίου.

Τα τρία μεγάλα κόμματα έχουν σταθεροποιήσει τα ποσοστά τους κοντά σε αυτά των εκλογών του 2021 (61% ψήφων), που ήταν τα χειρότερα στην ιστορία τους. Με μικρές απώλειες, ο ΔΗΣΥ και το ΔΗΚΟ είχαν το χαμηλότερο ποσοστό από την ίδρυσή τους, αν και απέφυγαν τη μεγάλη φθορά που αναμενόταν. Το ΑΚΕΛ ανέκαμψε μέσα σε ένα περιβάλλον που τα υλιστικά θέματα, όπως η ακρίβεια και η στέγαση, στα οποία η Αριστερά έχει συνήθως κυριότητα, ήταν κυρίαρχα.

Το ΕΛΑΜ ενισχύθηκε σημαντικά σε όλες τις επαρχίες, πλην της Πάφου, που προ δεκαετίας αποτέλεσε το πιο σημαντικό εκλογικό του «κάστρο». Η προσπάθειά του να παρουσιαστεί ενίοτε ως συντηρητικό, συστημικό –αντί εθνικιστικό, ριζοσπαστικό– κόμμα στέρνεσε τη δυνατότητα άντλησης ψήφων διαμαρτυρίας (ΑΛΜΑ, Άμεση Δημοκρατία) με συνολικό εκτόπισμα 11,2%. Αν και οι τάσεις διαμαρτυρίας υπάρχουν εδώ και χρόνια στο εκλογικό σώμα, είναι αξιοσημείωτο ότι άρchiσαν να αποκρυσταλλώνονται μερικώς σε δύο διαφορετικά και ετερογενή σχήματα που κατάφεραν να ξε-

περάσουν κατά πολύ το εκλογικό όριο κερδίζοντας σημαντικό αριθμό εδρών, χωρίς όμως να ανακόψει το ΕΛΑΜ, δημιουργηκά την ένταση του φαινομένου της διαμαρτυρίας που παρουσιάστηκε προεκλογικά.

Από τον νέο χάρτη της κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης αποσπάζουν κόμματα με παρουσία δεκαετιών, η ΕΔΕΚ και οι Οικολόγοι – αμφότερα εκπρόσωποι σημαντικών πολιτικών και ιδεολογικών οικογενειών της Ευρώπης. Σοσιαλιστές και Πράσινοι αποτελούν σημαντικές πολιτικές ομάδες στο Ευρωκοινοβούλιο, αλλά στην Κύπρο ήταν διαχρονικά μικρές και τώρα εκτός του εγχώριου Κοινοβουλίου – μια ιδιαιτερότητα του κυπριακού κοιμματικού χάρτη που αξίζει μεγαλύτερης μελέτης, αφού δεν οφείλεται μόνο στην εσω-

στρέφεια των τελευταίων ετών. Το εκλογικό όριο του του 3,6% που θεσπίστηκε το 2016 για να ανακόψει το ΕΛΑΜ, δημιούργησε την πιο μεγάλη δυσαναλογική κόπτη στην κατανομή εδρών από τότε που εφαρμόζεται, αφού κόμματα που έλαβαν συνολικά το 16,9% των ψήφων δεν εισήλθαν στο Κοινοβούλιο.

Αυτό είναι το μεγαλύτερο ποσοστό «χαμένων ψήφων» από το 1981 που υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία και είναι επίσης μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό του 2021 (14,6%). Το ποσοστό των «χαμένων ψήφων» στην Κύπρο είναι ένα από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη (μεταξύ σχετικά συγκρίσιμων εκλογικών συστημάτων). Ως αποτέλεσμα, τα τέσσερα μεγαλύτερα κόμματα (περιλαμβανομένου και του ΕΛΑΜ) έλαβαν περισσότερες

έδρες από τα ποσοστά τους (86% εδρών/72% των ψήφων)

Παρά το ρεκόρ υποψηφίων και κοιμματικών σχηματισμών –δηλαδή, της πληθώρας επιλογών– η αποχή φαίνεται να έχει σταθεροποιηθεί κοντά στο ένα τρίτο του εκλογικού σώματος, μετά τη ραγδαία άνοδο μεταξύ 2006 και 2016. Οι προσδοκίες των νέων σχηματισμών ότι θα τους ψηφίσουν αρκετοί που προηγουμένως απείχαν, έχουν σε μεγάλο βαθμό διαψευσθεί.

Τα ποσοστά της μη εκπροσώπησης και της διαμαρτυρίας παραπέμπουν σε σημαντικές αλλαγές στην εκλογική συμπεριφορά που, προς το παρόν, δεν αποτυπώνεται με σαφήνεια στην εκπροσώπηση στο Κοινοβούλιο. Ένα σημαντικό μέρος της κοινωνίας απέχει, δεν εκπροσωπείται ή διαμαρτύρεται, χωρίς όμως να

έχει βρεθεί ένας ισχυρός φορέας που μπορεί να συμπεκνώσει τα αιτήματά τους με συνεκτικό και πειστικό τρόπο. Οι επιδοξοί φορείς αλλαγής είναι πολλοί και, προς το παρόν, κερματισμένοι. Ένα σημαντικό τμήμα της κοινωνίας δείχνει να μη θέλει το παλιό κοιμματικό σύστημα, αλλά τα αιτήματά του προσομοιάζουν με άναρθρη (αντί εναρθρη) κραυγή. Εν κατακλείδι, οι εκλογές φαίνεται να διευρύνουν το ήδη μεγάλο κενό πολιτικής αντιπροσώπευσης, δημιουργώντας μεγαλύτερη ρευστότητα στο κοιμματικό σύστημα από αυτήν που αποτυπώνεται σε σύμβαση του κοινοβουλίου. Το κοιμματικό σύστημα συνεχίζει να μετεξελίσσεται χωρίς να έχει βρει ακόμη σταθερή ισορροπία.

*Αν. Κύπρου, Σύνδεσμος Πτυχιούχων Πολιτικής Επιστήμης

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Με τον κ. Χάρη Γεωργιάδη συναντηθήκαμε το βράδυ της Πέμπτης για τη συνέντευξη, μετά την επανεκλογή της κας Αννίτας Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής με τις ψήφους του ΔΗΣΥ, του ΔΗΚΟ και της Άμεσης Δημοκρατίας. Συζητήσαμε για το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών και την επόμενη μέρα. Διηγείτο ότι ο Συναγερμός είναι ο νικητής των εκλογών, όμως, τονίζει ότι το μήνυμα για τον ίδιο τον ΔΗΣΥ είναι ότι δεν πρέπει ποτέ να λειτουργεί με τον φόβο του πολιτικού κόστους και ότι τελικά η υπεύθυνη στάση δικαιώνεται. Επισημαίνει την προοπτική συνεργασίας με το ΔΗΚΟ, σημειώνοντας ότι υπάρχει το πολιτικό υπόβαθρο μεταξύ των δύο κομμάτων που να επιτρέπει κάτι τέτοιο.

—Μετά την πρωτιά του Συναγερμού στις εκλογές και την εκλογή της Αννίτας Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής, είναι οι νικητές των εκλογών ο ΔΗΣΥ και η ίδια προσωπικά;

—Προφανώς. Και αυτό που με ικανοποιεί ιδιαίτερα είναι ότι ο ΔΗΣΥ κατάφερε να κρατήσει τις δυνάμεις του και να θεωρείται πράγματι ο νικητής των εκλογών, τηρώντας μια πολύ υπεύθυνη στάση τους τελευταίους μήνες σε διάφορα ευαίσθητα θέματα στη Βουλή, αλλά και μια εξίσου καθαρή και υπεύθυνη στάση κατά την προεκλογική περίοδο. Αυτό πιστώνεται στην Αννίτα Δημητρίου και στην υπόλοιπη ηγεσία του κόμματος. Κάποια ζητήματα που μάς ταλαιπώρησαν πολιτικά μετά το 2023 έχουν ξεκαθαρίσει οριστικά και με τρόπο που έχει δικαιωθεί. Αναφέρομαι στην υπεύθυνη αντιπολιτευτική στάση έναντι της κυβέρνησης Χριστοδουλίδου —με αυστηρή κριτική εκεί που πρέπει, αλλά και καθοριστική στήριξη εκεί που επιβάλλεται— αναφέρομαι στην ανάδειξη και υπεράσπιση του έργου της δεκαετούς διακυβέρνησης Αναστασιάδου-ΔΗΣΥ, στην αποφασιστική τοποθέτησή μας απέναντι σε δυνάμεις της τοξικότητας και του λαϊκισμού αλλά και στην υπεύθυνη, επιλαβάνω, στάση που τηρήσαμε σε διάφορα θέματα όπως ήταν η φορολογική μεταρρύθμιση, τα τραπεζικά ζητήματα και άλλα. Αυτό είναι ένα μήνυμα και για τον ίδιο τον Δημοκρατικό Συναγερμό, ότι δεν πρέπει ποτέ να λειτουργούμε με τον φόβο του πολιτικού κόστους και ότι τελικά η υπεύθυνη στάση δικαιώνεται, ειδικά όταν με αυτοπεποίθηση και συνέπεια κρατούμε τη γραμμή μας.

—Ποια θεωρείτε ότι είναι τα μηνύματα της κάλπης και για το υπόλοιπο πολιτικό σύστημα;

—Υπήρξε μια αποδοκιμασία των πολιτικών της ακραίας όξυνσης, της τοξικότητας και του διχαστικού λαϊκισμού. Για μένα αυτό έχει πολύ μεγάλη πολιτική σημασία.

—Ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις κατατάσσεται προεκλογικά και την Άμεση Δημοκρατία, με την οποία τελικά διαπραγματευτήκατε και τα βρήκατε για την προεδρία της Βουλής.

—Όλοι συνομίλησαν σχεδόν με όλους. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός με πολύ καθαρό τρόπο κατέθεσε τη δική του υποψηφιότητα, η οποία βρήκε ευρεία στήριξη.

—Ο ΔΗΣΥ έδωσε διαβεβαιώσεις στην Άμεση Δημοκρατία για στήριξη κάποιων θέσεων της σχε-

—Ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις κατατάσσεται προεκλογικά και την Άμεση Δημοκρατία, με την οποία τελικά διαπραγματευτήκατε και τα βρήκατε για την προεδρία της Βουλής.

—Όλοι συνομίλησαν σχεδόν με όλους. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός με πολύ καθαρό τρόπο κατέθεσε τη δική του υποψηφιότητα, η οποία βρήκε ευρεία στήριξη.

—Ο ΔΗΣΥ έδωσε διαβεβαιώσεις στην Άμεση Δημοκρατία για στήριξη κάποιων θέσεων της σχε-

—Ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις κατατάσσεται προεκλογικά και την Άμεση Δημοκρατία, με την οποία τελικά διαπραγματευτήκατε και τα βρήκατε για την προεδρία της Βουλής.

—Όλοι συνομίλησαν σχεδόν με όλους. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός με πολύ καθαρό τρόπο κατέθεσε τη δική του υποψηφιότητα, η οποία βρήκε ευρεία στήριξη.

—Ο ΔΗΣΥ έδωσε διαβεβαιώσεις στην Άμεση Δημοκρατία για στήριξη κάποιων θέσεων της σχε-

ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Πρόεδρος Ινστιτούτου «Γλαύκος Κληρίδης» και πρώην υπ. Οικονομικών

Προοπτική μακροπρόθεσμης συνεργασίας ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ

Με ικανοποίηση βλέπω πως έχει αρχίσει να δημιουργείται ένα στέρεο πολιτικό υπόβαθρο μεταξύ των δύο κομμάτων

«Ένα μήνυμα και για τον ίδιο τον ΔΗΣΥ είναι ότι δεν πρέπει ποτέ να λειτουργούμε με τον φόβο του πολιτικού κόστους και ότι τελικά η υπεύθυνη στάση δικαιώνεται, ειδικά όταν με αυτοπεποίθηση και συνέπεια κρατούμε τη γραμμή μας».

—Ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις κατατάσσεται προεκλογικά και την Άμεση Δημοκρατία, με την οποία τελικά διαπραγματευτήκατε και τα βρήκατε για την προεδρία της Βουλής.

—Όλοι συνομίλησαν σχεδόν με όλους. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός με πολύ καθαρό τρόπο κατέθεσε τη δική του υποψηφιότητα, η οποία βρήκε ευρεία στήριξη.

—Ο ΔΗΣΥ έδωσε διαβεβαιώσεις στην Άμεση Δημοκρατία για στήριξη κάποιων θέσεων της σχε-

—Ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις κατατάσσεται προεκλογικά και την Άμεση Δημοκρατία, με την οποία τελικά διαπραγματευτήκατε και τα βρήκατε για την προεδρία της Βουλής.

—Όλοι συνομίλησαν σχεδόν με όλους. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός με πολύ καθαρό τρόπο κατέθεσε τη δική του υποψηφιότητα, η οποία βρήκε ευρεία στήριξη.

—Ο ΔΗΣΥ έδωσε διαβεβαιώσεις στην Άμεση Δημοκρατία για στήριξη κάποιων θέσεων της σχε-

—Ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις κατατάσσεται προεκλογικά και την Άμεση Δημοκρατία, με την οποία τελικά διαπραγματευτήκατε και τα βρήκατε για την προεδρία της Βουλής.

—Όλοι συνομίλησαν σχεδόν με όλους. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός με πολύ καθαρό τρόπο κατέθεσε τη δική του υποψηφιότητα, η οποία βρήκε ευρεία στήριξη.

—Ο ΔΗΣΥ έδωσε διαβεβαιώσεις στην Άμεση Δημοκρατία για στήριξη κάποιων θέσεων της σχε-

—Ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις κατατάσσεται προεκλογικά και την Άμεση Δημοκρατία, με την οποία τελικά διαπραγματευτήκατε και τα βρήκατε για την προεδρία της Βουλής.

—Όλοι συνομίλησαν σχεδόν με όλους. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός με πολύ καθαρό τρόπο κατέθεσε τη δική του υποψηφιότητα, η οποία βρήκε ευρεία στήριξη.

—Ο ΔΗΣΥ έδωσε διαβεβαιώσεις στην Άμεση Δημοκρατία για στήριξη κάποιων θέσεων της σχε-

—Ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις κατατάσσεται προεκλογικά και την Άμεση Δημοκρατία, με την οποία τελικά διαπραγματευτήκατε και τα βρήκατε για την προεδρία της Βουλής.

—Όλοι συνομίλησαν σχεδόν με όλους. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός με πολύ καθαρό τρόπο κατέθεσε τη δική του υποψηφιότητα, η οποία βρήκε ευρεία στήριξη.

—Ο ΔΗΣΥ έδωσε διαβεβαιώσεις στην Άμεση Δημοκρατία για στήριξη κάποιων θέσεων της σχε-

—Ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις κατατάσσεται προεκλογικά και την Άμεση Δημοκρατία, με την οποία τελικά διαπραγματευτήκατε και τα βρήκατε για την προεδρία της Βουλής.

—Όλοι συνομίλησαν σχεδόν με όλους. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός με πολύ καθαρό τρόπο κατέθεσε τη δική του υποψηφιότητα, η οποία βρήκε ευρεία στήριξη.

—Ο ΔΗΣΥ έδωσε διαβεβαιώσεις στην Άμεση Δημοκρατία για στήριξη κάποιων θέσεων της σχε-

—Πώς κρίνετε τη στάση της Αννίτας Δημητρίου σχετικά με την προεδρία της Βουλής; Το γεγονός ότι έθεσε την υποψηφιότητά της ως τελεσίδικη και κάλεσε το ΔΗΚΟ να τη στηρίξει είναι ορθή πολιτική πράξη; Μπορούσε να γίνει διαφορετικός χειρισμός, ανεξαρτήτως του θετικού αποτελέσματος;

—Πάντα μπορεί να υπάρχουν διάφορες απόψεις, αλλά σίγουρα αυτό που μετρά είναι το αποτέλεσμα. Να πω, όμως, πως η διαχείριση μιας εκλογικής επιτυχίας είναι κάποτε πιο δύσκολη από τη διαχείριση μιας αποτυχίας. Προϋποθέτει προσεκτικούς και συγκρατημένους χειρισμούς, επειδή υπάρχει και το αύριο.

—Θα μπορούσε να στηριχθεί ο Νικόλας Παπαδόπουλος από τον ΔΗΣΥ για την προεδρία της Βουλής με αντάλλαγμα τη συνεννόηση των δύο κομμάτων για τις προεδρικές εκλογές του 2028;

—Βεβαίως θα μπορούσε, αλλά όχι έτσι, όχι στο πλαίσιο μιας συναλλαγής. Δεν είναι έτσι που πρέπει να λειτουργεί η πολιτική. Εγώ θα αναδεικνυα πρώτα απ' όλα το γεγονός ότι με το ΔΗΚΟ έχουμε πλέον σημαντικές συγκλίσεις. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος ειδικά, θεωρώ ότι στάθηκε πολύ καλά στην προεκλογική περίοδο, πήρε πάνω του την προσπάθεια του ΔΗΚΟ, και πέτυχε. Όπως και η Αννίτα Δημητρίου, έτσι και ο Νικόλας είχε κάθε δικαίωμα να προβάλει και να διερευνήσει τις προοπτικές μιας δικής του υποψηφιότητας. Αυτές θα ήταν για μένα οι δύο επιλογές σε αυτή τη διαδικασία. Η στάση του Νικόλα, όπως φάνηκε, ήταν πολιτικά έντιμη και αυτό του το πιστώνω. —Η στάση όμως του ΔΗΣΥ στο θέμα της προεδρίας της Βουλής έδωσε την ευκαιρία στο ΑΚΕΛ να προσεγγίσει το ΔΗΚΟ, να ανοίξουν ξανά δίαυλο επικοινωνίας και να τεθεί εν αμφιβόλω η προσέγγιση ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ που τόσο μεθοδικά είχατε καλλιεργήσει το προηγούμενο διάστημα εσείς και ο Χρύσιος Παντελίδης.

—Εκ του αποτελέσματος βλέπουμε ότι το ΑΚΕΛ δεν στήριξε το ΔΗΚΟ και ότι το ΔΗΚΟ δεν στήριξε το ΑΚΕΛ. Ενώ τελικά το ΔΗΚΟ στήριξε την πρόεδρο του ΔΗΣΥ και όχι τον γ.γ. του ΑΚΕΛ. Εξάλλου, μια συμπίεση ΔΗΚΟ-ΑΚΕΛ θα στερείτο του όποιου πολιτικού υποβάθρου που, αντιθέτως, θεωρώ πως υπάρχει μεταξύ ΔΗΚΟ-ΔΗΣΥ.

—Πάντως και ο Νικόλας Παπαδόπουλος χαρακτήριζε την κυβέρνηση Αναστασιάδου-ΔΗΣΥ ως την πιο διεφθαρμένη που είχε ποτέ ο τόπος και καταψήφισε τον κρατικό προϋπολογισμό.

—Υπήρξαν χωρίς αμφιβολία περιοδοί μεγάλων διαφωνιών μεταξύ μας. Όμως είτε θα μεινουμε στις διαφωνίες του παρελθόντος είτε θα εστιάσουμε σε αυτά που σήμερα μας ενώνουν και τα οποία θεωρώ πολύ πιο σημαντικά.

Η στάση του Νικόλα στο θέμα της προεδρίας της Βουλής, όπως φάνηκε, ήταν πολιτικά έντιμη και αυτό του το πιστώνω. Ο ΔΗΣΥ πρέπει να επιδείξει πολιτική αναγνώριση στη στήριξη του ΔΗΚΟ στην επανεκλογή της κας Δημητρίου.

Προφανώς η πρόεδρος του κόμματος έχει τον πρώτο λόγο για το 2028, αλλά αυτή τη στιγμή προέχει η προσπάθεια οικοδόμησης έντιμων συνεργασιών με δυνάμεις με τις οποίες είμαστε κοντά.

Αποδυναμωμένη η κυβέρνηση Χριστοδουλίδου

—Αν υπάρχει δυσaréσκεια στο ΔΗΚΟ για τη στάση του ΔΗΣΥ, παρά τη στήριξη που τελικά παρείχε στην Αννίτα Δημητρίου, τι πιστεύετε ότι πρέπει να γίνει από δω και πέρα;

—Θέλω να ελπίζω πως αυτή η διεργασία δεν άφησε πίσω της καμία δυσaréσκεια. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός πρέπει να επιδείξει πολιτική αναγνώριση προς τη σημαντική στήριξη του ΔΗΚΟ στην επανεκλογή της Αννίτας Δημητρίου. Τα δύο κόμματα έχουν πλέον κοινή ευθύνη να χαράξουν το πλαίσιο για μια γόνιμη κοινοβουλευτική συνεργασία για την επόμενη πενταετία, αλλά και για ευρύτερες πολιτικές συνεργασίες για το καλό του τόπου μας. Η προοπτική μιας μακροπρόθεσμης συνεργασίας ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ παραμένει ανοικτή. Με ικανοποίηση βλέπω πως έχει αρχίσει να δημιουργείται ένα στέρεο πολιτικό υπόβαθρο για αυτή τη συνεργασία, γύρω από κοινές προσεγγίσεις σε μεγάλα ζητήματα, όπως είναι η οικονομική σταθερότητα και η δημοσιονομική πειθαρχία, ο ευρωπαϊκός και δυτικός προσανατολισμός, η άμυνα και η ασφάλεια, η ενεργειακή στρατηγική

«Χωρίς υπεροψία εκ μέρους κανενός και χωρίς να μπαίνουν μπροστά προσωπικές ατζέντες και φιλοδοξίες, θεωρώ ότι ο Δημοκρατικός Συναγερμός μπορεί να είναι ο πρωταγωνιστής στις προεδρικές εκλογές του 2028».

και η ανάγκη για τολμηρές μεταρρυθμίσεις. Πάνω σε αυτή την προσέγγιση πρέπει να κτίσουμε.

—Μπαίνει και το 2028 σε αυτή την προοπτική συνεργασίας που βλέπετε με το ΔΗΚΟ;

—Δεν θα το απέκλεια. Αλλά πάντα με πλήρη σεβασμό του ενός στις αποφάσεις του άλλου, χωρίς βεβιασμένες κινήσεις, και πάντοτε στο πλαίσιο μιας ουσιαστικής πολιτικής συμπίεσης.

—Το γεγονός ότι το ΔΗΚΟ είναι στην κυβέρνηση δυσκολεύει αυτή την προσπάθεια;

—Σήμερα το ΔΗΚΟ ανήκει στη συμπολίτευση και ο ΔΗΣΥ στην αντιπολίτευση. Την προηγούμενη δεκαετία συνέβαινε το αντίθετο. Όπως και τότε υπήρξε καθοριστική συνεργασία, έτσι και σήμερα η προοπτική είναι επαρκής.

—Είναι αποδυναμωμένη η κυβέρνηση Χριστοδουλίδου από το αποτέλεσμα των εκλογών;

—Ναι. Δύο από τα τρία κόμματα που τη στηρίζουν είναι πλέον εκτός Βουλής και είναι ευδιάκριτη πλέον η αδυναμία ενός κυβερ-

νητικού σχήματος που δεν τυγχάνει συγκροτημένης πολιτικής στήριξης από μεγάλες πολιτικές δυνάμεις.

—Πώς πρέπει να πορευτεί ο ΔΗΣΥ από δω και πέρα και ενόψει προεδρικών εκλογών;

—Με συνετούς και μεθοδικούς χειρισμούς, με επένδυση στην πολιτική της σοβαρότητας, της ευθύνης και των καθαρών πολιτικών θέσεων. Χωρίς υπεροψία εκ μέρους κανενός και χωρίς να μπαίνουν μπροστά προσωπικές ατζέντες και φιλοδοξίες, θεωρώ

ότι ο Δημοκρατικός Συναγερμός μπορεί να είναι ο πρωταγωνιστής στις προεδρικές εκλογές του 2028.

—Θεωρείτε ότι πρέπει να πάει με δικό του υποψήφιο που θα αναδειχθεί μέσα από τις διαδικασίες του κόμματος;

—Το ζήτημα επιλογής υποψηφίου θα ανοίξει την ώρα που θα πρέπει. Προφανώς η πρόεδρος του κόμματος έχει τον πρώτο λόγο, αλλά αυτή τη στιγμή προέχει η προσπάθεια οικοδόμησης έντιμων συνεργασιών με δυνάμεις με τις οποίες είμαστε κοντά.

—Πώς κρίνετε την παρέμβαση Αναστασιάδου λίγο μετά το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών που, ερωτηθείς αν πρέπει ο ΔΗΣΥ να συμπορευτεί με τον κ. Χριστοδουλίδου, είπε, μεταξύ άλλων, ότι ο κ. Χριστοδουλίδης προέρχεται από τα σπλάχνα του Συναγερμού και πρέπει να ξεπεραστούν μικρίες.

—Στην πολιτική πράγματι δεν πρέπει ποτέ να λειτουργείς με μικρίες και πάθη. Την ίδια ώρα, όμως, δεν πρέπει ποτέ να εγκαταλείπεις την πολιτική σου αξιοπρέπεια και αξιοπιστία.

Δύο από τα τρία κόμματα που τη στηρίζουν είναι πλέον εκτός Βουλής και είναι ευδιάκριτη πλέον η αδυναμία ενός κυβερνητικού σχήματος που δεν τυγχάνει συγκροτημένης πολιτικής στήριξης από μεγάλες πολιτικές δυνάμεις.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Σηματοδοτήσεις αλλά και ανακατατάξεις στο τοπίο των υδρογονανθράκων περίξ της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της Κυπριακής Δημοκρατίας σφραγίζουν οι επόμενοι μήνες, αρχής γενομένης από το κοίτασμα «Κρόνος» επί του τεμαχίου «6» – της γαλλο-ιταλικής κοινοπραξίας Total/ENI. Την ίδια στιγμή, η συζήτηση για τη διευθέτηση της διαφοράς μεταξύ Κύπρου-Ισραήλ για τη συνεκμετάλλευση της «Αφροδίτης», επί του τεμαχίου «12» με το συνορεύον κοίτασμα «Ισάι», παραμένει σε αργή διαπραγμάτευση με την αμερικανική Chevron να θεωρείται δεδομένο πως έως τα τέλη του χρόνου θα προβεί σε κινήσεις αναδιοργάνωσης στην περιοχή.

Μπροστά ο «Κρόνος»

Εντός Ιουνίου αναμένεται να λάβει η κοινοπραξία ENI-Total Energies την τελική επενδυτική απόφαση για το οικόπεδο «Κρόνος», σύμφωνα με όσα δήλωσε ο υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Μιχάλης Δαμιανός, την περασμένη εβδομάδα. Ο υπουργός ανέφερε ότι εντός του ίδιου μήνα αναμένεται να υπογραφούν και οι συμφωνίες για το «Κρόνος», οι οποίες εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Μάιο. Υπενθυμίζεται πως από τις γεωτρήσεις που έγιναν στο τεμάχιο, οι υπολογισμοί της ENI ανεβάζουν το απόθεμα στον «Κρόνο» περίπου στα 2,5 τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια (tcf) και άλλα τόσα ή ελαφρώς περισσότερα στο τεμάχιο «Ζευσ». Φυσικό αέριο εντοπίστηκε σε μικρή ποσότητα και στο τεμάχιο «Καλυψώ», αλλά δεν έγινε αναφορά από τη διαχειρίστρια ENI σε συγκεκριμένη ποσότητα.

Το σχέδιο ανάπτυξης που κατέθεσε η κοινοπραξία Eni-Total Energies αφορά την αξιοποίηση σε αυτή τη φάση μόνο του κοιτάσματος «Κρόνος», μέσω μεταφοράς του με αγωγή στο γειτονικό αιγυπτιακό κοίτασμα «Ζορ» και από εκεί μέσω υφιστάμενων υποδομών στο τερματικό υγροποίησης Νταμιέτα για εξαγωγή ως LNG. Η κυπριακή κυβέρνηση ευνοούσε τη διοχέτευση μέρους του κοιτάσματος στην αιγυπτιακή αγορά, με την προσδοκία εξασφάλισης καλύτερης τιμής ανά μονάδα. Όμως, η ιδιωτική κοινοπραξία επέμεινε για αξιοποίηση του κοιτάσματος μέσω

του τερματικού σταθμού Νταμιέτα (σε γενικές γραμμές υπολείπεται λόγω έλλειψης φυσικού αερίου), στον οποίο συμμετέχει σε ποσοστό 50% η ENI και δύο κρατικές αιγυπτιακές εταιρείες διατηρούν το άλλο μισό των μετοχών.

Η κοινοπραξία φαίνεται να προχωρήσει ήδη σε κάποιες πληρωμές και, ως εκ τούτου, θεωρείται σχεδόν σίγουρη η λήψη της τελικής επενδυτικής (FID, Final Investment Decision) της απόφασης το αμέσως επόμενο διάστημα, δεδομένων και των συμφωνιών που ενέκρινε το Υπουργικό Συμβούλιο τον περασμένο Μάιο.

Το σχέδιο ανάπτυξης που κατέθεσε η κοινοπραξία Eni-Total Energies αφορά την αξιοποίηση σε αυτή τη φάση μόνο του κοιτάσματος «Κρόνος», μέσω μεταφοράς του με αγωγή στο γειτονικό αιγυπτιακό κοίτασμα «Ζορ».

Προχωρά ο «Κρόνος», κολλημένη η «Αφροδίτη»

Πώς διαμορφώνεται η μεγάλη εικόνα των κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου

Πίσω η «Αφροδίτη»

Όσον αφορά το «Αφροδίτη», ο υπουργός σημείωσε ότι υπογράφτηκε οι προσυμφωνίες για την πώληση φυσικού αερίου. «Τους επόμενους μήνες θα έρθουν και οι τελικές συμφωνίες», είπε, θυμίζοντας, ωστόσο, ότι η προθεσμία της Chevron για το FEED (Front-End Engineering Design) για το «Αφροδίτη» λήγει τον Ιανουάριο του 2027. Το ενδιαφέρον στο εν λόγω «μακρύ» κεφάλαιο του αναξιολογούμενου κοιτάσματος 4 σχεδόν tcf –της παλιότερης ανακάλυψης φυσικού αερίου στην περιοχή– εδράζεται πλέον στο αν η συμφωνία συνεκμετάλλευ-

σης Κύπρου-Ισραήλ θα προλάβει την αλλαγή παραδείγματος στο τεμάχιο εκ μέρους της Chevron. Καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως, παρά τις συναντήσεις/διαπραγματεύσεις μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ για το ζήτημα, δεν υπάρχει αποτέλεσμα. Επιπλέον, η μη επίτευξη συμφωνίας συνεκμετάλλευσης θα μπορούσε να λειτουργήσει και ως βολικό άλλοθι για τη μη τήρηση του χρονοδιαγράμματος εκ μέρους της Shevron για το FEED. Η τελευταία εξάλλου δείχνει να προσανατολίζεται και προς πώληση των δικαιωμάτων της επί του «12» στην εμιρατια-

νή Αδnoc, πτυχή που θα παρέπεμπε στην καθυστέρηση ανάπτυξης του «Αφροδίτη» όπως την περίοδο μεταξύ Noble Energy και αποχώρησής της, για τη Chevron, προ επιταξίας.

Η μεγάλη εικόνα

Ο υπουργός Ενέργειας, Μιχάλης Δαμιανός, μεταβαίνει στην Ουάσινγκτον αυτή την εβδομάδα για συμμετοχή σε σχήμα τύπου 3+1 με Ελλάδα και ΗΠΑ για τις ενεργειακές εξελίξεις στην περιοχή. Σημειώνεται ότι οι ΗΠΑ έχουν συμφέροντα στην περιοχή, μέσω των εταιρειών Chevron και Exxon, ενώ στην εικόνα μπαίνει και ο GSI, με τις ΗΠΑ να φέρονται να στηρίζουν την ιδέα της ηλεκτρικής διασύνδεσης του Ισραήλ με την Ευρώπη μέσω Κύπρου. Εξάλλου, η παρουσία αμερικανικών εταιρειών στην περιοχή αξιολογείται ως γεωπολιτικά σημαντική και για γεωοικονομικούς λόγους. Ωστόσο, από τη συνάντηση στις ΗΠΑ δεν αναμένεται να προκύψει κάποια σημαντική συμφωνία, καθώς δεν αναμένεται ότι θα έχει λυθεί το θέμα του «Ισάι» μέχρι τότε.

Επιπλέον, οι κινήσεις της Τουρκίας στην περιοχή δείχνουν να επαναφέρουν την περίοδο, 2018-2019, των εντάσεων επί της κυπριακής ΑΟΖ. Η Τουρκία προχώρησε πρόσφατα όχι μόνο στη νομική θεσμοθέτηση του δόγματός της «Γαλάζιας Πατρίδας» αλλά, επιπλέον, σε επίπεδο ιδεών επαναφέρει τη διάσταση της ενεργειακής σύνδεσης Τουρκίας-Κατεχομένων στο επίπεδο του ηλεκτρισμού ή της μεταφοράς ενέργειας (φυσικό αέριο σε υγροποιημένη μορφή, πλωτά ή τη διασύνδεση διά αγωγών). Το επόμενο διάστημα μένει να διαφανεί και αν η όποια κινητικότητα στο Κυπριακό θα επαναφέρει την πτυχή του φυσικού αερίου ως καταλύτη λύσης ή ως αγκάθι με προεκτάσεις στο ζήτημα της πολιτικής ισοτιμίας (αξιώσεις συναπόφασης από τον Τουρκοκύπριο ηγέτη). Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η όλη διάσταση του IMEC (India-Middle East-Europe Economic Corridor) δείχνει να αποκτά γεωπολιτικό βάρος, χωρίς ωστόσο ειδικό και έμμετρο παρατηρητές να βλέπουν με ορίζοντα τη διετία 2030-2031 (έλευση κυπριακού φυσικού αερίου), πραγματική αναβάθμιση της Κύπρου από τους υδρογονάνθρακες ή τη μεταφορά τους στην περιοχή μέσω της κυπριακής ΑΟΖ.

ΑΡΘΡΟ

Βιομηχανική γη: Θεμέλιο ανάπτυξης που δεν μπορεί να τίθεται σε περιορισμό

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Η συζήτηση που έχει ανοίξει το τελευταίο διάστημα γύρω από τα Διατάγματα για τη «Λευκή Ζώνη» στις βιομηχανικές περιοχές δεν αποτελεί ένα απλό πολεοδομικό ή τεχνικό ζήτημα. Αγγίζει τον πυρήνα της οικονομικής πολιτικής της χώρας και αναδεικνύει ένα κρίσιμο ερώτημα: επιδιώκουμε ενίσχυση της βιομηχανίας ή σταδιακό περιορισμό της;

Τα συγκεκριμένα Διατάγματα, τα οποία προβλέπουν την αναστολή ανάπτυξης νέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων αυξημένης οχληρίας σε συγκεκριμένες περιοχές (Δάλι, Γέρι, Τσέρι) για περίοδο έως και δύο ετών, επιφέρουν σημαντικούς περιορισμούς σε έναν ήδη πιεσμένο τομέα. Αν και παρουσιάζονται ως προσωρινό μέτρο, στην πράξη δημιουργούν ένα προηγούμενο που ενδέχεται να επιπράξει μακροπρόθεσμα τη διαμόρφωση της βιομηχανικής πολιτικής.

Ταυτόχρονα, τα Διατάγματα επαναφέρουν στο προσκήνιο ένα θεμελιώδες ζήτημα δημοσίας πολιτικής: την επάρκεια, προστασία και στρατηγική διαχείριση της γης που προορίζεται για βιομηχανικούς και μεταποιητικούς σκοπούς.

Η βιομηχανία δεν αποτελεί απλώς έναν ακόμη τομέα της οικονομίας. Είναι κρίσιμος συντελεστής παραγωγής, απασχόλησης και εξωστρέφειας, που

στηρίζει την οικονομική ανθεκτικότητα της χώρας, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσεων και διεθνών αναταράξεων. Η διατήρηση και ενίσχυση της προϋποθέτει σταθερό περιβάλλον, προβλεψιμότητα και, κυρίως, πρόσβαση σε κατάλληλα διαμορφωμένη και επαρκή γη.

Τα πρόσφατα Διατάγματα που περιορίζουν την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αυξημένης οχληρίας σε συγκεκριμένες βιομηχανικές περιοχές, έστω και με τη μορφή προσωρινής ρύθμισης, δημιουργούν ένα πλαίσιο αυξημένης αβεβαιότητας. Στην πράξη, επιπρεάζουν τη δυνατότητα αξιοποίησης υφιστάμενων επενδύσεων, περιορίζουν τη δυναμική επέκτασης επιχειρήσεων και επιβαρύνουν περαιτέρω το ήδη αυξημένο κόστος πρόσβασης σε βιομηχανική γη.

Η εξέλιξη αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία αν ληφθεί υπόψη ότι οι διαθέσιμοι χώροι για βιομηχανικές δραστηριότητες στην Κύπρο είναι περιορισμένοι. Το ζήτημα καθίσταται ακόμη πιο έντονο όταν αφορά δραστηριότητες αυξημένης οχληρίας, για τις οποίες η χωροθέτηση είναι ήδη εξαιρετικά δύσκολη. Περιβαλλοντικοί περιορισμοί, κοινωνικές αντιδράσεις και πολεοδομικές πιέσεις καθιστούν σχεδόν αδύνατη τη δημιουργία νέων κατάλληλων περιοχών. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε περαιτέρω απώλεια ή περιορισμός υφιστά-

μενων ζωνών δεν μπορεί να αντισταθμιστεί με ρεαλιστικό τρόπο.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στις δραστηριότητες που συχνά εντάσσονται στην κατηγορία αυξημένης οχληρίας, αλλά στην πραγματικότητα αποτελούν βασικές υποδομές της οικονομίας. Η ανακύκλωση, η ενεργειακή υποδομή και η πετρελαιοειδή, καθώς και η παραγωγή δομικών υλικών όπως τα

Η βιομηχανία αναγνωρίζεται ως κρίσιμος πυλώνας για την ενεργειακή ασφάλεια, την τεχνολογική πρόοδο και την οικονομική αυτονομία της Ευρ. Ένωσης.

ασφαλτικά, είναι δραστηριότητες με καθοριστική σημασία για τη λειτουργία της αγοράς, την υλοποίηση έργων υποδομής και την επίτευξη των στόχων της πράσινης μετάβασης. Η παρουσία τους σε κατάλληλες βιομηχανικές ζώνες είναι αναγκαία και δεν μπορεί να υποκατασταθεί χωρίς σοβαρές επιπτώσεις.

Πολύ σημαντικό είναι επίσης να επισημανθεί ότι η βιομηχανική δραστηριότητα στην Κύπρο λειτουργεί ήδη μέσα σε ένα αυστηρό και συνεχώς εξελισσόμενο κανονιστικό πλαίσιο. Οι

επιχειρήσεις υποχρεούνται να συμμορφώνονται με εκτεταμένες περιβαλλοντικές νομοθεσίες και διαδικασίες αδειοδότησης, οι οποίες καλύπτουν ζητήματα εκπομπών, διαχείρισης αποβλήτων, ενεργειακής απόδοσης, περιβαλλοντικών επιπτώσεων και προστασίας της δημόσιας υγείας. Η εξασφάλιση των απαιτούμενων αδειών προϋποθέτει σημαντικό χρόνο, κόστος και επενδύσεις σε τεχνολογικές αναβαθμίσεις και συστήματα συμμόρφωσης. Ως εκ τούτου, η εικόνα μιας ανεξέλεγκτης ή μη ρυθμιζόμενης βιομηχανίας δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Αντίθετα, πρόκειται για έναν τομέα που ήδη λειτουργεί υπό αυστηρή εποπτεία, γεγονός που καθιστά ακόμη πιο κρίσιμο το να διασφαλιστεί ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο δεν επιβαρύνεται περαιτέρω με οριζόντιους περιορισμούς που περιορίζουν τη δυνατότητα ανάπτυξης.

Την ίδια στιγμή, σε ευρωπαϊκό επίπεδο καταγράφεται ενίσχυση της στρατηγικής σημασίας της βιομηχανίας. Οι πρόσφατες κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως αναδεικνύονται και μέσα από την Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, υπογραμμίζουν την ανάγκη ενδυνάμωσης της παραγωγικής βάσης, στήριξης των επενδύσεων και διασφάλισης της βιομηχανικής ικανότητας των κρατών μελών. Η βιομηχανία αναγνωρίζεται ως κρίσιμος πυ-

λώνας για την ενεργειακή ασφάλεια, την τεχνολογική πρόοδο και την οικονομική αυτονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Κύπρος οφείλει να ευθυγραμμιστεί με αυτή τη στρατηγική προσέγγιση και να προχωρήσει σε πολιτικές που ενισχύουν και δεν περιορίζουν τη βιομηχανική δραστηριότητα. Σε αυτό το πλαίσιο, η διαφύλαξη της βιομηχανικής γης αποκτά χαρακτήρα εθνικής προτεραιότητας. Η προσέγγιση αυτή δεν μπορεί να είναι επιλεκτική. Απαιτεί τη διασφάλιση επαρκών χώρων για όλες τις κατηγορίες βιομηχανικών δραστηριοτήτων, τόσο για ελαφρύτερες όσο και για πιο απαιτητικές ή οχληρές χρήσεις.

Παράλληλα, η διαμόρφωση της βιομηχανικής πολιτικής πρέπει να αποτελεί αντικείμενο κεντρικού, συντονισμένου σχεδιασμού. Το υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας είναι το αρμόδιο όργανο για τη χάραξη αυτής της πολιτικής και για τη διασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων ανάπτυξης. Παρεμβάσεις που επηρεάζουν ουσιαστικά τη βιομηχανική δραστηριότητα δεν μπορούν να προκύπτουν αποσπασματικά ή να καθορίζονται εκτός ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού πλαισίου.

Συνολικά, το ζήτημα της «Λευκής Ζώνης» πρέπει να εξεταστεί όχι ως μεμονωμένο μέτρο, αλλά ως μέρος της ευρύτερης προσέγγι-

σης της χώρας απέναντι στη βιομηχανία. Η διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, η στήριξη των επενδύσεων και η ενίσχυση της παραγωγικής βάσης προϋποθέτουν σαφείς και συνεκτικές πολιτικές αποφάσεις.

Το ΚΕΒΕ δεν μπορεί να αποδεχθεί μια πορεία που οδηγεί, έστω και σταδιακά, σε περιορισμό της βιομηχανικής δραστηριότητας μέσω αποσπασματικών και χωρίς στρατηγικό υπόβαθρο παρεμβάσεων. Η βιομηχανική γη δεν είναι περιθωριακός πόρος, αλλά κρίσιμη υποδομή για την οικονομία και την ανάπτυξη. Και ως τέτοια, χρειάζεται προστασία, προγραμματισμό και στρατηγική διαχείριση και όχι περιορισμούς που υπονομεύουν τη μελλοντική της αξιοποίηση.

Η ευθύνη για τη διαμόρφωση και προστασία της ανήκει στην Πολιτεία και οφείλει να ασκείται με συνέπεια, προοπτική και σεβασμό στις πραγματικές ανάγκες της παραγωγικής οικονομίας. Σε μια περίοδο όπου η Ευρώπη επενδύει στη βιομηχανία για να διασφαλίσει την ανταγωνιστικότητα και την αυτονομία της, η Κύπρος καλείται να λάβει ξεκάθαρες αποφάσεις.

Η χώρα δεν έχει περιθώριο για συρρίκνωση της βιομηχανικής της βάσης, αλλά έχει ανάγκη από ενίσχυση της βιομηχανίας της.

Ο Ανδρέας Ανδρέου είναι αναπληρωτής γενικός γραμματέας του ΚΕΒΕ.

“Σχεδόν δεδομένος θεωρείται ένας νέος γύρος αδειοδοτήσεων στην κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη με το τεμάχιο «4» να λαμβάνει σειρά και το ενδιαφέρον να είναι αμερικανικής προέλευσης.

“Η μη επίτευξη συμφωνίας συνεκμετάλλευσης θα μπορούσε να λειτουργήσει και ως βολικό άλλοθι για τη μη τήρηση του χρονοδιαγράμματος εκ μέρους της Shevron για το FEED.

Του **ΕΚΤΟΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

ς πολύ έχουμε ακούσει τις φράσεις «κάτσε διάβασε» ή «τώρα κρίνεται το μέλλον σου», είτε από γονείς είτε από καθηγητές, ωστόσο πόσο βοηθητικές είναι στα αλήθεια αυτές φράσεις; Παροτρύνουν όντως τους μαθητές στο να επικεντρωθούν στο διάβασμα και τις Παγκύπριες Εξετάσεις ή αντιθέτως τους δημιουργούν αντίδραση, με το τελικό αποτέλεσμα να είναι διαφορετικό από αυτό που θέλουν τόσο οι μαθητές όσο και οι καθηγητές; Η «Κ» συνομίλησε με τον σχολικό ψυχολόγο Γιώργο Πογιατζή, με τη Μαρίνα, τον Κωνσταντίνο, τελειόφοιτους, καθώς και με την Αντριάνα, που πρόσφατα πέρασε τη δοκιμασία των Παγκυπρίων, και με την Αργυρώ, μητέρα μαθήτριας της Γ' Λυκείου, θέλοντας να σκιαγραφήσουμε πώς η κάθε πλευρά αντιλαμβάνεται τις Παγκύπριες Εξετάσεις.

Η προσπάθεια έχει αξία

Ένας μαθητής δεν έχει ανάγκη ακόμη έναν άνθρωπο (όπως για παράδειγμα τους γονείς) που να του υπενθυμίζει πόσο κρίσιμες είναι οι εξετάσεις, αναφέρει μεταξύ άλλων στην «Κ», ο σχολικός ψυχολόγος Γιώργος Πογιατζής, προσθέτοντας πως ο μαθητής το γνωρίζει ήδη και συνήθως το κουβαλά μέσα του σε υπερβολικό βαθμό. Επιπλέον επισημαίνει πως αυτό που ηρμεί περισσότερο έναν έφηβο δεν είναι οι «συμβουλές», αλλά η αίσθηση ότι ακόμη και αν δυσκολευτεί ή αποτύχει δεν θα χάσει την αποδοχή, την ασφάλεια και τη θέση του μέσα στη σχέση με τους γονείς του. Τέτοιες φράσεις φορτώνουν το παιδί με ένα ψυχικό βάρος πολύ μεγαλύτερο από την ίδια την εξέταση. Αντίθετα, βοηθητικό είναι να δίνεται το μήνυμα ότι η προσπάθεια έχει αξία, και πως η αξία του παιδιού δεν εξαρτάται από ένα αποτέλεσμα εξετάσεων, σημειώνει ο κ. Πογιατζής.

Ο φόβος και το άγχος

Συζητώντας με τη 17χρονη Μαρίνα, τελειόφοιτη από Λύκειο της πρωτεύουσας, επισημαίνει τη σωματική και ψυχολογική κόπωση που υπόκειται αυτό το διάστημα λόγω των εξετάσεων. «Τα φροντιστήρια αυτή την περίοδο είναι πάρα πολλά, καθημερινά πρέπει να είμαστε συνεπείς στις υποχρεώσεις μας», αναφέρει, προσθέτοντας πως η όλη διαδικασία για την προετοιμασία των εξετάσεων είναι άκρως ψυχοφθόρα. Τη ρωτά αν θεωρεί πως κρίνεται το μέλλον της από αυτές τις εξετάσεις, με την απάντησή της να είναι καταφατική. «Ως ένα σημείο θεωρώ πως ναι, καθώς θα πρέπει να προσπαθήσουμε να πάμε όσο καλύτερα γίνεται προκειμένου να πετύχουμε πρόσβαση στο πανεπιστήμιο της πρώτης επιλογής μας». Σε αντίθεση με τους γονείς της, που την ενθαρρύνουν για τις επικείμενες εξετάσεις, το σχολικό περιβάλλον την επηρεάζει αρνητικά, εντείνοντας το άγχος της αλλά και τις ανησυχίες της για τα μαθήματα. Καταλήγοντας, της θέτω το ερώτημα αν τη φοβίζει περισσότερο το αποτέλεσμα των εξετάσεων ή οι ίδιες οι εξετάσεις, απαντώντας μου και τα δύο, λέγοντας συγκεκριμένα: «Με φοβίζει εάν θα είναι δύσκολα τα εξεταστικά δοκίμια, όπως επίσης και το αποτέλεσμα, σε περίπτωση που δεν θα είναι το επιθυμητό».

Ο ρόλος της οικογένειας

Στη δύσκολη εξίσωση των Παγκυπρίων Εξετάσεων μπαίνει και ο καθοριστικός ρόλος των γονέων. Όπως εξηγεί στην «Κ» ο σχολικός ψυχολόγος, Γιώργος Πογιατζής, οι γονείς επηρεάζουν το άγχος των παιδιών πολύ περισσότερο απ' όσο νομίζουν, κυρίως γιατί το παιδί δεν ακούει μόνο τα λόγια τους, διαβάζει τη στάση τους και αυτό έχει ως

Η αξία του παιδιού δεν εξαρτάται από ένα αποτέλεσμα εξετάσεων

Η οικογενειακή στήριξη, ο φόβος για το αποτέλεσμα και η επόμενη μέρα των τελικών εξετάσεων

Ένας μαθητής δεν έχει ανάγκη ακόμη έναν άνθρωπο (όπως για παράδειγμα τους γονείς) που να του υπενθυμίζει πόσο κρίσιμες είναι οι εξετάσεις, αναφέρει μεταξύ άλλων στην «Κ», ο σχολικός ψυχολόγος Γιώργος Πογιατζής.

«Θα στενοχωρηθώ για την ίδια, ωστόσο θα της προσφέρω εναλλακτική λύση, σίγουρα δεν τελειώνει τίποτε με τις Παγκύπριες», λέει η Αργυρώ, μητέρα 18χρονης μαθήτριας, που συμμετέχει στις Παγκύπριες.

Η δεύτερη ευκαιρία

Η 24χρονη Αντριάνα, που πλέον εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα, έχοντας ήδη περάσει τη διαδικασία των Παγκυπρίων Εξετάσεων, θυμάται: «Νιώθεις πως είναι το τέλος του κόσμου, αφού έχεις την ιδέα πως δεν θα υπάρξουν άλλες ευκαιρίες στη ζωή σου». Υποστηρίζει ότι ως ένα βαθμό ήταν αναγκασμένη να προκαθορίσει ένα σημαντικό κομμάτι της ζωής της πριν από τα 18 της χρόνιας και φέρνει στη μνήμη το υπερβολικό άγχος που της προκαλούσαν οι Παγκύπριες Εξετάσεις. Εξι χρόνια μετά, λέει: «Σίγουρα δεν αξίζαν το άγχος και η πίεση που ένιωθα».

Ρωτώ τον κ. Πογιατζή για τη δεύτερη ευκαιρία που μπορεί να έχουν οι μαθητές και αν αυτός ο παράγοντας μπορεί να μειώσει την πίεσή τους, μου απαντά πως «μπορεί όντως να μειώνει ένα μέρος της πίεσης, γιατί υπενθυμίζει ότι ένα αποτέλεσμα δεν είναι πάντοτε οριστικό και αμετάκλητο». Με βάση όλα εληγεί, η έννοια της «δεύτερης ευκαιρίας» είναι πολύ πιο σύνθετη απ' όσο συχνά παρουσιάζεται. Για αρκετούς, το πραγματικό άγχος δεν αφορά μόνο την εξέταση, αλλά το τι σημαίνει μια πιθανή αποτυχία για την εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους, για το μέλλον τους ή για τη θέση τους μέσα στην κοινωνία. Έτσι, ακόμη κι όταν υπάρχει δυνατότητα επαναπροσπάθειας, το παιδί μπορεί να συνεχίζει να βιώνει την αποτυχία, καταλήγει.

Κρίνεται το μέλλον;

Αρκετοί από τους μαθητές πιστεύουν ή τους έχει καλλιεργηθεί η εντύπωση πως οι τελικές εξετάσεις κρίνουν ολόκληρη τη ζωή τους. Όπως προκύπτει από τα λεγόμενα του σχολικού ψυχολόγου κ. Γιώργου Πογιατζή, σε μια εποχή οικονομικής ανασφάλειας, κοινωνικής σύγκρισης και διαρκούς ανάγκης να «αποδείξεις» την αξία σου, οι εξετάσεις αποκτούν στα μάτια πολλών παιδιών έναν συμβολικό χαρακτήρα πολύ μεγαλύτερο από την πραγματική τους διάσταση. Αν ένας έφηβος δεν εξασφαλίσει τη θέση που επιθυμεί, το σημαντικό είναι να μη βιώσει την αποτυχία σαν τελική ετυμηγορία για τη ζωή και την αξία του, εξηγεί ο κ. Πογιατζής. «Η διαχείριση της αποτυχίας δεν ξεκινά όταν ένα παιδί χάσει έναν στόχο αλλά πολύ νωρίτερα, από το αν έχει μάθει ότι μπορεί να δυσκολευτεί, να αλλάξει πορεία, να ξαναπροσπαθήσει ή ακόμη και να επαναπροσδιορίσει τον εαυτό του χωρίς να αισθάνεται ότι χάνει την αξία και τη θέση του στον κόσμο», καταλήγει.

Η δεύτερη ευκαιρία μπορεί όντως να μειώνει ένα μέρος της πίεσης, γιατί υπενθυμίζει ότι ένα αποτέλεσμα δεν είναι πάντοτε οριστικό και αμετάκλητο, δηλώνει στην «Κ» ο σχολικός ψυχολόγος Γιώργος Πογιατζής.

αποτέλεσμα το σπίτι από χώρος ασφάλειας, μπορεί να γίνει χώρος πίεσης. Συγκεκριμένα, όπως τονίζει, πολλές φορές οι γονείς, χωρίς να το θέλουν, μεταφέρουν στα παιδιά τη δική τους αγωνία για το μέλλον, την αποτυχία, την κοινωνική σύγκριση ή το «τι θα γίνει μετά». Επιπλέον, η πιθανή αποτυχία δεν βιώνεται απλώς ως ματαιώση ενός στόχου, αλλά ως φόβος απώλειας αποδοχής, επιβεβαίωσης και συναισθηματικής ασφάλειας.

Μιλώντας με την Αργυρώ, μητέρα μαθήτριας της Γ' Λυκείου από τη Λευκωσία, μου λέει πως η 17χρονη κόρη της είναι πάρα

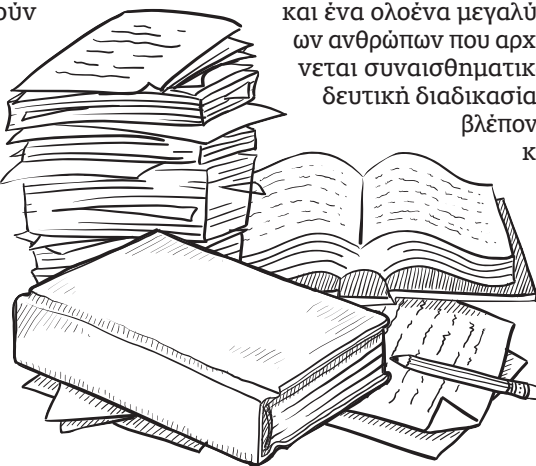
πολύ αγχωμένη ενόψει των Παγκυπρίων Εξετάσεων, και νιώθει έντονα για το αποτέλεσμα. «Εγώ την παροτρύνω να βγαίνει έξω, να αλλάξει παραστάσεις, ωστό-

σο εκείνη θεωρεί πως έτσι χάνει χρόνο από τη μελέτη της». Η Αργυρώ μου λέει πως προσπαθεί να περάσει στην κόρη της το μήνυμα ότι δεν είναι το τέλος του κόσμου αν δεν επιτύχει στις εξετάσεις, ωστόσο και εκείνη αντιλαμβάνεται ότι ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος και τα παιδιά νιώθουν μεγάλη πίεση. «Στην όλη πίεση που έχουν οι τελειόφοιτοι, έρχεται να προστεθεί και η πίεση από τους καθηγητές, είτε του σχολείου, είτε των ιδιωτικών μαθημάτων», λέει η Αργυρώ. Στην ερώτηση πώς θα νιώσει αν η κόρη της δεν εξασφαλίσει το επιθυμητό αποτέλεσμα στις τε-

Ο ρόλος των ΜΚΔ και η αμφισβήτηση

Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη σε συνδυασμό με τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, θα μπορούσαν να επηρεάζουν εν μέρει το αποτέλεσμα της οποιασδήποτε εξέτασης είτε με αρνητικό είτε με θετικό τρόπο. Σύμφωνα με τον κ. Πογιατζή, όταν ένας έφηβος εκτίθεται καθημερινά σε influencers, youtubers ή tiktokers που φαίνεται να αποκτούν επιτυχία, προβολή και αποδοχή έξω από τα κλασικά πλαίσια προσπάθειας και μόρφωσης, αρχίζει συχνά να αμφισβητεί όχι μόνο την αξία των εξετάσεων αλλά και τη σημασία της ίδιας της εκπαιδευτικής πορείας. Τα ΜΚΔ έχουν αλλάξει βαθιά τον τρόπο με τον οποίο οι έφηβοι

αντιλαμβάνονται την επιτυχία. Από τη μία πλευρά, πολλοί μαθητές αισθάνονται ότι πρέπει συνεχώς να αποδεικνύουν ότι αξίζουν μέσα από βαθμούς, επιτυχίες και δημόσιες εικόνες «τέλειας ζωής», συγκρίνοντας τη δική τους καθημερινή πίεση με την επιμελημένη εικόνα των άλλων, εξηγεί ο κ. Πογιατζής. Προσθέτει, όμως, «υπάρχει και ένα ολοένα μεγαλύτερο κομμάτι νέων ανθρώπων που αρχίζει να απομακρύνεται συναισθηματικά από την εκπαιδευτική διαδικασία, γιατί μεγαλώνει βλέποντας ότι η κοινωνική αναγνώριση, η επιρροή και πολλές φορές ακόμη και το οικονομικό κέρδος μπορούν να αποκτηθούν χωρίς την παραδοσιακή διαδρομή της εκπαίδευσης».

Τα ανοικτά ερωτήματα στην υπόθεση «Σάντη»

Τι απάντησε η Αστυνομία, τι άφησε αναπάντητο και ποια σημεία ενδέχεται να μεταφερθούν πλέον στη νέα ποινική διερεύνηση

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Η συνέντευξη Τύπου που παρέθεσε η Αστυνομία για την υπόθεση «Σάντη» είχε έναν ξεκάθαρο στόχο: να παρουσιάσει το αποτέλεσμα της δίμηνης διερεύνησης των καταγγελιών που δημοσιοποίησε ο δημοσιογράφος Μακάριος Δρουσιώτης και να απαντήσει στο κατά πόσο τα μηνύματα, τα ηχητικά και το υπόλοιπο υλικό που τέθηκε στον δημόσιο διάλογο ήταν αυθεντικά ή όχι – τόσο τεχνικά όσα και στην ουσία του περιεχομένου.

Μέσα από την παρουσίαση που έγινε από την ηγεσία της Δύναμης, καταρρίφθηκε ένας σημαντικός αριθμός ισχυρισμών που προβλήθηκαν δημόσια το προηγούμενο διάστημα, με την Αστυνομία να καταλήγει πως τα μηνύματα ήταν κατασκευασμένα και το περιεχόμενό τους ψευδές και ανυπόστατο. Την ίδια ώρα, ξεκαθαρίστηκε ότι από την έρευνα δεν προέκυψαν στοιχεία που να θεμελιώνουν τα ποινικά αδικήματα, τα οποία περιγράφονταν στις δημόσιες αναρτήσεις και στα ηχητικά αποσπάσματα.

Η Αστυνομία απάντησε επίσης σε ένα από τα βασικά ερωτήματα που παρέμεναν ανοικτά κατά τη δημόσια συζήτηση της υπόθεσης, κατά πόσο δηλαδή οι Αρχές διερευνούσαν μόνο τη γνησιότητα των μηνυμάτων ή και την ουσία των προβαλλόμενων ισχυρισμών ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο αυτοί παρουσιάζονταν.

Από τις τοποθετήσεις της ηγεσίας της Δύναμης προέκυψε ότι η διερεύνηση δεν περιορίστηκε αποκλειστικά στην τεχνική ανάλυση του υλικού. Όπως ανα-

φέρθηκε, αρκετοί από τους ισχυρισμούς που περιλαμβάνονταν στις αναρτήσεις και στα μηνύματα διερευνήθηκαν και σε επίπεδο ουσίας, με την Αστυνομία να αναφέρει ότι οι μαρτυρίες που εξασφαλίστηκαν δεν περιορίζονταν μόνο στις παραδοχές της ίδιας της 45χρονης γυναίκας, αλλά και σε πρόσθετο μαρτυρικό υλικό που σύμφωνα με τις Αρχές, διέψευδε συγκεκριμένους ισχυρισμούς. Ωστόσο, παρά την εκτενή παρουσίαση, μια σειρά από κρίσιμα ερωτήματα παραμένουν μέχρι σήμερα χωρίς πλήρεις και επαρκείς απαντήσεις.

Ποιο ήταν το κίνητρο;

Η Αστυνομία δεν έδωσε σαφή απάντηση ως προς το ποιο ήταν τελικά το κίνητρο της 45χρονης γυναίκας που παραδέχθηκε ότι κατασκεύαζε τα μηνύματα μέσω της εφαρμογής «Call Assistant». Οι αναφορές των Αρχών περιορίστηκαν στο ότι υπάρχουν κάποιοι ισχυρισμοί και ενδείξεις, χωρίς ωστόσο να παρουσιαστεί ένα ξεκάθαρο και τεκμηριωμένο πλαίσιο που να εξηγεί γιατί δημιουργήθηκε ένα τόσο εκτεταμένο αφήγημα.

Υπήρχε υποκινητής ή δρούσε μόνη της;

Στο ίδιο πλαίσιο, η Αστυνομία κλήθηκε να απαντήσει και στο κατά πόσο θεωρεί ότι η «Σάντη» δρούσε αυτόνομα ή αν υπήρχε οποιοδήποτε πρόσωπο που την υποκινούσε ή τη βοηθούσε. Η θέση που διατυπώθηκε ήταν πως από τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν δεν προέκυψε εμπλοκή τρίτου

Στη συνέντευξη Τύπου που παρέθεσε η Αστυνομία, καταρρίφθηκε μεν ένας σημαντικός αριθμός ισχυρισμών, ωστόσο μια σειρά από κρίσιμα ερωτήματα παραμένουν μέχρι σήμερα χωρίς πλήρεις και επαρκείς απαντήσεις.

Πηγή ανέφερε στην «Κ» ότι δεν αποκλείεται ορισμένα από τα ερωτήματα που εξακολουθούν να παραμένουν ανοικτά να έχουν ήδη απαντηθεί στο πλαίσιο της αστυνομικής διερεύνησης.

προσώπου στην κατασκευή των μηνυμάτων και πως οι ανακριτές θεωρούν ότι ενεργούσε μόνη της. Την ίδια ώρα, όμως, αναφέρθηκε ότι μέσα από συζητήσεις και

επαφές κατέληγε σε συγκεκριμένα ονόματα, τα οποία στη συνέχεια ενέπλεκε με κάποιο τρόπο στα μηνύματα που δημιουργούσε. Παρά την τοποθέτηση αυτή, το ερώτημα εξακολουθεί να παραμένει αναπάντητο για πολλούς λόγους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η εμπλοκή προσώπων τα οποία, τουλάχιστον με βάση όσα παρουσιάστηκαν δημοσίως, δεν φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους. Ενδεικτική είναι η περίπτωση του Γιώργου Μυλωνάκη, ο οποίος δήθεν συνδεόταν με ηχητικό υλικό το οποίο, σύμφωνα με την Αστυνομία, καταγράφηκε κατά τη διάρκεια συνομιλίας με άλλο πρόσωπο από την Ελλάδα

που διαμένει στην Κύπρο και το οποίο δεν γνώριζε ότι η συνομιλία καταγραφόταν.

Πώς κατείχε τόσο εξειδικευμένες πληροφορίες;

Ενα ακόμη σημείο που δεν φαίνεται να απαντήθηκε με επάρκεια αφορά τον τρόπο με τον οποίο η 45χρονη φέρεται να κατείχε μεγάλο όγκο εξειδικευμένων πληροφοριών και στοιχείων. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης Τύπου δόθηκε ως απάντηση ότι αρκετές πληροφορίες μπορούσαν να εντοπιστούν μέσω ανοικτών πηγών ή διαδικτυακών αναζητήσεων. Ωστόσο, δεν εξηγήθηκε επαρκώς πώς είχε στην κατοχή της προσωπικούς αριθμούς τηλεφώνων ή άλλες πληροφορίες προσώπων που δεν διατηρούν δημόσια τα στοιχεία τους. Το ίδιο ισχύει και για τις αναφορές σε δικαστικές υποθέσεις. Παρότι γνωρίζουμε ότι στην πλατφόρμα Cylaw υπάρχει η δυνατότητα αναζήτησης αποφάσεων μέσω του ονόματος δικαστών, παραμένει το ερώτημα κατά πόσο ένα πρόσωπο χωρίς νομική ή δημοσιογραφική εμπειρία θα μπορούσε με τόσο ευκολία να εντοπίσει, να επεξεργαστεί και να αξιοποιήσει τέτοιου είδους πληροφορίες σε τόσο μεγάλη έκταση.

Ήταν όλα αποκύημα φαντασίας;

Ενα στοιχείο που φάνηκε να προκύπτει έμμεσα –χωρίς όμως να διατυπώνεται ευθέως– είναι ότι οι Αρχές θεωρούν πως το σύνολο των αφηγημάτων και σεναρίων που παρουσιάζονταν μέσα από τα μηνύματα αποτελούσε προί-

όν μυθοπλασίας. Παρά ταύτα, η Αστυνομία απέφυγε να επεκταθεί δημόσια σε κάθε επιμέρους ισχυρισμό, ενώ δεν παρουσιάστηκε το σύνολο του μαρτυρικού υλικού που φέρεται να έχει συλλεχθεί κατά τη διάρκεια των ερευνών.

Πηγή με γνώση των εξελίξεων ανέφερε στην «Κ» ότι δεν αποκλείεται ορισμένα από τα ερωτήματα που εξακολουθούν να παραμένουν ανοικτά να έχουν ήδη απαντηθεί στο πλαίσιο της αστυνομικής διερεύνησης, χωρίς ωστόσο οι Αρχές να επιθυμούν σε αυτή τη φάση να δημοσιοποιήσουν μαρτυρία ή στοιχεία που ενδεχομένως να είναι χρήσιμα για το επόμενο στάδιο της διαδικασίας. Και αυτό διότι, επιβεβαιώνοντας το ρεπορτάζ της «Κ», η ηγεσία της Αστυνομίας στη συνέντευξη Τύπου της Τετάρτης ανέφερε ότι η υπόθεση περνά πλέον σε νέο κύκλο ποινικής διερεύνησης σε σχέση με τη δημιουργία και διάδοση των πλαστών μηνυμάτων και εγγράφων.

Στο πλαίσιο αυτό, αναμένεται να ληφθούν ανακριτικές καταθέσεις σε σχέση με τα μηνύματα που η ίδια η 45χρονη παραδέχθηκε ότι κατασκεύασε, τόσο από την ίδια όσο και από τον Μακάριο Δρουσιώτη, που ήταν και το πρόσωπο που τα ανέβασε στα κοινωνικά δίκτυα, ενώ υπερασπιζόταν την αυθεντικότητά τους σε διάφορες δημόσιες τοποθετήσεις του. Δεν αποκλείεται, πάντως, μέσα από αυτή τη νέα ποινική διαδικασία να προκύψουν περισσότερες απαντήσεις και για τα ζητήματα που εξακολουθούν να προκαλούν ερωτήματα, όπως το πραγματικό κίνητρο της υπόθεσης ή το ενδεχόμενο οποιασδήποτε μορφής υποκίνησης.

άγχος;

BLACK RANGE
EASY DAY

Υπογράφει την ηρεμία

Pharma LEAD PHARMACY CARE PRODUCTS

BLACK RANGE EASY DAY Plus Nutrients

Freeze-dried Selected Herbal Extracts

FREE 30 capsules

Food Supplement / Τεχνητό γάλα

αϋπνία;

BLACK RANGE
EASY NIGHT
MELATONIN

Υπογράφει την ξεκούραση

BLACK RANGE

Υπογράφει ό,τι σου αξίζει!

Pharma LEAD PHARMACY CARE PRODUCTS

Freeze Drying

Κάψουλες βραδείας αποδέσμευσης

Pharma LEAD PHARMACEUTICAL LTD

PHARMALEAD® VITORGAN

Κέρδισε... ή κέρδισε χρόνο;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Η κα Αννίτα Δημητρίου, με την επανεκλογή της στην προεδρία της Βουλής — που έρχεται να προστεθεί σαν μια ακόμη νίκη στην εκλογική πρωτιά του ΔΗΣΥ— ασφαλώς και έχει κάθε δικαίωμα να αισθάνεται πολιτικά ενισχυμένη και δικαιωμένη.

Η εικόνα άλλωστε που διαμορφώνεται μέσα από αυτόν τον επιτυχημένο συνδυασμό —πρώτο κόμμα στις εκλογές και προεδρία της Βουλής— είναι εκείνη μιας πολιτικού που κατάφερε όχι μόνο να αντέξει αλλά και να εδραιωθεί σε μια εξαιρετικά δύσκολη περίοδο για τον Συναγερμό. Είναι όμως αυτό το ζητούμενο; Το κατά πόσο δικαιούται η κα Δημητρίου να αισθάνεται πολιτικά δικαιωμένη και ενισχυμένη ή το αν αυτές οι νίκες θα λειτουργήσουν ως αφορμή ουσιαστικού αναστοχασμού; Εκεί έγκειται το μεγάλο διακύβευμα τόσο για την ίδια όσο και για

Πολλοί ψηφοφόροι δεν επέλεξαν τον ΔΗΣΥ για να επιβραβεύσουν την ηγεσία του. Τον ψήφισαν ακριβώς επειδή θέλουν να τον αλλάξουν.

τον ΔΗΣΥ. Διότι αν αυτή η «δικαίωση» της κας Δημητρίου δεν τύχει της σωστής διαχείρισης, τότε ελλοχεύει ο κίνδυνος του αποπροσανατολισμού από το πραγματικό μήνυμα των ψηφοφόρων του κόμματος.

Να μην ξεχνάμε ότι πίσω από τους αριθμούς υπάρχει μια πραγματικότητα που δεν μπορεί να αγνοηθεί. Και αυτή η πραγματικότητα λέει πως ο ΔΗΣΥ όχι μόνο εισήλθε σε αυτή την εκλογική μάχη κουβαλώντας βαριά τραύματα, εσωτερικές αντιφάσεις και μια παρατεταμένη κρίση ταυτότητας, αλλά εξακολουθεί να βρίσκεται αντιμέτωπος με το ίδιο υπαρκτικό ερώτημα: Τι ακριβώς θέλει να είναι πολιτικά; Ασφαλώς και το 27,1% δεν ήταν ένα αποτέλεσμα δεδομένο. Το αντίθετο μάλιστα. Ακόμη και εντός της Πινδάρου επικρατούσε αβεβαιότητα κατά πόσο το κόμμα μπορούσε να συγκρατήσει και να συσπειρώσει τις δυνάμεις του. Και εννοείται πως η σημερινή τους ανακούφιση είναι απολύτως θεμιτή και κατανοητή. Το πραγματικό ερώτημα όμως δεν είναι αν ο ΔΗΣΥ άντεξε. Είναι γιατί άντεξε. Για εδώ ακριβώς βρίσκεται η ουσία του αποτελέσματος. Όσο οξύμωρο κι αν ακούγεται, πολλοί ψηφοφόροι δεν επέλεξαν τον ΔΗΣΥ για να

επιβραβεύσουν τη μέχρι σήμερα διαδρομή του ή την ηγεσία του. Τον ψήφισαν ακριβώς επειδή θέλουν να τον αλλάξουν. Ψήφισαν πρόσωπα που εξέφραζαν την ανάγκη επανεκκίνησης, σοβαρότητας, καθαρού πολιτικού λόγου και απομάκρυνσης από τις μεσοβέζικες τοποθετήσεις που μεταβάλλονταν ανάλογα με το ακροατήριο. Αναμφισβήτητα στην κα Δημητρίου πιστώνεται ότι τόλμωσε να καταρτίσει ένα ψηφοδέλτιο με ισχυρές προσωπικότητες, πρόσωπα που όχι μόνο δεν δίστασαν να ασκήσουν δημόσια κριτική στην πορεία του κόμματος, αλλά επαναλάμβαναν σε όλη την προεκλογική περίοδο πως ο ΔΗΣΥ οφείλει να επαναπροσδιορίσει τον εαυτό του. Η παρουσία τους ωστόσο δεν λειτουργούσε απλώς ενισχυτικά εκλογικά. Συμβόλιζε και κάτι βαθύτερο: την απαίτηση ενός μέρους της βάσης για ουσιαστική αλλαγή πορείας. Με πιο απλά λόγια, η κάλπη δεν έστειλε μήνυμα αυτάρεσκης επιβεβαίωσης. Έστειλε μήνυμα ακόμη μιας —τελευταίας ίσως— ευκαιρίας.

Κι αυτό τόσο η κα Δημητρίου όσο και πολλοί άλλοι στο προσκήνιο αλλά και στο παρασκήνιο του κόμματος οφείλουν να αντιληφθούν έγκαιρα. Διότι η πραγματική πρόκληση για το κόμμα εξακολουθεί να είναι μια: κατά πόσο θα μπορέσει όντως να αλλάξει πορεία για να αποκτήσει ξανά σαφή πολιτική ταυτότητα, σοβαρότητα και σταθερό πολιτικό λόγο ώστε να ξαναδώσει όραμα σε μια βάση που εδώ και χρόνια ταλαντεύεται ανάμεσα στην απογοήτευση και την αναμονή. Η σύνθεση λοιπόν επιβάλλει στον ΔΗΣΥ να μην αντιμετωπίσει ούτε την επανεκλογή της αρχηγού του στην προεδρία της Βουλής, ούτε τα εκλογικά αποτελέσματα ως θρίαμβο, αλλά ως προειδοποίηση. Ως μια ακόμη —ίσως τελευταία— ευκαιρία να αποδείξει πως μπορεί να επανέλθει ως σοβαρή πολιτική δύναμη με ξεκάθαρο προσανατολισμό και όχι ως κόμμα που παραπαίει ανάμεσα στην επικοινωνιακή εικόνα και στις αμφίσημες τοποθετήσεις. Το πραγματικό μήνυμα της κάλπης, λοιπόν, είναι η απαίτηση για επανεκκίνηση και παραγωγή πολιτικής.

Και αυτή η απαίτηση απαιτεί πολιτική τόλμη και διάθεση να ακούσεις πραγματικά γιατί ο κόσμος σου έδωσε ακόμη μία ευκαιρία. Διότι αν αυτή η ευκαιρία παρερμηνευθεί ως οριστική επιβεβαίωση και όχι ως προειδοποιητικό καμπανάκι, τότε η σημερινή νίκη ενδέχεται να αποδειχθεί απλώς μια πρόσκαιρη παράταση χρόνου.

elenixenoul1@gmail.com

Τα συμμαθησάτα παχύδερμα τηρούν, και από σεβασμό προς τους γύρω τους, πιστά τους στοιχειώδεις κανόνες ατομικής υγιεινής, ειδικά τις μέρες που σκάει ο τζιτζίκας...

Παράπλευρες συνέπειες της ανάπτυξης των εταιρειών ΑΙ

Του **ΣΑΪΜΟΝ ΝΙΞΟΝ**

Ο **δείκτης** S&P 500 κατέγραψε νέο ιστορικό υψηλό την περασμένη εβδομάδα και έχει πλέον ενισχυθεί κατά 10% από την έναρξη του πολέμου με το Ιράν. Αυτή η ευφορία αποδίδεται στην εμπιστοσύνη προς τις μετασχηματιστικές δυνατότητες της ΑΙ και στον τρόπο με τον οποίο οι τεράστιες επενδύσεις σε τσιπ, κέντρα δεδομένων και ενέργεια τροφοδοτούν μια αξιοσημείωτα ανθεκτική αμερικανική οικονομία, η οποία φαίνεται να αναπτύχθηκε με ετσοιοποιημένο ρυθμό 4% τον Απρίλιο, παρά τις υψηλότερες τιμές της ενέργειας.

Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι οι εταιρείες ΑΙ εκμεταλλεύονται τις δυσθεώρητες αποτιμήσεις για να αντλήσουν δισεκατομμύρια δολάρια από τους επενδυτές. Την περασμένη εβδομάδα η SpaceX, την οποία ελέγχει ο Ελον Μασκ, ανακοίνωσε σχέδια για ό,τι θα αποτελούσε τη μεγαλύτερη χρηματιστηριακή εισαγωγή όλων των εποχών, με στόχο την άντληση 85 δισ. δολαρίων και αποτίμηση 1,75 τρισ. δολαρίων. Η Anthropic, στην οποία ανήκει το chatbot Claude, κατέθεσε σχέδια για τη δική της δημόσια εγγραφή (IPO) άνω του 1 τρισ. δολαρίων η OpenAI, στην οποία ανήκει το ChatGPT, αναμένεται να ακολουθήσει σύντομα. Παράλληλα, η Alphabet, μητρική της Google, άντλησε την περασμένη εβδομάδα 85 δισ. δολάρια από την πώληση νέων μετοχών.

Μια τέτοια πυρετώδης δρα-

στηριότητα αποτελεί συνήθως ένδειξη ότι μια ανοδική αγορά έχει φτάσει στην κορύφωσή της και τα σημάδια κινδύνου για πιθανή φούσκα έτοιμη να σκάσει είναι πολλά. Οι δέκα κορυφαίες μετοχές στις ΗΠΑ αντιπροσωπεύουν πλέον το 40% της συνολικής αξίας του αμερικανικού χρηματιστηρίου — επίπεδο συγκέντρωσης πιο ακραίο από οποιαδήποτε άλλη στιγμή στην Ιστορία. Οι αποτιμήσεις των εταιρειών ξεπερνούν κάθε λογική. Η SpaceX κατέγραψε ζημιές 5 δισ. δολαρίων πέρυσι, ωστόσο αποτιμάται στο 92πλάσιο των αναμενόμενων εσόδων.

Το γεγονός όμως ότι οι επενδυτές εξακολουθούν να διοχετεύουν χρήματα σε αυτές τις εταιρείες ΑΙ δείχνει ότι πολλοί πιστεύουν πως η ταχύτητα υιοθέτησης και η αξιοποιηθεί από ανάπτυξης της θα δικαιώσουν τις αποτιμήσεις τους. Το νέο μοντέλο Mythos της Anthropic, για παράδειγμα, είναι τόσο ισχυρό που μέχρι στιγμής έχει διατεθεί μόνο σε 50 εταιρείες, ώστε να μην μπορεί να αξιοποιηθεί από εγκληματίες του κυβερνοχώρου. Ο ίδιος αυτός ρυθμός καινοτομίας, βέβαια, που τροφοδοτεί την ευφορία των επενδυτών, τροφοδοτεί και μια αυξανόμενη απουσία πως η ΑΙ ενδέχεται να προκαλέσει κοινωνικές βλάβες πέρα

από τις δυνατότητες ελέγχου των κυβερνήσεων. Ο Πάπας Λέων ΙΔ΄, σε εγκύκλιο που δημοσιεύθηκε την περασμένη εβδομάδα, ζήτησε τον «αφοπλισμό» της ΑΙ μέσω της θέσπισης κανόνων και δικλίδων ασφαλείας, προκειμένου να θωρακιστούν οι κοινωνίες απέναντι στο φάσμα της μαζικής ανεργίας, της εκμετάλλευσης, της αύξησης των ανισοτήτων, της χειραγώγησης και της παραπληροφόρησης. Προειδοποίησε επίσης για τα αυτόνομα όπλα, τα βιολογικά όπλα και τη μαζική παρακολούθηση.

Παρ' όλα αυτά, είναι ουτοπικό να φανταστεί κανείς ότι οι αμερικανικές εταιρείες ΑΙ θα επιβραδύνουν την ανάπτυξη τους, τη στιγμή που θεωρούν ότι βρίσκονται σε έναν υπαρκτικό αγώνα δρόμου τόσο μεταξύ τους όσο και με τους Κινέζους ανταγωνιστές τους. Για τον ίδιο λόγο, η αμερικανική κυβέρνηση θα είναι απρόθυμη να κάνει στιδήποτε θα μπορούσε να φρενάρει τις αμερικανικές εταιρείες στον αγώνα τους απέναντι στην Κίνα. Αντιθέτως, η κυβέρνηση Τραμπ ασκεί έντονες πιέσεις στην Ε.Ε. να καταργήσει ορισμένους από τους δικούς της κανόνες, τους οποίους εκτιμά πως επιβραδύνουν την ανάπτυξη της αμερικανικής τεχνολογίας.

Ακόμη και η αμερικανική κυβέρνηση, εξάλλου, αναγνωρίζει πλέον ότι δεν μπορεί απλώς να αγνοήσει αυτούς τους κινδύνους. Ο πρόεδρος Τραμπ εξέδωσε την περασμένη εβδομάδα εκτελεστι-

κό διάταγμα που θεσπίζει ένα πλαίσιο, ώστε οι εταιρείες ΑΙ να μπορούν να υποβάλλουν τα μοντέλα τους στην κυβέρνηση για έλεγχο. Ο Τραμπ και ο πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ συζήτησαν εν συντομία το ζήτημα της ασφάλειας της ΑΙ στην πρόσφατη σύνοδο κορυφής τους — μια έμμεση παραδοχή ότι ορισμένες βλάβες μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο με διεθνείς δικλίδες ασφαλείας. Η ίδια η Κίνα, αν και ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να υιοθετήσουν την ΑΙ όσο το δυνατόν ταχύτερα, έχει απαγορεύσει στις εταιρείες να απολύουν εργαζομένους για να τους αντικαταστήσουν με ΑΙ, αντιμετωπίζοντας έτσι ορισμένες από τις κοινωνικές ανησυχίες που τροφοδοτούν την αντίδραση στις ΗΠΑ.

Όσο για τους πολυσυζητημένους ευρωπαϊκούς κανόνες για την ΑΙ: Ναι, ενδέχεται να υπήρξαν υπερβολικά λεπτομερείς και να φρέναραν μέρος της ευρωπαϊκής τεχνολογικής ανάπτυξης. Σε έναν κόσμο, όμως, όπου όλοι μπορούν να διακρίνουν τους κινδύνους της ΑΙ, χωρίς ωστόσο κανείς να έχει κίνητρο να επιβραδύνει, το ένστικτο της Ε.Ε. να επιχειρήσει τουλάχιστον να θεσπίσει δικλίδες ασφαλείας ίσως αποδειχθεί ότι ήταν πρωτοποριακό για την εποχή του. Όχι ότι ενδιαφέρει το χρηματιστήριο.

Ο κ. Σάιμον Νίξον είναι ανεξάρτητος σχολιαστής και εκδότης του ενημερωτικού δελτίου Wealth of Nations στο Substack.

Τζακ-ποτ

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Εύλογους συνειρμούς θα μπορούσε κάποιος να κάνει ακούγοντας τον Ζαχαρία Κουλία να διαβάξει τον κανονισμό της Βουλής και να εξηγεί ότι σε περίπτωση ισοψηφίας

στην εκλογή προέδρου του Σώματος, διεξάγεται επαναληπτική εκλογή και ότι εάν το αποτέλεσμα είναι επίσης ισοψηφία, τότε η Κύπρος που είναι γνωστή και για το πολιτικό της επίπεδο, επιλέγει πρόεδρο της Βουλής με κλήρωση. Με «δημόσια κλήρωση», λοιπόν, η Κύπρος μπορεί να αποφασίσει τον δεύτερο τη τάξει αξιωματούχο του κράτους.

Και εύλογα λοιπόν κάποιος θα μπορούσε να διερωτηθεί, γιατί όχι και τον πρώτο; Γιατί δηλαδή να μην δοκιμάσουμε την τύχη μας και στο πρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας και η εκλογή να γίνεται και στην περίπτωση αυτή, μέσω δημόσιας λωταρίας; Με ή χωρίς ισοψηφία.

Διότι από μόνη της, η διαδικασία αυτή θα είναι σε θέση να προσφέρει

πολλές συγκινήσεις, ανάλογες με αυτές του τζακ-ποτ και θα μπορούσε να έχει και στοιχηματικές προεκτάσεις, ενισχύοντας τα κρατικά έσοδα. Αφενός για εθνικούς λόγους, αποτρέποντας τη ροή των τζογαδόρων στα καζίνο του ψευδοκράτους και αφετέρου ενισχύοντας τα δημόσια οικονομικά του (κατανοικού) κράτους, υπό το φως και των συστάσεων της Κομισιόν που απαιτούν —και ανέκαθεν απαιτούσαν— συγκράτηση των δημοσίων δαπανών.

Πέραν όμως από την πλάκα του όλου ζητήματος και των αστειών του προεκτάσεων, η Κύπρος δεν είναι ούτε Σουηδία, αλλά ούτε και Γερμανία, οι οποίες έχουν ανάλογες πρόνοιες «κλήρωσης» σε περίπτωση κατά την οποία υποψήφιοι, για την προεδρία της Βουλής, ισοψηφίσουν επανεληπτικά. Διότι στις εν λόγω χώρες επικρατεί η συναίνεση, διαμορφώνονται συνεργασίες στη βάση θέσεων και προγράμματος διακυβέρνησης, μεταξύ όλων των κομμάτων του δημοκρατικού τόξου και συνεπώς δεν υπάρχει περίπτωση μια κλήρωση

να ανεβάσει έναν πολιτικό θίασο στην εξουσία.

Στην Κύπρο, όμως, τα δεδομένα είναι διαφορετικά. Κάτι που καταμαρτυρούν τα προεκλογικά φλερτ της Αννίτας Δημητρίου και του Νικόλα Παπαδόπουλου, με το εθνικιστικό ΕΛΑΜ για την προεδρία της Βουλής, ως επίσης και το μετεκλογικό μπράν ντε φερ μεταξύ του Νίκου Χριστοδουλίδη και του Αβέρωφ Νεοφύτου, για τις ρυθμιστικές —όπως αποδείχθηκαν— ψήφους του Φειδία Παναγιώτου, είναι τόσο ισχυρό που επιρρεπείς σε πολιτικούς θιάσους, εθνικιστικούς και ανυπαρκτού περιεχομένου, είτε με κλήρωση είτε άνευ λωταρίας.

Μέσα σε όλα αυτά, υπάρχουν βέβαια και νικητές, οι οποίοι μοιράστηκαν το εκλογικό τζακ-ποτ, αλλά και ηττημένοι, οι οποίοι πόνταραν και έχασαν. Στη βιτρίνα του βάθρου των νικητών, φιγουράρει δικαίως η Αννίτα Δημητρίου, στη δεύτερη διαδοχική της νίκη μετά το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών. Η κα Δημητρίου, λοιπόν, επα-

νεκλήνκε στην προεδρία της Βουλής, ενώ νικητής στο παρασκήνιο φέρεται να είναι ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος, όπως λέγεται, ήλεγχε το παιχνίδι με τον Φειδία Παναγιώτου και τις ρυθμιστικές του ψήφους και αναπνέει πολιτικά για να διασφαλίσει ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δεν θα επανεκλεγεί το 2028. Νικητής λοιπόν κι ο Αβέρωφ. Σε αντίθεση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος επιχειρήσε ανοίγματα προς τον Φειδία Παναγιώτου, προκειμένου να στηρίξει Νικόλα Παπαδόπουλο, στοχεύοντας να εκτοπίσει την Αννίτα Δημητρίου με τη συμβολή και του ΕΛΑΜ, αλλά δεν ευτύχησε. Και όλα αυτά αναδεικνύουν μια εν εξελίξει κόντρα με φόντο τις προεδρικές εκλογές του 2028, την οποία αναλύει σήμερα, σε όλες τις πτυχές της, ο Θανάσος Φωτίου.

Αυτό που σε κάθε περίπτωση κρατάμε, με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, είναι ότι οι πολιτικές δυνάμεις της Κεντροδεξιότητας και του Κέντρου, ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ, ως επίσης και ο ίδιος ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, δεν υιοθετούν

το ευρωπαϊκό δόγμα Gordon Sanitaire (Brandmauer στη Γερμανία), που αποκλείει τη συνεργασία δυνάμεων του δημοκρατικού τόξου, με ακροδεξιά πολιτικά σχήματα. Αντίθετα, στην Κύπρο, φλερτάρουν ανοικτά με το ΕΛΑΜ, το οποίο δεν είχε καν δεχθεί να συναντήσει ο Κωνσταντίνος Τασούλας, πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, η οποία έχει την πικρή πείρα της Χρυσής Αυγής. Οι ίδιοι πρωταγωνιστές της Κεντροδεξιότητας και του Κέντρου, ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, δεν είχαν κανέναν ενδοιασμό να επιδοθούν σε έναν πλειοδοτικό διαγωνισμό για την εξασφάλιση της στήριξης του Φειδία Παναγιώτου, προσβλέποντας στις ψήφους ενός δεδηλωμένου απολιτίκ, ο οποίος στερείται ιδεολογίας και όσο κομψά και να το θέσουμε, η πολιτική του εμβέλεια είναι κοντόκανη.

Έτσι, υπό το φως όλων αυτών, δεν είναι πολύ βέβαιος για το πολιτικό μέλλον αυτού του τόπου. Με κλήρωση ή χωρίς.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Κρίση στην εποχή των social media

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Σκεφθείτε πόσο επικίνδυνο θα ήταν να περάσουμε μια ελληνοτουρκική κρίση στην εποχή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Πόσο εύκολα θα «άναβε» η κοινή γνώμη εάν δινόταν σε κάποιους η ευκαιρία να αναψούν το φτιλί. Συνέβη τον προπερασμένο αιώνα με εργαλείο πρωτοσέλιδα εφημερίδων και τον περασμένο, στην κρίση των Ιμιών, με εργαλείο τα δελτία ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών. Σήμερα, όλα αυτά μοιάζουν στατικά και σχετικώς ακίνδυνα μπροστά στο τοπίο του δημοσίου διαλόγου στο Διαδίκτυο. Τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Τουρκία, τα πληκτρολόγια του μίσιους και της παράλογης όξυνσης μπορούν εύκολα να πάρουν φωτιά. Ένα ασήμαντο συμβάν μπορεί να μετατραπεί σε κάτι μείζον μέσα σε δευτερόλεπτα, πριν αρχίσουν οι βρισίες περί προδοσίας. Το επόμενο στάδιο είναι, με μαθηματική βεβαιότητα, ο πανικός των πολιτικών, οι οποίοι σπανίως μπορούν να αντισταθούν όταν ανοίξει απότομα και βίαια το φράγμα των social media. Το σημερινό τοπίο είναι επίσης εξαιρετικά άναρχο και, ακόμη και σε συνθήκες εθνικής κρίσης, κανένα τηλεφώνημα από κυβερνητικό αξιωματούχο και καμία άτυπη ενημέρωση δεν θα μπορέσουν να βάλουν φρένο στην τρέλα.

Το ίδιο βεβαίως ισχύει και για το τι θα επιτρέπεται να μεταδίδεται και τι όχι. Εδώ δεν θα μιλάμε για κάμερες που θα δείχνουν κινήσεις πλοίων (που απεικονίζουν, ούτως ή άλλως, δορυφόροι σε πραγματικό χρόνο), αλλά για πληροφορία ή εικόνα που μπο-

ρεί οιοσδήποτε να ανεβάσει σε κάποια πλατφόρμα. Θα χρειαστεί ασύλληπτη επικοινωνιακή πειθαρχία και προετοιμασία από την πλευρά του ελληνικού κράτους για να αντιμετωπιστούν καταστάσεις εμφανούς παραπληροφόρησης, προβοκάτσιες και ανεύθυνα ρεπορτάζ. Ούτε οι πολιτικοί, αλλά ούτε και οι επικεφαλής των αρμοδίων υπηρεσιών είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τέτοια φαινόμενα. Η Ελλάδα, σε αντίθεση με την Τουρκία, δεν διαθέτει άλλωστε μια κουλτούρα εθνικής πειθαρχίας και

Πιο πιθανό είναι να τσακωνόμαστε για το ποιος είναι μεγαλύτερος προδότης, παρά να φροντίσουμε να μην παγιδευτούμε σε καταστάσεις που δεν συμφέρουν την πατρίδα μας.

ασφάλειας που απαιτούν οι μεγάλες κρίσεις. Πιο πιθανό είναι να τσακωνόμαστε για το ποιος είναι μεγαλύτερος προδότης, παρά να φροντίσουμε να μην παγιδευτούμε σε καταστάσεις που δεν συμφέρουν την πατρίδα μας, λόγω της πίεσης των social media, που θα μας οδηγήσουν σε μια πλειοδοσία εθνικής ανευθυνότητας χωρίς ταβάνι. Δύο στοιχεία είναι συνήθως καταστροφικά σε συνθήκες κρίσης με την Τουρκία: η έλλειψη ψυχραιμίας και ο ανεξέλεγκτος δικασμός. Τα δύο στοιχεία, δηλαδή, που κυριαρχούν στην εποχή μας στον δημόσιο διάλογο.

Κρείττον σιωπάν...

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Είναι ιδιαιτέρως δύσκολο να φαντασθεί κανείς το αποτέλεσμα της Συνόδου Κορυφής του ΝΑΤΟ που αναμένεται να πραγματοποιηθεί στην Αγκυρα στις 7 και 8 Ιουλίου, εάν λάβει υπόψη η επίπεδο των σχέσεων των Ευρωπαίων εταίρων της Ουάσιγκτον με τον Τόντσαντ Τραμπ, μετά την επανεκλογή του στο προεδρικό αξίωμα των ΗΠΑ.

Θα ήταν, ωστόσο, αφελές εάν έσπευδε να προεξοφλήσει τη διάλυση μιας Συμμαχίας που έπεται από πολλές δεκαετίες είναι αναγκαίο να αναδιαρθρωθεί εκ βάθρων. Η διαδικασία μετασχηματισμού θα είναι ασφαλώς μακρά και φυσικά το πρόβλημα δεν θα λυθεί στη διάρκεια της συνόδου. Καταστατικώς η Μέση Ανατολή δεν βρίσκεται στην περιοχή αρμοδιότητος και ευθύνης του ΝΑΤΟ. Αλλά αυτό δεν εμπόδισε τον πρόεδρο Τραμπ να επικρίνει με ιδιαίτερη ενιότε οξύτητα συμμαχικές χώρες των ΗΠΑ διότι δεν του παρείχαν τις διευκολύνσεις που ζητούσε στον πόλεμο που εξαπέλυσε με το Ισραήλ εναντίον του Ιράν.

Με αυτά και με αυτά φθάσαμε στο σημείο που η εικόνα της περιοχής στις μέρες μας ανακαλεί στη μνήμη έναν παλιό ινδουιστικό μύθο κατά τον οποίο «ο ελέφαντας που κουβαλούσε στην πλάτη του τον πλανήτη στηριζόταν σε μια χελώνα, που όμως αυτή με τη σειρά της δεν στηριζόταν πουθενά».

Περνώντας από την περιοχή των μύθων στη σημερινή πραγματικότητα, είναι σαφές ότι οι ΗΠΑ και το Ισραήλ δεν είναι οι χώρες που μπορούν να λειτουργήσουν σταθεροποιητικά στην Εγγύς Ανατολή, κυρίως διότι είναι χώρες νεόφερτες στην περιοχή. Το Ισραήλ ιδρύθηκε το 1948. Οι Αμερικανοί παρέλαβαν από τους Βρετανούς τα προτεκτοράτα του Κόλπου το 1971.

Η μόνη χώρα του ΝΑΤΟ με ιστορικά, πολιτιστικούς και

κυρίως θρησκευτικούς δεσμούς με τις μουσουλμανικές χώρες της περιοχής είναι η Τουρκία, οι σχέσεις της οποίας δεν είναι αναγκαστικά αρμονικές με τα ομόθρησκα κράτη.

Καθ' όσον αφορά στη χώρα μας, οι σχέσεις μας με τον αραβικό κόσμο είναι ασφαλώς λειτουργικές, αλλά η «στρατηγική» στρατιωτική συμμαχία με το Ισραήλ και προσωπικάς με τον πρωθυπουργό Μπέντζαμιν Νετανιάχου είναι το στοιχείο που προσδιορίζει τη θέση της Ελλάδος σε περιφερειακό επίπεδο.

Η ιδέα της δημιουργίας στρατηγικού άξονος Ισραήλ - Ελλάδας - Κύπρου ήταν αμερικανικής εμπνεύσεως και έγινε δεκτή ασμένως από την ελληνική πλευρά για

Θα ήταν αφελές εάν έσπευδε κανείς να προεξοφλήσει τη διάλυση του ΝΑΤΟ, που έπεται από πολλές δεκαετίες είναι αναγκαίο να αναδιαρθρωθεί εκ βάθρων.

να αντισταθμισθεί με αυτόν τον τρόπο η στρατιωτική πίεση από την Τουρκία.

Η Αγκυρα παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και η ανακρίνωση που εκδόθηκε την Πέμπτη από το υπουργείο Αμύνης της Τουρκίας αναφέρθηκε στην ετοιμότητα των ενόπλων δυνάμεων της χώρας «να προστατεύσουν την πατρίδα και τους Τουρκοκυπρίους».

Το θέμα βεβαίως αυτό δεν πρόκειται να απασχολήσει τους ηγέτες του ΝΑΤΟ κατά τη Σύνοδο Κορυφής στην Αγκυρα το πρώτο δεκαήμερο του προσεχούς μηνός. Η εποχή που ο Ανδρέας Παπανδρέου διατάρασε τη γαλήνη των συνομιλιών του ΝΑΤΟ με τα ελληνοτουρκικά ζητήματα έχει περάσει οριστικά. Παρόντος του ηγεμόνος του πλανήτη, κρείττον σιωπάν ή λαλείν μάτην.

Οι είκοσι εννέα ολόκληροι καλλιτέχνες που υπέγραψαν τη διακήρυξη υποστήριξης της ΕΛΑΣ με συγκίνησαν, διότι μου θύμισαν άλλες εποχές. Και με έκαναν να αναρωτηθώ για ποιον λόγο ο «πνευματικός κόσμος» παραμένει κεκηνώς και βουβός μπροστά στα κοσμογονικά γεγονότα που συγκλονίζουν τη ζωή μας; Τι του συμβαίνει; Πώς είναι δυνατόν να μην έχει γίνει μια συναυλία για τη Γάζα, για συμπαράσταση στη φлотίλα και για καταγγελία των Ισραηλινών που θέλουν να κάνουν διακοπές στη χώρα μας; Τι έχουν πάθει οι μουσουργοί και οι θεατράνθρωποι; Έχουν χάσει τον αγωνιστικό οίστρο τους; Ή μήπως πάσχουν από συλλογική κατάθλιψη, ως γνήσιοι απόγονοι του ρομαντισμού; Πού πήγαν αυτές οι καταγγέλιες των κακώς κειμένων που τις υπέγραφαν πάνω από διακόσιοι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι. Ξέχασαν οι πνευματικοί μας άνθρωποι πως πρώτιστο καθήκον τους είναι να υπερασπίζονται τον Άνθρωπο –με κεφαλαίο το Α– από όπου και αν προέρχεται; Διαβάζουν και γράφουν νυχθημερόν και δεν έχουν χρόνο για ακτιβισμό; Αν είναι έτσι, ας περιμένουμε τη στιγμή που όλη αυτή η διανόηση κάποια στιγμή θα εκραγεί και θα κατακλύσει τον κόσμο μας κατατροπώνοντας τεχνητές νοημοσύνες και φυσικές ανοσίες. Μήπως τους έχει τρομάξει η τεχνητή νοημοσύνη;

Ας πάρουμε τα πράγματα με

Η σιωπή των αμνών

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

τη σειρά. Στην Ελλάδα, μετά την πτώση της δικτατορίας, η λεγόμενη διανόηση διεκδίκησε πρωταγωνιστικό ρόλο στη δημόσια ζωή. Αυτή εξέφραζε την ελευθερία που είχαμε αποκτήσει, αυτή τη δημοκρατία, κυρίως δε αυτή είχε αναλάβει τον ρόλο του απολογητή μιας Αριστεράς η οποία αισθανόταν ότι της είχε δοθεί μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για να αναλάβει μετά την ήττα της στον Εμφύλιο. Την ευκαιρία της την είχαν δώσει η χούντα, ο αντιαμερικανισμός και η δυσπιστία απέναντι στην Ευρώπη. Το τέλος της κουντικής λογοκρισίας, και της αυτολογοκρισίας που είχε επιβάλει ο Σεφέρης με την περίφημη άρνησή του να εκδίδει όσο κρατούσε το καθεστώς, είχε δημιουργήσει πολλές προσδοκίες για μια πνευματική αναγέννηση στη χώρα. Αυτή δεν ήρθε. Η δεκαετία του εβδομήντα ξόδεψε τον πνευματικό και καλλιτεχνικό πλούτο που είχε δημιουργηθεί στη δεκαετία του εξήντα, από τη μουσική και το θέατρο έως την ποίηση, το μυθιστόρημα και το δοκίμιο. Με μία διαφορά: τώρα η αναγνώριση κάποιου ως μέλους της φυλής του πνευματικού κόσμου απαιτούσε και ποσοποιητικό πολιτικές νομιμότητας. Δεν μπορούσε να μιλήσεις αν δεν ήσουν αριστερός. Υπήρχαν εξαιρέσεις, όπως ο Χατζιδάκις, όμως όλοι ξέραμε πόσο ακριβώς το πλήρωσε όταν έγινε στόχος της φασιστικής φυλλάδας, της «Αυριανής». Η γενιά

μου μεγάλωσε με την ιδέα πως ό,τι τη διαμόρφωσε πνευματικά αντίκε στην Αριστερά, ακόμη και ο Σεφέρης ή ο Ελύτης, λόγω Θεοδωράκη. Οσοι δεν ακολούθησαν το ρεύμα, απλώς εξορίστηκαν στο περιθώριο. Εν τω μεταξύ, είχε αλλάξει και η κατάσταση στο πανεπιστήμιο. Η περίφημη «αποχουντοποίηση» στην πραγματικότητα σήμανε την άλωση του πανεπιστημίου από την Αριστερά. Μέσω του φοιτητικού κινήματος, της παγίδας που είχε κληροδοτήσει η χούντα στη δημοκρατία. Σε αυτό ορείεται και η ενεργός παρουσία των «πανεπιστημιακών» στα πολιτικά πράγματα μέσω συλλογικών διακηρύξεων ως επί το πλείστον, αλλά και της διδασκαλίας τους που διοχέτευσε την ιδεολογία τους στη Μέση Εκπαίδευση. Στη Μεταπολίτευση ο «πανεπιστημιακός» είχε τον ρόλο του δημόσιου διανοούμενου. Πριν από τη χούντα, όταν λέγαμε «πνευματικός κόσμος» εννοούσαμε ανθρώπους σαν τον Τερζάκη ή τον Θεοτοκά, για παράδειγμα, οι οποίοι αντλούσαν το κύρος τους και το δικαίωμά τους να παρέμβουν στα δημόσια πράγματα από το έργο τους. Οι πανεπιστημιακοί που τους αντικατέστησαν στα χρόνια της Μεταπολίτευσης δεν μιλούσαν στο όνομα του έργου τους – οι περισσότεροι δεν είχαν, εξάλλου. Μιλούσαν στο όνομα της θέσης τους ως δημοσίων υπαλλήλων. Και για να την υπερασπιστούν, όφειλαν να συμμορφούνται με την Αριστερά.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

Διδάγματα για την αμυντική βιομηχανία

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

φθηνότερα όπλα, όπως επιθετικά drones, κάνοντας την ευκαιρία να λάβει την ανάλογη τεχνολογία από τους Ουκρανούς. Χαρακτηριστική είναι η αδυναμία επίτευξης του στόχου παραγωγής 2.000 Patriot ετησίως (παράγονται 600), η σχετική δυστοκία στην εξασφάλιση συνεργασιών με τρίτες χώρες, όπως και το γεγονός ότι εδώ και μία δεκαετία κατασκευάζονται 1,2 πυρηνικά υποβρύχια τον χρόνο αντί για 2 που έχουν προϋπολογιστεί.

Οταν, λοιπόν, ακόμη και οι ΗΠΑ ή και το Ισραήλ δεν έχουν την κατάλληλη βιομηχανική βάση ώστε να συντηρούν την αυτονομία τους όταν προκύπτει μεγάλη κατανάλωση και φθορά των οπλικών συστημάτων, γίνεται κατανοητό ότι η προσπάθεια αναγέννησης της στρατιωτικής ισχύος που χρησιμοποιείται σε συνθήκες πολέμου καθίσταται τεράστια πρόκληση. Απαιτείται ένας συνδυασμός συμβατικών και λιγότερο συμβατικών όπλων, γιατί η συνιστώσα της ασυμμετρίας είναι πολύ πιο έντονη σε σχέση με τα περασμένα χρόνια, από τη στιγμή που με φθηνό και γρήγορο τρόπο παράγονται και χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά ασύμμετρα μέσα/εργαλεία, των οποίων η αντιμετώπιση είναι κοστοβόρα και όχι πάντα αποδοτική. Κάποιες εκ των χωρών του Κόλπου υποχρεώθηκαν να συνάψουν συμφωνίες προμήθειας ουκρανικών συστη-

μάτων μη επανδρωμένων αεροσκαφών για να αντιμετωπίσουν τις επιθέσεις από πλευράς Ιράν.

Το περιβάλλον στον τομέα της άμυνας γίνεται ακόμη πιο απαιτητικό για την Ελλάδα, από τη στιγμή που η Ουάσιγκτον αναμένεται να προβεί σε αναδιάρθρωση των δυνάμεων της στη Γηραιά Ήπειρο, με προγραμματισμένη απόσυρση μέρους αυτών και την ανάθεση στους ανέτοιμους Ευρωπαίους της ευθύνης της ευρωπαϊκής ασφάλειας. Ενώ στην εθνική άμυνα εντάσσονται πλέον όλο και περισσότερα μη επανδρωμένα επιтакτικότερα η προστασία κρίσιμων υποδομών, μεταφορικών δικτύων και τηλεπικοινωνιών, όλες οι εκφάνσεις του ηλεκτρονικού πολέμου, ακόμη και η διεξαγωγή των εκλογών με αδιάβλητο τρόπο. Αλλωστε, οι περισσότεροι εκ των πολέμων πλέον δεν κρίνονται στο πεδίο της μάχης, αλλά στη φθορά του αντιπάλου.

Ιστορικά, οι ένοπλες συγκρούσεις εξελίσσονται μαζί με την τεχνολογία και ο πόλεμος είναι ο μεγαλύτερος επιταχυντής. Ρεαλιστικά, η Ελλάδα είναι σε θέση να κινηθεί στο πεδίο των νέων τεχνολογιών, με έμφαση στον ηλεκτρονικό πόλεμο και στην ανάπτυξη συγκεκριμένων τεχνολογιών, επί παραδείγματι στην κυβερνοάμυνα, στη χρήση ΑΙ, σε δορυφόρους και στις επικοινωνίες. Υπάρχουν σήμερα ελληνικές αμυντικές βιομηχανίες αλλά και startup εταιρείες Ελλήνων,

Αν ήσουν διανοούμενος ήσουν αριστερός. Μην ξεχνάμε ότι μέχρι πρόσφατα το να καταγγείλεις κάποιον για «αντικομμουνισμό» ισοδυναμούσε με ανάθεμα. Οφείλες να αποδείξεις την αθωότητά σου.

Ας σημειώσουμε ότι το φαινόμενο δεν είναι μόνον ελληνικό. Την ίδια εποχή, περίπου, ο μαοϊκός Σαρτρ ήταν ο απόλυτος άρχων της γαλλικής διανόησης ενώ ο φιλελεύθερος Αρόν ήταν στην Αντίσταση. Το μικρό γαλατικό χωριό διατηρούσε την ακτινοβολία του, η οποία πέρασε στα αγγλοσαξονικά πανεπιστήμια, όπου και εκκολλάθηκε η ιδεολογία της πολιτικής ορθότητας.

Πού πήγαν οι συναυλίες και πού οι ομαδικές καταγγέλιες; Γιατί σιωπά ο πνευματικός κόσμος μπροστά στο ανακάτεμα του κόσμου μας; Μήπως επειδή η μακρόχρονη ταύτισή του με την Αριστερά τον ανάγκασε να καταποντισθεί μαζί της στη στεριότητα της σκέψης, στον κομφορμισμό; Θέλω, όμως, να κλείσω με μια αισιόδοξη σκέψη. Η απελευθέρωση της πνευματικής και της καλλιτεχνικής μας ζωής από τον κομφορμισμό της Αριστεράς μπορεί να αποτελέσει ώθηση για τη σκέψη. Εξάλλου, το οξυγόνο της σκέψης είναι οι αβεβαιότητες. Και μέσα από αυτές υπερασπιζόμαστε την ελευθερία μας.

Απόδειξη ότι οι αμνοί της πνευματικής μας ζωής ήταν πλέον άχρηστοι, είναι ότι σε κανέναν δεν έλειψε η σιωπή τους.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος. Κυκλοφορεί το βιβλίο του (με τον Κωνσταντίνο Αρβανιτόπουλο) «Η Νέα Παγκόσμια Τάξη. Το Δίκαιο της Ισχύος» από τις εκδ. Παπαδόπουλος.

Πασατέμπο ψυχαγωγία και σοβαρότητα

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Η καθωσπρέπει και σεμνότυφη προσέγγιση που κατά καιρούς στέλνει το λαϊκόφιλό μιαντικό περιεχόμενο στο πυρ το εξώτερον δεν με εκφράζει προσωπικά, ούτε νομίζω πως χρειάζεται πάντοτε να λαμβάνουμε τον εαυτό μας, όπως και τη ζωή μας γενικότερα, πολύ σοβαρότερα από ό,τι ενδείκνυται και από ό,τι θα έπρεπε. Αντιθέτως, υπάρχει χρησιμότητα, για να μην πω αναγκαιότητα, να προβάλλεται στην οθόνη μας και να υπάρχει γύρω μας και χιουμοριστικό, ανάλαφρο και feel good περιεχόμενο, που να μας ψυχαγωγεί και να μας χαλαρώνει.

Ένα πράγμα είναι ωστόσο η σοβαροφάνεια και ο πουριτανισμός κι άλλο η σοβαρότητα και ο επαγγελματισμός, στοιχεία που φαίνεται να ελέγχονται σε μια εξ Ελλάδος, χαρούμενη ταξιδιωτική εκπομπή, ιδιαίτερος γνωστή κιόλας, η οποία αφού

Οι επαγγελματικές παραγωγές που απευθύνονται σε μεγάλο κοινό, ανεξαρτήτως του ύφους που υιοθετούν, πρέπει να πραγματοποιούν έρευνα.

γύρισε την οικουμένη, ήρθε τις προάλλες και στην Κύπρο. Εκτός από το ότι μέσω της συγκεκριμένης εκπομπής παρουσιάζονται στοιχειώδη ιστορικά γεγονότα που στιγμάτισαν το νησί μας με ανακρίβειες, γίνεται γενικώς μια αποσπασματική, μεροληπτική και νομίζω λανθασμένη εικόνα της Κύπρου, που, δικαιολογημένα, μπορεί να ενοχλήσει.

Από την τετριμμένη παρουσίαση του τραύματος του 1974 μέχρι την αναφορά σημείων οροσίων στις πόλεις μας, όπως είναι η Πλατεία Ελευθερίας στη Λευκωσία ως Πλατεία... Ταχυδρομείου, καθώς και την ανάδειξη και προβολή υπερπολυτελών θερέτρων στα παράλια ως το απόλυτο place to be, φοβάμαι πως μέσω της εν λόγω εκπομπής, που πολύ πιθανόν να φτάσει σε δεκάδες χιλιάδες ζευγάρια μάτια, τα στερεότυπα που διαχρονικά υιοθετούν για την Κύπρο τα... εξ Ελλάδος αδελφία θα ενισχυθούν, ξεκάθαρα προς τη λανθασμένη κατεύθυνση.

Δεν ισχυρίζομαι πως οι προθέσεις των συντελεστών ήταν κακές, ούτε αμφοιπνιζώ την ενδεχομένως ελκρινή τους προσπάθεια να παρουσιάσουν το νησί με τον καλύτερο δυνατό

τρόπο. Επιδερμικές και μεροληπτικές αντιλήψεις επικρατούν άλλωστε ακόμη και ανάμεσα σε κατοίκους διαφορετικών πόλεων και επαρχιών εντός της Κύπρου, δεν θα υπήρχαν μεταξύ Κυπρίων και Ελλαδιτών; Ακούγεται αστειό, ως άτομο όμως που έτυχε να ζω σε διαφορετικά μέρη και εντός Κύπρου δεν παύω να εκπλήσσομαι από την ευκολία με την οποία στερεότυπα αληγήματα ακόμα και για μian άλλη κυπριακή πόλη γίνονται πιστευτά. Ίσως μόνο αν κάποιος ζήσει κάπου για αρκετό καιρό να μπορεί τελικά να σχηματίσει μια κατατοπιστική και ικανοποιητική εικόνα για το πραγματικό dna του υπό εξέταση μέρους.

Σε κάθε περίπτωση, οι επαγγελματικές παραγωγές που απευθύνονται σε μεγάλο κοινό, ανεξαρτήτως του ύφους που υιοθετούν, πρέπει να πραγματοποιούν έρευνα. Υπάρχει μια ευδιάκριτη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στο τι θεωρείται γεγονός και τι άποψη για μια ειδησεογραφική ή δημοσιογραφική έρευνα και στις θορυβώδεις μέρες που βασίλεψαν η αυθαιρεσία, η παραπλάνηση και η υπερπληροφόρηση από τα σόσιαλ, τα λεγόμενα συμβατικά Μέσα –θα προτιμούσα να τα ονομάσω επαγγελματικά– δεν έχουν επιλογή από το να σοβαρευτούν, εάν φυσικά θέλουν να επιβιώσουν και να συνεχίσουν να έχουν λόγο ύπαρξης. Το τμήμα που ήδη πληρώνουμε από την εκκωφαντική έλλειψη φερεγγυότητας και αξιοπιστίας στο μιαντικό σύμπαν είναι μεγάλο και αποτελεί σαφή προέκταση, αν όχι και γενεσιουργό αιτία της ευρύτερης πολιτικής και κοινωνικής σήψης και παρακμής. Γεγονός που, επαναλαμβάνω, καμία απόλυτως σχέση δεν έχει με το κάτι περισσότερο από απλώς ευπρόσδεκτο ανάλαφρο ή χιουμοριστικό ύφος.

Εκατοντάδες είναι άλλωστε τα παραδείγματα μιανικών παραγωγών, όπου μέσω του αιχμηρού ή καυστικού τους χιούμορ σε ορισμένες περιπτώσεις ή της απλής και ανθρωποκεντρικής τους προσέγγισης σε άλλες, λειτουργούν προς μια ορθή και ωφέλιμη κατεύθυνση. Και στην πασατέμπο ψυχαγωγία, και στην αυθεντικότητα, στην απλότητα και στον χαβαλέ, όχι όμως στην περαιτέρω διαιώνιση και περαιτέρω διόγκωση επιφανειακών στερεοτύπων και εσφαλμένων πεποιθήσεων. Αυτό το κάνουν ήδη σε τρομακτικό βαθμό οι αυτοκλήτοι σωτήρες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Χρειάζεται έρευνα και προσοχή. Σκεφτείτε τι γίνεται σε πολύ πιο σοβαρά θέματα από το υπό αναφορά ταξιδιωτικό ρεπορτάζ.

demetriadesp@sppmedia.com

Ουκρανοί υποδέχονται λεωφορεία με τους απελευθερωμένους Ουκρανούς αιχμαλώτους πολέμου μετά από ανταλλαγή αιχμαλώτων, σε άγνωστη τοποθεσία στην Ουκρανία. Η Ουκρανία ανακοίνωσε την ανταλλαγή 185 αιχμαλώτων πολέμου με τη Ρωσία.

ΕΡΩΤΗΣΗ

Σένγκεν, αλλά πώς;

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Στις 15/1/26 ο Ν. Χριστοδουλίδης δήλωσε ότι «γίνεται μια τεράστια προσπάθεια, μέχρι το τέλος του 2025 θα έχουμε ολοκληρώσει όλα με στόχο το 2026, ακριβώς, η Κ.Δ. να ενταχθεί στη Ζώνη του Σένγκεν». Στις 21/5 ο ίδιος δήλωσε ότι «στο θέμα ένταξης της Κύπρου στη Ζώνη Σένγκεν έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος και αναμένεται η πολιτική απόφαση στα τέλη 2026 με αρχές 2027, ένα σημαντικό ορόσημο για την Κύπρο» (ΚΥΠΕ, 21/5).

Οι ημερομηνίες προσαρμόζονται στα τρέχοντα. Στις 18 Μαΐου η Επιτροπή δημοσιοποίησε την 5η έκθεση για την «Κατάσταση του Σένγκεν» (State of Schengen), η οποία καθορίζει τις προτεραιότητες για την επόμενη περίοδο 2026-2027. Στο πλαίσιο αυτό, «τον Δεκέμβριο του 2025 πραγματοποιήθηκε αξιολόγηση του επιπέδου ετοιμότητας της Κύπρου προς την πλήρη προσχώρησή της στον χώρο Σένγκεν». Στην έκθεση σημειώνεται ότι «κατά τη διάρκεια του 2025 καταγράφηκε ουσιαστική πρόοδος, με τις κυπριακές Αρχές να εφαρμόζουν σημαντικές μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με τα πρότυπα του Σένγκεν. Στις προτεραιότητες που θέτει η Επιτροπή, περιλαμβάνονται οι εργασίες για την ολοκλήρωση της ένταξης της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν, η πλήρης εφαρμογή των κανόνων που αφορούν την εσωτερική ασφάλεια στην Ιρλανδία και η ενισχυμένη συ-

νεργασία με τις χώρες διευρύνσεις. Περαιτέρω ψηφιοποίηση των συνοριακών διαδικασιών με την εφαρμογή του EES και την προετοιμασία για το νέο σύστημα ETIAS και η ενίσχυση του συστήματος επιστροφών με τη στήριξη της Frontex και την επίκεντρη ψηφιακή μεταρρύθμιση των διαδικασιών επιστροφών» (ΚΥΠΕ, Καθημερινή, 18/5). Η Συνθήκη Σένγκεν συνιστά τον δεύτερο πυλώνα της Ε.Ε. (εσωτερική ασφάλεια, αστυνόμευση), καλύπτει δε τις αρμοδιότητες

Αν η Ιρλανδία προσεγγίζει το ζήτημα με σωφροσύνη, η Κύπρος έχει πολύ περισσότερους λόγους να σκέφτεται πίσω από τυποποιημένες διαδικασίες.

των εθνικών Υπουργείων Εσωτερικών και Δικαιοσύνης/Δημόσιων Τάξεων.

Η διαδικασία βρίσκεται εν εξέλιξη. Ασφαλώς παίζει ρόλο η γνώμη της Επιτροπής, η Ουρσουλα φον ντερ Λάιεν ευνοεί την ένταξη της Κύπρου στην Ζώνη. Αμέσως μετά θα ψηφίσουν τα 29 κοινοβούλια των κρατών-μελών της Ζώνης για έγκριση, ή μη, της ένταξης. Μέχρι τώρα δεν έχει γίνει γνωστό, αν κάποιο κράτος από τα 29 έχει αντιρρήσεις για την Κύπρο – απαιτείται ομοφωνία. Το κρίσιμο ερώτημα το έχει απαντήσει η Ιρλανδία. Συμμετο-

χή στη Ζώνη Σένγκεν ίσον εξωτερικά σύνορα, όπως συμβαίνει σε μια διαδικασία ελέγχων στα αεροδρόμια. Για να μην γίνουν οι Ιρλανδίες ένα σκληρό σύνορο, το Δουβλίνο επέλεγε ειδικές ρυθμίσεις και όχι πλήρη ένταξη στη Ζώνη. Αν η Ιρλανδία προσεγγίζει το ζήτημα με σωφροσύνη, η Κύπρος έχει πολύ περισσότερους λόγους να σκέφτεται πίσω από τυποποιημένες διαδικασίες. Η ένταξη της Κύπρου με άλυτο το Κυπριακό θα ισοδυναμούσε με σχηματισμό «σκληρού συνόρου» στα οδοφράγματα και οι διελεύσεις πολιτών που συστηματοποιήθηκαν μέσω του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής θα κατέληγαν σε κανονικοποίηση μιας δε jure διαχωριστικής πρακτικής. Επιπρόσθετα, ο έλεγχος που ασκούν οι Βρετανοί σε δύο οδοφράγματα (Πέργαμοι, Στροβίλια) θα περιέπλεκε περαιτέρω τα ερωτήματα, καθώς τα δύο οδοφράγματα θα βρίσκονται, όπως και τώρα, υπό τον ρυθμιστικό έλεγχο κρατών-μη μελών της Ζώνης Σένγκεν.

Ο στόχος για ένταξη στη Ζώνη Σένγκεν μπορεί να κατακτηθεί με την πρόοδο στις προσπάθειες για επίλυση του Κυπριακού. Η Ε.Ε. έχει το προνόμιο να δώσει ευρωπαϊκή ώθηση στις προσπάθειες για επίλυση με την εισοδο της Κύπρου στη Ζώνη Σένγκεν – και αφού ελεγχθούν τα σχετικά κριτήρια. Η κίνηση αυτή μπορεί να βελτιώσει το γενικότερο κλίμα. Η είσοδος στη Ζώνη Σένγκεν παρέχει στους Κυπρίους ένα ακόμα χειροπιαστό δείγμα της έννοιας «ασφάλεια»

με συγκεκριμένες δεσμεύσεις μέσα από τις ρήτρες που παρέχει η Συνθήκη. Είναι βασικό ζήτημα όλα τα πιο πάνω να τύχουν πολιτικής αξιολόγησης σε επίπεδο κορυφής, ώστε να διερευνηθεί η δυνατότητα για παράλληλες κινήσεις την κατάλληλη περίοδο. Κατά συνέπεια, η ένταξη στη Ζώνη Σένγκεν θα μπορούσε να ήταν τμήμα ενός «μενού» διαπραγματεύσεων στη διαμόρφωση προϋποθέσεων για την ύστατη προσπάθεια Γκουτέρες τον ερχόμενο Ιούλιο. Η διασύνδεση των πλεονεκτημάτων που παρέχει η συμμετοχή της Κύπρου στην Ε.Ε. (ευρώ, άμυνα, αποστολές Έρευνας και Διάσωσης, διπλωματικά Συνθήκη Σένγκεν) είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα από τα οποία η Κύπρος μπορεί να αντλήσει υλικό για όλα συνδεόμενα με την ευρωπαϊκή ατζέντα (λ.χ. Τελωνειακή Ένωση Ε.Ε.-Τουρκίας, SAFE). Η «διπλωματία των διασυνδέσεων» θα ήταν ένας εξαιρετικός βαρύτητας πολιτικός μοχλός, ικανός να συμβάλει στην επανεκκίνηση της διαδικασίας υπό τα Η.Ε., με την Ε.Ε. να δηλώνει «έτοιμη να διαδραματίσει ενεργό και εποικοδομητικό ρόλο». (30/5). Μοχλός με βάση πραγματικά κίνητρα στην πραγματική πολιτική διαπάλη και όχι μόνο εκκλήσεις ή δηλώσεις. Άλλο θέμα η σκέψη ένταξη στη Ζώνη Σένγκεν («σκληρό σύνορο») και άλλο η αξιοποίηση ενός δέλεαρ για να υπηρετήσει το μονιμότερο συμφέρον της Κύπρου.

www.larkoslarkou.org.cy

Πώς ξεκινούν οι Προεδρικές του 2028

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Λίγες μέρες πριν από τις 24 Μαΐου θέσαμε σειρά από ερωτήματα που η κάλπη θα έπρεπε να απαντήσει, πέρα από το διακύβευμα του κατά πόσο θα σηματοδοτούσαν οι εκλογές την ανατροπή του πολιτικού συστήματος ή εάν θα το ενίσχυαν, όπως τελικά έγινε. Οι πολίτες στις κάλπες έδωσαν σαφέστατες κατευθύνσεις. Αυτές, μαζί με την επανεκλογή της Αννίτας Δημητρίου και τις διεργασίες που προηγήθηκαν, διαμορφώνουν πλέον το σκηνικό, πάνω στο οποίο η κάθε πολιτική δύναμη καλείται να χτίσει στρατηγική και αποφάσεις για τις Προεδρικές του 2028.

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης διέφυγε τον κίνδυνο μιας Βουλής που δεν θα του επιτρέψει να κυβερνά. Η υποψηφιότητά του ωστόσο για επανεκλογή το 2028 είναι πλέον σαφώς πιο αδύναμη, ιδιαίτερα από την ώρα που για πολλές επιλογές δεν θα έχει τον πρώτο λόγο, αλλά θα εξαρτάται από άλλους. Ο ΔΗΣΥ έχει βγει ενδυναμωμένος από την κάλπη και

το σενάριο της «υποχρεωτικής» ρυμούλκησης στην κυβέρνηση έχει καταρρεύσει. Από τις τρεις πολιτικές δυνάμεις που συμμετέχουν στην κυβέρνηση, μόνο το ΔΗΚΟ είναι πια στη Βουλή.

Το ΕΛΑΜ, ο «κρυφός άσος», δεν έφτασε στο σημείο που θα μπορούσε μαζί με το ΔΗΚΟ να του εξασφαλίσει την παρουσία στον δεύτερο γύρο των Προεδρικών. Η μεγάλη προσπάθεια που έκανε για να πετύχει την εκλογή του Νικόλα Παπαδόπουλου στην προεδρία της Βουλής απέτυχε και μαζί της απέτυχε η σύμπτυξη ενός άτυπου μετώπου του ΔΗΚΟ με το ΕΛΑΜ. Το ερώτημα εάν το ΕΛΑΜ θα μπορεί να συνταχθεί μαζί του επίσημα από την 1η Κυριακή, μάλλον έχει γίνει πιο πολύπλοκο από ό,τι ήδη ήταν.

Σήμερα, η τύχη της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη για το 2028, μάλλον επαφίεται στο πώς ο ΔΗΣΥ θα χειριστεί το δικό του αποτέλεσμα. Διότι, ο Συναγερμός, μπορεί και πρέπει –κατά τη γνώμη μου– να εκλάβει την εκλογική επιτυχία ως εντολή να διεκδικήσει τις Προεδρικές με δικό του υποψήφιο.

Οι πολίτες του έδωσαν αυτή την ευχέρεια και έδωσαν ταυτόχρονα στη νέα ηγεσία του τη δυνατότητα να έχει την πρωτοβουλία και τον πρώτο λόγο. Εάν χειριστεί ο ΔΗΣΥ σωστά αυτή την προοπτική, μπορεί στις Προεδρικές να περάσει στον β' γύρο και να κερδίσει. Εάν, ωστόσο, συνεχίσει να επιτρέπει την εσωστρέφεια, τότε μπορεί να ξαναφέρει τον νυν Πρόεδρο σε πλεονεκτική θέση.

Η υπερπροσπάθεια που κατέβαλε ο ΔΗΣΥ για επανεκλογή της προέδρου του στην ηγεσία του νομοθετικού σώματος, θα έχει σίγουρα επιπτώσεις στην πορεία για το 2028. Εάν θα είναι αυτές θετικές, διότι απέτρεψε τις επιθυμίες Χριστοδουλίδη ή αρνητικές, διότι έσπρωξε ακόμη περισσότερο το ΔΗΚΟ και το ΕΛΑΜ στις αγκάλες του, θα φανεί στην πορεία. Όπως και πολλά θα εξαρτηθούν από την εσωκομματική διαδικασία επιλογής του υποψηφίου του. Το γεγονός ότι η κα Δημητρίου είναι ξανά πρόεδρος της Βουλής, ίσως ανοίγει περαιτέρω τον δρόμο και σε άλλους Συνα-

γερμικούς που εποφθαλμιούν το χρίσμα του υποψηφίου Προέδρου.

Στο απέναντι στρατόπεδο τώρα, το σενάριο ότι ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης και το ΑΛΜΑ θα πετύχαιναν τέτοιο ποσοστό που η υποστήριξη της υποψηφιότητάς του από το ΑΚΕΛ θα ήταν αναπόφευκτη, δεν υπάρχει πλέον. Ούτε το εκλογικό αποτέλεσμα, ούτε και η συνεχώς υποχωρούσα δημοτικότητα του ίδιου μπορούν να «επιβάλουν» κάτι τέτοιο.

Το ΑΚΕΛ πέτυχε στις βουλευτικές εκλογές να αναστρέψει τη συνεχή διολίσθηση των ποσοστών του, όπως παρατηρείτο από την κυβέρνηση Χριστόφια και έπειτα. Δεν μπορεί κανείς να αμφισβητήσει ότι το ΑΚΕΛ είναι που θα καθορίσει ποιος υποψήφιος και πώς θα αναμετρηθεί με τους δεξιούς. Είναι επίσης γεγονός ότι οι προοπτικές να περάσει τον υποψήφιο του στον δεύτερο γύρο είναι και πάλι αυξημένες. Αυτό όμως που δεν έχει πετύχει το ΑΚΕΛ, ούτε με το αποτέλεσμα ούτε και με τον τρόπο που χειρίστηκε την προεδρία της Βουλής, είναι να σπάσει την ευρέως εμπεδωμένη

πεποίθηση ότι η Δεξιά έχει πλέον την πολυτέλεια να «τοακώνεται» μεταξύ της, να κατεβαίνει με δύο και τρεις υποψηφίους στις Προεδρικές και στο τέλος να εκλέγει δικό της Πρόεδρο. Η παράσταση νίκης μάλλον δεν θα είναι μαζί του.

Στην εξίσωση των Προεδρικών θα παίξουν ρόλο και σημαντικά πολιτικά ζητήματα. Είναι βέβαιο ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης θα επιχειρήσει να αξιοποιήσει εξελίξεις στο Κυπριακό για να προωθήσει την επανεκλογή του και να φέρει τον ΔΗΣΥ μπροστά σε διλήμματα. Αυτό φάνηκε και στις δηλώσεις του για επικείμενο σχέδιο λύσης. Ενδιαφέρον επίσης θα είναι το πώς θα εξελιχθεί ο «αρραβώνας» της Άμεσης Δημοκρατίας με τον ΔΗΣΥ, με το πρώτο τεστ πλέον να είναι το συνταξιοδοτικό που θα έρθει σύντομα στη Βουλή. Αλλά και το πώς θα αντιδράσουν, εάν έχουν πλέον την δυνατότητα, τα κόμματα που έμειναν εκτός Βουλής και αντιμετωπίζουν πλέον τον κίνδυνο του αφανισμού.

michalis@michalis.com

Μέλι-γάλα οι εκλογές

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«**Να 'ταν τα νιάτα** δυο φορές, διπλές να ήταν οι χαρές...» λέει το δημοτικό τραγούδι και όλοι οι πολίτες σκέφτονται, γιατί να μην ήταν και οι εκλογές κάθε χρόνο, όπως στην αρχαία Αθήνα. Οι πολίτες παραμονές εκλογών βιώνουν τη «θαλπωρή» της κυβέρνησης και των κομμάτων και όλα είναι μέλι-γάλα. Όλα κυλούν ομαλά και όμορφα, με πρώτους και πιο τυχερούς, μέσα στην ατυχία τους, τους κτηνοτρόφους, οι οποίοι θα λάβουν διπλάσιες αποζημιώσεις, από τις αρχικές εκτιμήσεις. Οι υπουργοί έτρεχαν το τελευταίο διάστημα για να ικανοποιήσουν αιτήματα των «δικών» τους, ενώ και οι υποψήφιοι «σκίζονταν» για τους ψηφοφόρους.

Στους καφενέδες άκουγες ότι με θυμήθηκε ο τάδε υποψήφιος, ήρθαν στον γάμο των παιδιών μας «που το κόμμα», μου υποσχέθηκαν ότι θα μας βοηθήσουν να βγάλουμε την άδεια του σπιτιού, να βρούμε δουλειά των μαρών και οι δεσμεύσεις δεν είχαν τελειωμό. Τυχαία ή όχι, μαλάκωσε ακόμη και το «σκληρό» πρόσωπο των φορο-κυνηγών της κυβέρνησης, της ατέλειωτης γραφειοκρατίας των δήμων, ακόμη και της «αυστηρής» Αστυνομίας. Και πέραν από όλα αυτά, είχαμε και τα «τυχερά» με τα κεράσματα από υποψήφιους βουλευτές, τα οποία ήταν από ασήμαντα, μέχρι και πλουσιοπάροχα. Και οι «πονηροί» δεν ξεχώριζαν κόμματα και υποψηφίους και την έβγαζαν «γλυκούλικά» κάθε βράδυ.

Η δόξα είναι το ισχυρότερο αφροdisιακό και πολλοί είναι αυτοί οι οποίοι θυσίασαν χρόνο και χρήμα για μία θέση στα βουλευτικά έδρανα, η οποία απαιτεί –θεωρητικά τουλάχιστον– ατέλειωτες ώρες μελέτης και δουλειάς. Υπάρχουν και οι πιο «πονηροί» οι οποίοι πολέμουσαν για την έδρα, για την οποία δεν απαιτούνται ούτε εξετάσεις, ούτε πτυχία, ούτε και ειδικά προσόντα. Μόνη ικανότητα η επικοινωνία με τους ψηφοφόρους και η δύναμη της πειθούς. Και με το δικίο τους οι σπουδαγμένοι αναφωνούσαν πως δεν γίνεται οι αμόρφωτοι να γίνονται διάσπμοι και εμείς που φάγαμε τα νιάτα μας στα πανεπιστήμια να δουλεύουμε από το πρωί μέχρι το βράδυ, πίσω από ανύλιαγα γραφεία, χωρίς να μας ξέρει κανένας.

Πριν από μερικά χρόνια είχαμε το φαινόμενο των κομματικών ταυτοτήτων και των διορισμών στο Δημόσιο από το παράθυρο, ταυτότητες οι οποίες καθόριζαν και εκλογικά αποτελέσματα. Διορίσαμε την κόρη του τάδε και πήραμε εκατό ψήφους από όλη την οικογένεια, δεν καταφέραμε να κανονίσουμε τον γιο του τάδε και χάσαμε πενήντα ψήφους, ήταν μια συνηθισμένη

ατάκα στα κομματικά γραφεία. Τα τελευταία χρόνια, ελέω Ευρωπαϊκής Ένωσης, δύσκολων καθηκόντων και εξετάσεων, το περίφημο ρουσφέτι μειώθηκε κάθεται, χωρίς να εκλείψει. Έμειναν τα «παραθυράκια» με το κόλπο των εργαζομένων αορίστου χρόνου, οι «πονηρές» προαγωγές στη βάση αμφιβόλων πτυχίων και κάποιες «επείγουσες» τάχα προσλήψεις χωρίς εξετάσεις. Ο κόσμος άλλαξε και πλέον παραδέχονται σε κομματικά γραφεία, ικανοποιείς μια οικογένεια, κάνεις εκατό άλλες, οι οποίες τώρα πλέον δεν έχουν κομματικές «τύψεις», και ψηφίζουν άλλο κόμμα από αυτό των παραράδων τους.

Τα κόμματα αποτελούν τα κύτταρα της σύγχρονης Δημοκρατίας. Ωστόσο, αν δεν υπάρχει εναλλαγή στην εξουσία, έλεγχοι και διαφάνεια, τότε μετατρέπονται σε μικρές δυναστείες. Οι εκλογές αποτελούν τον ισχυρότερο θεσμό σε μια πολιτεία, γι' αυτό και θα πρέπει πάντα να τηρούνται κατά γράμμα οι νόμοι και οι κανονισμοί. Άριστη επιλογή αποτελεί και η θεσμοθέτηση σε πολλά κόμματα, του περιορισμού του αριθμού των ηπτειών. Για να μην ξεχνά κανείς ότι δεν είναι αναντικατάστατος και ότι πρέπει να βιάζεται και να μην αναβάλει την υλοποίηση οραμάτων και καλών στόχων, τους οποίους έχει στο μυαλό του.

Η απόλυτη εξουσία οδηγεί σε απόλυτη διαφθορά, λέει ο πολιτικός ακός κανόνας, γι' αυτό και σε όλα τα δημοκρατικά καθεστώτα, ο έλεγχος των εξουσιών αποτελεί διαδικασία κομβικής σημασίας. Εξουσία δεν είναι μόνο η πολιτική εξουσία. Εξίσου ισχυρές εξουσίες, ίσως και ισχυρότερες, αλλά λιγότερο προβεβλημένες, είναι η οικονομική, η ιατρική, η ψυχολογική, ακόμη και η θρησκευτική εξουσία. Πολλοί άνθρωποι «πούλησαν» το σώμα και την ψυχή τους, για λίγα «ψίχουλα» εξουσίας. Μετατράπηκαν σε σύγχρονους «Μίδες», για να κλαίνε στο τέλος της ημέρας επί των ερειπίων, των δικών τους παθών.

Πέρα από όλα αυτά, υπάρχουν και οι ρομαντικοί οι οποίοι τραγουδάνε μαζί με τον διαχρονικό Βασίλη Παπακωνσταντίνου. «Χαιρετίσματα λοιπόν στην εξουσία, εγώ κρατάω την ουσία κι ονειρεύομαι... εγώ δεν θέλω να με κάνετε σατράπη, ούτε συνένoxo σε κόλπα ομαδικά...». Η χαρά βρίσκεται στις όμορφες στιγμιούλες της επικοινωνίας ψυχών και σωμάτων και σπάνια στις πολύβουες αλάνες της εξουσίας. Ωστόσο, όταν η εξουσία καθίσταται προσφορά και όχι τυραννία, όταν αποκτά χρώμα αυτοθυσίας, τότε προσφέρει και μεγάλη χαρά και καταξιώνει τον άνθρωπο, ως άνθρωπο. Όλα είναι τόσο απλά...

kaparispan@yahoo.gr

Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ευημερία στο σύγχρονο σχολείο

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Η **ραγδαία** ανάπτυξη των ψηφιακών τεχνολογιών έχει μεταμορφώσει τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι επικοινωνούν, μαθαίνουν και αλληλεπιδρούν με τον κόσμο. Έρευνες της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας Σχολικής Εκπαίδευσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καταδεικνύουν ότι τα παιδιά έρχονται σε επαφή με ψηφιακές συσκευές από ολόένα μικρότερη ηλικία, κυρίως στο οικογενειακό περιβάλλον. Η πραγματικότητα αυτή δημιουργεί νέες ευκαιρίες για μάθηση, αλλά ταυτόχρονα αναδεικνύει την ανάγκη για υπεύθυνη και ισορροπημένη χρήση της τεχνολογίας.

Οι μαθητές και μαθήτριες της λεγόμενης Γενιάς Άλφα, δηλαδή όσοι γεννήθηκαν μετά το 2012, μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον όπου η οθόνη αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας τους. Η εξοικείωσή τους όμως με τις ψηφιακές εφαρμογές και τα διαδικτυακά εργαλεία συμβάλλει από τη μια στην ανάπτυξη σημαντικών δεξιοτήτων, όπως η αναζήτηση πληροφοριών, η επίλυση προβλημάτων, η δημιουργικότητα και η συνεργασία, αλλά από την άλλη, η υπερβολική χρήση οθονών μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ψυχοσωματική ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων.

Σύμφωνα με το Δίκτυο Εμπειρογνομώνων για την Κοινωνική Διάσταση της Εκπαίδευσης (NESET), η παρατεταμένη έκθεση σε οθό-

νες συνδέεται με διαταραχές ύπνου, περιορισμένη σωματική δραστηριότητα, μειωμένη συγκέντρωση και δυσκολίες στην κοινωνικοσυναίσθηματική ανάπτυξη. Οι εκπαιδευτικοί συχνά παρατηρούν μαθητές να προσέρχονται στο σχολείο κουρασμένοι, με μειωμένη διάθεση και χαμηλά επίπεδα προσοχής, γεγονός που επηρεάζει άμεσα τη μαθησιακή διαδικασία.

Η απάντηση, ωστόσο, δεν βρίσκεται στην απόρριψη της τεχνολογίας, αλλά στην ορθή αξιοποίησή της. Ο ψηφιακός γραμματισμός αποτελεί πλέον βασική δεξιότητα του 21ου αιώνα και περιλαμβάνει την ικανότητα ασφαλούς πλοήγησης στο διαδικτυο, την κριτική αξιολόγηση πληροφοριών, την προστασία προσωπικών δεδομένων και την υπεύθυνη διαδικτυακή συμπεριφορά. Οι μαθητές/τριες χρειάζονται καθοδήγηση, ώστε να μετατραπούν από παθητικοί καταναλωτές ψηφιακού περιεχομένου σε ενεργούς και υπεύθυνους χρήστες της τεχνολογίας. Παράλληλα, η ανάπτυξη δεξιοτήτων κυβερνοασφάλειας και προστασίας προσωπικών δεδομένων καθίσταται ολοένα και πιο σημαντική για την ασφαλή συμμετοχή των νέων στον ψηφιακό κόσμο.

Καθοριστικός είναι ο ρόλος του σχολείου και της οικογένειας. Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση υγιών ψηφιακών συνθηκών μέσα

από την εφαρμογή κοινών κανόνων, την ενίσχυση του διαλόγου και την προώθηση ισορροπίας μεταξύ διαδικτυακών και εξωσχολικών δραστηριοτήτων. Για τον σκοπό αυτό, οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται σύγχρονες υποδομές, επαρκείς πόρους και συνεχή επιμόρφωση, ώστε να μπορούν να ενσωματώνουν αποτελεσματικά τις ψηφιακές τεχνολογίες στη διδασκαλία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει τη σημασία της ψηφιακής ευημερίας μέσω του Σχεδίου Δράσης για την Ψηφιακή Εκπαίδευση 2021-2027, το οποίο προωθεί την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και την ασφαλή χρήση της τεχνολογίας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Μέσα από ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως το Erasmus+, εκπαιδευόμενοι και εκπαιδευτικοί αποκτούν πρόσβαση σε καλές πρακτικές που ενισχύουν την υπεύθυνη χρήση των ψηφιακών εργαλείων και την καλλιέργεια ψηφιακής κουλτούρας.

Η συζήτηση για τις ψηφιακές δεξιότητες αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης. Οι νέοι καλούνται πλέον όχι μόνο να χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία, αλλά και να κατανοούν τον τρόπο λειτουργίας τους, να αξιολογούν την αξιοπιστία του παραγόμενου περιεχομένου και να αναπτύσσουν δεξιότητες ηθικής χρήσης της τεχνολογίας. Η κριτική σκέψη, η υπεύθυνη λήψη αποφάσεων

και η ικανότητα διάκρισης μεταξύ έγκυρης και παραπλανητικής πληροφορίας αποτελούν βασικά εφόδια για τον αυριανό πολίτη. Ταυτόχρονα, οι ψηφιακές δεξιότητες συνδέονται άμεσα με την απασχολησιμότητα και την επαγγελματική εξέλιξη, καθώς ολόένα και περισσότερα επαγγέλματα απαιτούν υψηλό επίπεδο ψηφιακής επάρκειας. Η εκπαίδευση οφείλει επομένως να προετοιμάζει τους μαθητές/τριες όχι μόνο για τις ανάγκες του σήμερα, αλλά και για έναν κόσμο που μεταβάλλεται διαρκώς υπό την επίδραση των ψηφιακών τεχνολογιών και της τεχνητής νοημοσύνης.

Οι ψηφιακές δεξιότητες αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της σύγχρονης εκπαίδευσης και της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνία. Η πρόκληση δεν είναι να περιορίσουμε την τεχνολογία, αλλά να διασφαλίσουμε ότι χρησιμοποιείται με τρόπο που ενισχύει τη μάθηση, την κοινωνικοποίηση και την ευημερία των νέων. Η ανάπτυξη μιας ισορροπημένης σχέσης με τον ψηφιακό κόσμο αποτελεί κοινή ευθύνη σχολείου, οικογένειας και κοινωνίας, ώστε οι νέες γενιές να αξιοποιούν τις δυνατότητες της τεχνολογίας χωρίς να επηρεάζεται αρνητικά η ποιότητα της ζωής τους.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης, τέως δήμαρχος Δερύνειας, είναι καθηγητής Αγγλικών με Σύμβαση, Γυμνάσιο Νεάπολης Λεμεσού.

Η **τελευταία** δημοσκόπηση το έβγαλε 15,5 κιλά (μαζί με το αγκίστρι).

Η μέθοδος

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ*

Ο **Εντγκάρ** Ναούμ (1921-2026) γεννήθηκε στο Παρίσι από γονείς σερβαδικής εθνικής καταγωγής από τη Θεσσαλονίκη. Σε ηλικία εννέα ετών έχασε τη μητέρα του, κάτι που τον τραυμάτισε και σημάδεψε βαθιά την πολύπλοκη σχέση του με τον πόνο και την απώλεια, το απρόσμενο και το αβέβαιο. Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου εντάχθηκε στην Αντίσταση, υιοθετώντας το μυστικό ψευδώνυμο Μορέν (Morin), επώνυμο που διατήρησε κατά την υπόλοιπη ζωή του, και συμμετείχε στην απελευθέρωση του Παρισιού.

Μετά την απελευθέρωση, εισήλθε στο CNRS (Εθνικό Κέντρο Επιστημονικής Έρευνας) χάρη στην υποστήριξη διανοουμένων όπως ο Γκιόργκι Φρίντμαν, ενώ το 1951 το Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα τον αποκέρυξε λόγω της δριμυιάς κριτικής του κατά του σταλινισμού. Στα μέσα της δεκαετίας του 1950 προσχώρησε στο γκρουπ «Σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα» (Socialisme ou Barbarie), του Κλωντ Λεφόρ και του Κορνήλιου Καστοριάδη. Ανέπτυξε μαζί τους μια ριζοσπαστική κριτική της γραφειοκρατίας και του σταλινισμού, ενώ ταυτόχρονα κατήγγειλε τον υπαρκτό σοσιαλισμό ως μια νέα μορφή κυριαρχίας. Ωστόσο, ο Μορέν πολύ γρή-

γορα απομακρύνθηκε από την ομάδα, αρνούμενος τη μαρξιστική ετικέτα και την ιδέα μιας επαναστατικής πρωτοπορίας και ανέπτυξε μια φιλοσοφική κριτική, κυρίως από τις έννοιες της σύνθεσης που ερχόταν σε αντίθεση με τα αμιγώς «προλεταριακά» συμπεράσματα της ομάδας του Καστοριάδη. Για τον Morin σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα δεν είναι δυο εναλλακτικοί δρόμοι αφού ο σοσιαλισμός είχε ήδη αναπτύξει ένα νέο είδος βαρβαρότητας. Προτιμούσε να μιλάει για διαδικασία μεταμόρφωσης των ανθρώπινων κοινωνιών μέσω της οικολογίας και της πλανητικής επικοινωνίας.

Κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1970 είχε ήδη διαμορφώσει την προσωπική του θεωρητική προσέγγιση, η οποία συνοψίζεται γύρω από τις έννοιες της σύνθεσης σκέψης και της πολυπλοκότητας. Από το 1977 έως το 2004 δημοσίευσε τους εξήττους του μνημειώδους έργου του «Η Μέθοδος (La Méthode)», όπου θέτει τα θεμέλια της σύνθετης σκέψης, συνδυάζοντας τη βιολογία, τη φυσική, την κοινωνιολογία και τη φιλοσοφία σε μια προσπάθεια να κατανοήσει τον κόσμο στην ολότητά του. Η πορεία του είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις θεωρίες του. Τρεις πτυχές της ζωής του εξηγούν πώς έγινε ο «στοχαστής της πολυπλοκότητας», με κυρίαρχη την επιστημονική ανυπακοή

στο ρασιοναλιστικό επιστημονικό γαλλικό κατεστημένο. Στο CNRS αρνείται να παραμείνει περιορισμένος σε ένα μόνο πεδίο. Μελετά διαδοχικά την κοινωνιολογία, τη θεωρία του κινηματογράφου και τις αστικές φήμες για να αφοσιωθεί στη συνέχεια στη βιολογία και τη φυσική κατά τη διάρκεια των διαμονών του στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μια δεύτερη πτυχή της επιστημονικής του προσωπικότητας διαμορφώνεται μέσα από την εμπειρία του πεδίου. Το 1965 διεξήγαγε μια μεγάλη διεπιστημονική μελέτη στο Plozévet, ένα χωριό της Βρετάνης, για να παρατηρήσει από κοντά τον εκσυγχρονισμό της αγροτικής Γαλλίας. Εκεί συνειδητοποιεί ότι για να μελετήσει κανείς ένα θέμα πρέπει να συνδυάσει τόσο την κοινωνιολογία και την ιστορία όσο και την οικονομία και την ψυχολογία. Τέλος, μάρτυρας του αιώνα, έχοντας βιώσει τον πόλεμο, τον ολοκληρωτισμό, τις πολιτικές κρίσεις και την παγκοσμιοποίηση, ανέπτυξε με πρωτότυπο τρόπο την έννοια της αβεβαιότητας. Για τον ίδιο, η ιστορία δεν είναι ένας ήρεμος ποταμός, αλλά μια σειρά απρόβλεπτων, συχνά καταστρεπτικών, συμβάντων. Ο ίδιος, αυτοχαρακτηριζόταν ως αυτοδίδακτος έχοντας θέσει ως στόχο της επιστημονικής του καριέρας να δημιουργήσει γέφυρες ανάμεσα στις επιστήμες.

Ο Μορέν παρουσίασε συστηματικά τα πορίσματά του ως μια «Μέθοδο», μια φιλοσοφία και ένα εργαλείο για να μάθει κανείς να σκέφτεται. Η αρχική του διαπίστωση είναι απλή: το εκπαιδευτικό και επιστημονικό μας σύστημα έχει την τάση να «τεμαχίζει» τη γνώση, να διαχωρίζει δηλαδή την ιστορία, τη βιολογία, την οικονομία κ.λπ. Για τον Morin, αυτή η υπερεξειδικευση μας καθιστά τυφλούς απέναντι στις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα πράγματα. Προτείνει τη σύνθετη σκέψη ως απάντηση. Για να καταφέρουμε να σκεφτόμαστε «συνολικά», ο Edgar Morin προτείνει τρία θεμελιώδη νοητικά εργαλεία, τρεις δομικούς πυλώνες της σκέψης: τη διαλογική αρχή, την αρχή της οργανωτικής αναδρομής και την ολογραφική αρχή.

Σε αντίθεση με την κλασική λογική, όπου ισχύει η αρχή του αποκλειόμενου τρίτου (tertium non datur), η διαλογική αρχή δείχνει ότι δύο αντιφατικές έννοιες μπορεί να είναι απαραίτητες για την κατανόηση της ίδιας πραγματικότητας, όπως για παράδειγμα η τάξη και η αταξία. Στο σύμπαν, η ζωή γεννιέται από το χάος (αταξία) αλλά οργανώνεται σύμφωνα με νόμους (τάξη). Τάξη και αταξία είναι μεγέθη αντίθετα, αλληλοαποκλειόμενα λογικά, αλλά συνεργαζόμενα παρόλα αυτά στη δημιουργία και τη λειτουργία του

κόσμου. Η αρχή της οργανωτικής αναδρομής πρεσβεύει το τέλος της απλής αιτιότητας, όπου το φαινόμενο Α προκαλεί το φαινόμενο Β. Για τον Μορέν, τα αποτελέσματα επηρεάζουν τις αιτίες που τα προκάλεσαν, έτσι ώστε το αποτέλεσμα να είναι ταυτόχρονα και η αιτία. Για παράδειγμα, η κοινωνία δημιουργείται από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ατόμων. Ταυτόχρονα όμως, η κοινωνία, με τον πολιτισμό και τους νόμους της, διαμορφώνει το άτομο. Τέλος, η ολογραφική αρχή προσπαθεί να ξεφύγει από την παλιά αντιπαράθεση μεταξύ του όλου και των μερών. Υποστηρίζει ότι το μέρος βρίσκεται στο όλο, αλλά, ταυτόχρονα, και ότι το όλο είναι επίσης ενσωματωμένο στο μέρος. Ένα κύτταρο του σώματός σας περιέχει ολόκληρο τον γενετικό μας κώδικα, αλλά το ίδιο αποτελεί μέρος του συνολικού οργανισμού σας. Ομοίως, κάθε άτομο, μέσω της γλώσσας, φέρει τον πολιτισμό ολόκληρης της κοινωνίας του. Ο Εντγκάρ Μορέν μάς καλεί να εγκαταλείψουμε τις υπεραπλουστεύσεις και να υιοθετήσουμε μια οπτική που υποδέχεται την αβεβαιότητα και αγκαλιάζει τις παραδοξότητες του πραγματικού κόσμου.

* Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τα μεγάλα οπλικά συστήματα και οι μη επανδρωμένοι «ανταγωνιστές» τους

F-35

20 αεροσκάφη πέμπτης γενιάς. Στην Ελλάδα μετά το 2028.

Χώρα προέλευσης
ΗΠΑ

Κόστος
4,5
δισ. ευρώ

Μαζί με τα όπλα και τις μετατροπές της αεροπορικής βάσης της Ανδραβίδας

Απειλές
Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει δεν συνδέονται με την ελληνική πραγματικότητα, αλλά είναι περισσότερο βιομηχανικές και εντοπίζονται στον υψηλό βαθμό ελέγχου της αγοράς σπάνιων γαιών από την Κίνα, κάτι που δημιουργεί εμπόδια στην αρχική κατασκευή ενός F-35.

Χώρα προέλευσης
Γαλλία

Κόστος
4,2
δισ. ευρώ

Απειλές
Η Τουρκία έχει αναπτύξει τα τελευταία χρόνια διαφόρων τύπων μη επανδρωμένες πλατφόρμες που δρουν στην επιφάνεια της θάλασσας (USV) και κάτω από αυτήν (UUV). Αυτή τη στιγμή οι δυνατότητες απόκρουσης σμηνών είναι θεωρητικές.

Rafale

24 αεροσκάφη 4++ γενιάς. Έχουν παραληφθεί.

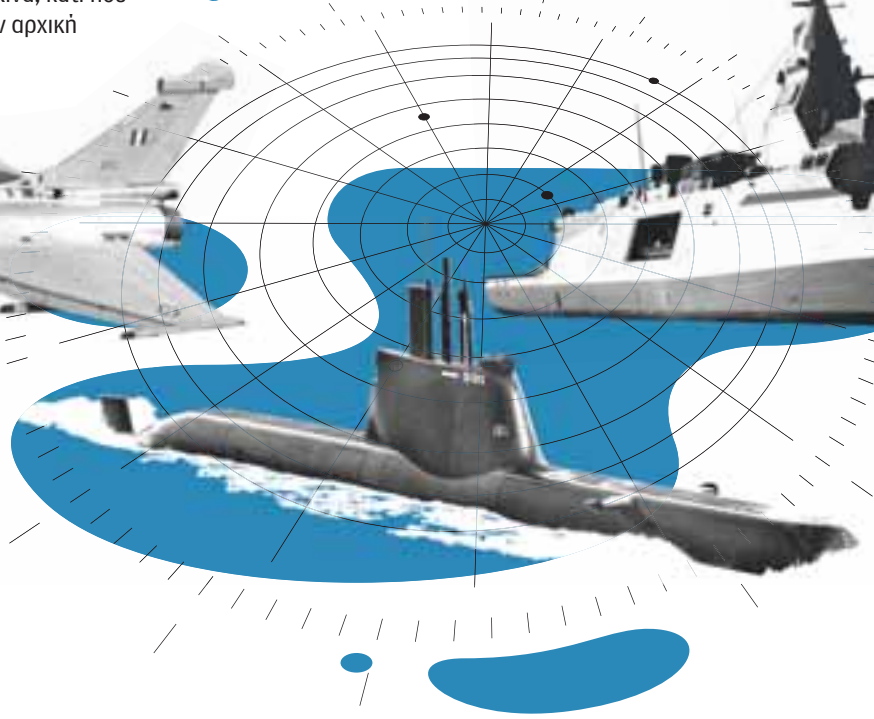
Χώρα προέλευσης
Γαλλία

Κόστος
4
δισ. ευρώ

Μαζί με την πρόσφατα εγκεκριμένη συμφωνία εν συνεχεία υποστήριξής τους.

Απειλές
Το Rafale αποτελεί μαχητικό αεροσκάφος υπεροχής. Ωστόσο, συνδυασμός μη επανδρωμένων και εντατικού ηλεκτρονικού πολέμου (EW) θα μπορούσε υπό συνθήκες να του δημιουργήσει προβλήματα.

Υποβρύχια αναερόβιας πρόωσης

Η Ελλάδα διαθέτει τέσσερα τύπου 214 (κλάση «Παπανικολής»). Τα επόμενα χρόνια, έως το 2035, θα εκσυγχρονιστούν τα τέσσερα υφιστάμενα και θα αγοραστούν 2-4 νέα.

Χώρα προέλευσης
Γερμανία

Κόστος
3-5
δισ. ευρώ

Εκτιμώμενη δαπάνη για τον εκσυγχρονισμό και την αγορά νέων.

Απειλές
Μη επανδρωμένα υποβρύχια και αυξημένες ανθυποβρυχιακές δυνατότητες του τουρκικού ναυτικού, το οποίο διαθέτει τον ίδιο τύπο υποβρυχίων.

Ακριβά όπλα, φθηνές απειλές

Ο ρόλος των νέων πλοίων και αεροσκαφών στο περιβάλλον των drones προβληματίζει τις Ενοπλες Δυνάμεις

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ

Τους τελευταίους μήνες στο εσωτερικό των Ενόπλων Δυνάμεων διεξάγεται πολύ εντατική συζήτηση για την ανάγκη εν κινήσει μετεξέλιξης του σχεδιασμού των εξοπλισμών, καθώς πολλά από τα μεγάλα οπλικά συστήματα που διαθέτει (ή θα διαθέτει σε λίγα χρόνια) η Ελλάδα, είναι ευάλωτα στην απειλή που αποτελούν ολοένα και περισσότερο οι μη επανδρωμένες πλατφόρμες διαφόρων ειδών (UxV). Η συζήτηση για την αντικατάσταση ή την προστασία και υποβοήθηση των πανάκριβων συστημάτων που αναπτύχθηκαν με βάση ανάγκες και τεχνολογίες που κατά κανόνα υπήρχαν πριν από το 2022 και τον πόλεμο της Ουκρανίας (οι Αμερικανοί χρησιμοποιούν τον όρο «legacy systems») δεν είναι ελληνική, αλλά για χώρες με τις περιορισμένες δημοσιονομικές δυνατότητες και την τεχνολογική υστέρηση όπως η Ελλάδα, αποκτά επείγοντα χαρακτήρα.

Το γενικό πλαίσιο στο οποίο έχουν καταλήξει οι ειδικοί του στρατεύματος είναι η «μείξη» των υφιστάμενων δυνατοτήτων με νέες που να μπορούν να πλαισιώσουν αλλά και να προστατεύσουν μονάδες υψηλής αξίας.

Στη θάλασσα

Στο ναυτικό πεδίο η πλέον προφανής προτεραιότητα είναι η προστασία, αλλά και η ενίσχυση δυνατοτήτων των φρεγατών της κλάσης «Κίμων». Στα επόμενα δύομισι χρόνια θα ενταχθούν στο Πολεμικό Ναυτικό (Π.Ν.) οι τρεις άλλες φρεγάτες («Νέαρχος», «Φορμίων» και «Θεμιστοκλής») και ήδη τόσο στο ΓΕΕΘΑ όσο και στο αρμόδιο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (ΓΕΝ) έχουν γίνει εκτενείς αναλύσεις. Κατ' αρχάς οι FDI θα πρέπει να αποκτήσουν ουσιαστικές δυνατότητες ηλεκτρονικού πολέμου (EW) ή άλλων παρεμφερών (non-kinetic) ικανοτήτων (το παθητικό σύστημα ESM που διαθέ-

τει δεν ισούται με δυνατότητες ηλεκτρονικού πολέμου, αν και αποτελεί απαραίτητη υποδομή για τη μετέπειτα αναβάθμιση των δυνατοτήτων). Αυτό σημαίνει ότι η διαμόρφωση που υπάρχει αυτή τη στιγμή στο Κέντρο Ελέγχου Μάχης και αντιμετώπισης απειλών εντός των φρεγατών θα πρέπει να υποστηρίξει όχι μόνο χτυπήματα με τα όπλα του πλοίου (kinetic) αλλά και να μπλοκάρει ενεργητικά επιθέσεις από σμήνη μη επανδρωμένων σκαφών επιφανείας (USV) αλλά και υποβρυχίων (UUV).

Η απόκτηση δυνατοτήτων EW από τις φρεγάτες FDI είναι ένα δαπανηρό εγχείρημα, ωστόσο έχει αποφασιστεί ότι δίχως αυτές, ένα σύγχρονο οπλικό σύστημα δεν έχει τύχη απέναντι σε περιβάλλον εντατικού ηλεκτρονικού πολέμου και μη επανδρωμένων απειλών, όπως έχει αναδειχθεί με τρόπο πασι-δπλο στη Μαύρη Θάλασσα αλλά και στον Περισκό Κόλπο. Ένας από τους λόγους που ο «Κίμων» εστάλη στην Κύπρο πριν από τρεις μήνες, παρότι δεν είχαν ολοκληρωθεί οι δοκιμές ένταξης του στον Στόλο, ήταν και η παρατήρηση ενός τέτοιου περιβάλλοντος.

Συμφωνία με Καναδούς

Η τουρκική αμυντική βιομηχανία έχει ήδη αναπτύξει μια σειρά από USV όπως τα ULAQ, τα Marlin και τα Albatros. Ειδικά τα τελευταία έχουν αναπτυχθεί για επιθέσεις σε σμήνη. Παράλληλα, έχουν αναπτυχθεί και κάποια UUV, προς το παρόν για ναρκοθετήσεις και αποστολές συλλογής πληροφοριών. Μόλις πρόσφατα, πάντως, τουρκική εταιρεία (Nauphγεια Sefine) υπέγραψε συμφωνία με την καναδική Kraken Robotics, ακριβώς για να αναπτύξουν από κοινού δυνατότητες ναυπήγησης πιο εξελιγμένων UUV. Στα σχέδια του ΓΕΕΘΑ και του ΓΕΝ εξετά-

ζονται λύσεις, όπως η δημιουργία συνοδευτικών σμηνών από USV, τα οποία όμως θα πρέπει να ελέγχονται από τη φρεγάτα. Κάτι που προς το παρόν δεν είναι εφικτό.

Δεδομένου του γεγονότος ότι τα πλέον ανθεκτικά συστήματα στηρίζονται σε μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης και όχι αναγκαστικής καθοδήγησης με GPS ή δικτυοκεντρικά, η Αθήνα έχει αρχίσει και εξετάζει ήδη υφιστάμενα USV τα οποία θα μπορούν να αναπτυχθούν περιμετρικά μιας φρεγάτας, σαν ομάδα συνοδείας, δηλαδή ως αναλώσιμη, πλωτή «ασπίδα» προστασίας του ακριβού συστήματος. Για το πεδίο των USV υπάρχουν αρκετές συζητήσεις με εταιρείες κυρίως από τις ΗΠΑ, οι οποίες λόγω της παρουσίας τους στην Ουκρανία διαθέτουν την τελευταία λέξη της τεχνολογίας. Για τις απειλές κάτω από το νερό, επίσης, αναζητούνται δυνατότητες ενίσχυσης των δυνατοτήτων των υφιστάμενων Sonar των FDI.

Κάτω από την επιφάνεια του νερού υπάρχει ακόμα αρκετός δρόμος. Η Ελλάδα διαθέτει τέσσερα υποβρύχια τύπου 214 (κλάση «Παπανικολής») και όποιες συζητήσεις για την αγορά νέων δεν πρόκειται να ξεκινήσουν ουσιαστικά πριν από το 2030. Τα επόμενα χρόνια, έως το 2035 θα εκσυγχρονιστούν τα τέσσερα υφιστάμενα και θα αγοραστούν 2-4 νέα, ενώ την ίδια στιγμή γίνονται πολύ εκτεταμένες συζητήσεις, κυρίως με το Ισραήλ για το σύστημα Blue Whale (UUV) που θα μπορούσε να ενισχύσει και τις επιθετικές δυνατότητες του Π.Ν. κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Στον αέρα

Μια σειρά από γεωπολιτικές εξελίξεις, αλλά και η σωστή γνώση τους από την Αθήνα έχει οδηγήσει στην τρέχουσα –υπέρ της Ελλάδας– ισορροπία αεροπορικών δυνάμεων πάνω από το Αιγαίο. Η Ελλάδα έχει ήδη εντά-

ξει 24 μαχητικά Rafale, ενώ έως το τέλος της δεκαετίας θα τροχοδρομούν στην Ανδραβίδα και τα πρώτα από τα συνολικά 20 F-35 της Πολεμικής Αεροπορίας (Π.Α.). Πρόκειται για δύο αποτελεσματικές, αλλά ιδιαίτερα ακριβές πλατφόρμες πολέμου. Τα F-35 είναι λιγότερο ευάλωτα σε απειλές από τον αέρα, αλλά και αυτά σχεδιάστηκαν αρχικά σε ένα επιχειρησιακό περιβάλλον πολύ διαφορετικό από αυτό των τελευταίων ετών. Σε αυτό το πλαίσιο, η Π.Α., όπως και άλλες δυτικές αεροπορίες, θα μουν στον αγώνα δρόμου των μη επανδρωμένων επιθετικών αεροχημάτων.

Μέχρι στιγμής η συζήτηση περιστρεφόταν γύρω από τα μη επανδρωμένα αεροκχήματα παραστάτες (Loyal Wingmen) που θα μπορούσαν να λειτουργούν ως συνοδευτικά ενός F-35. Ωστόσο η αλματώδης πρόοδος των δυνατοτήτων της τεχνητής νοημοσύνης (AI) καθιστά αυτά τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη ικανά να φέρουν φορτίο όπλων ανάλογο με εκείνο των μαχητικών με εκπαιδευμένους χειριστές. Η σχέση του κόστους (όπως και στα μη επανδρωμένα υποβρύχια) είναι περίπου 1 προς 10, με περαιτέρω κέρδος την προστασία της ανθρώπινης ζωής, του χειριστή ενός μαχητικού αεροσκάφους.

Τις τελευταίες ημέρες ανακοινώθηκε ότι οι ελληνικές Ενοπλες Δυνάμεις θα προχωρήσουν σε κάποια ακόμα UAV επιτήρησης που θα συμπληρώσουν τη δωρεά που είχε κάνει το ίδρυμα «Αθανάσιος Κ. Λασκαρίδης» το 2025. Πρόκειται για τον τύπο V-BAT της αμερικανικής εταιρείας Shield AI, με νηολόγιο MQ-35, που αξιοποιείται ήδη από τις αμερικανικές Ενοπλες Δυνάμεις. Πίσω, πάντως, από τις συζητήσεις με τη Shield AI, τα ανώτατα στελέχη της οποίας βρέθηκαν στην Αθήνα τις προηγούμενες ημέρες, υπάρχει και μια συζήτηση για τη συμπαράγωή τους σε ελληνικό εργοστάσιο. Το εργοστάσιο αυτό δεν πρόκειται να

είναι η EAB, ωστόσο ο βασικός λόγος που επιθυμεί κάτι τέτοιο η Ελλάδα είναι πρώτον, διότι θα διαθέτει έναν τεράστιο αριθμό αυτών των συστημάτων (συνολικά 15-20 UAV αυτού του τύπου), ενώ θα διεκδικήσει και τη συμμετοχή στην ανάπτυξη του μη επανδρωμένου επιθετικού αεροκχήματος τύπου X-BAT που θα μπορεί να φέρει όπλα ανάλογα με εκείνα του F-35, μετά το 2029, όταν υπολογίζεται ότι ολοκληρώνεται η ανάπτυξη του.

Παράλληλα, η Ελλάδα ενισχύει τις δυνατότητες επιτήρησης του εναέριου χώρου, καθώς την Τετάρτη θα περάσει από την αρμόδια επιτροπή της Βουλής αγορά ισραηλινών συστημάτων τύπου HERON (40 εκατ. ευρώ), τα οποία θα αναπτυχθούν στη Σκύρο από όπου και επιχειρούν.

Στην ξηρά

Η Ελλάδα διαθέτει μεγάλο στόλο κυρίων αρμάτων μάχης, τα οποία αναζητούν νέο ρόλο, καθώς σε ανοιχτούς πολέμους, όπως αυτός της Ουκρανίας, δεν έχουν ιδιαίτερη τύχη. Πάντως, και στην περίπτωση των χειρσαίων δυνάμεων, αναπτύσσονται μη επανδρωμένες δυνατότητες (Unmanned Ground Vehicles -UGV) για επιθετικούς, αλλά και αμυντικούς σκοπούς, δηλαδή την ανοιχτή προστασίας σε άρματα μάχης ή άλλα τεθωρακισμένα οχήματα. Στο συγκεκριμένο πεδίο η Αθήνα ήδη κάνει ορισμένες κινήσεις, μάλιστα με εξουσιοδότηση από το Μέγαρο Μαξίμου, ώστε να κλείσουν κάποιες ειδικότερες του παρελθόντος κυρίως με τους Γερμανούς, προκειμένου εν συνεχεία να ληφθούν αποφάσεις για τα Leopard αλλά και τα τεθωρακισμένα οχήματα μεταφοράς προσωπικού, που αποτελούν πολυετή ανοιχτή εκκρεμότητα για τον Στρατό Ξηράς. Δεδομένου ότι η Τουρκία δεν έχει ακόμα παρουσιάσει κάτι αξιόλογο στον τομέα των UGV, υπάρχει κάποιο περιθώριο για σοβαρό σχεδιασμό, όχι όμως απεριόριστο.

Διπλό όφελος

Η πρόοδος των δυνατοτήτων της AI καθιστά τα μη επανδρωμένα αεροκχήματα παραστάτες ικανά να φέρουν φορτίο όπλων ανάλογο με εκείνο των μαχητικών – Κοστίζουν περίπου το ένα δέκατο, με κέρδος την ασφάλεια του πιλότου.

«Μείξη» δυνατοτήτων

Το γενικό πλαίσιο στο οποίο έχουν καταλήξει οι ειδικοί του στρατεύματος είναι η «μείξη» των υφιστάμενων δυνατοτήτων με νέες που να μπορούν να πλαισιώσουν αλλά και να προστατεύσουν μονάδες υψηλής αξίας.

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Οι πρώτες δημοσκοπήσεις μετά τη δημιουργία των δύο νέων κομμάτων, του Αλέξη Τσίπρα και της Μαρίας Καρυστιανού, είναι θετικές για τη Ν.Δ. Η ανάδυση νέων κομμάτων εντείνει τον κατακερματισμό της αντιπολίτευσης, χωρίς να πλήττει την ίδια. Είναι όμως όλα τόσο ρόδινα; Με τα σενάρια για κάλπες το ερχόμενο φθινόπωρο να ενισχύονται διαρκώς, όπως διαμορφώνεται πλέον το πολιτικό σκηνικό, η Ν.Δ. καλείται να διαβάσει πίσω από την πρόθεση ψήφου και από την πρωτιά του Κυριάκου Μητσοτάκη στο ερώτημα για την καταλληλότητα του πρωθυπουργού, και να εντοπίσει τα «κρυφά» μηνύματα στο νέο πολιτικό τοπίο. Αλλωστε, εκτός από την ΕΛΑΣ του κ. Τσίπρα και την Ελπίδα της κ. Καρυστιανού, είναι καθ' οδόν και το νέο κόμμα Σαμαρά, που αποτελεί ίσως και το μεγαλύτερο «αγκάθι» για την κυβέρνηση.

Δεν τον υποτιμούν

Η ΕΛΑΣ, όπως φαίνεται, πλασάρεται αυτή τη στιγμή ως το ισχυρότερο κόμμα, με στόχο τη δεύτερη θέση. Οι τόνοι του Μαξίμου έως τώρα είναι χαμηλοί, καθώς τα κυβερνητικά στελέχη επιλέγουν περισσότερο να απαντούν στις επιθέσεις του κ. Τσίπρα, παρά να ανοίγουν τα ίδια μέτωπο. Η επιλογή αυτή είναι μέρος μιας στρατηγικής. Στην κυβέρνηση θεωρούν πως εάν μπουں σε μια διαδικασία «επιστροφής στο παρελθόν», να εστιάσουν δηλαδή σε όσα έγιναν το 2015-2019, τότε θα χάσουν. Κυβερνητικές πηγές σημειώνουν στην «Κ» ότι «το να λέμε διαρκώς τι έγινε την περίοδο Τσίπρα, έχει σαφώς αξία, αλλά δεν μπορεί να σταθεί ως πολιτικό επιχείρημα, καθώς είμαστε μία δεκαετία μετά» και τελικά αυτό αποτελεί «μεγάλη παγίδα». Συνεπώς, η κυβέρνηση θα επιχειρήσει να οδηγήσει τον επικεφαλής της ΕΛΑΣ στο γήπεδο που θεωρεί πιο ευνοϊκό: στο μέλλον και στη σύγκριση προγραμμάτων. Στην κυβέρνηση, πάντως, δεν υποτιμούν την ΕΛΑΣ του κ. Τσίπρα ούτε δημόσια ούτε στις ιδιωτικές συζητήσεις. Εκτιμούν ότι εφόσον ο κ. Τσίπρας καταφέρει οριστικά να είναι δεύτερο κόμμα, τότε θα αποτελέσει τον βασικό έτερο πόλο. Με δεδομένο ότι το σύστημα στην Ελλάδα είναι διπολικό, ο κ. Τσίπρας δεν αποκλείεται σε επόμενη φάση να αφομοιώσει τα κόμματα της αντιπολίτευσης και, όπως σημειώνει κυβερνητική πηγή, «να δυναμώσει». Την ίδια ώρα, δεν περνάει απαρατήρητο στο Μα-

Ο επι-ανερχόμενος, η ευάλωτη και ο «εκτός χρόνου»

Η Ν.Δ. βλέπει ότι τα νέα κόμματα δεν την απειλούν, αλλά εντείνουν τον κατακερματισμό στην αντιπολίτευση. Η δεύτερη ανάγνωση των μετρήσεων, όμως, γεννά προβληματισμούς

Ο Αντώνης Σαμαράς κατά την ομιλία του προχθές στο Επιμελητήριο Ηρακλείου, σε εκδήλωση του think tank «Το Νόημα - Κρήτη». Κυβερνητικές πηγές εκτιμούν ότι τυχόν προταβουλία του πρώην πρωθυπουργού θα ήταν η μόνη που θα μπορούσε να αποσπάσει ψηφοφόρους από τη Νέα Δημοκρατία.

ξίμου ότι ο κ. Τσίπρας έχει μικρές μιν, αλλά υπαρκτές εισροές απευθείας από τη Ν.Δ.

«Θα ξεφουσκώσει»

Στο Μέγαρο Μαξίμου δεν προβληματίζονται το ίδιο για το κόμμα της κ. Καρυστιανού. Θεωρούν ότι η Ελπίδα για τη Δημοκρατία είναι ένα ακόμη σχήμα από αυ-

τά που κάνουν αίσθηση στην αρχή, αλλά γρήγορα «ξεφουσκώνουν». «Το γεγονός ότι είναι απόλυτα προσωποπαγές και η αρχηγός του είναι φανερά άπειρη χωρίς συγκεκριμένες θέσεις» αποτελεί, σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, προάγγελό ότι το πός θα διαχειριστεί το κόμμα θα υποχωρεί. Το γεγονός όμως ότι αρκετές δημοσκοπή-

σεις δείχνουν μετακινήσεις από τη Ν.Δ. στο κόμμα Καρυστιανού, δεν μπορεί να υποτιμηθεί. Στο Μαξίμου βλέπουν δύο πιθανούς κινδύνους από την Ελπίδα για τη Δημοκρατία: Πρώτον, να καταφέρει να φέρει στην κάλπη κόσμο που μέχρι τώρα δεν πήγαινε. Σε αυτή την περίπτωση θα ανέβει η συμμετοχή και θα πέσει το ποσοστό της Ν.Δ., απο-

μακρύνοντάς την από την αυτοδυναμία. Δεύτερον, παρά το γεγονός ότι στο Μαξίμου είναι βέβαιο πως το ακροατήριο της κ. Καρυστιανού δεν εφάπτεται με εκείνο της Ν.Δ., μπαίνει ένας αστερίσκος για τη Βόρεια Ελλάδα. Εξ ου και η απόφαση που έχει ληφθεί είναι να μην μπαίνουν σε ανοικτή αντιπαράθεση μαζί της και να την «αφήσουν να εκτεθεί».

Το αληθινό «αγκάθι»

Κυβερνητικές πηγές παραδέχονται ότι το κόμμα του Αντώνη Σαμαρά –το οποίο ήδη κυοφορείται– είναι «η πιο δύσκολη περίπτωση», καθώς πρόκειται για πρώην πρωθυπουργό και πρόεδρο της παράταξης. Σε αυτή τη φάση, πάντως, η κυβέρνηση κρατάει στάση αναμονής, λέγοντας πως το κόμμα δεν έχει δημιουργηθεί· μάλιστα, αρκετά στελέχη ελπίζουν ότι στο τέλος δεν θα το κάνει. Η προσέγγιση αυτή καλλιεργεί το έδαφος ώστε, όταν ο κ. Σαμαράς ιδρύσει τελικά το κόμμα, αυτό να παρουσιαστεί ως κίνηση «έξω από κάθε λογική», που έχει μόνο «προσωπικά κίνητρα». Ο κίνδυνος από την ίδρυση κόμματος εκ μέρους του κ. Σαμαρά είναι ότι αυτό θα απευθυνθεί στην «γκρίζα ζώνη», μια ομάδα που αποτελεί την πιο κρίσιμη δεξαμενή για τη Ν.Δ. Στην κυβέρνηση θέλουν πάση θυσία να επιστρέψει ένα σημαντικό κομμάτι της «γκρίζας ζώνης» στη Ν.Δ., και ο Αντώνης Σαμαράς μπορεί να αποτελέσει γι' αυτούς μια απενοχοποιημένη επιλογή. Η τακτική απέναντι σε αυτόν τον κίνδυνο είναι ξεκάθαρη: η κυβέρνηση δεν επιτίθεται στη διακυβέρνηση Σαμαρά, η οποία ενσωματώνει ένα κομμάτι της ιστορικής παρακαταθήκης της παράταξης, αλλά υποστηρίζει ότι η σημερινή στάση του είναι εντελώς «εκτός τόπου και χρόνου» και κυρίως υπαγορεύεται «από προσωπικά κίνητρα» και προσωπική εμπάθεια απέναντι στον πρωθυπουργό. Εφόσον, μετά την ίδρυση του κόμματος, ο κ. Σαμαράς κλιμακώσει τις επιθέσεις του, τότε, όπως σημειώνουν κυβερνητικές πηγές, «θα απαντήσουμε» με τη λογική που προαναφέρθηκε. Μάλιστα, όπως έχει ήδη διαφανεί, βασικά στελέχη της τότε κυβέρνησης Σαμαρά, όπως ο Μάκης Βορίδης, θα βγουν μπροστά για να αποδομήσουν τον πρώην πρωθυπουργό. Η αίσθηση, πάντως, που υπάρχει στην κυβέρνηση είναι ότι η αντιπαράθεση με το κόμμα Σαμαρά «θα είναι από τις πιο σκληρές» της προεκλογικής περιόδου και σίγουρα πολύ σκληρότερη από αυτή με τον κ. Τσίπρα.

Η συμμετοχή στις κάλπες

Το Μαξίμου θεωρεί ότι όσο περνάει ο καιρός το κόμμα της Μαρίας Καρυστιανού θα υποχωρεί. Ωστόσο, υπάρχει ο κίνδυνος να απομακρύνει τη Ν.Δ. από την αυτοδυναμία αν «φέρεν» περισσότερο κόσμο στις κάλπες.

ΑΠΟΨΗ

Είναι ο κ. Τσίπρας ο αντίπαλος που ψάχνει η Ν.Δ.;

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Ο Μιρεράν είχε πει ότι «στην πολιτική περισσότερο από φίλους χρειάζεσαι εχθρούς». Οι εξελίξεις των τελευταίων ετών στη χώρα μας δείχνουν να τον επιβεβαιώνουν. Η Ν.Δ. στην πρώτη της τετραετία είχε αντιπάλο έναν ισχυρό ΣΥΡΙΖΑ, κατάφερε όμως να επανεκλεγεί αυξάνοντας μάλιστα το ποσοστό της. Αντιθέτως, μετά τις εκλογές του 2023, την κατάρρευση του ΣΥΡΙΖΑ και τον κατακερματισμό της αντιπολίτευσης, άρχισε να συσσωρεύει ραγδαία φθορά. Η απουσία ισχυρής αντιπολίτευσης λειτούργησε ως «δηλητηριασμένο δώρο» για τη Ν.Δ. Όχι μόνο επειδή δημιούργησε μια ψευδαίσθηση παντοδυναμίας –κάτι που δεν είναι ποτέ καλός σύμβουλος–, αλλά και επειδή εξέλιπε το μέτρο σύγκρισης. Όταν αυτό δεν υπάρχει, τρώγεται ευκολότερα με τα ρούχα σου.

Τσιτάτα του τύπου «αντίπαλός μας είναι τα προβλήματα και μόνο» ακούγονται ωραία, αλλά η εκλογική πραγματικότητα είναι πιο σύνθετη. Το πώς διαχειρίζεσαι τα ζητήματα αυξημένου ενδια-

φέροντος είναι αναμφίβολα η σημαντικότερη παράμετρος. Αν τα πιας καλά, το τι λέει η αντιπολίτευση είναι δευτερεύον. Σε κάθε περίπτωση, όμως, στις εκλογές επιλέγεις από συγκεκριμένο «μενού» και η σύγκριση μεταξύ των πρωταγωνιστών είναι αναπόφευκτη.

Υπό την έννοια αυτή, ορθώς ο κ. Μητσοτάκης επιχειρεί να οριοθετήσει τα διλήμματα των επόμενων εκλογών ξεορκίζοντας αφορισμούς του τύπου «Μητσοτάκης ή χάος» και «προσεγίωνοντάς» στα μέτρα των πολιτικών πρωταγωνιστών: Μητσοτάκης - Τσίπρας, Μητσοτάκης - Ανδρουλάκης, όποιος πάρει το πιάω χέρι στον χώρο της αντιπολίτευσης.

Το ποιος θα είναι αυτός δεν μπορεί ακόμη να διαφανεί. Οι πρώτες δημοσκοπήσεις είναι εύλογο να εννοούν κάπως τα νέα εγχειρήματα των Τσίπρα - Καρυστιανού. Το αν αυτή η αρχική αποτύπωση αποδεικνύει στέρεη ή συγκυριακή θα φανεί στην πορεία και δεν μπορεί να προοικονομηθεί, πριν αποτυπωθεί η στρατηγική κάθε κόμματος.

Στο μπρά ντε φερ της αντιπολίτευσης κάθε ένας έχει εξάλλου τα πλεονεκτήματά και τα μειονεκτηματά του. Ο κ. Τσίπρας έχει υψηλότερο σημείο αφετηρίας, ισχυρότερη πρωθυπουργική εικόνα και επικοινωνιακό ταλέντο. Έχει όμως και μεγάλη προσωπική φθορά, κυβερνητικά πεπραγμένα

Έχει υψηλότερο σημείο αφετηρίας, ισχυρότερη πρωθυπουργική εικόνα και επικοινωνιακό ταλέντο. Έχει όμως και μεγάλη προσωπική φθορά.

που δεν αξιολογούνται θετικά και ηγείται ενός σχήματος εντελώς προσωποκεντρικού.

Ο κ. Ανδρουλάκης, από την άλλη, ηγείται ενός κόμματος με μεγαλύτερη δυναμική επιρροή, έχει ατομικά χαρακτηριστικά (που δεν αξιοποιεί, πάντως, όσο θα μπορούσε) με τα οποία μπορούν να δημιουργηθούν ταυτίσεις, δεν βα-

ρύνεται προσωπικά με κυβερνητικές αστοχίες, διαθέτει μια πιο συγκροτημένη ομάδα στελεχών που διαχειρίστηκε με πανθομολογούμενη σοβαρότητα τις εσωτερικές διαδικασίες. Αντιμετωπίζεται, ωστόσο, το ΠΑΣΟΚ ως κάτι παλιό, ενώ έχει χάσει πολύτιμο πολιτικό χρόνο την περίοδο που ο ΣΥΡΙΖΑ πελαγοδρομούσε.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι αν η αρχική τάση που δείχνει δεύτερο τον κ. Τσίπρα παγιωθεί, αυτό θα ευνοήσει τη Ν.Δ. Η απάντηση δεν μπορεί να είναι αβίαστη ή απλουστευτική. Ούτως ή άλλως, για τη Ν.Δ. πιο σημαντικό από το ποιος θα βρίσκεται απέναντί της είναι το πώς θα διαχειριστεί τα προβλήματα που η ίδια αντιμετωπίζει.

Με την επανεμφάνιση του Αλέξη Τσίπρα, πάντως, η κυβέρνηση αποκτά ξανά έναν σαφή αντίπαλο. Ο οποίος μάλιστα έχει κι αυτός συσσωρευμένη φθορά, όπως έχει πλέον και η Ν.Δ.

Αποκτά επίσης μέτρο σύγκρισης. Στην οικονομία, στην ανεργία, στη διεθνή θέση της χώρας, στη

στρατιωτική ισχύ της, στον ψηφιακό εκσυγχρονισμό του κράτους, σε κάθε τομέα που θεωρεί ότι υπερέχει. Έχοντας μάλιστα απέναντί κάποιον που δεν μπορεί να παρακάμψει αυτή τη σύγκριση, όπως θα συνέβαινε π.χ. αν βασικός αντίπαλος ήταν το ΠΑΣΟΚ, η σημερινή ηγετική ομάδα του οποίου ελάχιστα έχει κυβερνήσει.

Το γεγονός επίσης ότι ένα τμήμα «κεντρώων» ψηφοφόρων εξακολουθεί να αντιμετωπίζει αρνητικά τον κ. Τσίπρα, διευκολύνει τον κ. Μητσοτάκη να προσεγγίσει ένα ακροατήριο που μπορεί να είναι δυσανεσχημένο μαζί του, αλλά δυσκολεύεται να μετακινήσει προς τον πρώην πρωθυπουργό. Είναι ενδεικτικό ότι οι δυνητικοί ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ, ακόμη και σήμερα, είναι διχασμένοι ανάμεσα σε Μητσοτάκη και Τσίπρα.

Υπάρχουν βεβαίως και αντεπιχειρήματα. Κατ' αρχάς, ο κ. Τσίπρας, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους πρωταγωνιστές της αντιπολίτευσης, έχει ισχυρή πρωθυπουργική εικόνα. Ο κ. Μητσοτάκης εξακολουθεί να υπερέχει σε σύγκριση μαζί του, η παρουσία όμως του κ.

Τσίπρα δεν προκαλεί την αμνηστία που θα προκαλούσε ένα πρόσωπο χωρίς πρωθυπουργικά χαρακτηριστικά.

Κυρίως όμως, όσο κι αν ο κ. Τσίπρας έχει δώσει λαβή για κριτική σε ζητήματα στρατηγικών επιλογών, αποδεδειγμένα έχει το ταλέντο και τις δεξιότητες να δυναμώσει ένα θετικό για εκείνον πολιτικό ρεύμα. Δυσκολεύεται στο να δημιουργήσει τις συνθήκες, μπορεί ωστόσο να τις αξιοποιεί. Στην πολιτική μας Ιστορία αυτό πολλοί το επιχείρησαν, λίγοι όμως το πέτυχαν και ο κ. Τσίπρας είναι ένας εξ αυτών.

Οι σημερινές συνθήκες, βέβαια, δεν είναι ίδιες με την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Ο δε κ. Τσίπρας δεν είναι το «άφθαρτο λεβεντόπαιδο» που έρχεται να συγκρουστεί με το εγχώριο και ξένο κατεστημένο. Κανείς όμως δεν θα πρέπει να υποτιμά κάποιον που πήρε ένα κόμμα στο 4% και το έκανε κυβέρνηση.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος στρατηγικής και επικοινωνίας.

Ανδρες και γυναίκες περνούν μπροστά από γιγαντοσθόνη που προβάλλει την ομιλία του Βλαντιμίρ Πούτιν στα εγκαίνια του Διεθνούς Οικονομικού Φόρουμ της Αγ. Πετρούπολης.

Τρικυμία στον Νέβα

Τα ουκρανικά drones φτάνουν μέχρι τη ρωσική ενδοχώρα. Στην ελίτ της χώρας εμφανίζονται οι πρώτες ρωγμές για τη στρατηγική. Τα διλήμματα ενός κρίσιμου καλοκαιριού για τον Πούτιν

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Χυσμένη από τον Μεγάλο Πέτρο εκεί όπου ο Νέβας συναντά τη Βαλτική, η Πετρούπολη ήταν το παράθυρο της Ρωσίας προς την Ευρώπη, η νέα πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας που μόλις έμπαινε στη λήσχη των Μεγάλων Δυνάμεων. Η γοττευτική μπτρόπολη του Βορρά μετονομάστηκε Λένινγκραντ μετά τον θάνατο του μεγάλου επαναστάτη, για να ξαναγίνει Πετρούπολη, και μάλιστα Αγία, μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ. Ένας άλλος, πολύ διαφορετικός, Βλαδιμυρ γεννήθηκε εδώ το 1952, φοίτησε στη Νομική Σχολή της πόλης από το 1970 έως το 1975 και στην τοπική σχολή της KGB τα χρόνια που ακολούθησαν. Εδώ έκανε και τα πρώτα του βήματα στην πολιτική, τη δεκαετία του 1990, υπό την πατρωνία του δημάρχου Ανατόλι Σομπτσάκ, ο οποίος σφράγισε το διαβατήριό του για τις πολιτικές ελίτ της Μόσχας.

Στα 73 του χρόνια πλέον, ο Βλαντιμίρ Πούτιν διατηρεί στενούς δεσμούς με τη γενέτειρά του. Επί προεδρίας του, το Διεθνές Οικονομικό Φόρουμ της Πετρούπολης πολιτογραφήθηκε ως το ρωσικό Νταβός. Διεξάγεται στις όχθες του Νέβα κάθε χρόνο τον Ιούνιο, την περίοδο με τις σαγηνευτικές Λευκές Νύχτες που ενέπνευσαν τον Ντοστογιέφσκι. Η φετινή διοργάνωση, όμως, δεν ξεκίνησε με τους καλύτερους οιωνούς. Την περασμένη Τετάρτη, λίγες ώρες προτού ανοίξουν οι πύλες του φόρουμ, μια τεράστια στήλη μαύρου καπνού υψωνόταν στον ουρανό, ύστερα από πλήγμα ουκρανικών drones σε τεμαχικό σταθμό πετρελαίου. Άλλα drones έπληξαν τη ναυτική βάση της Κρονστάδης και στόχους στην ευρύτερη επαρχία του Λένινγκραντ. Στον απόηχο αυτής της επίθεσης, ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι απιθύθηκε ανοιχτή επιστολή στον Ρώσο πρόεδρο, όπου πρότεινε να συναντηθούν, αφού προηγουμένως τον ειρωνευόταν για την προχωρημένη ηλικία του. Όπως ήταν αναμενόμενο, ο Ρώσος

πρόεδρος απέρριψε, από το βήμα του φόρουμ την –μάλλον θεατρική– πρόσκληση και επέμεινε στους σκληρούς όρους που έχει θέσει για την ειρήνευση.

Με ελικόπτερο

Λίγες ημέρες νωρίτερα, ο Πούτιν είχε στείλει μήνυμα αυτοπεποίθησης από το Καζακστάν. «Η θέση μας σε όλη τη γραμμή του μετώπου είναι τέτοια που επιτρέπει στη Ρωσία να μιλάει για σύντομο τερματισμό του πολέμου», είχε δηλώσει στις 29 Μαΐου. Θα ήταν περισσότερο πειστικός αν δεν κυκλοφορούσε στην Αστάνα συνοδευόμενος από ένα κονβόι 20 αυτοκινήτων, 14 μοτοσυκλετών και ενός ελικοπτερου. Ένα από τα οχήματα ήταν εξοπλισμένο με πυργίσκο πυροβόλου κι ένα άλλο με σύστημα εξουδετέρωσης εκθρικών drones.

Ο Ρώσος ηγέτης είχε βάσιμους λόγους να ανησυχεί. Τρεις στρατιωτικοί του δολοφονήθηκαν επί ρωσικού εδάφους από τις ουκρανικές μυστικές υπηρεσίες το 2025. Τους τελευταίους μήνες, ενώ η γραμμή του μετώπου ελάχιστα μεταβάλλεται στο έδαφος, το κέντρο βάρους πέφτει στις εναέριες επιχειρήσεις. Οι Ουκρανοί εφοδιάζονται μαζικά με drones μεγάλου βεληνεκούς που παράγονται στην Ευρώπη, ενώ έχουν αρχίσει να παράγουν σε εδάφη τους, σε συνεργασία με την αμερικανική εταιρεία Swift Beat LLC, μη ανικνεύσιμα drones μέσου βεληνεκούς. Χάρη στη διπλή βοήθεια Ευρωπαίων και Αμερικανών, πλήττουν συστηματικά διυλιστήρια, λιμάνια, στρατιωτικά αεροδρόμια και άλλους στόχους σε δεκάδες περιφέρειες της Ρωσίας, συμπεριλαμβανομένης της Μόσχας.

Όλα αυτά δεν σημαίνουν ότι οι Ουκρανοί έχουν αρχίσει να κερδίζουν στο πεδίο της μάχης. Ο ρωσικός στρατός εξακολουθεί να προωθείται, έστω και με βασιανιστικά αργούς ρυθμούς (σύμφωνα με τη γαλλική Le Monde, το τελευταίο τετράμηνο κέρδιζε μόλις 90 τετραγωνικά χιλιόμετρα τον μήνα). Οι

Πλήγματα σε ρωσικές ενεργειακές υποδομές

2026
Τα πλήγματα στις πετρελαϊκές εγκαταστάσεις αποτελούν το ένα τρίτο της εκστρατείας της Ουκρανίας.

Διπλοασιασμός
Το μέσο βεληνεκές των πλήγμάτων εναντίον στόχων στη Ρωσία διπλασιάστηκε μέσα σε μία χρονιά στα 800 χλμ.

Ουκρανοί ξεμεινούν από συστήματα αεράμυνας, με αποτέλεσμα να γίνονται ολοένα και περισσότεροι ευάλωτοι στους ρωσικούς πυραύλους, ενώ η Αμερική δεν μπορεί να τους στείλει Patriot λόγω του πολέμου στο Ιράν. Ο στρατός αδυνατεί να καλύψει τις απώλειες, ενώ την ίδια ώρα το 68% των επιχειρήσεων αντιμετωπίζει έλλειψη εργατικών χεριών.

Παράλληλα, οι εκδηλώσεις αλαζονικής αυθαιρεσίας της Ουκρανίας απέναντι σε φιλικές χώρες, όπως έδειξαν η χρησιμοποίηση του εναέριου χώρου βαλτικών χωρών για πλήγματα εναντίον της Ρωσίας και η υπόθεση του ουκρανικού drone στη Λευκάδα, προκαλούν εύλογες αντιδράσεις. Το Ισραήλ και η Πολωνία αγανάκτησαν με την πρωτοβουλία του Ζελένσκι να βάλει στο πάνθεον των εθνικών ηρώων τον Αντρέι Μέλνικ, εκ των

ηγετών της Οργάνωσης Ουκρανών Εθνικιστών (ΟΟΝ), που συνεργάστηκε με τους ναζί και συμμετείχε ενεργά στις σφαγές Εβραίων και Πολωνών.

Περικοπές στη Μόσχα

Παραμένει γεγονός ότι ο ουκρανικός πόλεμος εξελίσσεται σε ολοένα και πιο δυσεπιλύτο γρίφο για τον Πούτιν. Έχουμε μπει ήδη στον Ιούνιο, αλλά η από καιρό αναμενόμενη εαρινή - θερινή επίθεση των Ρώσων καρκινοβατεί. Η οικονομική ανάπτυξη επιβραδύνεται, το έλλειμμα του προϋπολογισμού μεγαθύνεται και η κυβέρνηση αναγκάστηκε να ανακοινώσει περικοπές σε όλες τις κρατικές δαπάνες πλην εκείνων που αφορούν τον στρατό και τα κοινωνικά επιδόματα. Απορροφημένη από τον μακρύ πόλεμο, η Ρωσία πιέζεται γεωπολι-

τικά σε σειρά μετώπων. Μετά την κρίσιμη απώλεια του Ασάντ στη Συρία, έμεινε σε ρόλο παθητικού θεατή στην κρίση της Βενεζουέλας και στην απαγωγή ενός άλλου συμμάχου της, του Μαδούρο, από τους Αμερικανούς, ενώ κάτι ανάλογο συμβαίνει και με την πολιορκία της Κούβας.

Η πίεση φτάνει και στην παραδοσιακή σφαίρα επιρροής της Μόσχας, τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες, με χτυπητό παράδειγμα την Αρμενία. Αφού κατατροπώθηκε από το Αζερμπαϊτζάν χωρίς η σύμμαχος Ρωσία να κουνήσει το δάχτυλό της, η Αρμενία του Νικόλ Πασινιάν στράφηκε προς τη Δύση, επιδιώκοντας ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και προσφέροντας στις ΗΠΑ τον διάδρομο που θα συνδέει το Αζερμπαϊτζάν με τον θύλακο του Ναχτσίβαν, περνώντας από τα εδάφη της. Το πόσο θορυβήθηκε η Ρωσία από την απειλή μιας αμερικανικής σήφνας στον νότιο Καύκασο έγινε σαφές από την αντίδραση του αντιπροέδρου του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας Ντμίτρι Μεντβέντεφ, ο οποίος παραλλήλως τον Πασινιάν με τον... Τρότσκι (ορισμένα κολλήματα δεν φεύγουν με τίποτα), θυμίζοντάς του ότι ο τελευταίος δεν είχε καλό τέλος.

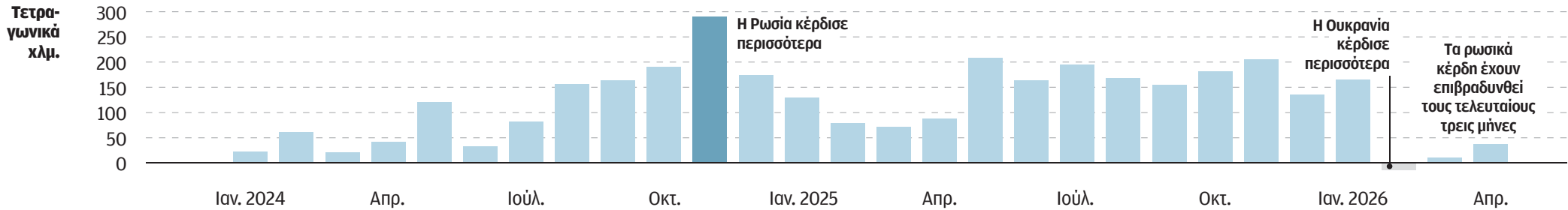
Σε αυτό το φόντο, έχει ανοίξει έντονη συζήτηση στους κόλπους των ρωσικών ελίτ, η οποία για πρώτη φορά εκδηλώνεται και δημοσίως. Στις 4 Μαΐου, το Ρωσικό Ινστιτούτο Διεθνών Υποθέσεων (RIAC), το σοβαρότερο think tank της χώρας, δημοσίευσε άρθρο του διευθυντή του, Ντμίτρι Τρένιν, σε εξαιρετικά απειλητικούς τόνους. «Η συμμετοχή ευρωπαϊκών κρατών στον πόλεμο κατά της Ρωσίας έχει προ πολλού δώσει στη Μόσχα το ηθικό δικαίωμα να απαντήσει ευθέως, και όχι μέσω Ουκρανίας... Τελικά, θα φτάσουμε στο σημείο όπου η Ρωσία θα πρέπει να επιλέξει: είτε να παραδοθούμε στον εχθρό είτε να του επιφέρουμε ισχυρά πλήγματα (σε εξαιρετική ανάγκη, ακόμη και πυρηνικά) εναντίον στρατιω-

τικο-πολιτικών και στρατιωτικο-βιομηχανικών στόχων».

Η απάντηση ήρθε στις 21 Μαΐου από τις στήλες του περιοδικού «Η Ρωσία στις Παγκόσμιες Υποθέσεις» (RIGA), το πιο κοντινό αντίστοιχο του αμερικανικού Foreign Affairs. Ο αρθρογράφος Βασίλι Κάσιν, διευθυντής του Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σπουδών, μίλησε ανοιχτά για «τα όρια της ρωσικής στρατιωτικής ισχύος» και τόνισε την ανάγκη γρήγορου τερματισμού του πολέμου με κάποιο είδους συμβιβασμό. «Η εξάλειψη του αντιρωσικού καθεστώτος στην Ουκρανία είναι αδύνατη χωρίς τη στρατιωτική κατοχή ολόκληρης της χώρας για μεγάλο διάστημα. Για τη Ρωσία, αυτό είναι τεχνικά απραγματοποίητο... Επίσης, οι πιθανότητες κατάληψης περισσότερων εδαφών ύστερα από κατάρρευση της ουκρανικής άμυνας φαίνονται απομακρυσμένες. Η Ρωσία δεν έχει τη δυνατότητα να διαχειρίζεται επί μακρόν αυτά τα εδάφη, με την οικονομία τους κατεστραμμένη και τον πληθυσμό τους εξαιρετικά εχθρικό».

Η επιλογή ανάμεσα στους δύο δρόμους δεν είναι εύκολη υπόθεση. Ο Βλαντιμίρ Πούτιν διατάζει να προχωρήσει σε μαζική επιστράτευση για μια γενικευμένη επίθεση υψηλού πολιτικού κόστους, ενώ γνωρίζει ότι αν υιοθετούσε τη λύση που εισπογγούνται οι πιο θερμοκέφαλοι, δηλαδή τη χρήση μικρών πυρηνικών όπλων πεδίου μάχης, αυτό θα σήμαινε πιθανότατα τη διάρρηξη του δεσμού του με την Κίνα. Από την άλλη, η θέση του θα είναι πολύ δύσκολη αν δεχθεί κατάπαυση του πυρός χωρίς να έχει καταλάβει ολόκληρο το Ντονμπάς. Επί του παρόντος, προσπαθεί να ανακτήσει την πρωτοβουλία με εντατικούς βομβαρδισμούς, όπου κάνει χρήση προηγμένων πυραύλων Iskander-M και Zirkon, ενώ ταυτόχρονα στέλνει προειδοποιητικά μηνύματα στην Ευρώπη, όπως με το drone που εξερράγη προσφάτως στη Ρουμανία. Οι επόμενες εβδομάδες θα είναι κρίσιμες.

Τα εδάφη που κερδίζει (και χάνει) η Ρωσία

Με αυτόν τον μηνιαίο ρυθμό προέλασης η Ρωσία θα χρειαστεί πάνω από 30 χρόνια για να εξασφαλίσει τον έλεγχο ολόκληρου του Ντονμπάς.

Σκισμένη αφίσα του Μπέντζαμιν Νετανιάχου σε δρόμο του Τελ Αβίβ. Με τις πράξεις του, ο πρωθυπουργός του Ισραήλ έχει προκαλέσει τη δυσφορία του προέδρου Τραμπ, ενώ την ίδια στιγμή επηρεάζει αρνητικά την εικόνα της χώρας του ακόμη και στις ΗΠΑ, οδηγώντας σε κρίση μια μέχρι πρότινος ισχυρή συμμαχία. Σε δημοσκόπηση του Pew Research Center τον Απρίλιο, μόλις το 37% των Αμερικανών εξέφρασε θετική γνώμη για το Ισραήλ.

Ο άξονας κλυδωνίζεται

Ο Τραμπ χάνει την υπομονή του με τον Νετανιάχου για την παράταση του πολέμου, ενώ εντείνονται και οι εσωτερικές πιέσεις προς τον Λευκό Οίκο για απαγκίστρωση από το Ισραήλ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Σύγκρουση συμφερόντων σε τηλεφωνική σύνδεση; Ή τεχνητή ένταση για τα μάτια της κοινής γνώμης; Ίσως απλά μια αυθεντική στιγμή ανάμεσα σε δύο επιστηθίους φίλους. Τραμπ και Νετανιάχου εισέρχονται πλέον και οι δύο τους σε προεκλογική περίοδο, γεγονός που ανεβάζει το θερμομότρο στις σχέσεις των δύο ηγετών, όσο παρατηρείται το αδιέξοδο στο Ιράν.

Με την έναρξη της επιχείρησης «Επική οργή», η συμμαχία ΗΠΑ - Ισραήλ έφτασε ιστορικά στο υψηλότερο σημείο της. Η συμφωνία ήταν η εξής: οι Ηνωμένες Πολιτείες θα φρόντιζαν για την προστασία των περιφερειακών τους βάσεων από βαλυστοικούς πυραύλους και drones, και ταυτόχρονα θα στόχευαν το ιρανικό Ναυτικό επιχειρώντας για την επαναλειτουργία των Στενών του Ορμούζ. Το Ισραήλ από τη πλευρά του θα επικεντρωνόταν στο ιρανικό καθεστώς και στην ανώτατη ηγεσία του, στους θεσμούς και στις δομές διοίκησης στην Τεχεράνη, καθώς και στα αποθέματα των ιρανικών πυραύλων. Κατά τη διάρκεια της επιχείρησης, αμερικανικά και ισραηλινά μαχητικά πετούσαν διπλά σε ταυτόχρονα αποστολές. Αντάλλασσαν πληροφορίες, βασίζονταν στα ίδια ιπτάμενα τάνκερ ανεφοδιασμού και «μοιράζαν» στόχους μέσα από κοινά κέντρα διοίκησης, όπου Ισραηλinoί αξιωματικοί είχαν υποθετήσει τα αγγλικά ως βασική γλώσσα του πολέμου.

Την ώρα ωστόσο που ΗΠΑ και Ισραήλ πολεμούσαν στο Ιράν ισχύει για πρώτη φορά ως ενιαία δύναμη, η βάση υποστήριξης της συμμαχίας στο εσωτερικό των Ηνωμένων Πολιτειών άρχισε να διαβρώνεται ραγδαία. Δημοσκοπήσεις του Pew Research Center τον Απρίλιο κατέδειξε ότι μόλις το 37% των Αμερικανών εκφέρει πλέον θετική γνώμη για το Ισραήλ, τη χώρα η οποία υπήρξε επί δεκαετίες ένας από τους στενότερους συμμάχους των ΗΠΑ και κατ' επέκτασιν ένας από τους μεγαλύτερους αποδέκτες αμερι-

κανικης στρατιωτικης βοηθειας. Οι Ρεπουμπλικανοι παραμεινουν πιο υποστηρικτικοι, ομως η τάση είναι φθίνουσα και σε αυτήν τη δεξαμενή της κοινής γνώμης των ΗΠΑ. Η πιο σύνθετη και φιλοδοξή κοινή στρατιωτική επιχείρηση στη ιστορία των δύο κρατών έμελλε να σημάει την τήν καταρράκωση της αμερικανικής υποστήριξης στο Ισραήλ.

Τεταμένο τηλεφώνημα

Στο κλίμα αυτό συνέβαλαν προφανώς η παράταση του πολέμου και οι παρενέργειες για την αμερικανική οικονομία. Ο Νετανιάχου εμφανίζεται εξαιρετικά επιφυλακτικός ως προς την προοπτική να οδηγηθούν σε συμφωνία οι διαπραγματεύσεις με το Ιράν μετά την εκκεορία, καθώς η Τεχεράνη αρνείται να εγκαταλείψει το απόθεμα εμπλουτισμένου ουρανίου της. Εξ ου και ο Ισραηλινός πρωθυπουργός πιέζει για την επανένταξη των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Ο Τραμπ, από την πλευρά του, φαίνεται πως επιθυμεί να εξαντλήσει τα περιθώρια για ένα deal με το ιρανικό καθεστώς, εκφορτώντας διαφορετική προσέγγιση, ενόψει και των ενδιάμεσων εκλογών.

Από αυτήν την άποψη, δεν θα πρέπει ίσως να προκαλεί έκπληξη η τεταμένη συνομιλία που φέρεται να είχαν οι δύο ρηγότες. Σύμφωνα με πληροφορίες που μετέδωσαν αμερικανικά media, ο Νετανιάχου ήταν εξάλλος ύστερα από τηλεφώνημα με τον Τραμπ, ο οποίος φέρεται να τον επέπληξε για το γεγονός ότι συνεχίζει τα στρατιωτικά πλήγματα στον Λίβανο, τορπιλίζοντας τις συνομιλίες με το Ιράν. «Εxeis τρελαθείς τελείως. Θα ήσουν στη φυλακή αν δεν ήμουν εγώ. Σου σώζω το τομάρι. Τώρα όλοι σε μισούν. Όλοι μισούν το Ισραήλ εξαιτίας αυτού», είπε ο Αμερικανός πρόεδρος στον Ισραηλινό πρωθυπουργό, σε μια εξευγενισμένη απόδοση των σιχομουθιών που διακινήθηκε στον Τύπο.

«Νομίζω ότι δικαιούται να ισχυριστεί κάποιος πως η σχέ-

ση των δύο ηγετών γίνεται ολοένα και πιο τεταμένη – σε ορισμένα σημεία αρχίζει ήδη να διαρρηγγνύεται. Ο Νετανιάχου έχει οδηγήσει, θα έλεγε καιweis, απερίσκεπτα τον Τραμπ σε ένα ναρκωπέδιο, χωρίς σαφή διεξόδο και με διάσπαρτα προβλήματα. Αυτό αποδεικνύεται πολιτικά πολύ δαπανηρό για τον πρόεδρο και τους Ρεπουμπλικανούς, οι οποίοι είναι πιθανό να χάσουν με επώδυνο τρόπο τις βουλευτικές εκλογές του Νοεμβρίου. Μια τέτοια εξέλιξη θα οδηγούσε σε σοβαρούς περιορισμούς στην άσκηση εξουσίας από τον Τραμπ για τα επόμενα δύο χρόνια, παρατηρεί μιλώντας στην «Κ» ο Μπρετ Μπρούεν, πρώην διπλωμάτης του Λευκού Οίκου επί Ομπάμα, ο οποίος είναι σήμερα διευθύνων σύμβουλος της Global Situation Room, μιας εταιρείας στρατηγικής επικοινωνίας και διαχείρισης κρίσεων στις ΗΠΑ.

Οι παρενέργειες

Ομολογούμενως, οι αναφορές περί τεταμένων σχέσεων Τραμπ και Νετανιάχου έρχονται σε μια περίοδο κατά την οποία ο Αμερικανός πρόεδρος αντιμετωπίζει αυξανόμενη πίεση από τους Δημοκρατικούς αντιπάλους του, αλλά και από τμήματα της δικής του εκλογικής βάσης, ως προς τη διαχείρισή του πολέμου στο Ιράν. Η σύγκρουση οδήγησε στο κλείσιμο των Στενών του Ορμούζ, δηλαδή σε εκτίναξη των τιμών τns βενζίνης στις ΗΠΑ, η οποία τροφοδοτεί τον πληθωρισμό. Οι επικριτές κατηγορούν τον Τραμπ ότι ενεπλάκη σε έναν πόλεμο που δεν εξυπηρετεί τις προτεραιότητες της Ουάσινγκτον.

Από την άλλη, γι' αυτό ακριβώς ο Τραμπ έχει κάθε λόγο να «τραβήξει το αυτί» στον στενυτο σύμμαχο – και για λόγους εντυπώσεων. «Θα κάνει ό,τι θέλω εγώ να κάνει», φέρεται να έχει πει ο Αμερικανός πρόεδρος τα προηγούμενα 24ωρα. Μέχρι και εκείνη τη στιγμή, όμως, οι διαπραγματεύσεις για τον τεματισμό του πολέμου παρέμεναν στάσιμες και η κλιμάκωση της

ισραηλινής επέμβασης στον Λίβανο συνεχιζόταν απρόσκοπτα, με τον κίνδυνο να εκτροχιαστεί η ευθραυστή εκεχειρία που τέθηκε σε ισχύ τον Απρίλιο με το Ιράν. Κατά μία άποψη, οι ισραηλινές επιχειρήσεις στον Λίβανο δεν θα μπορούσαν να διεξαχθούν χωρίς την υποστήριξη της Ουάσινγκτον.

Θα πρέπει επίσης να θυμηθούμε πόσες φορές ο τῶς πρόδρασε τον ΗΠΑ, Τζο Μπάντεν, εμφανιζόταν να «χάνει την υπομονή του» με τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου λόγω του πολέμου στη Γάζα. Αντιμετώπιζε κι εκείνος έντονες αντιδράσεις στο εσωτερικό των ΗΠΑ για την αμερικανική στήριξη στις ισραηλινές επιχειρήσεις, οι οποίες θα συνεχίζονταν για το υπόλοιπο της θητείας του και θα επεκτεινόταν και στη δεύτερη θητεία Τραμπ.

Παρ' όλα αυτά, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι σε αυτήν τη φάση καταγράφεται απόκλιση συμπεριρρότων ανάμεσα στις ΗΠΑ και στο Ισραήλ. «Ήταν αναμενόμενο ο Τραμπ και ο Νετανιάχου να έχουν διαφορετικά όρια ανοχής και διαφορετικές προτεραιότητες. Η σοβαρότητα και η εγγύτητα στις ιρακινές απειλές είναι πολύ πιο άμεσες για το Ισραήλ απ' ό,τι για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Μεταξύ άλλων, αυτό σημαίνει ότι ο Τραμπ μπορεί από τη μεριά του να επιδείξει την αμερικανική ισχύ, να στείλει ένα μήνυμα αποτροπής προς το Ιράν και στη συνέχεια να στραφεί σε άλλα ζητήματα στις ατζέντας του. Ο Νετανιάχου, όμως, θα παραμένει δέσμιος στο πρόβλημα του Ιράν όσο αυτό θα εξακολουθεί να υφίσταται. Ακόμη περισσότερο σε μια προεκλογική περίοδο, καθώς η αδυναμία του να υλοποιήσει την υπόσχεση για «ολοκληρωτική νίκη» αρχίζει να επηρεάζει αρνητικά τις πολιτικές προοπτικές του (σ.σ. οι εκλογές στο Ισραήλ θα πρέπει να έχουν διεξαχθεί το αργότερο έως το φθινόπωρο). Κάπως έτσι φτάνουμε στη σημερινή συγκυρία: ο Νετανιάχου εξακολουθεί να πιέζει για τη συνέχιση του πολέμου, τόσο για λόγους ασφαλείας όσο και για πολιτικούς λόγους. Ο Τραμπ, αντιθέτως, θα προτι-

μούσε να αποκαταστήσει την ελεύθερη ναυσιπλοΐα στα Στενά του Ορμούζ, να κηρύξει τη νίκη και να τερματίσει τη σύγκρουση με το Ιράν – και τον Λίβανο. Στο τέλος της ημέρας, πρόκειται ίσως για διαφορές οι οποίες δεν μπορούν να γεφυρωθούν», περιγράφει στην «Κ» ο Σαλμό Λίπινερ, ανώτερος συνεργάτης της δεξαμενής σκέψης Atlantic Council, πάλη να τιτς σύμβουλος σε επιτά διαδοχικούς πρωθυπουργούς στο Ισραήλ.

Ο Τραμπ αντιμετωπίζει πολιτικό πρόβλημα στο εσωτερικό, εν μέσω αυξανόμενων ποσοστών των ψηφοφόρων -τόσο Δημοκρατικών όσο και Ρεπουμπλικανών- που θεωρούν ότι ο Νετανιάχου τον έσυρε σε αυτόν τον πόλεμο. Ανεξάρτητα από τις επιμέρους διαφωνίες, πάντως, σε επίπεδο τακτικής ανά χρονικά διαστήματα, δεν υπάρχουν ασφαλείς ενδείξεις ότι η σχέση των δύο ηγετών βρίσκεται σε κρίση. Δεν θα πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε ότι η έναρξη της επιχείρησής στο Ιράν αυτή καθαυτή αποτέλεσε θεαματική διάφηση των εκτιμήσεων ότι οι δύο άνδρες βρίσκονταν σε απόσταση λόγω της παραταμένης επιχείρησής στη Γάζα.

Θεσμική
αποστασιοποίηση

Μέσα σε αυτό το σκοπνικό, παρουσιάζει ενδιαφέρον τον ερώτημα κατά πόσον οι ΗΠΑ θα μπορούσαν μελλοντικά να «ελέγχουν» στο ίδιο βαθμό το Ισραήλ, αν και εφόσον υπολοιποίη η δέσμευση Νετανιάχου για ανεξάρτηση της χώρας από την αμερικανική βοήθεια σε ορίζοντα δεκαετίας. Μάλιστα, η στάση του Ισραηλινού πρωθυπουργού σε αυτήν τη συγκυρία συμβάλλει εκ των πραγμάτων στην προσεχάθεια της πτέρυγας των Ρεπουμπλικανών που επιθυμούν θεσμική παρέμβαση προς αυτήν την κατεύθυνση. Η αντίδραση Νετανιάχου; «Μου αρέσει. Αυτός είναι ο δρόμος που ήθελα εδώ και καιρό να κινηθούμε. Θέλουμε να σταθούμε στα δικά μας πόδια».

Δέσμιος του Ιράν

Ο Νετανιάχου θα παραμένει δέσμιος στο πρόβλημα του Ιράν όσο αυτό θα εξακολουθεί να υφίσταται. Ενόψει εκλογών (το αργότερο έως το φθινόπωρο) η αδυναμία του να υπολοπίσει την υπόσχεση για «ολοκληρωτική νίκη» αρχίζει να επηρεάζει τις πολιτικές προοπτικές του.

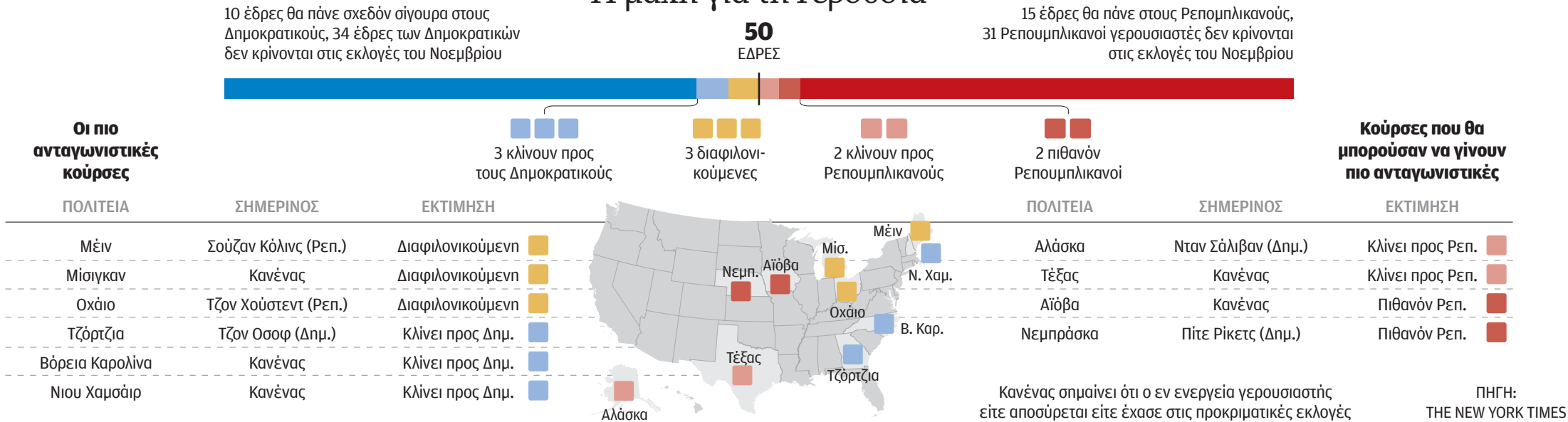
Σαλόμ Λίπνερ
Ανώτερος
συνεργάτης
της δεξαμενής
σκέψης Atlantic
Council

**Κάλπες σε
«ναρκοπέδιο»**

Ο Ισραηλινός πρωθυπουργός έχει οδηγήσει απειρεσκέπτα τον Τραμπ σε ένα ναρκοπέδιο. Αυτό αποδεικνύεται πολιτικά πολύ δαπανηρό για τον πρόεδρο και τους Ρεπουμπλικανούς, οι οποίοι είναι πιθανό να χάσουν με επώδυνο τρόπο τις βουλευτικές εκλογές του Νοεμβρίου.

Μπρετ
Μπρούεν
Πρώην
διπλωμάτης
του Λευκού
Οίκου
επί Ομπάμα

Η μάχη για τη Γερουσία

Εκλογική ρουλέτα

Ο Τραμπ λέει ότι αδιαφορεί για τις ενδιάμεσες κάλπες. Το κόμμα του για πρώτη φορά αποστασιοποιείται

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

«Δεν με νοιάζουν οι ενδιάμεσες εκλογές». Έτσι δήλωσε στις 28 Μαΐου, στη συνεδρίαση υπουργικού του συμβουλίου, ο Ντόναλντ Τραμπ. Ανοησίες, θα βιαστούν να πουν πολλοί. Ως γνωστόν, αν χάσει τον έλεγχο του Κογκρέσου – ειδικά αν περάσει και η Γερουσία στα χέρια των Δημοκρατικών– αυτό θα σηματοδοτήσει όχι απλώς το τέλος της παντοδυναμίας του. Είναι περίπου βέβαιοι ότι θα οδηγήσει σε νέες έρευνες εις βάρος του και –πολύ πιθανόν– σε μία τρίτη απόπειρα καθαίρεσής του.

Κι όμως, όπως συνήθως με τον Τραμπ, υπάρχουν φορές που πρέπει να παίρνουμε αυτά που λέει κυριολεκτικά, εκτός από σοβαρά. Προφανώς τον νοιάζει το αποτέλεσμα και θα προτιμούσε να ολοκληρώσει τη θητεία με ένα πειθάνιο Κογκρέσο στην άλλη άκρη της Λεωφόρου Πενσιλβάνια. Αλλά πράγματα, ωστόσο, τον νοιάζουν περισσότερο – και η αδιαφορία του για την τύχη της ρεπουμπλικανικής πλειοψηφίας προκαλεί τριγμούς με το κόμμα του που δεν έχουμε ξαναδεί κατά τη διάρκεια της δεύτερης θητείας του.

«Ο Ντόναλντ Τραμπ πάντα ξεκαθάριζε ότι η προτεραιότητά του είναι ο εαυτός του και όχι η επιτυχία του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος. Τα πρόσφατα σχόλιά του σχετικά με το ότι δεν ενδιαφέρεται για τις ενδιάμεσες εκλογές συνάδουν με αυτό», λέει στην «Κ» ο βετεράνος επικοινωνιολόγος των Δημοκρατικών Νταγκ Σόζνικ.

Το επεισόδιο Πάξτον

Πάνω από όλα, τον Τραμπ ενδιαφέρει η αφοσίωση στο πρόσωπό του. Αυτό ήταν που τον ώθησε, λίγες μέρες πριν από τις προκριματικές εκλογές για τη Γερουσία των ΗΠΑ στο Τέξας, που έλαβαν χώρα στις 26 Μαΐου, να υποστηρίξει τον Κεν Πάξτον, τον γενικό εισαγγελέα της πολιτείας, κατά του Βετεράνου Τζον Κόρνιν. Ο Κόρνιν εκπροσωπεί το Τέξας στη Γερουσία από το 2002 και είναι εξαιρετικά αγαπητός στις τάξεις των Ρεπουμπλικανών γερουσιαστών. Ήταν, επίσης, ξεκάθαρο φαβορί στις εκλογές του Νοεμβρίου έναντι του αναδυόμενου αστέρα των Δημοκρατικών Τζέιμς Ταλαρίκο.

Ο Πάξτον, αντιθέτως, έχει κατηγορηθεί για σωρεία σκανδάλων

και εναντίον του κινήθηκε διαδικασία καθαίρεσης από την – ελεγχόμενη από τους Ρεπουμπλικανούς– πολιτειακή Βουλή των Αντιπροσώπων (τελικά αθωώθηκε από την πολιτειακή Γερουσία). Οι πιθανότητες νίκης του επί του Ταλαρίκο είναι πολύ λιγότερες. Ωστόσο, έχει υιοθετήσει ενθουσιωδώς την ατζέντα του Τραμπ, μεταξύ άλλων προσφεύγοντας δικαστικά για την ακύρωση των εκλογών του 2020.

Γερουσιαστές των Ρεπουμπλικανών προσπαθούσαν επί μήνες να πείσουν τον πρόεδρο να δηλώσει τη στήριξή του στον Κόρνιν. Είχαν συμβιβαστεί με την ιδέα ότι δεν θα πάρει τελικά θέση – ωσπου, στις 19 του

μηνός, ο Τραμπ έδωσε γραμμή μέσω του Truth Social υπέρ του Πάξτον. Είναι μία απόφαση που θα μπορούσε ακόμη και να κρίνει τον έλεγχο της πλειοψηφίας στη Γερουσία.

Παράλληλα, ο πόλεμος στο Ιράν –για τον οποίο η στάση της κοινής γνώμης είναι εξαιρετικά αρνητική, σε σημαντικό βαθμό εξαιτίας της εκτόξευσης έως 60% της τιμής των καυσίμων– έχει επιδεινώσει ακόμη περισσότερο το κλίμα για τους Ρεπουμπλικανούς ενόψει των εκλογών. Ο Τραμπ υποσχόταν προεκλογικά ότι θαβάλει τέλος στην εμπλοκή των ΗΠΑ στους πολέμους και θα μειώσει στο μισό το κόστος της ενέργειας για τους Αμερικανούς.

Ερωτώμενος, ωστόσο, πρόσφατα, για την αύξηση του πληθωρισμού και του κόστους ζωής που έχει προκαλέσει ο πόλεμος, ο Τραμπ απάντησε ευθέως: «Δεν σκέφτομαι τα οικονομικά των Αμερικανών [...] Ούτε στο ελάχιστο».

Από την άλλη, ενώ δηλώνει αδιάφορος για την τσέπη των Αμερικανών, εξακολουθεί να φροντίζει ποικιλοτρόπως τα οικονομικά της δικής του οικογένειας (βλέπε τη φορολογική ασυλία που εξασφάλισε στον πρόσφατο «διακανονισμό» του με το υπουργείο Δικαιοσύνης).

Όλα αυτά έχουν οδηγήσει, τις τελευταίες εβδομάδες, σε μία σειρά αντιδράσεων: οι Ρεπουμπλικανοί στο Κογκρέσο αρνήθηκαν να

χρηματοδοτήσουν την αίθουσα δεξιώσεων και υποχρέωσαν τον Τραμπ να εγκαταλείψει –προσωρινά τουλάχιστον– την ιδέα του «ταμείου κατά της εργασιοποίησης της Δικαιοσύνης», μέσω του οποίου χρήματα των φορολογουμένων θα πήγαιναν στους φίλους και οπαδούς του. Την Τετάρτη, τέσσερις Ρεπουμπλικανοί βουλευτές συντάχθηκαν με τους Δημοκρατικούς και ενέκριναν ψήφισμα που υποχρεώνει τον Τραμπ να τερματίσει τον πόλεμο κατά του Ιράν αν δεν έχει το πράσινο φως του Κογκρέσου. Και την Πέμπτη, η Βουλή, με τις ψήφους 18 Ρεπουμπλικανών και παρά την αντίθετη γραμμή της ηγεσίας, υπερψήφισε το Ukraine Support Act για την επιβολή νέων κυρώσεων στη Ρωσία και την παροχή στρατιωτικής βοήθειας στην Ουκρανία (226 υπέρ - 195 κατά).

Η διάθεση των Ρεπουμπλικανών νομοθετών να πάνε κόντρα στον Τραμπ έχει τονωθεί εξαιτίας της υπό διαρκή διολίσθηση δημοτικότητάς του. Σύμφωνα με δημοσκόπηση της Wall Street Journal, το ποσοστό των Ρεπουμπλικανών που «επιδοκιμάζει σθεναρά» τα πεπραγμένα του Τραμπ στη δεύτερη θητεία του μειώθηκε τον Μάιο στο 57%, έναντι 75% τον Ιανουάριο.

Η μάχη για τη Γερουσία

Σε αυτή τη φάση, η ανάκτηση του ελέγχου της Βουλής των Αντιπροσώπων από τους Δημοκρατικούς θεωρείται περίπου βέβαιη. Αλλά και η έκβαση της μάχης για τη Γερουσία, που μέχρι πριν από λίγους μήνες εθεωρείτο άπιαστο όνειρο για την αντιπολίτευση, εκτιμάται σήμερα στο 50/50. Οι Δημοκρατικοί γερουσιαστές πρέπει να υπερασπιστούν όλες τις δικές τους έδρες, με πιο δύσκολη την κούρσα που αντιμετωπίζει ο Τζον Οσοφ στην Τζόρτζια, και να κερδίσουν τέσσερις πολιτείες υπό τον έλεγχο των Ρεπουμπλικανών, μόνο μία εκ των οποίων –το Μέιν– ήταν στη δική τους στήλη στις προεδρικές εκλογές του 2024. Αν τα καταφέρουν στο Μέιν, παρά τους πολλούς σκελετούς στο ντουλάπι του σχεδόν βέβαιου υποψηφίου τους, θα χρειαστεί να κάνουν την υπέρβαση σε τρεις από τις πέντε κόκκινες πολιτείες όπου, επί του παρόντος, δίνουν να έχουν μία πραγματική ευκαιρία.

Διολίσθηση στα γκάλοπ

Σύμφωνα με δημοσκόπηση της Wall Street Journal, το ποσοστό των Ρεπουμπλικανών που «επιδοκιμάζουν σθεναρά» τα πεπραγμένα του Τραμπ στη δεύτερη θητεία του μειώθηκε τον Μάιο στο 57%, έναντι 75% τον Ιανουάριο.

ΤΕΞΑΣ. Ο τελευταίος Δημοκρατικός που εξελέγη γερουσιαστής στην πολιτεία ήταν ο Λόιντ Μπέντσεν (η τελευταία εκλογική του νίκη ήταν το 1988). Ωστόσο, ο 37χρονος Τζέιμς Ταλαρίκο των Δημοκρατικών, πρώην ιεροσπουδαστής και δεινός ρήτορας, έχει τη δυνατότητα να προσεγγίσει συντηρητικούς ψηφοφόρους. Ο Κεν Πάξτον, από την πλευρά του, έχει τον Τραμπ, του οποίου

η καθαρή δημοτικότητα μεταξύ Ισπανόφωνων βρίσκεται στο -51 (NYT/Siena).

ΟΧΑΪΟ. Η κατ' εξοχήν πολιτεία της «ζώνης της σκουριάς» έχει στραφεί αποφασιστικά προς τα δεξιά στην εποχή Τραμπ (η διαφορά υπέρ του στις εκλογές του 2024 ήταν 11 μονάδες). Ο Σέροντ Μπράουν, όμως, ένθερμος υποστηρικτής των συνδικάτων και

γερουσιαστής των Δημοκρατικών στο Οχάιο με τρεις θητείες στο ενεργητικό του, έχει τη δυνατότητα να κάνει την ανατροπή.

ΑΛΑΣΚΑ. Μεγάλες είναι οι προσδοκίες των Δημοκρατικών και στον αρκτικό Βορρά, παρότι η Αλάσκα ψηφίζει σταθερά για τους Ρεπουμπλικανούς στις προεδρικές εκλογές από το 1968. Η Μέρι Πελτόλα, βουλευτής το 2022-25, ανα-

κοίνωσε την υποψηφιότητά της τον περασμένο Ιανουάριο, αναβιώνοντας το σύνθημα από την προηγούμενη εκστρατεία της: «Fish, family and freedom» και προηγείται σε όλες τις δημοσκοπήσεις από τότε που ανακοίνωσε την υποψηφιότητά της.

ΑΪΟΒΑ. Η μεσοδυτική πολιτεία ψηφισε δύο φορές για τον Μπαράκ Ομπάμα, αλλά αγάλιασε στη συ-

νέχεια το κίνημα MAGA, ψηφίζοντας τρεις φορές για τον Τραμπ – το 2024 με διαφορά μεγαλύτερη από 13 μονάδες. Ωστόσο, η οργή για την πολιτική των δασμών έχει φουντώνει στην αγροτική κοινότητα της Αϊόβα και οι Δημοκρατικοί μόλις έδωσαν το χρίσμα τους για τη Γερουσία σε έναν χαρισματικό χρυσό παραολυμπιονίκη και πολιτειακό βουλευτή, τον Τζος Τούρεκ.

ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΡΟΛΙΝΑ. Πρόκειται για την πιο αμφίρροπη από τις πέντε πολιτείες, με τη διαφορά υπέρ του Τραμπ το 2024 να περιορίζεται στις 3,2 μονάδες. Οι Δημοκρατικοί έπεισαν τον Ρόι Κούπερ, δημοφιλή, μετριόπαθη κυβερνήτη της Βόρειας Καρολίνας μεταξύ 2017-25 και πρωτύτερα γενικό εισαγγελέα για 16 χρόνια, να κατέβει στην κούρσα.

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Στις 2 Μαΐου 1982, οι τορπίλες του πυρηνοκίνητου αγγλικού υποβρυχίου HMS «Conqueror» βύθισαν στα βάθη του Ατλαντικού το καταδρομικό «General Belgrano», μαζί με 323 μέλη του πληρώματός του και την περηνφάνια ενός ολόκληρου λαού. Η Αργεντινή θρήνησε για καιρό εκείνη την αποφράδα ημέρα του πολέμου των Φόκλαντ και χρειάστηκε να περάσουν τέσσερα χρόνια μέχρι να πάρει το αίμα της πίσω, με μια μπάλα και όχι με σφαίρα! Ήταν ίσως το πιο σημαντικό παιχνίδι στην ιστορία του Παγκοσμίου Κυπέλλου.

40
χρόνια
πρινΔύο γκολ
σε 4 λεπτά

Ο Μαραντόνα πρώτα σκόραρε στο 51΄ με το... χέρι του Θεού και τέσσερα λεπτά αργότερα πέτυχε ένα απίστευτο γκολ, όταν με ένα σλάλομ 60 μέτρων πέρασε πέντε Αγγλους παίκτες μαζί με τον τερματοφύλακα και έστειλε θριαμβευτικά την μπάλα στα δίχτυα.

Φανέλα
8,4 εκατ.

Ο Μαραντόνα είχε δώσει τη φανέλα που φορούσε σε εκείνο το ιστορικό παιχνίδι στον Στιβ Χοτζ και αυτός την έκρυψε χωρίς να το πει σε κανέναν, μέχρι να την εμφανίσει τον Μάιο του 2022 σε μια δημοπρασία όπου πωλήθηκε έναντι 8,4 εκατ. ευρώ!

Η κόλαση και ο παράδεισος

Στις 22 Ιουνίου 1986, η πληγωμένη και διψασμένη για εκδίκηση Αργεντινή αντιμετώπιζε την Αγγλία στην προημιτελική φάση του Μουντιάλ του Μεξικού (τελικό σκορ 2-1), με τον σεληνιασμένο Ντιέγκο Μαραντόνα να αναδεικνύει με τον μοναδικό τρόπο του την κόλαση και τον παράδεισο του ποδοσφαίρου. Πρώτα σκόραρε στο 51΄ με το... χέρι του «Θεού» και τέσσερα λεπτά αργότερα πέτυχε ένα απίστευτο γκολ, όταν με ένα σλάλομ 60 μέτρων πέρασε πέντε Αγγλους παίκτες μαζί με τον τερματοφύλακα και έστειλε θριαμβευτικά την μπάλα στα δίχτυα. Αυτές οι δύο φάσεις, ποδοσφαιρικής αληθείας η πρώτη και ποδοσφαιρικής μαγείας η δεύτερη, έβγαλαν έναν αλλόφρονα λαό στους δρόμους και πήραν μεμιάς από τις πλάτες του ένα δυσβάσταχτο βάρος που τον είχε γονατίσει...

Το γερμανικό πρακτορείο Τύπου DPA χαρακτήρισε «σκάνδαλο του αιώνα» το γκολ-χέρι του Μαραντόνα και «γκολ του αιώνα» τη φάση της ποδοσφαιρικής μαγείας που χάρισε στο κοινό ο κατά πολλούς κορυφαίος ποδοσφαιριστής όλων των εποχών. Ο ίδιος ο Μαραντόνα ουδέποτε εμφάνισε έστω και ένα ψήγμα τύψης για τη λαθροχειρία που διέπραξε όταν πήδηξε μπροστά στον πολύ ψηλότερο του Πίτερ Σίλτον και χρησιμοποίησε με ενστικτώδη τρόπο το χέρι του για να στείλει την μπάλα στα δίχτυα. Για τους Αργεντινούς ήταν μια μορφή θείας δίκης: ο τορπιλισμός του καταδρομικού «General Belgrano» έγινε σε μη εμπόλεμο ζώνη, έξω από το όριο των 200 ναυτικών μιλίων που είχε ορίσει ως «απαγορευμένη περιοχή» το πολεμικό ναυτικό της Αγγλίας. Ήταν ένα κτύπημα κάτω από τη ζώνη με κόστος τη ζωή 323 ανδρών, πολύ πιο βαρύ τίμημα από τον πρόωρο αποκλεισμό που έφερε η ποδοσφαιρική λαθροχειρία του Μαραντόνα.

Γαργαλιστικές λεπτομέρειες

Μαζί με το αμφιλεγόμενο (πέρασε - δεν πέρασε όλη η μπάλα τη γραμμή) γκολ του Τζέφρι Τσαρλς Χερστ, που έκρινε υπέρ της Αγγλίας τον τελικό του Παγκοσμίου Κυπέλλου του 1966 με αντίπαλο τη Δ. Γερμανία, η φάση αυτή παραμένει η πιο συζητησιμη στην 90χρονη ιστορία της διοργάνω-

σης, παρότι δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία για την αντικανονική ενέργεια του σκόρερ και την αβλεψία του διαιτητή. Ο ίδιος ο Μαραντόνα έδωσε εξηρκής σε αυτήν την ποδοσφαιρική ανορθογραφία μια μεταφυσική χροιά που στα μάτια του ήταν μια μορφή δικαιοσύνης. «Αυτό το γκολ δεν μπήκε από το δικό μου χέρι, μπήκε από το χέρι του Θεού. Όλοι πιστεύουν ότι το χέρι αυτό ήταν το χέρι ενός Αργεντινίου Πάπα», είχε δηλώσει προσθέτοντας σε μεταγενέστερες συνεντεύξεις του γαργαλιστικές λεπτομέρειες που έκαναν την ιστορία ακόμη πιο πικαντική: «Περίμενα τους συμπαίκτες μου να έρθουν να με αγκαλιάσουν, αλλά κανείς δεν ερχόταν. Τους φώναξα, «έλατε, ειδικά για ο διαιτητής θα το ακυρώσει». Πρώτος έτρεξε πάνω μου ο Σέρχιο Μπατίστα και μου είπε: “Οντως το έβαλες με το χέρι σου”. Τότε, του είπα: “Σκάσε, παλιομ... και απλά αγκάλιασέ με”. Ηρθε και ο Βαλντάνο και μου λέει: “Μη μου πεις ότι αυτό ήταν το χέρι σου”. Και του απάντησα το ίδιο πράγμα: “Θα σου πω αργότερα, Βαλντάνο. Στάματα να μου σκοτίζεις τα αρχ...”»!

Ο Πίτερ Σίλτον, ο άλλος πρωταγωνιστής της φάσης, ουδέποτε συγκώρησε τον Μαραντόνα για την παγαποντία του. «Είναι αλήθεια πως πρόκειται

για τον κορυφαίο ποδοσφαιριστή που αντιμετώπισα στην καριέρα μου, αλλά αυτό δεν αναιρεί ότι αυτό το ανέντιμο γκολ αμαύρωσε τη ζωή μου. Δεν ζήτησε ποτέ συγγνώμη και αυτό είναι εντελώς ανήθικο», είπε ο Αγγλος τερματοφύλακας και εμφανίστηκε εντελώς σοκαρισμένος όταν έμαθε, πολλά χρόνια μετέπειτα, ότι η φανέλα που φορούσε ο Μαραντόνα σε εκείνο το ιστορικό παιχνίδι, βρισκόταν μετά το σφύριγμα της λήξης στα αποδυτήρια της... Αγγλίας! Την είχε δώσει ο ίδιος ο Μαραντόνα στον Στιβ Χοτζ και αυτός την έκρυψε χωρίς να το πει σε κανέναν, μέχρι να την εμφανίσει τον Μάιο του 2022 σε μια δημοπρασία όπου πωλήθηκε έναντι 8,4 εκατ. ευρώ! Μόλις πληροφορήθηκε το σκηνικό, ο Σίλτον έκανε οργισμένες δηλώσεις: «Αν ήξερα ότι αυτή η φανέλα βρισκόταν στ’ αποδυτήριά μας στο τέλος του αγώνα, θα την είχα σκίσει σε χίλια κομμάτια. Και αν μου την έδιναν τώρα, δεν θα τη χρησιμοποιούσα ούτε καν για να πλύνω τα πιάτα»!

Η απελπισία του διαιτητή

Η φάση αυτή είχε και δύο συμπτωαγωνιστές, τον Τυνήσιο διαιτητή Μπιν

Ο «Θεός» έβαλε και το χέρι του και το πόδι του

Ο Μαραντόνα και η αμφιλεγόμενη νίκη της Αργεντινής επί της Αγγλίας στο Μουντιάλ του Μεξικού

Ο Ντιέγκο Μαραντόνα μπροστά από τον Αγγλο τερματοφύλακα Πίτερ Σίλτον, με τα χέρια σπκωμένα. «Αυτό το γκολ δεν μπήκε από το δικό μου χέρι, μπήκε από το χέρι του Θεού», δήλωσε μετά τον αγώνα.

Νασέρ και τον Βούλγαρο Μπόγκνταν Ντότσεβ, τον επόπτη που ήλεγχε την περιοχή των Αγγλών στο β΄ ημίχρονο. Για πολλά χρόνια ο ένας κατηγορούσε τον άλλον γι’ αυτήν την κραυγαλέα διαιτητική αβλεψία, με την επίσημη εξήγηση να είναι πως ήταν αμφότεροι καμένοι στη... μετάφραση: ο μεν Νασέρ μιλούσε άπταιστα γαλλικά και αγγλικά, ενώ ο βοηθός του μόνο γερμανικά και ισπανικά, χωρίς ο ένας να καταλαβαίνει τον άλλον! Στη δε κοκορομαχία που είχαν στ’ αποδυτήρια στο τέλος του αγώνα, η συνεννόησή τους για το τι πήγε λάθος στη φάση έγινε μέσω μεταφραστή που έστειλε η FIFA!

Ο Νασέρ ήταν μηχανικός στο επάγγελμα και αυτό ήταν το πρώτο (και μοναδικό) Μουντιάλ της καριέρας του, ενώ ο κατά εννέα χρόνια μεγαλύτερος Ντότσεβ ήταν οικονομολόγος και παλιός επιθετικός ομάδων Α΄ κατηγορίας της Βουλγαρίας, με διαιτητική παρουσία και στο Παγκόσμιο Κύπελλο του 1982 στην Ισπανία. Κανείς από τους δύο δεν διαιτητεύσε άλλον αγώνα σε Μουντιάλ, ενώ για πολλά χρόνια δεν έκαναν την παραμικρή δημόσια τοποθέτηση. Ο πρώτος που μίλησε (στην εφημερίδα Ολέ της Αργεντινής) ήταν ο Νασέρ το 2001, με αφορμή τη συμπλήρωση 15 χρόνων από την περίφημη φάση: «Αφού σκόραρε ο Μαραντόνα,

δίστασα για μια στιγμή, αλλά μετά είδα τον Ντότσεβ να τρέχει προς το κέντρο του γηπέδου. Περίμενα μια υπόδειξη κι αυτός δεν έκανε σήμα για χέρι. Και επειδή ήταν σε καλύτερη θέση από εμένα, αποφάσισα να εμπιστευθώ την κρίση του. Οι οδηγίες της FIFA πριν από το παιχνίδι ήταν σαφείς – αν κάποιος συνάδελφος ήταν σε καλύτερη θέση από τη δική μου, θα έπρεπε να σεβαστώ την άποψή του. Ο,τι κι αν συνέβη, εξακολουθώ να πιστεύω ότι έκανα ένα καλό παιχνίδι». Ο άλλος βοηθός του συγκεκριμένου αγώνα, ο Μπέρνι Ουλόα από την Κόστα Ρίκα, τόνισε ότι ο Μπιν Νασέρ ήταν συντετριμμένος όταν είδε το ριπλιέ της φάσης στο ξενοδοχείο.

Αντεγκλήσεις, πολλά χρόνια μετά

Για τον Ντότσεβ, τα πυρά δεν ήταν άσφαιρα. Δέχτηκε απίστευτες επιθέσεις από τους συμπατριώτες του όταν επέστρεψε στη Βουλγαρία και, κατά δήλωση του ίδιου, αυτός ήταν ο λόγος που αναγκάστηκε να φύγει από την πόλη του και να περάσει το υπόλοιπο της ζωής του (πέθανε το 2017 σε ηλικία 80 ετών) απομονωμένος σε ένα μικρό χωριό: «Δεν με πειράζει η αντίδραση των ξένων ΜΜΕ. Οι μεγαλύτερες προσβολές που δέχτηκα τότε ήταν από Βούλγαρους. Κάποιοι με αποκάλεσαν ακόμη και εθνικό προδότη. Αν και ένιωσα αμέσως ότι υπήρχε κάτι παράτυπο, τότε η FIFA δεν επέτρεπε στους βοηθούς να συζητήσουν τις αποφάσεις με τον διαιτητή. Το λάθος ήταν του Νασέρ. Αν η FIFA είχεβάλει Ευρωπαϊό διαιτητή, το πρώτο γκολ του Μαραντόνα θα είχε ακυρωθεί. Ο Τυνήσιος δεν ήταν αρκετά καλά προετοιμασμένος για έναν τόσο σημαντικό αγώνα. Και πώς θα μπορούσε να είναι; Μέχρι τότε ήταν υπεύθυνος για μερικά παιχνίδια μεταξύ καμπλών στην έρημο»!

Σε επόμενη συνέντευξη του, ο Μπιν Νασέρ έγινε περισσότερο αποκαλυπτικός. «Το λάθος βαραίνει τον βοηθό μου, γιατί δεν σήκωσε τη σημαία του. Ποτέ δεν παραδέχθηκε το λάθος του. Για μια τριετία, στο τέλος κάθε χρόνου, μου έγραφε ένα μικρό σημείωμα που έλεγε πάντα το ίδιο: “Αδελφέ μου, συνάδελφέ μου, υπήρχε μόνο το χέρι του Σίλτον”. Υστερα από αυτό σταμάτησε να γράφει. Έπρεπε να αναθεωρήσει την άποψή του για το γκολ», επισήμανε, χωρίς να αποκοπεί εντελώς από το ποδοσφαίρο. Το 2010 μετείχε ενεργά σε μια επιτροπή ειδικών για την αναμόρφωση του ποδοσφαίρου στην Τυνησία, ενώ ένας από τους γίους του, ο Κασέμ, ακολούθησε τα χνάρια του στον χώρο της διαιτησίας.

Η πέτρα του σκανδάλου, ο ίδιος ο Μαραντόνα, ουδέποτε συναντήθηκε με κάποιον από τους δύο. Σε κάποιες συνεντεύξεις τούς αποκάλεσε «φιλους», αλλά παρότι κάποιοι τηλεοπτικοί σταθμοί προσπάθησαν να στάσουν αρκετά χρόνια αργότερα ένα σκηνικό επανένωσης και των τριών, για να συζητήσουν οη camera τη φάση, ο ίδιος δεν ενθάρρυνε μια τόσο πικάντικη συνάντηση κι ας ήξερε πολύ καλά ότι θα προκαλούσε τεράστιο ενδιαφέρον και πολλές μετασεισμικές δονήσεις.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Πρόταση υπάρχει, ζητούμενο η θέληση

Του
ΓΙΩΡΓΟΥ
ΛΟΓΙΑΔΗ

Ο πρόεδρος της ΚΟΠ, Φίλιππο Γεωργίου, δείχνει μια καλά μελετημένη πρόταση, με κατάλληλη προεργασία και περιλαμβάνει όλους τους τομείς και όχι απλώς τη... βιτρίνα της πρώτης κατηγορίας.

Κάποια απ’ όσα η πρόταση Φίλιππου Γεωργίου περιλαμβάνει, έχουν και στο παρελθόν κατατεθεί ως εισηγήσεις, στο πλαίσιο άλλων προτάσεων. Τολμώ να πω και εκτιμώ πως είναι και η άποψη των περισσότερων, πως κάποιες από τις προτάσεις του συγκεκριμένου σχεδίου αναδιάρθρωσης των πρωταθλημάτων της ΚΟΠ, θα πρέπει να θεωρούνται αυτονόητες, αν κάποιος θέλει την πρόοδο γενικότερα του κυπριακού ποδοσφαίρου. Φυσιολογικά, λοιπόν, τίθεται το ερώτη-

μα: γιατί σχεδόν τίποτα απ’ όλα αυτά δεν έχουν υιοθετηθεί εδώ και χρόνια, γιατί πάντα μένουμε στα λόγια, στις εισηγήσεις και τις εξαγγελίες; Και μοιραία τίθεται το επόμενο ερώτημα, αν αυτή τη φορά μπορεί κάτι να αλλάξει ή αν το «σχέδιο Γεωργίου» θα πάρει απλώς θέση στο ίδιο ράφι με ανάλογες προηγούμενες εισηγήσεις.

Προφανώς και η συγκεκριμένη πρόταση δεν είναι η τέλεια, λογικό είναι να επιδέχεται διαφοροποιήσεις ή αλλαγές σε κάποια θέματα και ούτε απαραίτητο είναι να γίνει αποδεκτή στην ολότητά της. Πρώτα και κύρια, το θέμα έχει να κάνει με τη διάθεση και βούληση να αλλάξουν πράγματα, εκεί και όπου χρειάζεται να γίνουν τομές, πάντα με γνώμονα το γενικότερο καλό του κυπριακού ποδοσφαίρου. ΠΟΤΕ στο παρελθόν η όποια συζήτηση, η όποια προσπάθεια αναβάθμισης του προϊόντος που λέγεται κυπριακό ποδόσφαιρο, δεν ταυτίστηκε απόλυτα με το γενικότερο καλό του ποδοσφαίρου μας. ΠΟΤΕ δεν έγινε κατορθωτό

να συζητήσουν οι αρμόδιοι και πολύ περισσότεροι να καταλήξουν σε κάποιες αποφάσεις, απαλλαγμένοι πλήρως από το σωματειακό τους συμφέρον. Είτε αυτό είχε να κάνει με τον αριθμό των ομάδων της πρώτης κατηγορίας, είτε με τα μέτρα στήριξης του Κύπριου ποδοσφαιριστή ή άλλα θέματα. Και αναλόγως της κατάστασης κάποιων ομάδων, στη χρονική περίοδο συζητήσεων για σημαντικές αλλαγές, οι προτεραιότητες άλλαζαν...

Πριν συζητηθεί και πολύ περισσότερο αξιολογηθεί η πρόταση Φίλιππου Γεωργίου, θα πρέπει να διαφανεί αν υπάρχει θέληση και βούληση, αν μπορεί να γίνει απ’ όλους αποδεκτό, πως το συμφέρον γενικότερα του κυπριακού ποδοσφαίρου, μπορεί να... κακοφανήσει κάποιους και τα σωματειακά τους.

Αντίθετα, αν με γνώμονα το τι συμφέρει στην κάθε ομάδα, τι ανταλλάγματα μπορεί να εξασφαλίσει, τι... μαγειρεύεται ενόψει επόμενων εκλογών στην ΚΟΠ, θα συζητηθεί η συγκεκριμένη πρόταση, χρόνος και κόπος χαμένος...

Του
ΧΡΙΣΤΟΥ
ΖΑΒΟΥ

τα συμβατικά μίντια, παρά να τρέφουν τέτοιου είδους αντιλήψεις. Να μου πεις, μισαλλοδοξία ή και ξενοφοβία, υπάρχει μπόλικη ανά την Κύπρο, αλλά εκτιμώ ότι ο οπαδός που βρίσκεται πάνω στην κερκίδα, περισσότερο θέλει να εκφράσει την έχθρα του προς τον αντίπαλο παίκτη, παρά εκφράζει την υπεροχή του, ελέω της όποιας καταβολής διαιτηρεί.

Δυστυχώς ο φανατισμός, το «άπωμα» και κυρίως η άγνοια, ωθούν τον οποιονδήποτε ανά τις κερκίδες, να προβεί σε πράξεις απόλυτα καταδικαστέες που υποβαθμίζουν την ποιότητα του ατόμου, της κοινωνίας και την ανθρωπότητα γενικότερα. Όπως και να έχει, περί ρατσισμού στην Κύπρο και τα γήπεδα, ασχολη-

Οι ρατσιστές(;) και οι υποκριτές

Δεν είμαι και πολύ σίγουρος, αν όντως είναι ρατσιστές. Περισσότερο μοιάζουν να μιμούνται συμπεριφορές, που παρακολουθούν στα σόσιαλ ή και

τα συμβατικά μίντια, παρά να τρέφουν τέτοιου είδους αντιλήψεις. Να μου πεις, μισαλλοδοξία ή και ξενοφοβία, υπάρχει μπόλικη ανά την Κύπρο, αλλά εκτιμώ ότι ο οπαδός που βρίσκεται πάνω στην κερκίδα, περισσότερο θέλει να εκφράσει την έχθρα του προς τον αντίπαλο παίκτη, παρά εκφράζει την υπεροχή του, ελέω της όποιας καταβολής διαιτηρεί.

Δυστυχώς ο φανατισμός, το «άπωμα» και κυρίως η άγνοια, ωθούν τον οποιονδήποτε ανά τις κερκίδες, να προβεί σε πράξεις απόλυτα καταδικαστέες που υποβαθμίζουν την ποιότητα του ατόμου, της κοινωνίας και την ανθρωπότητα γενικότερα. Όπως και να έχει, περί ρατσισμού στην Κύπρο και τα γήπεδα, ασχολη-

θούν οι κάθε λογής ειδικοί, προκειμένου έτσι να σκιαγραφηθεί το πραγματικό πλαίσιο του προβλήματος. Αυτό που δεν χρειάζεται καμία μελέτη και μπορεί να το συμπεράνει ο κάθε ανειδίκευτος, φτάνει μόνο να διαθέτει ψήγματα λογικής, είναι το πείσισμα υποκρισίας που υπάρχει σ’ αυτό το νησί.

Σ’ ένα ματς, όπως ο τελικός κυπέλλου, ο οποίος διεξήχθη σε γεμάτο από κόσμο γήπεδο, με υψηλή τηλεθέαση και εν τη παρουσία του νυν και του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας, παρακολουθήσαμε γεγονός τα άκρως ντροπιαστικά για τον καθένα μας... και ουδείς έλαβε τον λόγο για να καταδικάσει. Τι και αν ο ελίτ Ιταλός διαιτητής αναγκάστηκε να προειδοποιήσει μέσω ανακοινώσεων να σταματήσουν οι ρατσιστικές ιαχές, τι και αν την εποχή της «κάρτας φιλάθλου», έπεφταν οι φωτοβολίδες η μια πίσω από την άλλη, ένας εκ των αξιωματούχων δεν βρέθηκε ν’ αναλάβει την ευθύνη, πολύ περισσότερο να δεσμευτεί

ότι οι παραβάτες θα θεθούν προ των ευθυνών τους.

Σαν να μην είναι απολύτως τίποτα. Πόση προσποίηση, πόση διπροσωπία, ν’ αντέξει το έδαφος τούτου του νησιού; Αποκορύφωμα της όλης κατάστασης, ήταν οι δηλώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο οποίος επέλεξε να τοποθετηθεί επί του αγωνιστικού και μόνο όταν ερωτήθηκε, αναφέρθηκε στα κακώς έχοντα που προηγήθηκαν.

Και τι είπε; Ότι όσοι συμμετέχουν στο παιχνίδι θα πρέπει να ελέγχουν τη συμπεριφορά τους, ριχνοντας δηλαδή τις ευθύνες στους παίκτες και τους προπονητές και όχι στους φιλάθλους, που ως γνωστόν οι περισσότεροι εξ αυτών, κουβαλούν και την ιδιότητα του ψηφοφόρου!

Το υπέρτατο όμως της υποκρισίας, έλαβε χώρα αμέσως μετά τις δηλώσεις του, όταν συμμετείχε στα πανηγύρια των παικτών της νικητριάς ομάδας, φωτογραφιζόμενος δίπλα-δίπλα από τους «υπαίτιους» των επεισοδίων! Φαρισαϊσμός!

Στο σύνορο μιας ποδοσφαιρικής εποχής

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΣΑΜΠΡΑΚΟΥ**

Κάθε Παγκόσμιο Κύπελλο είναι ένας καθρέφτης της εποχής του ποδοσφαίρου. Δεν αποκαλύπτει μόνο ποια είναι η καλύτερη εθνική ομάδα του κόσμου, αλλά και ποια είναι η κυρίαρχη ιδέα του ποδοσφαίρου τη συγκεκριμένη στιγμή. Και γι’ αυτό το Μουντιάλ του 2026 μοιάζει ιδιαίτερα ενδιαφέρον: βρίσκεται ακριβώς πάνω στη γραμμή που χωρίζει δύο διαφορετικές εποχές. Είναι πιθανό να ζήσουμε το τελευταίο Παγκόσμιο Κύπελλο του Λιονέλ Μέσι και του Κριστιάνο Ρονάλντο, αλλά και το πρώτο της γενιάς που ετοιμάζεται να τους διαδεχθεί.

Από τη μία πλευρά υπάρχουν οι ομάδες που δείχνουν να εκφράζουν το παρόν του παιχνιδιού. Η Ισπανία φτάνει ως πρωταθλήτρια Ευρώπης, με ένα σύνολο που συνδυάζει τον έλεγχο του αγώνα με την εκρηκτικότητα παικτών όπως ο Λαμίν Γιαμάλ. Η Γαλλία παραμένει η ομάδα με το μεγαλύτερο βάθος ταλέντου, τις περισσότερες μεγάλες παραστάσεις και ίσως το υψηλότερο αγωνιστικό ταβάνι. Αν υπάρχει ένα ζευγάρι που συμβολίζει τη σύγκρουση δύο διαφορετικών ποδοσφαιρικών προσεγγίσεων, αυτό είναι το Ισπανία - Γαλλία: η ομάδα της κατοχής απέναντι στην ομάδα της ταχύτητας και των μεταβάσεων.

Αν υπάρχει τρίτο φαβορί, στο μυαλό μου είναι η πρωταθλήτρια κόσμου Αργεντινή, μια ομάδα που έχει αποδείξει ότι γνωρίζει καλύτερα από τις περισσότερες πώς να επιβιώνει σε διοργανώσεις αυτού του τύπου. Και αν υπάρχει ένα ισχυ-

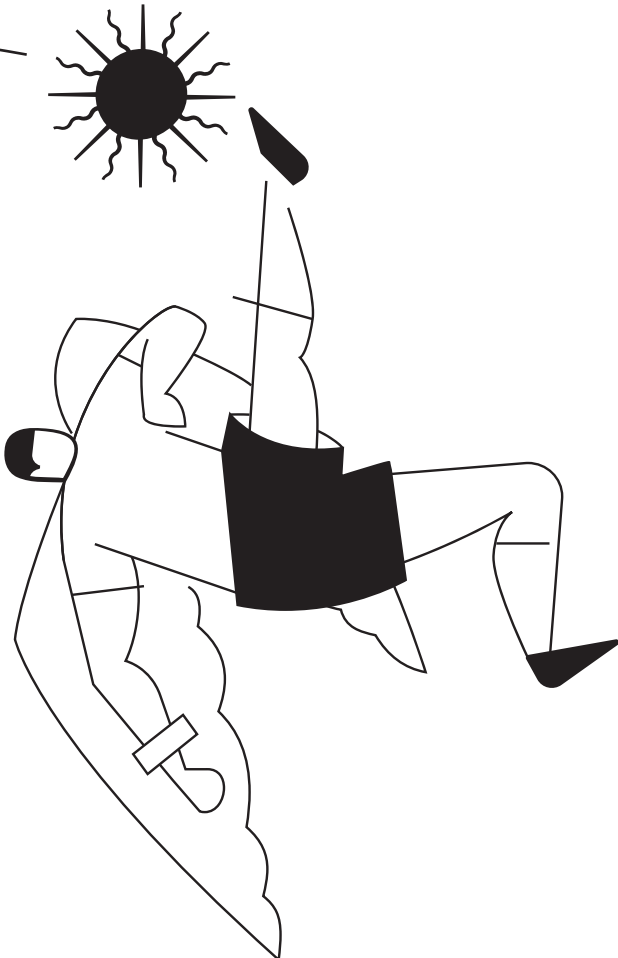
ρό αουτσάιντερ, αυτό είναι η Πορτογαλία, όχι μόνο λόγω της ποιότητας του ρόστερ της, αλλά κυρίως λόγω της εξαιρετικής μεσαίας γραμμής και της δικής της ξεκάθαρης ιδέας για το παιχνίδι.

Ο Μέσι και ο Ρονάλντο πιθανότατα κλείνουν εδώ την παρουσία τους στη μεγαλύτερη ποδοσφαιρική σκηνή. Για σχεδόν δύο δεκαετίες κυριάρχησαν στο παγκόσμιο ποδόσφαιρο και καθόρισαν τον τρόπο με τον οποίο μιλήσαμε για το παιχνίδι. Τώρα ετοιμάζονται να παραδώσουν τη σκυτάλη.

Αυτή η σκέψη με βάζει στην αναμονή για να δω ποιοι θα είναι οι πρωταγωνιστές της επόμενης δεκαετίας. Ο Γιαμάλ, ο Μουσιάλα, ο Βιρτς, ο Ντουέ, ο Νούσα ανήκουν σε μια γενιά που δεν μεγάλωσε κυνηγώντας τον Μέσι και τον Ρονάλντο, αλλά ετοιμάζεται να πάρει τη θέση τους στο κέντρο της σκηνής.

Ενα ακόμη στοιχείο που κάνει τη διοργάνωση ξεχωριστή είναι η παρουσία του Κάρλο Αντσελότι στον πάγκο της Βραζιλίας. Η προσπάθεια ενός από τους πιο επιτυχημένους προπονητές συλλόγων να οδηγήσει τη «σελεσάο» στην κορυφή είναι από μόνη της μία από τις μεγάλες ιστορίες του τουρνουά.

Αυτό είναι τελικά που περιμένω περισσότερο από το Μουντιάλ. Όχι απλώς να μάθω ποιος θα σπκώσει το τρόπαιο, αλλά να καταλάβω ποια ποδοσφαιρική ιδέα θα κυριαρχήσει στην επόμενη δεκαετία. Γιατί το Μουντιάλ του 2026 μοιάζει με την αρχή του επόμενου κύκλου.

Τι περιμένω να δω σε αυτό το Μουντιάλ

Σαράντα οκτώ εθνικές ομάδες αναμετρούνται στα γήπεδα των ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικού. Τι θα κάνουν οι κολοσσοί του αθλήματος στην τελευταία τους παράσταση; Ποια σχολή θα επικρατήσει; Ποια χώρα μπορεί να κάνει την έκπληξη;

Ο Γιαμάλ και η πτήση του Ικαρου

Του **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΛΟΘΑΝΟΥ**

Στο προαύλιο του Baylor School, στην Τσατανούγκα του Τενεσί, υπάρχει ένα μεταλλικό άγαλμα του Ικαρου, στη μνήμη ενός φοιτητή ονόματι Τζόνσον Μπράιαντ, ο οποίος σκοτώθηκε σε αυτοκινητικό δυστύχημα το 2003, ενώ σπούδαζε στο συγκεκριμένο πανεπιστήμιο.

Το άγαλμα, έργο του Ράσελ Γουίτινγκ, τοποθετήθηκε στο συγκεκριμένο σημείο για να υπενθυμίζει στους φοιτητές ότι πάντα πρέπει να βρίσκουν την ισορροπία στη ζωή τους ώστε να μην έχουν παρόμοια, τραγική, κατάληξη με τον μυθολογικό γιο του Δαίδαλου, τα κέρνα φτερά του οποίου έλιωσαν όταν παράκουσε τις εντολές του πατέρα του και πλησίασε τον ήλιο, με αποτέλεσμα να πέσει στη θάλασσα και να πνιγεί.

Το Baylor School θα αποτελέσει τη βάση της Εθνικής Ισπανίας στην πρώτη φάση του Παγκοσμίου Κυπέλλου, όπερ σημαίνει ότι ο Λαμίν Γιαμάλ θα βλέπει κάθε μέρα, πηγαίνοντας για προπόνηση ή για αποθεραπεία, το άγαλμα του Ικαρου. Για να θυμάται ότι, στα 18 του χρόνια, έχει ακόμη πάρα πολλά να μάθει και δεν πρέπει να βιαστεί (και άλλο) για να μεγαλώσει πριν από την ώρα του.

Η παρουσία του θαυματουργού νεαρού της Μπαρτσελόνα αναμένεται από τους ειδικούς και μη (μεταξύ των οποίων και ο υπογράφων) με την προσμονή που είχε προκαλέσει το 1958 ο 17χρονος Πελέ, διαιλύοντας όλα τα κοντέρ για να στήσει παγκόσμια πρωταθλήτρια τη Βραζιλία για πρώ-

τη φορά, ή το 2018 ο 19χρονος Κιλιάν Μπαπέ, όντας το σημείο αναφοράς στην κατάκτηση του Μουντιάλ από τη Γαλλία, είκοσι χρόνια μετά το εντός έδρας έπος του Ζινεντίν Ζιντάν.

Μπορεί ο 18χρονος Γιαμάλ, ο οποίος θα γιορτάσει τα 19α γενέθλιά του στις 13 Ιουλίου, παραμονές των ημιτελικών και έξι ημέρες πριν από τον τελικό, να βαδίσει στα (πολύ βαριά) χνάρια τους; Όπως έδειξε προ διετίας στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα, προσφέροντας κάτι διαφορετικό παρότι μόλις 16 ετών, μπορεί.

Η Ισπανία με πείθει ότι έχει την ποιότητα, τις λύσεις και την προσωπικότητα για να καθίσει ξανά στον θρόνο ύστερα από 16 χρόνια, αφού συν τοις άλλοις διαθέτει ως ομάδα περισσότερες εναλλακτικές σε σχέση με εκείνη τη μαγική παρέα των Τσάβι, Αντρές Ινιέστα, Ικερ Κασίγιας και πάει λέγοντας.

Ο Γιαμάλ αποκάλυψε ότι, όταν προέκυψε ο πρόσφατος τραυματισμός του, προσευχήθηκε να μην είναι σοβαρός και να μπορέσει να δώσει το «παρών» στο πρώτο Παγκόσμιο Κύπελλο της καριέρας του.

Οι προσευχές του εισακούστηκαν και πλέον (και) από τα πόδια του περνάει το να κάνει πραγματικότητα ένα παιδικό όνειρο, σε ένα Μουντιάλ όπου οι ποδοσφαιριστές φτάνουν πολύ καταπονημένοι, ύστερα από μία ακόμη εξαιρετικά απαιτητική σεζόν. Εν προκειμένω, όμως, φρονώ ότι το πρόθυμο πνεύμα θα βοηθήσει την ασθενή σάρκα...

Βραζιλία, η ψυχή του αθλήματος

Του **ΚΩΣΤΑ ΒΑΪΜΑΚΗ**

Δεν ξέρω αν η Βραζιλία θα φτάσει ψηλά στο φετινό Μουντιάλ, αν θα είναι ανταγωνιστική μέχρι τέλους, αν θα προχωρήσει όλο τον δρόμο μέχρι τον τελικό, αν θα το κατακτήσει – δεν είναι το γκράντε φαβορί της διοργάνωσης, όπως δεν είναι γενικά τα τελευταία χρόνια. Υπάρχουν άλλες ομάδες που μοιάζουν πιο ποιοτικές, πιο «γεμάτες», με καλύτερο δυναμικό, με δομή, με δυναμική, με φόρα: οι Γάλλοι, οι Αργεντινοί, οι Ισπανοί, μοιάζουν να έχουν προβάδισμα. Και παραδοσιακά, όπως συμβαίνει σε κάθε διοργάνωση, κάποιο αουτσάιντερ θα ξεπεταχτεί, κάποιος ή κάποιοι θα κάνουν την έκπληξη και θα χήσουν το όνειρό τους.

Αλλά η Βραζιλία είναι το ποδόσφαιρο το ίδιο. Είναι η καρδιά και η ψυχή του – όποιοι και αν φορούν τη φανέλα της, όποιος προπονητής κι αν κάθεται στον πάγκο της. Είναι η χαρά του παιχνιδιού, είναι τα ξυπόλυτα παιδιά στις φαβέλες που κλωτσούν μια μπάλα, είναι η τραγωδία του «Μαρακανάτσο», είναι ο θρίαμβος της ομάδας του Πελέ, είναι ο Γκαρίντσα, ο Ρομάριο, ο Μπεμπέτο, ο Ριβάλντο, ο Ρονάλντο. Είναι ο Κακά, ο Ρομπέρτο Κάρλος και ο Καφού. Είναι ο Ροναλντίνιο, ο Νεϊμάρ και ο Βινίσσιους. Είναι το jogo bonito, οι ποδιές, οι ντριπλές, μια άλλη φιλοσοφία ζωής που όσο κι αν εξευρωπαϊστικε, όσο κι αν έκανε «εκπτώσεις» και συμβιβασμούς

ώστε να ανταγωνιστεί τα συστήματα, τις τακτικές και την πειθαρχία των σοβαρών ευρωπαϊκών ομάδων, έχει στο ποδοσφαιρικό της DNA μια λατρεία για το παιχνίδι που δεν έχει κανένας άλλος.

Η Βραζιλία με έκανε (εμένα και πολλούς ακόμη πιτσιρικάδες) να αγαπήσω την μπάλα στη δεκαετία του '80. Η πρώτη ομάδα που αγόρασα στο «Σουμπούτεο», ήταν η Σάντος. Τα πρώτα χαρτάκια της Πανίνι που κόλλησα ευλαβικά στο άλμπουμ της, σαν να κολλούσα τον χάρτη του θησαυρού, ήταν αυτά των Βραζιλιάνων. «Σκοτεινιάζα» πάντα με τα σκυθρωπά τους πρόσωπα μετά μια αποτυχία. Ενιωθα σαν να συμμετέχω στη χαρά τους και στη σάμπα που χόρευαν ύστερα από κάθε γκολ. Δάκρυσα με την επιστροφή του Ρονάλντο μετά τους τραυματισμούς του και ψάχνω ακόμη να βρω τι ακριβώς του συνέβη στον τελικό του 1998. Θεωρώ αεθέραστα τα χτυπήματα φάουλ του Ζουνίνιο Περαμπουκάνο, Ζηλεύω που ο Ριβάλντο έπαιξε σε Ολυμπιακό και ΑΕΚ και όχι στην ομάδα μου, τον Παναθηναϊκό, καμάρωση ωστόσο που είδα με τα πράσινα τον μεγάλο αρχηγό Ζιλμάρτο Σίλβα.

Η Βραζιλία είναι η χαρά της ζωής. Και με τον Κάρλο Αντσελότι στον πάγκο της, ίσως ήρθε η ώρα η ιταλική ταραντέλα να συναντήσει τη βραζιλιάνικη μπόσα νόβα και να μας χαρίσουν ένα υπέροχο ποδοσφαιρικό χορευτικό καλοκαίρι.

Το Μουντιάλ 2026 σε αριθμούς

48

ομάδες συμμετέχουν φέτος, 16 περισσότερες από όσες στις πρόσφατες διοργανώσεις 1998-2022.

104

παιχνίδια θα πραγματοποιηθούν.

1.400

δολάρια κοστίζουν τα φθνότερα εισιτήρια για το ματς Βραζιλίας - Μαρόκου στην πρώτη φάση του Μουντιάλ - 220 δολάρια κόστιζαν το 2022.

30.000

δολάρια και πλέον θα μπορούσε να φτάσει η τιμή του εισιτηρίου για τον τελικό.

9

δισ. δολάρια αναμένεται να είναι τα έσοδα.

4,3

δισ. δολάρια τα έσοδα από δικαιώματα μετάδοσης, από 3,4 δισ. που ήταν το 2022.

Ο Τζιάνι Ινφαντίνο στο Κέντρο Παραστατικών Τεχνών Τζον Φ. Κένεντι στην Ουάσινγκτον για την κλήρωση του Παγκοσμίου Κυπέλλου 2026, τον περασμένο Δεκέμβριο. Μολονότι τα δισκατομύρια και οι φήμες «κορεύουν» γύρω του, ουδέποτε έχει καταγγελθεί για διαφθορά. Αθλητικοί συντάκτες αποδίδουν το γεγονός στην ασφυκτική επιρροή που ασκεί στην επιτροπή δεοντολογίας της FIFA και στην απροθυμία συνεργασίας με οποιαδήποτε ανεξάρτητη ελεγκτική αρχή.

Η ΩΡΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΚΥΠΕΛΛΟΥ

Ο Τζιάνι Ινφαντίνο διοικεί τη FIFA με ένα στυλ που συνδυάζει τον Δον Κορλεόνε, τον Μάγο του Οζ και τον Τραμπ, έγραφε πριν από δύο χρόνια το New Republic, μετά την αμφιλεγόμενη απόφαση να φιλοξενήσει η Σαουδική Αραβία το Μουντιάλ του 2034.

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Όταν η Ιταλία κατέκτησε το Παγκόσμιο Κύπελλο το 1982, ο σημερινός πρόεδρος της Διεθνούς Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας (FIFA) Τζιάνι Ινφαντίνο ήταν μόλις 12 ετών. Τότε ήταν που προσβλήθηκε από τον «ιό του ποδοσφαίρου». Γόνος Ιταλών μεταναστών που εργάζονταν στους σιδηροδρόμους στην Ελβετία, διέσχισε μαζί με την οικογένειά του τα σύνορα για να γιορτάσει στη χώρα καταγωγής του. Ελλείψει ιταλικών σημαιών στην πόλη Ντομοντοσόλα, η μητέρα του έραψε τρεις λωρίδες, μία κόκκινη, μία άσπρη και μία πράσινη μαζί για να πανηγυρίσουν τον θρίαμβο των «Ατζούρι», σύμφωνα με το προφίλ του στο περιοδικό New Yorker. Ήταν μια καθοριστική στιγμή για τη ζωή των Ιταλών μεταναστών στη χώρα, που ανέκαθεν υφίσταντο κοινωνικό αποκλεισμό. Ο ίδιος ο 56χρονος σήμερα Τζιάνι Ινφαντίνο λέει ότι η προσωπικότητά του είναι ένας συνδυασμός ιταλικής δημιουργικότητας και ελβετικής ακρίβειας.

Στη θέση του Πλατινί

Ανέλαβε τα νήια της FIFA ακριβώς πριν από δέκα χρόνια, όταν έπειτα από πολύμηνη έρευνα του FBI υποχρεώθηκε σε παραίτηση ο προκάτοχός του, επίσης Ελβετός, Σεπ Μπλάτερ, κατηγορούμενος για σκάνδαλο διαφθοράς. Ο φυσικός διάδοχός του ήταν ο Μισέλ Πλατινί, πρώην άσος της εθνικής Γαλλίας, ο οποίος ήταν όμως επίσης αναμεμιγμένος στην υπόθεση - αν και τελικά αμφότεροι αππλλάγησαν. Ο Ινφαντίνο ήταν γνωστός ως ο φαλακρός άνδρας που προϊστατο της κλήρωσης για το Champions League. Εβγαζε τις μπάλες από το γυάλινο μπολ, ανακοίνωσε την ομάδα «Γαλατασαράι» και διάνθιζε την τελετή με χαριτωμένες πληροφορίες και ανέκδοτα. Όταν έθεσε υποψηφιότητα για τη διαδοχή του Μπλάτερ, δεν χρειάστηκε να προσπαθήσει πολύ. Μίλησε σε έξι γλώσσες, υποσχέθηκε μεταρρυθμίσεις, πάνω απ' όλα, όμως έταξε στους συμμετέχοντες στη διαδικασία χρήματα. Πολλά χρήματα. Πολύ περισσότερα από όσα έβγαζαν μέχρι τότε.

Ο «Λουδοβίκος» πίσω από τη γιορτή

Ο πρόεδρος της FIFA Τζιάνι Ινφαντίνο είχε τάξει ότι θα έφερνε στην Ομοσπονδία πολλά χρήματα. Εχει τηρήσει την υπόσχεσή του. Αλλά πώς τα έχει καταφέρει;

Τα ταμεία της FIFA ήταν εκείνη την εποχή άδεια. Η «μαύρη τρύπα» ανερχόταν σε πάνω από μισό δισ. δολάρια και οι χορηγοί έφευγαν τρέχοντας. Στο τέλος του 2026 θα κλείσει με έσοδα 13 δισ. για την τελευταία τετραετία, απόρροια σε μεγάλο βαθμό του μεγαλύτερου σε συμμετοχή Μουντιάλ με τα ακριβότερα εισιτήρια στην ιστορία του θεσμού.

Κατά τον Σάιμον Κούπερ, δημοσιογράφο των FT και συγγραφέα του βιβλίου «Στον πυρετό του Μουντιάλ», που διανέμεται σήμερα μαζί με την «Κ», πρόκειται για ένα νέο φαινόμενο, που αποτελεί συνειδητή στρατηγική του Ινφαντίνο. «Το Μουντιάλ θα έπρεπε να έχει προσιτές τιμές εισιτηρίων. Αυτό είναι κομμάτι του ήθους, που παραβιάζεται σήμερα». Προβλέπει ότι ο πρόεδρος της FIFA θα παρουσιάσει τα υπέρογκα κέρδη από τα εισιτήρια και θα πει: «Κοιτάξτε, σας έφερα τα τριπλάσια ή τετραπλάσια έσοδα από το Κατάρ. Είναι υπέροχο». Κι έτσι θα επανεκλεγεί.

Η σχέση με τον Τραμπ

Το Politico τον χαρακτήρισε πρόσφατα τον πλέον επιτυχημένο γκευτή του Τραμπ, τον οποίο έχει μάθει να κολακεύει με απαράμιλλο τρόπο. Η κορυφαία στιγμή αυτής της επιχείρησης ήταν πέρυσι, όταν λίγο μετά την απογοήτευση του Αμερικανού προέδρου επειδή δεν

τιμήθηκε με το Νομπέλ Ειρήνης, ο Ινφαντίνο φρόντισε να του απονεμίσει ένα αυτοσχέδιο βραβείο Ειρήνης της FIFA, το οποίο ο Τραμπ παρέλαβε με έκδηλη περηφάνια. Ο στόχος του παμπόνηρου προέδρου της διεθνούς ομοσπονδίας είναι να διασφαλίσει ότι η φετινή διοργάνωση θα κυλήσει ομαλά και για να συμβεί αυτό πρέπει να έχει τον Αμερικανό πρόεδρο στο πλευρό του.

«Θα μπορούν οι φίλαθλοι να ταξιδέψουν απρόσκοπτα μεταξύ των τριών χωρών (σ.σ. ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικού); Θα πάρουν βίζα οι παίκτες και οι παράγοντες των 48 εθνικών ομάδων; Μήπως θα εκμεταλλευθούν τη διοργάνωση οι υπηρεσίες των ΗΠΑ για να προχωρήσουν σε απελάσεις;», είναι μερικά από τα ερωτήματα που έθεσε το Politico.

Εθελουφλία

Ο Τζιάνι Ινφαντίνο διοικεί τη FIFA με ένα στυλ που συνδυάζει τον Δον Κορλεόνη, τον Μάγο του Οζ και τον Τραμπ, έγραφε πριν από δύο χρόνια το New Republic, μετά την αμφιλεγόμενη απόφαση να φιλοξενήσει η Σαουδική Αραβία το Μουντιάλ του 2034. Ο κυνισμός του Ινφαντίνο, που έπεισε τότε τα στελέχη της ομοσπονδίας ότι οι επιδόσεις του Ριάντ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι άνευ σημασίας, προβληματίζει πολλούς Ευρωπαίους.

Από τη Μόσχα είχε αποκαλέσει το 2018 υποκριτικές τις δυτικές ευαισθησίες για το κράτος δικαίου στον αραβικό κόσμο και τη Ρωσία, για να εξασφαλίσει λίγο αργότερα ειδική τιμητική διάκριση από τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν.

Ο ίδιος θεωρεί ότι προϊστάται ενός οργανισμού παρόμοιου με τον ΟΗΕ και στο πλαίσιο αυτό οφείλει να κάνει εκπτώσεις και συμβιβασμούς. Οι Ελβετοί δημοσιογράφοι τον αποκαλούν «Βασιλιά ήλιο» του ποδοσφαίρου, κατά τα πρότυπα του Λουδοβίκου ΙΔ', αφού επιμένει να θεωρεί τη FIFA «επίσημο χορηγό της χαράς στην ανθρωπότητα».

Πίκολο

Οι γονείς του τον φώναζαν «πίκολο» επειδή ήταν ο μικρότερος από τα τρία παιδιά. Γεννήθηκε το 1970 στη γραφική Μπριγκ, κοντά στις όχθες του Ροδανού και στη σκιά των επιβλητικών Άλπεων. Κρατήθηκε στη ζωή με τη βοήθεια «γιουγκοσλαβικού και αγγλικού αίματος», όπως συνηθίζει να λέει, επειδή κάποιες επιπλοκές στην υγεία του, όταν γεννήθηκε, απαιτούσαν μεταγίσεις εισαγόμενου αίματος. Οπαδός της Ίντερ και πανέξυπνος, διάβαζε σύμφωνα με όσους τον ήξεραν από μικρό, διαρκώς αθλητικές εφημερίδες. Όπως σημειώνει στο ειδικό αφιέρωμά του το Athletic, στην 120χρονη ιστορία της FIFA χρη-

μάτισαν πρόεδροι εννέα άνδρες, αλλά οι δύο τελευταίοι γεννήθηκαν σε απόσταση μερικών χιλιομέτρων: ο Ινφαντίνο στην Μπριγκ και ο Μπλάτερ στη Βισπ της Ελβετίας. Απόφοιτος της Νομικής στο Φριμπούρ, ο Ινφαντίνο εξασφάλισε μια θέση στο νομικό τμήμα της UEFA, από όπου δημιούργησε ένα ακτύπητο τρίο με τον Μπλάτερ και τον Πλατινί. Ενδιαφέρον έχει πάντως ότι ο Ινφαντίνο δεν δίσταζε να διαφοροποιηθεί σε πολλά θέματα, παρόλο που ήξερε ότι ο Πλατινί ήταν ο φυσικός διάδοχος του Μπλάτερ. Για παράδειγμα, ήταν εξαρχής μεγάλος οπαδός του VAR, ενώ ο Πλατινί εξαιρετικά επιφυλακτικός στη χρήση του.

Στα Panama Papers

Δεν πρόλαβε να κλείσει ένα μήνα στην προεδρία της FIFA και το όνομά του βρέθηκε στα Panama Papers λόγω δικαιωμάτων μετάδοσης που υπέγραψε με υπεράκτια εταιρεία όσο ήταν στέλεχος της UEFA. Άλλες έρευνες εναντίον του, όπως ότι περνούσε προσωπικές του δαπάνες, π.χ. τα στρώματα στο σπίτι του και τα μηχανήματα γυμναστικής, ως έσοδα της FIFA αρχειοθετήθηκαν χωρίς να του απαγγελθούν κατηγορίες.

Οι αθλητικοί συντάκτες αποδίδουν το γεγονός ότι ουδέποτε έχει καταγγελθεί για διαφθορά, στην ασφυκτική επιρροή που ασκεί στην επιτροπή δεοντολογίας της ομοσπονδίας και στην απροθυμία συνεργασίας με οποιαδήποτε ανεξάρτητη ελεγκτική αρχή.

Ενας άνθρωπος υπερφιλόδοξος σε διαρκή κίνηση, που διακτινίζεται από τα νέα γραφεία στο Παρίσι, στο Μαϊάμι ή στη Σιγκαπούρη, θεωρείται από τους συνεργάτες του κάπως απόμακρος. Δεν ήταν πάντα έτσι. Σύμφωνα με την αδελφή του, Ντανιέλα, όταν ανέλαβε επικεφαλής της ομοσπονδίας ήταν υπερευαίσθητος, «τηλεφωνούσε κάθε βράδυ στη μαμά του». «Δεν πιστεύω ότι θα γίνει καριέριστας που θα πατήσει επί πτωμάτων για να πετύχει», έλεγε πριν από δέκα χρόνια. «Δεν τον έχω ακούσει ποτέ να μιλάει για ένα βιβλίο, μια ταινία ή για κάποιο άλλο άθλημα. Ζει για τον θώκο του», ανέφερε παράγοντας του ποδοσφαίρου στους New York Times.

«Κάθε βράδυ στη μαμά του»

Σύμφωνα με την αδελφή του, Ντανιέλα, όταν ανέλαβε επικεφαλής της FIFA ήταν υπερευαίσθητος, «τηλεφωνούσε κάθε βράδυ στη μαμά του». «Δεν πιστεύω ότι θα γίνει καριέριστας που θα πατήσει επί πτωμάτων για να πετύχει», έλεγε πριν από δέκα χρόνια.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
0,6%

Χ.Α.
1,15%

Dow Jones

-0,77%

Nasdaq

-3,19%

Nikkei

0,53%

Dax

-0,59%

FTSE 100

-0,63%

Πετρέλαιο

6,50%

€/ \$

0,38%

AIRBNB

Εκτοξεύονται οι τιμές το καλοκαίρι

Η αγορά των βραχυχρόνιων μισθώσεων στην Κύπρο συνεχίζει να καταγράφει ισχυρές επιδόσεις, με τη θερινή περίοδο να οδηγεί σε σημαντική αύξηση των τιμών και των αποδόσεων για τους ιδιοκτήτες. Η μέση τιμή διανυκτέρευσης ανέρχεται στα €135 το καλοκαίρι έναντι €94 εκτός σεζόν, ενώ η Πάφος συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό καταλυμάτων και τις υψηλότερες χρεώσεις. Παρά τη χαμηλότερη ζήτηση τον Ιούνιο, ο Ιούλιος αναμένεται να αποτελέσει τον ισχυρότερο μήνα της χρονιάς. **Σελ. 4**

ALPHA BANK

REAL ESTATE

Σε καθοδική πορεία οι αξίες

Σημαντική επιβράδυνση εμφανίζει ο ρυθμός ενίσχυσης των αξιών κατοικιών στην Ελλάδα κατά το πρώτο τρίμηνο. Στο κέντρο της Αθήνας η αύξηση τιμών φθάνει στο 7,9% έναντι 11,7% στο αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Στην αγορά της Θεσσαλονίκης, ενώ πέρσι οι τιμές είχαν σημειώσει ετήσια άνοδο 13,5%, φέτος η άνοδος περιορίστηκε στο 5,1%. **Σελ. 12**

Ισχυρό σήμερα με καμπανάκια για το μέλλον

Η Κομισιόν καλεί την Κύπρο να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητά της

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώνει ότι η κυπριακή οικονομία διατηρεί ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική, παρά τις επιπτώσεις της πανδημίας και των γεωπολιτικών κρίσεων των τελευταίων ετών. Σύμφωνα με

τις εαρινές προβλέψεις του 2026, το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί κατά 2,3% το 2026 και κατά 2,7% το 2027, ενώ η αγορά εργασίας παραμένει ανθεκτική. Την ίδια στιγμή, όμως, η Κομισιόν εντοπίζει κινδύνους που

σχετίζονται με την οικονομική ασφάλεια, λόγω της γεωπολιτικής αστάθειας στην περιοχή και της μεγάλης ενεργειακής εξάρτησης της χώρας από εισαγόμενα καύσιμα. Παράλληλα, καταγράφει αδυναμίες στην έρευνα

και την καινοτομία, περιορισμένη πρόσβαση των επιχειρήσεων σε εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης και καθυστερήσεις στο δικαστικό σύστημα. Αναφορά γίνεται επίσης στις προκλήσεις που αφορούν τη διαχείριση

υδάτων και αποβλήτων και την πράσινη μετάβαση. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η διατήρηση των θετικών επιδόσεων προϋποθέτει συνέχιση των μεταρρυθμίσεων και επιτάχυνση των επενδύσεων. **Σελ. 3**

Ένα βήμα πριν το τρισεκατομμύριο ο Μασκ

Με καθαρή περιουσία που αγγίζει τα 970 δισ. δολάρια, ο Ελον Μασκ βρίσκεται ένα βήμα πριν να γίνει ο πρώτος τρισεκατομμυριούχος στην Ιστορία. Όχημα, η εταιρεία του SpaceX που στοχεύει να αντλήσει περίπου 75 δισ. δολάρια μέσω της αρχικής δημόσιας προσφοράς (IPO), προσφέροντας 555,6 εκατ. μετοχές με ενδεικτική τιμή 135 δολάρια ανά μετοχή. Η περιουσία του Ελον Μασκ αντιστοιχεί περίπου στο 3% του αμερικανικού ΑΕΠ, ξεπερνώντας ακόμη και τον άνθρωπο που θεωρούνταν επί δεκαετίες ο πλουσιότερος Αμερικανός όλων των εποχών, τον Τζον Ντ. Ροκφέλερ. **Σελ. 11**

ΕΠΙΤΟΚΙΑ

Οδεύουν προς αύξηση κατά 25 μονάδες βάσης

Βάσει βασικού σεναρίου εντός εβδομάδας αναμένεται τα επιτόκια να αυξηθούν τουλάχιστον κατά 0,25%, καθώς οι αγορές έχουν προεξοφλήσει αυτή την αύξηση στα ομόλογα των κρατών της Ευρωζώνης. Για τον Κύπριο αυτή η αύξηση θα σημάνει και αύξηση των δόσεων που καταβάλλει κατά τις δανειακές του υποχρεώσεις. **Σελ. 4**

ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Στα πάνω τους οι αεροπορικές χαμηλού κόστους

Οι αεροπορικές χαμηλού κόστους, που συνδέουν δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς με περιφερειακά αεροδρόμια, καλούνται να διαχειριστούν αυξημένες ροές ταξιδιωτών. Στην πρώτη θέση βρέθηκε η Ryanair, στη δεύτερη θέση ακολούθησε η easyJet, ενώ τη μεγαλύτερη άνοδο σημείωσε η Wizz Air. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Ενεργειακή κρίση και πολιτικές επιλογές σε περιβάλλον αβεβαιότητας

Η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται αντιμέτωπη με μια σοβαρή, αλλά όχι πρωτόγνωρη, ενεργειακή κρίση. Η μεταφορά πετρελαίου και φυσικού αερίου έχει επηρεαστεί αρνητικά, κυρίως λόγω του κλεισίματος των στενών του Ορμούζ, ενώ πλήγματα έχουν υποστεί και παραγωγικές εγκαταστάσεις, με πιθανές μακροχρόνιες προεκτάσεις. Ο συνεχιζόμενος πόλεμος στην Ουκρανία αποτελεί πρόσθετο επιβαρυντικό παράγοντα.

Παρά τις πιέσεις, η παγκόσμια οικονομία παρουσιάζει σχετικά ανθεκτικότητα, λόγω μείωσης εξάρτησης από την παραγωγή πετρελαίου. Ωστόσο, επικρατεί κλίμα αβεβαιότητας καθώς τα στρατηγικά αποθέματα πετρελαίου εξαντλούνται διεθνώς. Χωρίς επαναφορά στην ομαλότητα, οι τιμές του πετρελαίου ενδέχεται να αυξηθούν,

με αρνητικές συνέπειες, ιδιαίτερα για χώρες που εξαρτώνται από εισαγωγές συμβατικών μορφών ενέργειας, περιλαμβανομένης και της Κύπρου.

Οι δυσμενείς παρενέργειες αντανακλώνται ήδη στην άνοδο τιμών ενέργειας και τροφίμων, και στη συνακόλουθη μείωση του βιοτικού επιπέδου, ιδιαίτερα για τις ευάλωτες ομάδες.

Τα περιθώρια αντιμετώπισης μέσω δημοσιονομικών μέτρων είναι περιορισμένα, λόγω των εκτεταμένων παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας και του πολέμου στην Ουκρανία. Το δημόσιο χρέος βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα, με επακόλουθο τα μακροχρόνια επιτόκια κυβερνητικού δανεισμού να σημειώνουν έντονη ανοδική τάση, ειδικότερα σε ΗΠΑ, ΗΒ και Γαλλία.

Ακόμη και χώρες με σχετι-

κά χαμηλό χρέος, όπως η Κύπρος, διαθέτουν περιορισμένα περιθώρια δημοσιονομικής τόνωσης, καθώς αντιμετωπίζουν μακροχρόνιες προκλήσεις διασφάλισης επαρκών συντάξεων, επιτάχυνσης ψηφιακής και ενεργειακής μετάβασης και ενίσχυσης ασφάλειας.

Στο πεδίο της νομισματικής πολιτικής, αφενός υπάρχουν ενδείξεις για ειρηνευτική συμφωνία που θα επιτρέψει την επανεκκίνηση ροών πετρελαίου και, αφετέρου, ασκείται πίεση στην ΕΚΤ για αύξηση επιτοκίων στην επόμενη της συνάντησης, ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος αναζωπύρωσης πληθωρισμού. Οι πλείστοι αναλυτές θεωρούν το δεύτερο σενάριο πιθανότερο.

Με βάση τα πιο πάνω, οι πολιτικές επιλογές παραμένουν περιορισμένες. Οι πιέσεις πε-

ριορισμού του ενεργειακού κόστους μέσω μείωσης των έμμεσων φόρων είναι κατανοητές, λόγω της διοικητικής απλότητας και του άμεσου ορατού οφέλους. Όμως, μια τέτοια προέγγιση προκαλεί δημοσιονομική επιβάρυνση, λειτουργεί ως αντικίνητρο για τη μακροχρόνια αναγκαία εξοικονόμηση ενέργειας και την πράσινη μετάβαση, ενώ ωφελεί δυσανάλογα τα υψηλότερα εισοδηματικά στρώματα.

Η απευθείας στήριξη ευάλωτων ομάδων (χαμηλοσυνταξιούχων, μακροχρόνια άνεργων, νεοεισερχόμενων στον ιδιωτικό τομέα, ληπτών δημοσίου βοηθήματος) κρίνεται πιο αποτελεσματική. Οι πολιτικές μειώσεων φορολογίας ενδείκνυνται στις περιπτώσεις αντιμετώπισης κρίσεων προσωρινού χαρακτήρα και όχι για διαρθρωτικά

προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο τομέας της ενέργειας.

Παράλληλα, η ενεργειακή κρίση καθιστά επιτακτική την αναβάθμιση του πλαισίου πολιτικής για την πράσινη μετάβαση, με έμφαση στους τομείς κατασκευών και μεταφορών. Επιταχυνόμενες αποσβέσεις για έργα εξοικονόμησης ενέργειας σε υφιστάμενες οικοδομές, υιοθέτηση αυστηρών ενεργειακών προτύπων σε νέες οικοδομές, αναβάθμιση των δημόσιων συγκοινωνιών και συνέχιση της ενθάρρυνσης αγοράς ηλεκτρικών αυτοκινήτων αποτελούν ενδεικτικά παραδείγματα αποτελεσματικών πρακτικών.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπος και ο Ομήρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Πονεμένη επενδυτική πολιτική

Πέραν της ελάφρυνσης της αναλογιστικής μείωσης που προβλέπεται για όσους σήμερα αφυπηρετούν πρόωρα, η συνταξιοδοτική με-ταρρύθμιση φιλοδοξεί να ρυθμίσει και το ζή-τημα της επενδυτικής πολιτικής του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ως γνωστόν, το τα-μείο εδώ και χρόνια «δανείζει» -παλαιότερα άτοκα αλλά πλέον με τόκο- τα πλεονάσματά του στο κράτος για να καλύπτει τρέχουσες δαπάνες (αυτή η πρακτική εφαρμόζεται και με το ΓΕΣΥ). Για όσους διατηρούν την αισιο-δοξία ότι θα συμφωνηθεί επενδυτική πολι-τική για ένα ταμείο ύψους €19 δισ., να σας ενημερώσουμε ότι για το πρόσφατα ιδρυμέ-νο επαγγελματικό σχέδιο συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου το-μέα με μόλις €0,5 δισ., τέσσερα χρόνια μετά τη θέσπισή του παραμένει σε εκκρεμότητα ο καθορισμός της επενδυτικής πολιτικής.

● ● ● ●

Αποπληρωμή σε ιδανικές συνθήκες

Η αποπληρωμή του χρέους προς το Τα-μείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων αποτελεί θέ-μα συζήτησης για την παρούσα κυβέρνηση και προς τούτο έχει αναλάβει το υπουργείο Οικονομικών να επεξεργαστεί πρόταση. Το χρέος, που σήμερα ανέρχεται στα €12 δισ., θα αποπληρώνεται με ετήσιες κατα-βολές εφόσον η οικονομία θα καταγράφει ικανοποιητική ανάπτυξη, χαμηλή ανεργία, συγκρατημένο χρέος, ελεγχόμενο πληθω-ρισμό και διεθνείς αξιολογήσεις που διατη-ρούν τη χώρα εντός της επενδυτικής βαθ-μίδας. Με άλλα λόγια, η αποπληρωμή του χρέους που ανέρχεται στο 40% του ΑΕΠ θα γίνει εφικτή εφόσον τα επόμενα 30 με 40 χρόνια η κυπριακή οικονομία θα σκορά-ρει άριστα σε μια σειρά από άπιαστους και συγκεκριμένους στόχους, πλείστοι από του οποίους βρίσκονται εκτός του ελέγχου της

Χαμηλότερες από ό,τι αρχικά εκτιμήθηκε θα είναι οι απώλειες της φετινής τουριστικής περιόδου λόγω αλλαγής των ταξιδιω-τικών οδηγιών από ΗΒ και ΗΠΑ.

Δημοκρατίας. Η κυβέρνηση, ενώ πήρε μια σωστή απόφαση, με τον τρόπο που επιδι-ώκει να την υλοποιήσει εμμέσως δηλώνει πως η αποπληρωμή είναι αδύνατη και απο-καλύπτει γιατί τόσες κυβερνήσεις στο πα-ρελθόν δεν το θεωρούσαν καν ζήτημα.

● ● ● ●

Χαλάει το αφήγημα

Τα δημοσιονομικά πλεονάσματα, που σε μεγάλο βαθμό οφείλονται στην πρακτική που περιγράψαμε πιο πάνω, δεν αποτε-λούν άλλοθι, όπως προειδοποιεί η Κο-μισιόν για μη τήρηση των κανόνων που διέπουν τις καθαρές δημοσιονομικές δα-πάνες. Η Κομισιόν αναφέρεται και στον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, ζητώντας καλύτερη αξιοποίηση για υλοποι-ση δράσεων σχετικών με την έρευνα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Να

σημειώσουμε ότι ενόψει της ολοκλήρω-σης του μηχανισμού στο τέλος του έτους, παραμένουν 85 στόχοι προς υποβολή ενώ 27 βρίσκονται από αξιολόγηση. Τέλος, η Κομισιόν εντοπίζει σοβαρές ελλείψεις στο ζήτημα της κοινωνικής στέγης και ζητά συ-γκεκριμένες δράσεις. Με άλλα λόγια, οι Βρυξέλλες όχι μόνο δεν ενισχύουν αλλά θα έλεγε κανείς «υποσκάπτουν» το κυβερ-νητικό αφήγημα για την Κύπρο που αλλά-ζει προς τη σωστή κατεύθυνση.

● ● ● ●

Απλώς σήμερα δεν είναι ορατές

Αυτήν τη στιγμή οι οικονομικές επιπτώ-σεις της σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή δεν είναι ορατές. Πολύ σύντομα όμως θα γίνουν, χωρίς ωστόσο κανένα να γνωρίζει

την ένταση αφού η διάρκεια της σύγκρου-σης παραμένει ακόμη αβέβαιη. Αυτό που ανησυχεί τους οικονομολόγους, πάντως, είναι ότι έχουν καταστραφεί ενεργειακές υποδομές και σημεία διέλευσης σε σημείο που ουδείς γνωρίζει πότε θα ολοκληρω-θεί η παράδοση των προϊόντων και η επι-στροφή στην προηγούμενη κατάσταση. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, πάντως, δεν προβλέπει αρνη-τικές επιπτώσεις στο παγκόσμιο ΑΕΠ το 2027 «υπονοώντας» ότι οι εκκρεμότητες θα έχουν «απαντηθεί» εντός του έτους, που αναμένεται να έχει αρνητική επίπτωση 0,6% στο ΑΕΠ.

● ● ● ●

Σε αναζήτηση ώθησης

Υπάρχουν ανησυχίες ότι σε αυτά τα επίπε-δα τιμών, το bitcoin χάνει μακροχρόνιους

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τρέχουσα απόδοση ομολόγου

Τρέχουσα απόδο-ση καλείται η ετήσια απόδοση (έσοδο) ενός ομολόγου επί της τιμής αγοράς του, ανεξάρτητα από τη διάρκεια ζωής

του. Για τον υπολογισμό, διαιρούμε το ετήσιο τοκομερίδιο (καταβολή τόκου στον κάτοχο του ομολόγου: ονομαστι-κό επιτόκιο x ονομαστική αξία) με την τρέχουσα τιμή αγοράς του ομολόγου. Εάν όμως ο επενδυτής έχει αγοράσει το ομόλογο στην ονομαστική του αξία (αρχικό ποσό έκδοσης το οποίο ο εκ-δότης θα αποπληρώσει στη λήξη του ομολόγου), τότε η τρέχουσα απόδοση ισούται με το ονομαστικό επιτόκιο του ομολόγου.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

επενδυτές που αποσύρουν την εμπιστο-σύνη τους, δημιουργώντας κίνδυνο ακόμα και για το τέλος των κρυπτονομισμάτων. Οι πωλήσεις bitcoin των τελευταίων ημε-ρών έφτασαν τα \$2,5 δισ. ανατρέποντας τις λεπτές ισορροπίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης που ίσχυαν όλα τα χρόνια. Σήμερα, τα περιουσιακά στοιχεία που είναι επενδυμένα σε κεφάλαια συνδεδεμένα με το bitcoin είναι κάτω των \$100 δισ. ως αποτέλεσμα των απωλειών \$20 δισ. εντός ολίγων εβδομάδων. Η συνέχεια αναμένεται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς από τη μια η προσοχή των επενδυτών είναι αποκλει-στικά στραμμένη στις μετοχές τεχνολογί-ας, ενώ απουσιάζουν οι όποιες εποπτικές εξελίξεις για τα κρυπτονομίσματα, που θα μπορούσαν να προσφέρουν νέα ώθηση στην αγορά.

Το YouTube ξεπέρασε το Netflix σε καθημερινή θέαση παγκοσμίως

Η ψηφιακή εφαρμογή εισήλθε στην τηλεόραση και αλλάζει τις ισορροπίες

Περισσότερο χρόνο από ό,τι στο Netflix περνούν πια οι χρήστες στο YouTube, με τα τελευταία στοιχεία να δείχνουν την αλλα-γή των ισορροπιών στον κλιμα-κούμενο ανταγωνισμό ανάμεσα στις δύο κορυφαίες πλατφόρμες ψηφιακού περιεχομένου και streaming στον κόσμο. Η μέση ημερήσια χρήση ανά λογαριασμό στο YouTube αυξήθηκε πέρυσι στα 99,1 λεπτά από 87,2 λεπτά που ήταν το 2024, έδειξε μελέτη της Digital i που πραγματοποιή-θηκε σε 20 χώρες.

Αντίθετα, η μέση ημερήσια χρήση ανά λογαριασμό στο Netflix μειώθηκε από τα 100,5 λεπτά στα 93,4 λεπτά.

«Το YouTube δεν είναι πλέον απλώς βίντεο με γάτες», δήλω-σε πρόσφατα ο συνδιευθυνών σύμβουλος του Netflix, Τεντ Σα-ράντος. «Το YouTube είναι τηλε-όραση», είπε, δείχνοντας ξεκά-θαρα ότι η εταιρεία θεωρεί την πλατφόρμα τον βασικό της αντα-γωνιστή. Αλλωστε, το YouTube επιτάχυνε το πέρασμά του από τα laptops και τα smartphones στις συσκευές τηλεόρασης πέρυσι, κα-θώς το μερίδιο της τηλεόρασης στον χρόνο παρακολούθησης της πλατφόρμας αυξήθηκε από 28% σε 35% μεταξύ Ιανουαρίου 2024 και Δεκεμβρίου 2025. Αντίθετα, η παρακολούθηση μέσω κινητού μειώθηκε από 35% σε 31%.

Βέβαια, το ίδιο το Netflix απο-τελεί μια τεράστια δύναμη στο YouTube. Το επίσημο κανάλι της υπηρεσίας streaming, που περι-λαμβάνει ολόκληρα επεισόδια κά-ποιων σειρών, είχε την υψηλό-τερη απήχηση από οποιοδήποτε άλλο κανάλι πέρυσι, φτάνοντας στα 78,2 εκατομμύρια μοναδι-κούς λογαριασμούς.

Οι δύο πλατφόρμες μπαίνουν δυναμικά η μία στα «χωράφια» της άλλης τους τελευταίους μή-νες. Το YouTube, που ανήκει στην Alphabet (τη μητρική της Google), επιδιώκει να στηρίξει την όλο και μεγαλύτερη τηλεο-πτική του επιτυχία μπαίνοντας σε τομείς που παραδοσιακά κα-

«Το YouTube δεν είναι πλέον απλώς βίντεο με γάτες, είναι τηλεό-ραση», δήλωσε πρό-σφατα ο συνδιευθύ-νων σύμβουλος του Netflix Τεντ Σαράντος.

λύπτονται από τηλεοπτικά δι-κτύα και ραδιοτηλεοπτικούς φο-ρείς. Για παράδειγμα, αγόρασε τα αποκλειστικά δικαιώματα για τη μετάδοση των Οσκαρ τον Δε-

Το YouTube επιτόχυνε το πέρασμά του από τα laptops και τα smartphones στις συσκευές τηλεόρασης πέρυσι, καθώς το μερίδιο της τηλεόρασης στον χρόνο παρακολούθησης της πλατφόρμας αυξήθηκε από 28% σε 35% μεταξύ Ιανουαρίου 2024 και Δεκεμβρίου 2025.

κέμβριο, σε μια πολυετή συμφω-νία που περιλάμβανε την κάλυ-ψη του κόκκινου χαλιού και το περιεχόμενο των παρασκηνί-ων, το οποίο αποτελεί το βασικό

στοιχείο της τηλεοπτικής κάλυ-ψης. Παράλληλα, επεκτείνεται και στις αθλητικές μεταδόσεις, προβάλλοντας τον πρώτο του αγώνα NFL πέρυσι, με τον οποίο

κατάφερε να προσελκύσει πάνω από 17,3 εκατομμύρια θεατές.

Το Netflix αντεπιτίθεται με video podcasts, τα οποία σημει-ώνουν άνοδο στο YouTube.

Orthodoxou
Employment

Ideal staff from third countries for your needs!

+357 24 841 111

orthodoxouemployment.com

Μετριάζεται το αφήγημα της απαστράπτουσας οικονομίας

Κλειδί για να κρατηθεί το μομέντουμ των καλών αριθμών οι μεταρρυθμίσεις, οι επενδύσεις και η καινοτομία

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η **Κομισιόν** αναγνωρίζει πως στην Κύπρο η οικονομική δραστηριότητα ήταν έντονη τα τελευταία χρόνια, ενώ αναφέρει ότι η πανδημία του COVID-19 και οι διαδοχικές γεωπολιτικές κρίσεις στην περιοχή δεν είχαν μακροχρόνιες επιπτώσεις στο νησί. Παρά την ανθεκτικότητα της οικονομίας της ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντοπίζει και αυξανόμενους κινδύνους ακόμα και για την οικονομική ασφάλεια, που μετριάζουν ολίγον τι τους πολύ ισχυρούς δείκτες που παρουσιάζει στο παρόν στάδιο η Κύπρος. Έτσι, για να διατηρήσει την ίδια δυναμική και στα επόμενα χρόνια προϋποθέτει τη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων και την υλοποίηση στοχευμένων επενδύσεων που θα ενισχύσουν την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, πόσο μάλλον τώρα που πλησιάζουμε σε χρόνια προεδρικών εκλογών που μπορούν να υπάρξουν χαλαρώσεις και μεταρρυθμιστική κόπωση.

Παρά τον κλυδωνισμό που προκάλεσε η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή, εκτιμάται ότι η ανάπτυξη θα παραμείνει πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί κατά 2,3% και 2,7% το 2026 και το 2027 αντίστοιχα. Ο μετρούμενος πληθωρισμός προβλέπεται να αυξηθεί σε 3,6 % το 2026, προτού υποχωρήσει σε 2,2 % το 2027, αντανακλώντας πρώτα την απότομη άνοδο και στη συνέχεια τη σταδιακή εξομάλυνση των διεθνών τιμών της ενέργειας. Οι συνθήκες στην αγορά εργασίας θα παραμείνουν εύρωστες, ενώ η απασχόληση ανα-

μένεται να αυξηθεί κατά 1,3 % το 2026 και κατά 1,1% το 2027.

Στις εαρινές της προβλέψεις η Κομισιόν ωστόσο σημειώνει ότι, η γεωγραφική εγγύτητα της Κύπρου με την πρόσφατη και συνεχιζόμενη σύγκρουση στη Μέση Ανατολή έχει εγείρει ζητήματα οικονομικής ασφάλειας. Σε προηγούμενα επεισόδια περιφερειακής έντασης, η Κύπρος θεωρήθηκε «ασφαλές καταφύγιο» για τις εταιρείες, τους υπαλλήλους τους και τους πολίτες που επλήγησαν. Ο τουρισμός ωφελήθηκε επίσης, με το Ισραήλ να γίνεται η δεύτερη μεγαλύτερη αγορά πηγής το 2025. Η Κυπριακή Δημοκρατία δεν υπήρξε άμεσος στόχος, αλλά η σύγκρουση μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη φήμη της Κύπρου ως «χώρου σταθερότητας» και να έχει επιπτώσεις στην οικονομική ασφάλεια.

Την ίδια ώρα, εντοπίζει πως, εξακολουθούν να υφίστανται προκλήσεις οικονομικής ασφάλειας στον τομέα της ενέργειας. Η Κύπρος έχει μία από τις υψηλότερες εξαρτήσεις από εισαγωγές ενέργειας στην Ε.Ε. και το μείγμα ηλεκτρικής ενέργειας στερείται επίσης διαφοροποίησης, διότι εξαρτάται εξ ολοκλήρου από το εισαγόμενο πετρέλαιο και δεν χρησιμοποιεί φυσικό αέριο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμπληρώνει ότι, η χρηματοδοτική διάρθρωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει επίσης επιπτώσεις στην οικονομική ασφάλεια. Η Κύπρος έχει αυξήσει τη συνεργασία της με άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. ως απάντηση στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, αλλά σημαντικό μερίδιο αυτού του αποθέματος Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) παραμένει στα

Στις εαρινές της προβλέψεις η Κομισιόν σημειώνει ότι, η γεωγραφική εγγύτητα της Κύπρου με την πρόσφατη και συνεχιζόμενη σύγκρουση στη Μέση Ανατολή έχει εγείρει ζητήματα οικονομικής ασφάλειας.

Παρά τον κλυδωνισμό που προκάλεσε η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή, εκτιμάται ότι η ανάπτυξη θα παραμείνει πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

χέρια πολιτών τρίτων χωρών (αν και είναι ευρέως διασκορπισμένο σε διάφορες τρίτες χώρες).

Ταμείο και επιχειρηματικότητα

Το Ταμείο Ανάκαμψης της Κύπρου έχει συνολικό κονδύλι 1,02 δισ. ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στο 3,3 % του ΑΕΠ του 2023. Στις 4 Μαΐου είχαν εκταμιευθεί 563 εκατ. ευρώ, μετά την εκπλήρωση 109 οροσών και στόχων. Σχολάζει ότι, η εφαρμογή έχει σημειώσει σταθερή πρόοδο, όμως υποδεικνύει πως θα απαιτηθούν συνεχείς έντονες προσπάθειες για την ολοκλήρωση των υπόλοιπων μέτρων.

Συνάμα, βρίσκει πως το σύστημα έρευνας και καινοτομίας (ΕΑΚ) της Κύπρου χαρακτηρίζεται από χρόνιες χαμηλές επενδύσεις, ανεπαρκή εμπορευματοποίηση και συνέργειες μεταξύ έρευνας και επιχειρήσεων, καθώς και από την απουσία μακροπρόθεσμων στρατηγικής ΕΑΚ. Τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές δαπάνες ΕΑΚ παραμένουν μετὰ των χαμηλότερων στην Ε.Ε.

Πρόσθετα, η πρόσβαση σε μη τραπεζική χρηματοδότηση παραμένει περιορισμένη, με αποτέλεσμα πολλές επιχειρήσεις να εξαρτώνται από δημόσια χρηματοδότηση ή ξένους επενδυτές – ή να μην είναι σε θέση να χρηματοδοτήσουν τις νέες δραστηριότητές τους.

Παραγωγικές αποταμιεύσεις

Ο δεύτερος πυλώνας του συνταξιοδοτικού συστήματος θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντική πηγή μακροπρόθεσμων χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις. Ελλείψει εδραιωμένων επενδυτι-

κής νοοτροπίας (σε συνδυασμό με σχετικά χαμηλό επίπεδο χρηματοοικονομικών γνώσεων και περιορισμένη διαθεσιμότητα διαφοροποιημένων επενδυτικών εναλλακτικών λύσεων), τα νοικοκυριά τείνουν να τοποθετούν τις αποταμιεύσεις τους κυρίως σε ακίνητα ή τραπεζικές καταθέσεις και όχι σε πιο παραγωγικά χρηματοπιστωτικά μέσα.

Η Κομισιόν αναφέρει ότι, το δικαστικό σύστημα της Κύπρου εξακολουθεί να πάσχει από αργή επίλυση υποθέσεων, χαμηλή ψηφιοποίηση και καθυστερήσεις στην επιβολή, οι οποίες επιβαρύνουν το επιχειρηματικό του περιβάλλον. Ο χρόνος εκδίκασης αστικών και εμπορικών υποθέσεων παραμένει από τους υψηλότερους στην Ε.Ε. και μάλιστα έχει αυξηθεί στις διοικητικές υποθέσεις.

Η Κύπρος παραμένει ευάλωτη σε σημαντικούς περιβαλλοντικούς και κλιματικούς κινδύνους, αλλά έχουν ληφθεί ορισμένα προπαρασκευαστικά μέτρα για την επέκταση του δικτύου. Η Κύπρος εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στους τομείς της διαχείρισης των υδάτων και των λυμάτων, με περιορισμένη πρόοδο όσον αφορά τη βιώσιμη χρήση των υδάτων και την επεξεργασία των λυμάτων.

Συνάμα, η παραγωγή και η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας παρουσιάζει ανοδική τάση, αλλά εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα. Ενδεικτικά, το 2024, το πετρέλαιο και τα προϊόντα πετρελαίου αντιπροσώπευαν το 85,2 % της ακαθόριστης εγχώριας κατανάλωσης ενέργειας.

«Η ανάγκη αναβάθμισης του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας

και των εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας για την κάλυψη του αυξανόμενου μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εξακολουθεί να αποτελεί βασική πρόκληση», συμπληρώνει. Το 2025, η περικοπή της ενέργειας παρέμεινε πολύ υψηλή (αύξηση κατά 83% σε σχέση με το 2024) και σημειώθηκαν καθυστερήσεις στη σύνδεση νέων σταθμών παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με το δίκτυο.

Εκπομπές ρύπων 32%

Η Κομισιόν επισημαίνει ότι, η Κύπρος δεν βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη του στόχου επιμερισμού των προσπαθειών για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 32% έως το 2030 (σε σύγκριση με το 2005). Η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων είναι επίσης καίριας σημασίας για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, ενώ οι βιώσιμες μεταφορές εξακολουθούν να αποτελούν πιεστική πρόκληση.

Ακόμα, εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις εργατικού δυναμικού και αναντιστοιχίες δεξιοτήτων. Η Κύπρος έχει λάβει σχέδιο για την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων, αλλά η πρόοδος παραμένει περιορισμένη.

Μεταξύ άλλων, η φτώχεια μειώνεται λόγω της ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης και της ισχυρής αγοράς εργασίας, ενώ οι αυξανόμενοι κίνδυνοι φτώχειας μεταξύ των ηλικιωμένων (331,7% έναντι 18,8% στην Ε.Ε.) και των ατόμων με αναπηρία (33,8% έναντι 28,8% στην Ε.Ε.) αντικατοπτρίζουν το ανεπαρκές συνταξιοδοτικό εισόδημα.

Το στεγαστικό δάνειο δεν πρέπει να κλειδώνει και την ασφάλισή σου

Για χρόνια, η ασφάλιση στεγαστικού δανείου αντιμετωπιζόταν σχεδόν ως μια αυτόματη προέκταση του ίδιου του δανείου. Για πολλούς καταναλωτές στην ΕΕ και ακόμα περισσότερο στην Κύπρο, η διαδικασία ήταν απλή: παίρνεις το δάνειο, αποδέχεσαι και την ασφάλιση που το συνοδεύει και προχωράς. Η «ευκολία» έγινε μέρος της κουλτούρας της αγοράς. Σήμερα όμως, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συζήτηση αλλάζει. Το ζήτημα δεν αφορά μόνο την ευκολία ή την ταχύτητα μιας διαδικασίας. Αφορά τον ανταγωνισμό, τη διαφάνεια και τελικά το δικαίωμα του καταναλωτή να επιλέγει πραγματικά.

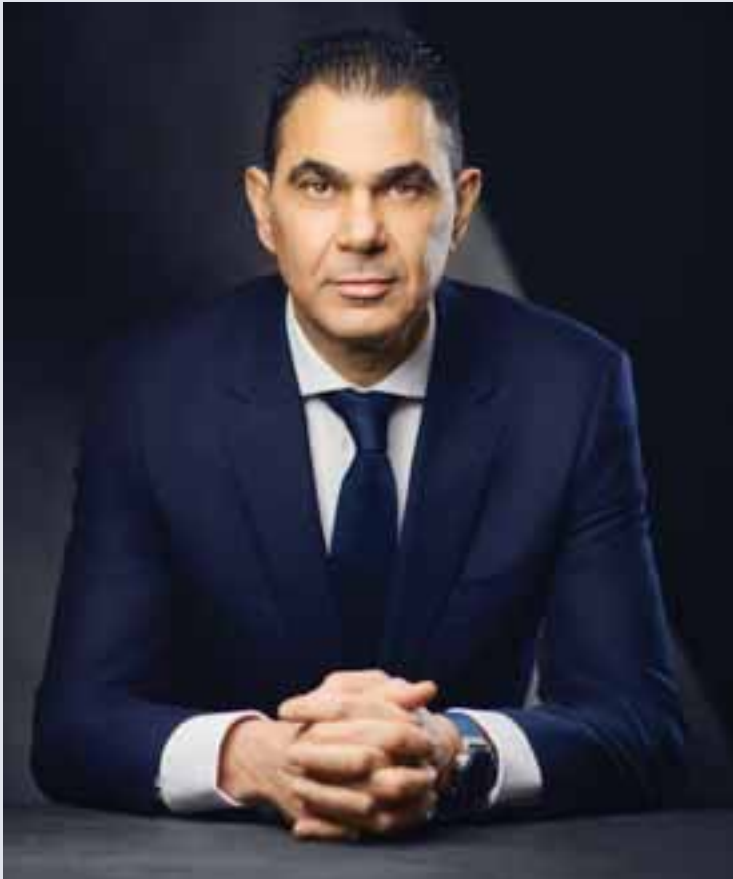
Η ευρωπαϊκή κατεύθυνση τα τελευταία χρόνια κινείται ολοένα και περισσότερο προς την ενίσχυση του δικαιώματος των καταναλωτών στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Η λογική είναι απλή και προβλέπει πως όταν ο καταναλωτής μπορεί να συγκρίνει, να μετακινείται πιο εύκολα και να επιλέγει με διαφάνεια, η αγορά λειτουργεί πιο αποτελεσματικά και το συνο-

γαστικών ασφαλίσεων, ακριβώς επειδή επιχειρεί να εξισορροπήσει δύο βασικές ανάγκες. Την προστασία της τράπεζας ως δανειστή και το δικαίωμα του καταναλωτή στην επιλογή.

Σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, η κουλτούρα του switching, δηλαδή της αλλαγής ασφαλιστικής εταιρείας, εξελίσσεται ήδη δυναμικά. Η Γαλλία, για παράδειγμα, προχώρησε τα τελευταία χρόνια σε σημαντικές ρυθμίσεις οι οποίες διευκολύνουν την αλλαγή ασφαλιστικής κάλυψης στεγαστικού χωρίς ποινές και χωρίς πολύπλοκες διαδικασίες. Η τάση αυτή δεν είναι τυχαία. Αντανakλά μια ευρύτερη ευρωπαϊκή φιλοσοφία που βλέπει τη διαφάνεια και το δικαίωμα επιλογής του καταναλωτή ως βασικά εργαλεία ενίσχυσης του ανταγωνισμού.

Στην Κύπρο, η συζήτηση αυτή παραμένει ακόμη σχετικά περιορισμένη. Παρότι η αγορά έχει εξελιχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, πολλοί δανειολήπτες εξακολουθούν να θεωρούν ότι η ασφάλιση στεγαστικού είναι ουσιαστικά «δεμένη» με την τράπεζα από την οποία λαμβάνουν το δάνειο. Σε αρκετές περιπτώσεις, η επιλογή ασφαλιστικής αντιμετωπίζεται περισσότερο ως μέρος της διαδικασίας έγκρισης του δανείου και λιγότερο ως μια ξεχωριστή οικονομική απόφαση που μπορεί να συγκριθεί, να αξιολογηθεί και ενδεχομένως να αλλάξει.

Σε μια περίοδο όπου το κόστος ζωής και το κόστος χρηματοδότησης πιέζουν ήδη τα κυπριακά νοικοκυριά αυτή η νοοτροπία πρέπει να αλλάξει. Όταν ένας καταναλωτής δεν συγκρίνει επιλογές ή

θεωρεί ότι η αλλαγή ασφαλιστικής είναι υπερβολικά δύσκολη, η αγορά παραμένει χαμηλής κινητικότητας και ο ανταγωνισμός περιορίζεται στην πράξη. Πόσο μάλλον με τις εξελίξεις των τελευταίων χρόνων, όπου οι τράπεζες της χώρας προχωρούν διαρκώς με εξαγορές ασφαλιστικών εται-

ρειών μεγάλωνοντας την πίτα του λεγόμενου bancassurance, (των υπηρεσιών που περιλαμβάνουν και τραπεζικά και ασφαλιστικά προϊόντα) και περιορίζοντας το μερίδιο των ανεξάρτητων ασφαλιστικών και κατ' επέκταση τον υγιή και απαραίτητο ανταγωνισμό.

Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, ο ρόλος της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικός. Η διασφάλιση υγιούς ανταγωνισμού στην ασφαλιστική αγορά διασφαλίζει τις επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους οι πολίτες, τη διαφάνεια της αγοράς και τελικά το κόστος που καλούνται να πληρώσουν για ουσιαστική ασφαλιστική κάλυψη. Όσο πιο ανταγωνιστική και ανοικτή είναι μια αγορά, τόσο περισσότερες ευκαιρίες δημιουργούνται για τον καταναλωτή. Και εδώ ακριβώς είναι που γίνεται ακόμα πιο σημαντικός ο ρόλος της τεχνολογίας.

Η ψηφιακή σύγκριση προϊόντων, τα standardized information sheets, η αυτοματοποίηση διαδικασιών και τα νέα ψηφιακά εργαλεία μειώνουν σταδιακά τη δυσκολία της σύγκρισης και του switching. Όσο πιο διαφανής και απλή γίνεται η διαδικασία, τόσο περισσότερο ενισχύεται η δύναμη του καταναλωτή.

Την ίδια στιγμή, με τις εκλογές να έχουν ολοκληρωθεί και τη νέα Βουλή να αναλαμβάνει σύντομα έργο, δημιουργείται και μια σημαντική ευκαιρία πολιτικής συζήτησης. Οι πολίτες αναμένουν από τους νέους εκπροσώπους τους να κάνουν πράξη τις δεσμεύσεις τους, προχωρώντας είτε σε νέες νομοθεσίες είτε σε τροποποιήσεις του υφιστάμενου πλαισίου προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του ανταγωνισμού, της διαφάνειας και της πραγματικής δυνατότητας επιλογής στον ασφαλιστικό τομέα.

Η επόμενη ημέρα στην ασφάλιση στεγαστικών δεν θα πρέπει να καθοριστεί από τη «σύγκρουση» μεταξύ τραπεζών και ασφαλιστικών εταιρειών. Θα πρέπει να καθοριστεί από το κατά πόσο ο καταναλωτής θα έχει μεγαλύτερη και ευκολότερη πρόσβαση στη συγκρισιμότητα ασφαλιστικών προϊόντων και περισσότερη πραγματική επιλογή να αλλάξει πάροχο ασφάλειας ασχέτως του παρόχου του δανείου.

Στο τέλος της μέρας, η ασφάλιση του σπιτιού του κάθε πολίτη δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως ένα... παράρτημα του δανείου ή μέρος της υποθήκης. Πρέπει να αποτελεί μια συνειδητή επιλογή του ίδιου του καταναλωτή, στη βάση των αναγκών του, ποιοτικών και οικονομικών.

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ**,

Ιδρυτής και Διευθύνων Σύμβουλος της Gan Direct

λικό κόστος για τα νοικοκυριά μειώνεται.

Αυτός είναι και ο λόγος που πρακτικές όπως το bundling και το tying χρηματοοικονομικών προϊόντων βρίσκονται όλο και περισσότερο στο μικροσκόπιο των ευρωπαϊκών ρυθμιστικών και εποπτικών Αρχών. Το θέμα δεν είναι αν μια τράπεζα μπορεί να προσφέρει ασφαλιστικά προϊόντα μαζί με ένα στεγαστικό δάνειο. Το πραγματικό ερώτημα είναι κατά πόσο ο καταναλωτής διατηρεί ουσιαστική ελευθερία επιλογής και κατά πόσο η διαδικασία επιτρέπει πραγματικό ανταγωνισμό.

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναγνωρίζει ήδη το δικαίωμα του δανειολήπτη να επιλέξει ασφαλιστική κάλυψη από διαφορετικό πάροχο, εφόσον οι καλύψεις θεωρούνται ισοδύναμες. Η έννοια “equivalence of guarantees” αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία στην ευρωπαϊκή αγορά στε-

Καλά κρατεί η αγορά των Airbnb στην Κύπρο

Καταγράφεται ισχυρή δυνατότητα αύξησης τιμών και υψηλές αποδόσεις κατά την καλοκαιρινή περίοδο

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ισχυρές επιδόσεις καταγράφει η αγορά των βραχυπρόθεσμων μισθώσεων στην Κύπρο, με τη ζήτηση να χτυπά κόκκινο τον φετινό Ιούλιο και τις τιμές να εκτοξεύονται κατά την καλοκαιρινή περίοδο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της πλατφόρμας AirDNA που επεξεργάστηκε η «Κ», η Κύπρος διατηρεί μια ισορροπημένη θέση στην ευρωπαϊκή αγορά βραχυχρόνιων μισθώσεων, προσφέροντας ανταγωνιστικές τιμές χωρίς να υπολείπεται σε τίποτε από κορυφαίους ευρωπαϊκούς προορισμούς. Η ισχυρή εποχικότητα αναδεικνύεται από την τάση των ιδιοκτητών των καταλυμάτων να αναθεωρούν προς τα πάνω τις τιμές κατά την καλοκαιρινή περίοδο λόγω της ζήτησης που επιδεικνύεται. Εξάλλου, όπως υποδεικνύουν τα στοιχεία, οι επιδόσεις της Κύπρου στη συγκεκριμένη αγορά τοποθετούν τη χώρα στην ίδια κατηγορία με ορισμένους από τους ακριβότερους και πιο αναγνωρισμένους ευρωπαϊκούς προορισμούς, όπως την Ελβετία, την Ισπανία και την Ολλανδία. Ταυτόχρονα, η παρουσία κυπριακών προορισμών δίπλα σε καθιερωμένες ευρωπαϊκές αγορές υψηλής αξίας αποδεικνύει ότι η Κύπρος δεν ανταγωνίζεται πλέον αποκλειστικά με βάση το κόστος ή τον ήλιο και τη θάλασσα. Αντίθετα, αναδεικνύεται σταδιακά ως ένας προορισμός που μπορεί να προσελκύσει επισκέπτες υψηλότερου εισοδηματικού επιπέδου, δημιουργώντας σημαντικές προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξη και αναβάθμιση του τομέα της φιλοξενίας.

Οι τιμές

Η μέση ημερήσια τιμή για τους τελευταίους δώδεκα μήνες, δηλα-

δή από τον Μάιο του 2025 έως τον Μάιο του 2026, διαμορφώθηκε στα €113,80 στα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης της Κύπρου. Οι τιμές αυτές είναι ελαφρώς χαμηλότερες από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που ορίζε-

Οι υψηλότερες τιμές ανά διανυκτέρευση εντοπίζονται στην Πάφο, η οποία διατηρεί τα περισσότερα Airbnb - Χαμηλή η ζήτηση τον Ιούνιο, ο Ιούλιος αναμένεται να είναι ο καλύτερος μήνας φέτος.

ται στα €131,59, ωστόσο ξεπερνούν οριακά τη διάμεση τιμή της Ευρώπης, η οποία ανέρχεται στα €112,16.

Την ίδια ώρα η ανάλυση της εποχικής διακύμανσης των τιμών αποκαλύπτει τη σημαντική επίδραση που ασκεί η θερινή τουριστική περίοδος στην αγορά βραχυχρόνιων μισθώσεων της Κύπρου. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της πλατφόρμας, συγκρίνοντας τη μέση ημερήσια τιμή διανυκτέρευσης των μηνών Ιουνίου έως Αυγούστου με τη μέση τιμή των υπόλοιπων εννέα μηνών του έτους, προκύπτει μια σαφής εικόνα αναπροσαρμογής τιμών προς τα πάνω που δημιουργείται κατά την περίοδο αιχμής. Συγκεκριμένα, η μέση ημερήσια τιμή στην Κύπρο αυξάνεται κατά 31,8% κατά τους θερινούς μήνες, ποσοστό που κα-

Το κόστος της διανυκτέρευσης κατά μέσο όρο ανέρχεται στα €135 τη θερινή περίοδο, στα €94 οι τιμές εκτός θερινής περιόδου.

τατάσσει τη χώρα στην 8η θέση μεταξύ των ευρωπαϊκών αγορών ως προς την εποχική ενίσχυση των τιμών. Ειδικότερα, η μέση τιμή διανυκτέρευσης διαμορφώνεται στα €135,11 το καλοκαίρι, έναντι €93,95 κατά την υπόλοιπη διάρκεια του έτους, επιβεβαιώνοντας τη δυναμική και τη ζήτηση.

Συγκριτικά με άλλες χώρες προκύπτει ότι ενώ η Κύπρος δεν παρουσιάζει την έντονη εποχικότητα χωρών όπως η Ελλάδα (54,9%) ή η Κροατία (37,6%), ξεπερνά άλλους καθιερωμένους τουριστικούς προορισμούς, όπως η Ισπανία (29,8%) και η Ιταλία (18,0%). Παράλληλα, βρίσκεται κοντά στις αυξήσεις της Πορτογαλίας (36,5%), μιας αγοράς με ιδιαίτερα ισχυρή τουριστική δυναμική όπου το καλοκαίρι οι τιμές ανέρχονται στα €160 ανά βράδυ, από €117,27 τον υπόλοιπο χρόνο. Στην Ελλάδα το καλοκαίρι το κόστος διαμονής εκτο-

ξεύεται κατά 55%, σε €174 ανά διανυκτέρευση, έναντι €112,64 ανά διανυκτέρευση τον υπόλοιπο χρόνο. Η Κροατία καταγράφει τη μεγαλύτερη απόκλιση ανάμεσα στο καλοκαίρι και στον υπόλοιπο χρόνο καθώς το κόστος αυξάνεται σε €154,2 έναντι €112.

Οι επαρχίες και η ζήτηση

Σε ό,τι αφορά τους προορισμούς η Πάφος αναδεικνύεται ως ιδιαίτερα δημοφιλής στην αγορά των Airbnb της χώρας. Εξάλλου, σύμφωνα με τα στοιχεία του μητρώου καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης που διατηρεί το Υφυπουργείο, η Πάφος κυριαρχεί με 4.231 εγγραφές, ακολουθούμενη από Αμμόχωστο (1.791) και Λάρνακα (1.407). Λεμεσός (1.267) και Λευκωσία (457) συμπληρώνουν τη λίστα. Η Πάφος, σύμφωνα με την πλατφόρμα AirDNA, καταγράφει τις υψηλότερες ημερήσιες τιμές

διανυκτέρευσης τους τελευταίους 12 μήνες, καθώς ανέρχονται στα €263,81. Ακολουθεί ο Πρωταράς με τις τιμές των Airbnb τον τελευταίο χρόνο να φτάνουν τα €238,26. Η σύγκριση αυτή αναδεικνύει τη δυναμική που διαθέτουν ορισμένοι κυπριακοί προορισμοί στην προσέλκυση ταξιδιωτών υψηλότερης δαπάνης.

Ο Ιούλιος φαίνεται να κερδίζει το φετινό καλοκαίρι για την αγορά των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης από άποψη ζήτησης. Χαμηλή ωστόσο ζήτηση καταγράφει ο Ιούνιος τόσο στην Κύπρο όσο και σε άλλες αγορές της Ευρώπης. Πιο συγκεκριμένα, η εικόνα της ζήτησης με βάση της κρατήσεις ανά μήνα σημειώνει μείωση της τάξης του 4,6% σε σχέση με τον Ιούνιο πέρσι. Στον αντίποδα ο Ιούλιος κερδίζει το στοίχημα του καλοκαιριού με άνοδο στη ζήτηση που φτάνει το 4,1% συγκρι-

τικά με την περσινή αντίστοιχη περίοδο. Αύξηση αναμένεται και τον φετινό Αύγουστο στη ζήτηση που φτάνει το 2,6% σε σχέση με τον Αύγουστο πέρσι.

Όπως σημειώνεται, η συνολική ζήτηση για την περίοδο Ιουνίου - Αυγούστου 2026 εμφανίζει αύξηση μόλις 0,4% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους.

Αξιοσημείωτο είναι ότι η ίδια τάση καταγράφεται και σε άλλες σημαντικές τουριστικές αγορές της Ευρώπης, όπως η Γαλλία, η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Ισπανία, όπου επίσης παρατηρείται εξασθένιση της ζήτησης κατά τον Ιούνιο.

Οι ακριβοί και οι φθηνοί

Το Μονακό κρατά τα πρωτεία των ακριβότερων προορισμών με ημερήσιο κόστος διαμονής τα €417. Η δεύτερη ακριβότερη χώρα είναι η Ισπανία όπου οι τουρίστες θα κληθούν να πληρώσουν €213 ανά διανυκτέρευση για τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης.

Οι τιμές στην Ανδόρα, κυμαίνονται στα €189 το βράδυ και στην Ελβετία η μέση τιμή διανυκτέρευσης φτάνει τα €184. Την πεντάδα των ακριβών χωρών συμπληρώνει το Ηνωμένο Βασίλειο με το μέσο κόστος διαμονής ανά διανυκτέρευση να ανέρχεται στα €141. Αντίθετα, οι χαμηλότερες τιμές ανά διανυκτέρευση σε Airbnb καταγράφονται στη Βόρεια Μακεδονία με μόλις €39,8. Ακολουθεί το Κόσοβο, με το μέσο κόστος να διαμορφώνεται σε €41,6 για το σύνολο του έτους. Στην τρίτη θέση βρίσκεται η Μολδαβία με το κόστος ανά διανυκτέρευση να περιορίζεται στα €45,5 και η Σερβία με κόστος διαμονής €51,17 ανά διανυκτέρευση.

Πάμε για αύξηση επιτοκίων μετά από σχεδόν μία 3ετία

Η ΕΚΤ έτοιμη να δαμάσει τον πληθωρισμό που βλέπει να αναπτύσσεται εκ νέου λόγω των πολέμων

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΤΚΑΛΑ**

Η **τελευταία** ημερομηνία που τα επιτόκια αυξήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ήταν η 20ή Σεπτεμβρίου 2023 και όπως όλα δείχνουν, την προσεχή εβδομάδα θα ζήσουμε την αυξησή τους. Μεγάλες πιθανότητες, ή να το θέσουμε αλλιώς, βάσει βασικού σεναρίου αναμένεται τα επιτόκια να αυξηθούν τουλάχιστον κατά 0,25%, καθώς οι αγορές έχουν προεξοφλήσει αυτή την αύξηση στα ομόλογα των κρατών της Ευρωζώνης. Το 0,25% μπορούμε να πούμε ότι είναι «στάνταρ», αφού είναι όλα ανοικτά, δεν αποκλείεται να δούμε ακόμα και αύξηση της τάξης του 0,5%. Η πρόταση εκει-κειρας με αυστηρότερους όρους, που απέστειλε στην Τεχεράνη ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ, δεν φαίνεται να λειτούργησει ανασταλτικά στις αγορές για να προεξοφλήσουν κατ' επέκταση μία στάση αναμονής για τις κινήσεις της ΕΚΤ, όσον αφορά στο ύψος των επιτοκίων. Και αυτό, διότι, έπρεπε στο τραπέζι η ιδέα πως, πιθανώς η κίνηση Τραμπ θα ήταν ικανή ώστε να μην διαγράφουν στην ΕΚΤ την πορεία αύξησης των επιτοκίων. Οι αγορές προεξοφλούν δύο συνολικά αυξήσεις επιτοκίων μέχρι

τα τέλη του 2026, λόγω του πληθωρισμού και του ενεργειακού κόστους που έχει «σπκώσει» ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή. Έτσι, σήμερα που το επιτόκιο καταθέσεων είναι στο 2%, μέχρι το τέλος του έτους προβλέπουν ότι θα οδηγηθεί στο 2,5%.

Για τον Κύπριο αυτή η αύξηση θα σημάνει και αύξηση των δόσεων που καταβάλλει κατά τις δανειακές του υποχρεώσεις. Τα δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο στην Κύπρο τιμολογούνται είτε με βάση το Euribor, ή το επιτόκιο της ΕΚΤ, είτε με βάση το βασικό επιτόκιο της τράπεζας, γι' αυτό και να αναμένονται οι ανάλογες αυξήσεις στις δόσεις των δανείων του κάθε δανειολήπτη. Εξάλλου, η επιτόκιο πολιτική της κάθε τράπεζας –που είναι για κάθε τράπεζα ξεχωριστή– φέρει και τα δικά της δεδομένα και κριτήρια αξιολόγησης. Σήμερα, τα επιτόκια της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων, των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης και της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης είναι στο 2,00%, 2,15% και 2,40% αντιστοίχως.

Ανοδικοί οι κίνδυνοι

Αρκετοί αναλυτές εκφράζουν σιωπηλά την άποψη πως, η ΕΚΤ δεν θέλει αυτή τη φορά να της «ξε-

φύγει» ο πληθωρισμός. Κατά την τελευταία συνεδρία νομισματικής πολιτικής στα τέλη Απριλίου είχε σημειώσει πως οι ανοδικοί κίνδυνοι για τον πληθωρισμό και οι καθοδικοί κίνδυνοι για την ανάπτυξη έχουν γίνει εντονότεροι. Διήλωσε πως, ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή έχει οδηγήσει σε απότομη αύξηση

Οι αγορές προεξοφλούν δύο συνολικά αυξήσεις επιτοκίων μέχρι τα τέλη του 2026, και να οδηγείται το επιτόκιο στο 2,5% από 2% που είναι σήμερα.

των τιμών της ενέργειας, δίνοντας ανοδική ώθηση στον πληθωρισμό και επιπρεάζοντας αρνητικά το οικονομικό κλίμα, ενώ επίσης ότι οι συνέπειες του πολέμου για τον πληθωρισμό και την οικονομική δραστηριότητα μεσοπρόθεσμα θα εξαρτηθούν από την ένταση και τη διάρκεια της διαταραχής των τιμών της ενέργειας και την έκταση των έμμεσων και δευτερογενών επιδράσεων της. «Όσο περισσότερο διαρκεί ο πόλεμος και οι τιμές της

ενέργειας παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, τόσο εντονότερος θα είναι ο πιθανός αντίκτυπος στον γενικότερο πληθωρισμό και στην οικονομία. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ είναι σε θέση να διακριστεί την τρέχουσα αβεβαιότητα», είχε δηλώσει χαρακτηριστικά.

Ανέβηκε τον Μάιο

Στο 2,6% ανήλθε ο πληθωρισμός τον Μάιο του 2026, σε σύγκριση με τον Μάιο του 2025, σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (HICP), η Κύπρος καταγράφει εκτιμώμενο ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού στο 3,7% τον Μάιο του 2026, από 3,0% τον Απρίλιο. Σε επίπεδο ζώνης του ευρώ, ο ετήσιος πληθωρισμός αναμένεται να διαμορφωθεί στο 3,2% τον Μάιο του 2026, έναντι 3,0% τον Απρίλιο, σύμφωνα με προκαταρκτική εκτίμηση της Eurostat.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (HICP), η Κύπρος καταγράφει εκτιμώμενο ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού στο 3,7% τον Μάιο του 2026, από 3,0% τον Απρίλιο. Σε επίπεδο ζώνης του ευρώ, ο ετήσιος πληθωρισμός αναμένεται να διαμορφωθεί στο 3,2% τον Μάιο του 2026, έναντι 3,0% τον Απρίλιο, σύμφωνα με προκαταρκτική εκτίμηση της Eurostat.

Σε γενικές γραμμές αμετάβλητα

Σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα της ΕΚΤ, ο σύνθετος δείκτης

κόστους δανεισμού, ο οποίος συνδυάζει τα επιτόκια όλων των δανείων προς επιχειρήσεις, παρέμεινε σε γενικές γραμμές αμετάβλητος τον Απρίλιο του 2026. Το επιτόκιο νέων δανείων άνω του 1 εκατομμυρίου ευρώ με κυμαινόμενο επιτόκιο και αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου έως τρεις μήνες παρέμεινε σε γενικές γραμμές αμετάβλητο στο 3,31%. Το επιτόκιο νέων δανείων ίδιου μεγέθους με αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου άνω των τριών μηνών και έως ένα έτος μειώθηκε κατά 11 μονάδες βάσης στο 3,50%. Το επιτόκιο νέων δανείων άνω του 1 εκατομμυρίου ευρώ με αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου άνω των δέκα ετών αυξήθηκε κατά 9 μονάδες βάσης στο 3,74%. Στην περίπτωση νέων δανείων έως 250.000 ευρώ με κυμαινόμενο επιτόκιο και αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου έως τρεις μήνες, το μέσο επιτόκιο που χρεώθηκε αυξήθηκε κατά 6 μονάδες βάσης στο 3,70%. Όσον αφορά τις νέες συμφωνίες καταθέσεων, το επιτόκιο καταθέσεων από εταιρείες με συμφωνημένη διάρκεια έως ένα έτος παρέμεινε σε γενικές γραμμές αμετάβλητο στο 1,98% τον Απρίλιο του 2026. Το επιτόκιο καταθέσεων μίας ημέρας από εταιρείες παρέμεινε σχεδόν σταθερό στο 0,53%.

Το επιτόκιο νέων δανείων προς ατομικές επιχειρήσεις και μη προσωπικές εταιρείες με κυμαινόμενο επιτόκιο και αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου έως ένα έτος αυξήθηκε κατά 14 μονάδες βάσης στο 4,09%.

Ο σύνθετος δείκτης κόστους δανεισμού, ο οποίος συνδυάζει τα επιτόκια όλων των δανείων προς νοικοκυριά για αγορά κατοικίας, αυξήθηκε τον Απρίλιο του 2026. Το επιτόκιο των δανείων για αγορά κατοικίας με κυμαινόμενο επιτόκιο και αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου έως ένα έτος αυξήθηκε κατά 6 μονάδες βάσης στο 3,56%. Το επιτόκιο των στεγαστικών δανείων με αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου άνω του ενός και έως πέντε έτη αυξήθηκε κατά 8 μονάδες βάσης στο 3,43%. Το επιτόκιο των δανείων για αγορά κατοικίας με αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου άνω των πέντε και έως δέκα έτη αυξήθηκε κατά 9 μονάδες βάσης στο 3,61%. Το επιτόκιο των στεγαστικών δανείων με αρχική περίοδο σταθερού επιτοκίου άνω των δέκα ετών αυξήθηκε κατά 7 μονάδες βάσης στο 3,31%. Την ίδια περίοδο, το επιτόκιο των νέων καταναλωτικών δανείων προς νοικοκυριά αυξήθηκε κατά 13 μονάδες βάσης στο 7,59%.

«Σκαρφάλωσε» στο 5% ο πληθωρισμός

Είναι ο τρίτος υψηλότερος στην Ευρωζώνη, όπου τον Μάιο διαμορφώθηκε στο 3,2% σύμφωνα με τη Eurostat

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Στο 5% εκτινάχθηκε ο πληθωρισμός τον Μάιο στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat, ο τρίτος υψηλότερος μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, με τις πιέσεις να προέρχονται κυρίως από τις τιμές των καυσίμων και των υπηρεσιών και λιγότερο από τα τρόφιμα.

Συνέχιση ανατιμήσεων

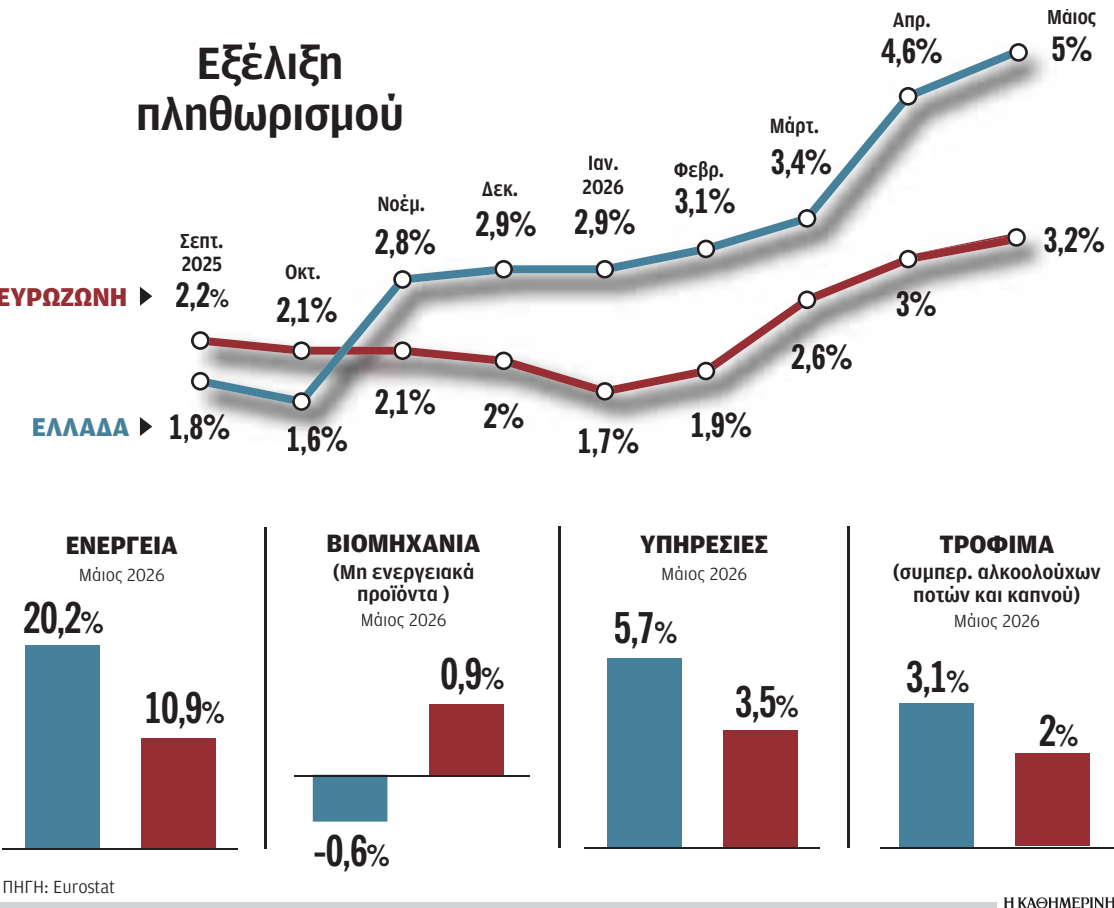
Με την έκβαση στον πόλεμο στη Μέση Ανατολή να παραμένει εξαιρετικά αβέβαιη και τις αντοχές της βιομηχανίας να εξαντλούνται σε ό,τι αφορά την απορρόφηση του πρόσθετου κόστους που υπάρχει στην παραγωγή από την αύξηση του ενεργειακού κόστους και πρώτων και δευτέρων υλών, η συνέχιση της ανόδου των τιμών θεωρείται βέβαιη το επόμενο διάστημα. Σε ό,τι αφορά ειδικά την Ελλάδα, η έναρξη της τουριστικής περιόδου πυροδοτεί ανατιμήσεις και σε σειρά υπηρεσιών που σχετίζονται με τις μεταφορές, ακτοπλοϊκές και αεροπορικές, τα καταλύματα και την εστίαση, κάτι που ήδη φάνηκε στα στοιχεία της Eurostat για τον Μάιο. Αν και μέχρι τον Απρίλιο, λόγω και του Πάσχα, δεν είχαν διαφανεί επιπτώσεις στη ζήτηση στα είδη σουπερ μάρκετ, η εικόνα τον Μάιο έχει αρχίσει να αλλάζει, καθώς σύμφωνα με πηγές από τις εταιρείες ερευνών της αγοράς, ο όγκος πωλήσεων παρουσιάζει πλέον σχετική στασιμότητα.

Αυτό που αναδεικνύεται από τα στοιχεία της Eurostat είναι ότι για μία ακόμη φορά σε περιόδους κρίσεων, οι ανατιμήσεις

ενσωματώνονται πολύ γρήγορα στις τιμές λιανικής στην ελληνική αγορά σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές αγορές, απόρροια των δομικών προβλημάτων της και της μεγάλης εξάρτησής της από τις εισαγωγές, ενώ δεν θα πρέπει να παραγνωρισθεί και η επίδραση των υψηλών έμμεσων φόρων, κυρίως του ΦΠΑ, αλλά και του ΕΦΚ. Ετσι, αν και ο πληθωρισμός ενισχύθηκε συνολικά σε επίπεδο Ευρωζώνης και διαμορφώθηκε τον Μάιο σε 3,2% από 3% τον Απρίλιο, τον ίδιο μήνα παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη απόκλιση του τελευταίου 12μήνου ανάμεσα στον ρυθμό μεταβολής του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη και δη 1,8 ποσοστιαίες μονάδες. Στις

Η εκτίναξη του πληθωρισμού τον Μάιο αποδίδεται στις ανατιμήσεις των τιμών καυσίμων και υπηρεσιών.

επιμέρους κατηγορίες προϊόντων παρατηρούνται οι εξής αποκλίσεις: ο ενεργειακός πληθωρισμός στην Ελλάδα διαμορφώθηκε τον Μάιο σε 20,2%, σχεδόν διπλάσιος από ό,τι στην Ευρωζώνη (10,9%), στις υπηρεσίες διαμορφώθηκε στην Ελλάδα σε 5,7%, ενώ στην Ευρωζώνη σε 3,5%, στα τρόφιμα σε 3,1% στην Ελλάδα έναντι 2% στην Ευρωζώνη. Στα μη ενεργειακά βιομηχανικά προϊόντα ο πληθωρισμός στην Ελλάδα ήταν αρνητικός (-0,6%),

ενώ στην Ευρωζώνη διαμορφώθηκε σε 0,9%.

Ανησυχητικά για την εξέλιξη των τιμών το επόμενο διάστημα είναι την ίδια ώρα και τα στοιχεία της S&P Global για τον δείκτη PMI (δείκτης υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση). Αν και η διαμόρφωση του δείκτη στις 53,3 μονάδες τον Μάιο από τις 52,4 μονάδες του Απριλίου υποδεικνύει ενίσχυση του κλάδου της μεταποίησης, αυ-

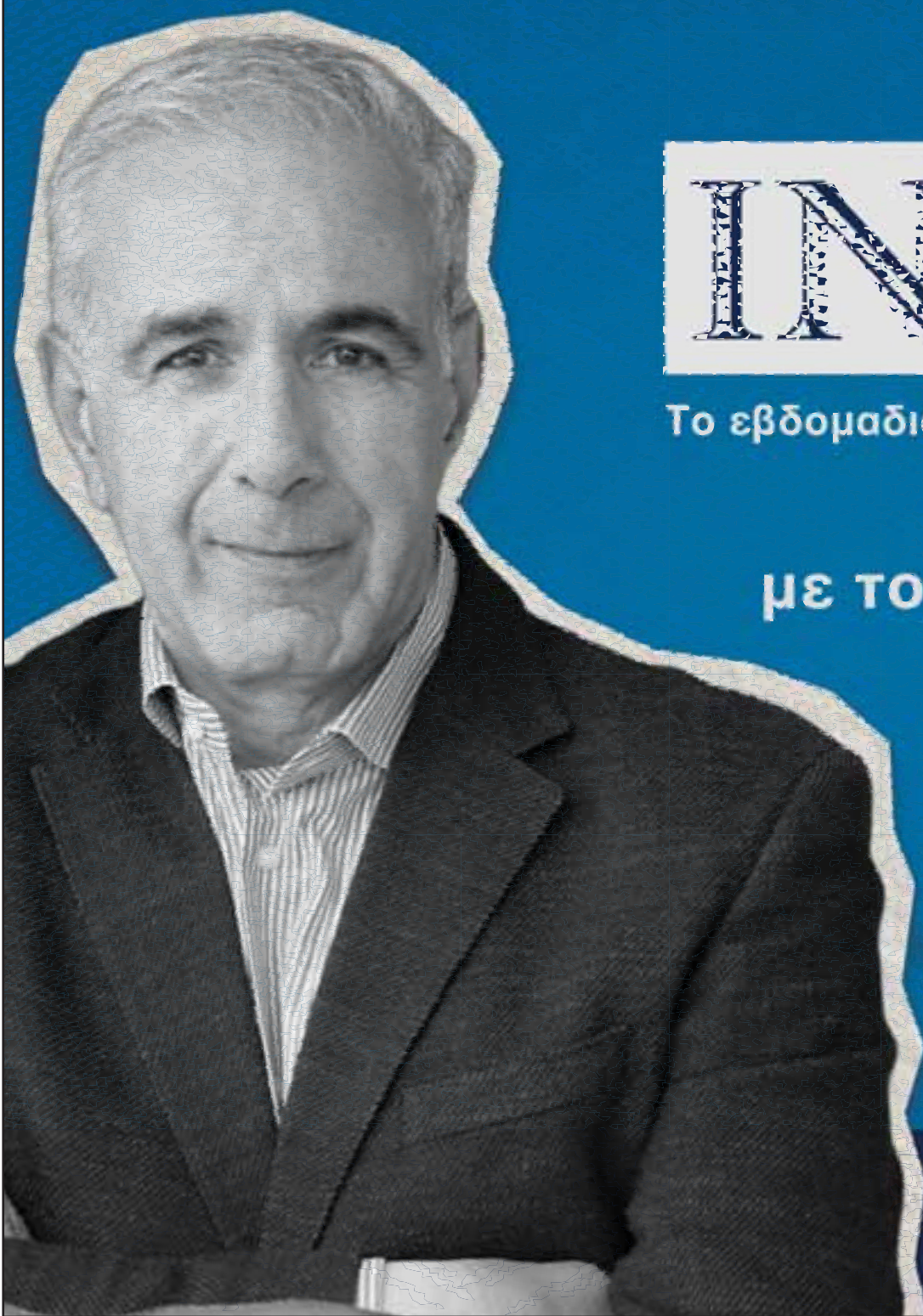
τή καταρχήν προέρχεται από την εγχώρια αγορά, καθώς οι παραγγελίες για εξαγωγές μειώθηκαν για τέταρτο συνεχή μήνα. Σύμφωνα με την ανάλυση της S&P Global, οι επιβαρύνσεις κόστους αυξήθηκαν με τον δριμύτερο ρυθμό που έχει καταγραφεί σε διάστημα τεσσάρων ετών, κυρίως λόγω των υψηλότερων τιμών του πετρελαίου και των παραγώγων του. Σε απάντηση, οι εταιρείες αύξησαν τις χρεώ-

σεις για τις πωλήσεις τους με τον ταχύτερο ρυθμό που έχει καταγραφεί από τον Οκτώβριο του 2022. Η S&P Global προβλέπει ότι ο πληθωρισμός στην Ελλάδα θα διαμορφωθεί το 2026 σε 4,2% έναντι πρόβλεψης για πληθωρισμό 3,3% που είχε κάνει τον Μάιο. Εκτός από την αύξηση του κόστους, τα προβλήματα που έχουν αρχίσει να εμφανίζονται στον ανεφοδιασμό της βιομηχανίας αναμένεται να προκαλέσουν

περαιτέρω ανατιμήσεις. Στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθεί και το ισχυρό πλέον ενδεχόμενο αύξησης των επιτοκίων από την ΕΚΤ, δεδομένου ότι ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη ξεπέρασε το «φράγμα» του 3%.

Μέτρα συγκράτησης τιμών

Υπό τα δεδομένα αυτά η κυβέρνηση αναζητεί τρόπους ανακούφισης των νοικοκυριών, ακόμη και μέσα από την παλιά «συνταγή» των «συμφωνιών κυρίων» για συγκράτηση ή ακόμη και μειώσεις τιμών σε βασικά είδη διατροφής και άμεσας κατανάλωσης νοικοκυριού. Πρόταση, πάντως, που όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» είχε γίνει στην έναρξη της νέας κρίσης στον Περσικό από τη βιομηχανία, χωρίς όμως τότε να βρει «ευήκοα ότα» στο υπουργείο Ανάπτυξης. Η παράταση του πλαφόν στο μεικτό περιθώριο κέρδους και μετά την 30ή Ιουνίου παραμένει στο τραπέζι, ίσως όχι και για τις 61 κατηγορίες προϊόντων που ισχύει σήμερα, ενώ νέα εργαλεία αναμένεται να τεθούν το προσεχές διάστημα στη διάθεση των καταναλωτών. Το κυριότερο είναι η εφαρμογή «PosoKanei», η οποία θα αντικαταστήσει το παρατηρητήριο τιμών e-katanalotis. Στην εν λόγω εφαρμογή θα περιλαμβάνονται περί τους 7.000 κωδικούς από 150 κατηγορίες προϊόντων και ο καταναλωτής θα μπορεί να αναζητεί σε ποια αλυσίδα ο κάθε κωδικός διατίθεται στη χαμηλότερη τιμή. Στην εφαρμογή θα διατίθενται στοιχεία για την εξέλιξη των τιμών το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ προβλέπεται η δυνατότητα σύγκρισης τιμών με άλλες χώρες.

The INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Χαοτικό το καθεστώς φοροαπαλλαγών στην Ελλάδα

Ξεπερνούν τις 1.200 με κόστος 22,88 δισ. Αλλαγές ζητούν ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, ΤτΕ, Ε.Ε.

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Κομισιόν, ΟΟΣΑ, ΔΝΤ και Τράπεζα της Ελλάδος συνιστούν την επανεξέταση των φοροαπαλλαγών και την κατάργηση όσων δεν έχουν κοινωνική στόχευση, θέτοντας στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης το εύρος, το κόστος και την αποτελεσματικότητα τους στο ελληνικό φορολογικό σύστημα.

Σε μια περίοδο που τα κράτη αναζητούν δημοσιονομικό χώρο για στοχευμένες κοινωνικές πολιτικές, οι διεθνείς οργανισμοί και οι θεσμικοί φορείς προειδοποιούν ότι οι φορολογικές δαπάνες πρέπει να επανεξεταστούν υπό το πρίσμα της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της αναπτυξιακής αξίας τους.

Σημειώνεται ότι όλες οι χώρες διαθέτουν φοροαπαλλαγές και ειδικά φορολογικά καθεστώτα. Ωστόσο, στην περίπτωση της Ελλάδας το εύρος και η πολυπλοκότητά τους την κατατάσσουν μεταξύ των χωρών με τις περισσότερες φοροαπαλλαγές για φυσικά πρόσωπα και επιχειρήσεις, σύμφωνα με σχετική έκθεση της Κομισιόν. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει μάλιστα ότι η χώρα δεν διαθέτει έναν μόνιμο και συστηματικό μηχανισμό αξιολόγησής τους, προτείνοντας τη θεσμοθέτησή του ώστε να υπάρχει διαρκής έλεγχος κόστους και αποτελεσματικότητας.

Τα μεγέθη είναι ενδεικτικά της έκτασης του ζητήματος. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, το 2024 οι φοροαπαλλαγές ανήλθαν σε 22,88 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 4,06 δισ. ευρώ σε

σχέση με το 2023, αντιστοικώντας στο 30,9% των συνολικών φορολογικών εσόδων.

Η Κομισιόν στις ανακοινώσεις για το ευρωπαϊκό εξάμηνο σημειώνει ότι το ελληνικό φορολογικό σύστημα περιλαμβάνει 1.236 φορολογικές δαπάνες και απαλλαγές, αριθμός που εντείνει την πολυπλοκότητα και επηρεάζει την αποτελεσματικότητα της είσπραξης εσόδων. Όπως σημειώνει, μια συστηματική αξιολόγηση θα μπορούσε να οδηγήσει σε εξορθολογισμό του πλαισίου, ενισχύοντας τη διαφάνεια και τη δημοσιονομική βιωσιμότητα.

Στο ίδιο μήκος κύματος, ο ΟΟΣΑ εισηγείται τον περιορισμό των φοροαπαλλαγών, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, προκειμένου να δημιουργηθεί πρόσθετος δημοσιονομικός χώρος για κρίσιμες δημόσιες δαπάνες, όπως η υγεία και η εκπαίδευση.

Το ΔΝΤ, από την πλευρά του, τονίζει ότι αναποτελεσματικές και οπισθοδρομικές φορολογικές δαπάνες, όπως μειώσεις συντελεστών ΦΠΑ ή απαλλαγές που ευνοούν δυσανάλογα τα υψηλότερα εισοδήματα, θα πρέπει να καταργηθούν σταδιακά. Η Τράπεζα της Ελλάδος επισημαίνει την ανάγκη επανεξέτασης με κριτήριο τόσο την αναπτυξιακή απόδοση όσο και την κοινωνική στόχευση, στο πλαίσιο ενός ευρύτερου πλέγματος μεταρρυθμίσεων για τη φορολογική συμμόρφωση.

Οι φορολογικές δαπάνες στην ουσία αποτελούν αποκλίσεις από τον βασικό κορμό του φορολο-

ΚΟΣΤΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ / ΦΟΡΟΑΠΑΛΛΑΓΕΣ

Η Κομισιόν προτείνει τη θεσμοθέτηση ενός μόνιμου μηχανισμού αξιολόγησης ώστε να υπάρχει διαρκής έλεγχος κόστους και αποτελεσματικότητας.

γικού συστήματος, δημιουργώντας προνομιακή μεταχείριση για συγκεκριμένες κατηγορίες δραστηριοτήτων ή φορολογουμένων. Η Ελλάδα υπολογίζει το κόστος τους με βάση τη μέθοδο των διαφυγόντων εσόδων, ωστόσο η ακριβής αποτίμηση παραμένει δύσκολη όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Οι διαφορετικές μεθοδολογίες μεταξύ χωρών καθιστούν τις συγκρίσεις ιδιαίτερα σύνθετες, καθώς άλλες

χώρες αποτυπώνουν απώλειες εσόδων, ενώ άλλες ενσωματώνουν τις απαλλαγές ως δομικό στοιχείο του φορολογικού συστήματός τους.

Ενδεικτικά, η πλήρης κατάργηση των απαλλαγών ΦΠΑ στην Ελλάδα θα μπορούσε να αποφέρει δημοσιονομικό όφελος άνω του 1 δισ. ευρώ, ενώ παράλληλα θα συνέβαλλε στη μείωση του κενού ΦΠΑ σε μονοψήφιο επίπεδο. Ωστόσο, η ακριβής αποτίμηση του κόστους των απαλλαγών στον ΦΠΑ παραμένει δύσκολη, καθώς πολλές εξαιρέσεις, ιδίως σε επαγγελματικές κατηγορίες, δεν αποτυπώνονται πλήρως στις δηλώσεις, περιορίζοντας τη διαφάνεια των δεδομένων.

Συνολικά το 2024 καταγράφηκαν 1.236 περιπτώσεις φοροαπαλλαγών.

1. Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων (252 απαλλαγές και εκπτώσεις). Το σύνολο των φοροαπαλλαγών υπολογίζεται σε

4,95 δισ. ευρώ έναντι 5,098 δισ. ευρώ το 2023.

2. Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων (265 απαλλαγές και εκπτώσεις). Απαλλαγές ύψους 5,8 ευρώ δισ. ευρώ είχαν οι επιχειρήσεις.

3. Φορολογία κεφαλαίου. Χρησιμοποιήθηκαν οι απαλλαγές σε περισσότερες από 4,98 εκατομμύρια περιπτώσεις και είχαν εκπτώσεις σε ΕΝΦΙΑ, ειδικό φόρο ακινήτων, μεταβιβάσεις, γονικές παροχές, κληρονομίες και δωρεές 9,06 δισ. ευρώ. Ανατρέχοντας στα επιμέρους στοιχεία προκύπτει ότι αυτή η αύξηση είναι αποτέλεσμα των απαλλαγών πρώτης κατοικίας ύψους 2,4 δισ. ευρώ. Αυξημένη είναι και η φορολογική δαπάνη για τις απαλλαγές από τον ειδικό φόρο ακινήτων, καθώς προβλέπονται 6,3 δισ. ευρώ έναντι 6,1 δισ. ευρώ το 2023.

4. ΦΠΑ (75 εκπτώσεις και φοροαπαλλαγές). Το όφελος για επι-

χειρήσεις, επαγγελματίες και καταναλωτές ήταν 1 δισ. ευρώ. Τις μεγαλύτερες φοροαπαλλαγές έχουν οι υπηρεσίες ιδιωτικής εκπαίδευσης, που γλιτώνουν 501 εκατ. ευρώ.

5. Τέλη καρτοσήμου (76 εκπτώσεις). Οι απαλλαγές ανήλθαν σε 72,9 εκατ. ευρώ.

6. Φόρος ασφαλιστών (56 απαλλαγές). Οι μειώσεις έφθασαν στα 622 εκατ. ευρώ.

7. Ειδικός φόρος κατανάλωσης (40 φοροαπαλλαγές). Το ύψος των απαλλαγών ήταν 1 δισ. ευρώ, με τη μερίδα του λέοντος να έχουν τα ενεργειακά προϊόντα με 551 εκατ. ευρώ και η αιθυλική αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά με 470 εκατ. ευρώ.

8. Τέλη ταξινόμησης οχημάτων (26 απαλλαγές). Οι εκπτώσεις διαμορφώθηκαν σε 270 εκατ. ευρώ.

9. Τέλη κυκλοφορίας οχημάτων. Το ποσό των απαλλαγών ανήλθε σε 24,5 εκατ. ευρώ.

Οι ΗΠΑ θα έχουν μεγαλύτερο χρέος από την Ελλάδα το 2027, εκτιμά ο ΟΟΣΑ

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Η Ελλάδα δεν θα πάψει μόνο να είναι η πιο υπερχρεωμένη χώρα στην Ευρώπη από φέτος, αλλά το 2027 θα κατεβεί αρκετά και στην παγκόσμια λίστα χρέους, με τον δείκτη ελληνικού χρέους να είναι χαμηλότερος και από αυτόν των ΗΠΑ. Αυτό είναι το συμπέρασμα των προβλέψεων του ΟΟΣΑ για τη δημοσιονομική πορεία των χωρών διεθνώς. Μάλιστα είναι χαρακτηριστικό πως οι προβλέψεις του οργανισμού για το ελληνικό χρέος είναι πιο αισιόδοξες από αυτές της ελληνικής κυβέρνησης.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της έκθεσης του ΟΟΣΑ για τις παγκόσμιες προοπτικές, ο δείκτης του ελληνικού χρέους θα υποχωρήσει φέτος στο 135,8% του ΑΕΠ, από 146,1% το 2025, και θα βρεθεί κάτω από αυτόν της Ιταλίας, ο οποίος εκτιμάται ότι θα αυξηθεί στο 138,8% του ΑΕΠ από 137,1% ένα χρόνο νωρίτερα. Συνεπώς, σύμφωνα και με τον ΟΟΣΑ, η Ιταλία θα πάρει ήδη από φέτος τα πρωτεία στο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ευρώπη.

Αυτό είναι σύμφωνο και με τον σχεδιασμό της ελληνικής κυβέρνησης, με τις εκτιμήσεις της ωστόσο να είναι αρκετά πιο συντηρητικές σε σχέση με αυτές του ΟΟΣΑ. Ειδικότερα, το οικονομικό επιτελείο προβλέπει πως το ελληνικό χρέος θα διαμορφωθεί φέτος στο 136,8% του ΑΕΠ, και πάλι χαμηλότερα σε σχέση με το ιταλικό. Σημειώνεται πως με βάση τον προϋπολογισμό της ιταλικής κυβέρνησης, ο δείκτης χρέους της χώρας θα διαμορ-

Ο δείκτης του ελληνικού χρέους θα υποχωρήσει το 2027 στο 129,8% του ΑΕΠ και της Αμερικής θα αυξηθεί στο 131,3% του ΑΕΠ.

φωθεί στο 138,6% του ΑΕΠ το 2026, ελαφρώς χαμηλότερα από την εκτίμηση του ΟΟΣΑ.

Ο ΟΟΣΑ ωστόσο προβλέπει πως το ελληνικό χρέος θα υποχωρήσει κάτω από το 130% του ΑΕΠ το 2027, με την Ελλάδα έτσι να τοποθετείται κάτω και από τις ΗΠΑ. Ειδικότερα, η πρόβλεψη για τον δείκτη ελληνικού χρέους το επόμενο έτος είναι στο 129,8% του ΑΕΠ, τη στιγμή που στις ΗΠΑ εκτιμάται ότι θα αυξηθεί στο 131,3%, από 127,8% φέτος.

Αυτό είναι ένα ορόσημο το οποίο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, με βάση τις δικές του μετρήσεις στο πλαίσιο της τελευταίας έκθεσης Fiscal Monitor, υπο-

λογίζει ότι θα επιτευχθεί από την Ελλάδα το 2028. Ειδικότερα, το ΔΝΤ εκτιμά πως φέτος το δημόσιο χρέος της Ελλάδας θα υποχωρήσει στο 136,9% του ΑΕΠ (χαμηλότερο από το 138,4% της Ιταλίας), ενώ το 2027 θα υποχωρήσει στο 130,3% και το 2028 στο 125,2%, όταν και θα βρεθεί κάτω από το χρέος των ΗΠΑ, το οποίο θα αυξηθεί στο 132,2% του ΑΕΠ.

Σημειώνεται πως μέχρι το 2025 η Ελλάδα ήταν η δεύτερη πιο υπερχρεωμένη χώρα στον ΟΟΣΑ μετά την Ιαπωνία, τρίτη ήταν η Ιταλία και τέταρτη χώ-

ρα ήταν οι ΗΠΑ. Το 2027 η Ιαπωνία θα εξακολουθεί να είναι πρώτη, ενώ δεύτερη θα είναι η Ιταλία, τρίτη οι ΗΠΑ και η τέταρτη η Ελλάδα.

Όπως σημειώνει ο ΟΟΣΑ, αφού μειώθηκε κάπως στο 7,3% του ΑΕΠ το 2025, το έλλειμμα των ΗΠΑ αναμένεται να διευρυνθεί στο 8% του ΑΕΠ φέτος, ενώ θα μειωθεί ελαφρώς το 2027, αλλά θα παραμείνει υψηλό στο 7,7% του ΑΕΠ. Με τη σειρά του, το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της γερμανικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ θα αυξηθεί από 125,9%

σε 131,3% μεταξύ 2025 και 2027, κάτι που σημαίνει ότι οι ΗΠΑ θα έχουν έναν από τους υψηλότερους δείκτες χρέους.

Για την Ελλάδα επισημαίνει πως προβλέπονται υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα ύψους 2,6% του ΑΕΠ το 2026 και 2,7% του ΑΕΠ το 2027, μετά από ένα ιστορικά υψηλό πλεόνασμα 4,4% του ΑΕΠ το 2025, με το δημόσιο χρέος να μειώνεται έτσι στο 129,8% του ΑΕΠ το 2027.

Αξίζει να σημειωθεί πως η ελληνική κυβέρνηση συνεχίζει να στοχεύει σε περαιτέρω μείωση του χρέους και ήδη από το 2029 εκτιμά πως θα κινηθεί κάτω από το 120% του ΑΕΠ και το 2030 θα έχει υποχωρήσει στο 113%-115% και, σε επίπεδο Ευρώπης, θα είναι χαμηλότερο όχι μόνο από αυτό της Ιταλίας, αλλά και από του Βελγίου και της Γαλλίας. Επίσης, ο στόχος είναι την περίοδο 2032-2034 το δημόσιο χρέος να φτάσει στο 100% του ΑΕΠ, όταν και το ελληνικό αξιόχρεο εκτιμάται πως θα επιστρέψει στην αξιολόγηση «Α+».

Πρώρη εξόφληση δόσεων

Το χρέος, εν τω μεταξύ, θα συνεχίσει να μειώνεται όχι μόνον ως ποσοστό του ΑΕΠ αλλά και σε απόλυτα νούμερα, με χρήση μία πρόωρη εξόφληση δόσεων του πρώτου μνημονίου ύψους 6,9 δισ. ευρώ, ενώ από το φθινόπωρο ξεκινάει, όπως έχει γράψει η «Κ», και η πρόωρη αποπληρωμή των δανείων του EFSF από το δεύτερο πρόγραμμα στήριξης.

Καλοκαιρινή «απογείωση» για τις αεροπορικές χαμηλού κόστους

Λόγω τουρισμού η επιβατική κίνηση προς τα περιφερειακά αεροδρόμια εκτινάσσεται

Της **ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ**

Η αρχή της φετινής θερινής περιόδου σημαδεύτηκε από το έντονο ανοδικό ράλι στις τιμές των αεροπορικών εισιτηρίων που καταγράφηκε τους προηγούμενους μήνες, ως αποτέλεσμα της αύξησης του κόστους των καυσίμων λόγω της κρίσης στη Μέση Ανατολή. Την ίδια στιγμή, το καλοκαίρι συνεπάγεται σημαντική αύξηση της επιβατικής κίνησης και, κατ' επέκτασιν, του φόρτου εργασίας για το σύνολο των αεροπορικών εταιρειών. Ιδιαίτερα οι αεροπορικές χαμηλού κόστους, οι οποίες αποτελούν βασικό κρίκο στη σύνδεση δημοφιλών τουριστικών προορισμών με περιφερειακά αεροδρόμια, καλούνται να διαχειριστούν αυξημένες ροές ταξιδιωτών. Μπορεί η εποχή των εξαιρετικά χαμηλών ναύλων να έχει περάσει, ωστόσο οι συγκεκριμένοι αερομεταφορείς εξακολουθούν να συγκεντρώνουν μεγάλο μέρος της αεροπορικής κίνησης και να στηρίζουν την τουριστική ανάπτυξη.

Σε αυτό το πλαίσιο δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι κατά την εβδομάδα 18-24 Μαΐου τέσσερις από τις δέκα μεγαλύ-

τερες αεροπορικές της Ευρώπης ήταν χαμηλού κόστους. Μάλιστα, οι εταιρείες αυτές πραγματοποίησαν πάνω από τις μισές πτήσεις του συνόλου, συγκεντρώνοντας το 53% της ημερησίας δραστηριότητας των κορυφαίων αερομεταφορέων της ηπείρου, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 7.255 πτήσεις ημερησίως κατά μέσον όρο.

Στην πρώτη θέση βρέθηκε η Ryanair με 3.736 πτήσεις την ημέρα, καταγράφοντας αύξηση 6% σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Στη δεύτερη θέση ακολούθησε η easyJet με 1.769 πτήσεις ημερησίως, παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με το 2025. Τη μεγαλύτερη άνοδο σημείωσε η Wizz Air, η οποία εμφάνισε άνοδο 22% και 1.096 πτήσεις ημερησίως κατά μέσον όρο, επίδοση που την έφερε στην έκτη θέση της κατάταξης. Στη 10η θέση βρέθηκε η Vueling με 654 πτήσεις ημερησίως, παρά τη μείωση 2% που παρουσίασε σε σύγκριση με πέρυσι.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ενισχυμένα αποτελέσματα των low-cost εταιρειών αποδίδονται, μεταξύ άλλων, στις ταξιδιωτικές ροές προς την Ελλάδα, ιδιαίτε-

Αν και ο ρόλος των αεροπορικών χαμηλού κόστους είναι καθοριστικός για τον ελληνικό τουρισμό, το επιχειρηματικό μοντέλο τους χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από έντονη μεταβλητότητα. Αυτό σημαίνει ότι δεν διστάζουν να αναθεωρούν γρήγορα τα σχέδιά τους, καταργώντας ή περιορίζοντας δρομολόγια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η πρόσφατη απόφαση της Ryanair να κλείσει τη βάση της στη Θεσσαλονίκη για τη χειμερινή περίοδο.

Στα τέλη Μαΐου οι Ryanair, easyJet, Wizz Air και Vueling πραγματοποίησαν πάνω από τις μισές πτήσεις στην Ευρώπη.

ρα από το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες ενίσχυσαν ουσιαστικά τη ζήτηση κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Αντίθετα, από τις λεγόμενες παραδοσιακές η Lufthansa παρουσίασε μείωση 9% σε ετήσια βάση με 1.131 πτήσεις ημερησίως, ενώ στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και η British με 866 πτήσεις και πτώση 2%. Σε θετικό

έδαφος ήταν οι Turkish Airlines, Air France, KLM και SAS. Ισχυρή είναι η παρουσία των Ryanair, easyJet και Wizz Air και στην ελληνική αγορά, τόσο στο πτητικό έργο όσο και στον αριθμό των επιβατών που διακινούν. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2025, στο αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος» η Ryanair αντιπροσώπευε το 4,5% των συνολικών πτήσεων, η easyJet το 2,7% και η Wizz Air το 1,8%.

Αντίστοιχα δυναμικό «παρών» είχαν και στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Fraport Greece, όπου η Ryanair απέσπασε το 17% του συνολικού πτητικού έργου και η easyJet το 9%. Αν και ο ρόλος τους είναι καθοριστικός για το εγχώριο τουριστικό προϊόν και

τη βελτίωση της αεροπορικής συνδεσιμότητας πολλών περιοχών, το επιχειρηματικό μοντέλο τους χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από ευελιξία, προσαρμοστικότητα και έντονη μεταβλητότητα.

Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι οι αεροπορικές χαμηλού κόστους δεν διστάζουν να αναθεωρούν γρήγορα τα σχέδιά τους καταργώντας ή περιορίζοντας δρομολόγια όταν εκτιμούν ότι υπάρχουν πιο αποδοτικές εμπορικές ευκαιρίες, ακόμη και σε γραμμές που ακολουθούν μια ικανοποιητική πορεία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρόσφατη απόφαση της Ryanair να κλείσει τη βάση της στη Θεσσαλονίκη για τη χειμερινή περίοδο, μειώνοντας παράλληλα

το πρόγραμμά της από το αεροδρόμιο της πόλης. Αντίστοιχες κινήσεις αναδιάρθρωσης του δικτύου της έχει πραγματοποιήσει και σε άλλα ευρωπαϊκά αεροδρόμια, προσαρμόζοντας τη χωρητικότητά της ανάλογα με τις προοπτικές κάθε αγοράς.

Παρόμοια είναι και η λογική της Norse, η οποία διέκοψε την απευθείας σύνδεση Αθήνα - Λος Άντζελες έπειτα από μόλις μία θερινή περίοδο. Η απόφαση δεν σχετίστηκε με χαμηλή πληρότητα, αλλά κυρίως με την επιλογή της νορβηγικής εταιρείας να διαθέσει τα αεροσκάφη που εξυπηρετούσαν τη γραμμή σε συνεργασία μίσθωσης με την ινδική IndiGo, κρίνοντας ότι η συγκεκριμένη αξιοποίησή τους ήταν εμπορικά πιο συμφέρουσα.

UNCUT

Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων

με την Ελισάβετ Γεωργίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μια καθαρά ελληνική παθogenεια

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Πρέπει να διευκρινίσω ότι η παθogenεια αφορά το Δημόσιο, γιατί στον ιδιωτικό τομέα έχει γίνει πολύ μεγάλη πρόοδος. Το **ελληνικό Δημόσιο** φαίνεται ότι έχει αλλεργία στο **outsourcing** και προτιμά πάντοτε την προμήθεια υλικού και λογισμικού για να αναπτύσσει με ίδια ή δάνεια μέσα τις σχετικές υπηρεσίες. Το έχω αναδείξει πολλές φορές με συγκεκριμένα παραδείγματα, αλλά φαίνεται ότι κανένας δεν ακούει ή μπορεί και να υπάρχουν άλλοι λόγοι ώστε να μη θέλουν να ακούνε.

Αρχισα να γράφω αυτό το σημείωμα στις 22 Μαΐου 2026 όταν διάβασα σ'ΤΑ ΝΕΑ ένα ολοσέλιδο επώνυμο άρθρο με τίτλο **«Ο συνοδηγός που δεν φορούσε ζώνη, δεν... υπήρχε καν!»** και υπότιτλο **«εκατοντάδες λάθη και αστοχίες σε ποσοστό έως και 95% εντοπίζει η ΕΛ.ΑΣ. στον επανέλεγχο των κλήσεων από τις έξυπνες κάμερες»**. Από το άρθρο αυτό αντιγράφω ένα χαρακτηριστικό τμήμα: «[...] Οι αριθμοί είναι ενδεικτικοί. Σε υπηρεσία της τροχαίας στην Αττική, από τις περίπου 13.000 κλήσεις με παραβάσεις που κατέγραψαν οι “κάμερες ΑΙ” (περίοδος αποστολής από τις αρχές Απριλίου μέχρι τα μέσα Μαΐου) κατέστη εφικτό να ελεγχθούν οι 5.000. Και από αυτές, σωστές διαπίστωσαν οι αστυνομικοί ότι ήταν μόνο οι 400!»

«Ο εστί μεθερμηνευόμενον...»: Το σύστημα απέτυχε πλήρως!

Πάμε όμως παρακάτω. Στις 25 Μαΐου 2026 διαβάζω από το **«ICT Plus»** ότι: «Με συνοπτικές διαδικασίες mataιώνεται η διενέργεια του διαγωνισμού για το “Ενιαίο Εθνικό Σύστημα Ψηφιακής Καταγραφής και Διαχείρισης Ελέγχων και Προστίμων Τροχαίας - Ελληνικής Αστυνομίας”, που είχε προκηρύξει το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης.

Ετσι δόθηκε οριστικό τέλος στον πολυσυζητημένο διαγωνισμό για τη δημιουργία δικτύου **καμερών ελέγχου της κυκλοφορίας** και μιας διακήρυξης που χαρακτηριζόταν από προσφυγές και έντονες αντιδράσεις ως **“απόλυτα φωτογραφική”**. Στην ακύρωση συνεκτιμήθηκε ότι **θα μπορούσε να προκαλέσει σοβαρές πολιτικές επιπτώσεις**, πέρα από σημαντική επιβάρυνση στο κόστος ενός έργου που δεν διασφάλιζε τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Σύμφωνα με την απόφαση (με βάση το άρθρο 106 του ν. 4412/2016 και την υπ' αριθμ. πρωτ. 18545 ΕΞ 2026/21.05.2026 εισήγηση), η ματαίωση διαγωνιστικής διαδικασί-

ας επιτρέπεται όταν εντοπίζονται σφάλματα ή παραλείψεις σε οποιοδήποτε στάδιο. Η αναθέτουσα αρχή, κατόπιν γνώμης αρμόδιου οργάνου, μπορεί να ακυρώσει συνολικά ή μερικά τη διαδικασία, να τροποποιήσει το αποτέλεσμα της ή να την επαναλάβει από το σημείο όπου εντοπίστηκε το πρόβλημα».

Ποιο ήταν το έργο «Πριν ακόμη κατατεθούν οι προφορές, είχαν ήδη υποβληθεί **τουλάχιστον τρεις προσφυγές στην Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΔΗΣΥ)** σχετικά με τους όρους του διαγωνισμού για το έργο “Ενιαίο Εθνικό Σύστημα Ψηφιακής Καταγραφής και Διαχείρισης Ελέγχων και Προστίμων Τροχαίας της Ελληνικής Αστυνομίας”, συνολικού προϋπολογισμού **90 εκατ. ευρώ**. Ο διαγωνισμός είχε προκηρυχθεί στις 30 Απριλίου, με αρχικό προϋπολογισμό 35,5 εκατ. ευρώ (χωρίς ΦΠΑ), διάρκεια 6 ετών και δικαίωμα προαίρεσης 100%, ανεβάζοντας τη συνολική αξία στα 88 εκατ. ευρώ, με δυνατότητα επέκτασης της σύμβασης για επιπλέον 6 έτη.[...]».

Το ελληνικό Δημόσιο φαίνεται ότι έχει αλλεργία στο outsourcing και προτιμά πάντοτε την προμήθεια υλικού και λογισμικού για να αναπτύσσει με ίδια ή δάνεια μέσα τις σχετικές υπηρεσίες.

Ετσι, όχι μόνο απέτυχε το **πilotικό σύστημα**, αλλά χάθηκαν και 2 χρόνια και δεν γνωρίζω πόσα ακόμα χρόνια μέχρι να βάλουμε κάμερες στους δρόμους. Κάθε χρόνο χάνουμε περίπου 600 ανθρώπους (δηλαδή 10 Τέμπη), κυρίως νέους, και εμείς ακόμα πειραματιζόμαστε με ζητήματα που άλλες χώρες έχουν λύσει εδώ και πολλά χρόνια.

Παράδειγμα η Κύπρος. Αντιγράφω ένα τμήμα από το σημειωμά μου **«Διδάγματα από μια επίσκεψη στην Κύπρο»**, που δημοσιεύθηκε στη «ΚτΚ» στις 23 Ιουνίου 2024:

«[...]Κάμερες κυκλοφορίας Στη διαδρομή με ταξί από το αεροδρόμιο της Λάρνακας μέχρι τη Λευκωσία παρατήρησα ότι ο οδηγός ήταν ιδιαίτερα προσεκτικός. Ποτέ δεν ξεπέρασε τα 100 χλμ. Όταν ρώτησα για την οδηγική συμπεριφορά του, μου απάντησε: “Υπάρχουν κάμερες παντού”. Μάλιστα,

Το κρίσιμο ζήτημα δεν είναι αν πρέπει να υπάρχουν κάμερες, αλλά αν λειτουργούν με αξιοπιστία, διαφάνεια και δυνατότητα πραγματικού ελέγχου των λαθών. Μια τεχνολογία που παράγει συχνά σφάλματα κινδυνεύει να χάσει τη νομιμοποίησή της στα μάτια της κοινωνίας.

όταν μπήκαμε στην περιοχή της Λευκωσίας, μου έδειξε στο ηλεκτρονικό ταμπλό του αυτοκινήτου του την ένδειξη ότι πλησιάζει σε κάμερα! Αμέσως τσίμπησα. Ζήτησα από έναν καλό φίλο, τον δημοσιογράφο του τηλεοπτικού σταθμού **Alpha CY Χριστόφορο Χριστόφη**, να μου δώσει πληροφορίες για τις κάμερες και μου υπέδειξε επίσημους συνδέσμους από όπου έμαθα πολλά για τις κάμερες, τα οποία σας μεταφέρω. Παραθέτω τον σύνδεσμο μήπως και φιλοτιμηθεί κάποιος από την κυβέρνηση να δει τι έχουν κάνει οι Κύπριοι: https://www.roadsafetycyprus.gov.cy/roadsafetycyprus/rsc.nsf/faqs_el/www.police.gov.cy από όπου αντιγράφω:

“Σκοπός εγκατάστασης του νέου συστήματος φωτισμού-μανοής είναι η μείωση των σοβαρών και θανατηφόρων τραυματισμών. Η εφαρμογή του μέτρου αποσκοπεί στην αλλαγή συμπεριφοράς των οδηγών και στην τήρηση του κώδικα οδικής κυκλοφορίας”.

Με την παιδική αφέλεια που με χαρακτηρίζει, διερωτώμαι: Εμείς οι γεμάτοι ενσυναίσθηση (τι ωραία λέξη), δεν ενδιαφερόμαστε για τους νέους μας που πεθαίνουν κάθε χρόνο (**621 νεκροί το 2023**), ώστε να πάρουμε και εμείς τα αντίστοιχα μέτρα;

Οι παραβάσεις που θα εντοπίζει το σύστημα είναι:

- Παραβίαση του ορίου ταχύτητας.
- Παραβίαση κόκκινου σηματοδότη.
- Παραβίαση της υποχρεωτικής γραμμής στάσης σε φωτοελεγχόμενες συμβολές.

Θα εντοπίζονται και άλλες παραβάσεις;

Ναι, όταν το σύστημα εντοπίζει οποιαδήποτε από τις πιο πάνω παραβάσεις θα μπορεί να καταγράφεται και:

- Μπ χρήση της ζώνης ασφαλείας.
- Μπ χρήση κράνους από μοτοσικλετιστές.
- Οδηγηση με μη ελεύθερα χέρια (κινητό τηλέφωνο ή άλλο αντικείμενο).

Η παράβαση αποστέλλεται στον ιδιοκτήτη του οχήματος ο οποίος μπορεί να πληρώσει αμέσως ή να αμφισβητήσει την παράβαση. Σε περίπτωση αμφισβήτησης που θα τη χάσει ο ιδιοκτήτης, το πρόστιμο διπλασιάζεται. Και μια ιδέα για τα πρόστιμα: Παράβαση κόκκινου: 300 ευρώ, ζώνη ασφαλείας: 150 ευρώ και χρήση κινητού άλλα 150 ευρώ. Σύνολο 600 ευρώ. Σε αμφισβήτηση, 1.200 ευρώ! Συμμορφώνονται ή δεν συμμορφώνονται;

Πάμε παρακάτω. Υπάρχουν σταθερές κάμερες σε καθορισμένα σημεία και κινητές κάμερες μέσα σε μικρά βανάκια, τα οποία ελέγχουν την ταχύτητα στους δρόμους.

Δεν έχει νόημα να σας δώσω άλλες λεπτομέρειες, αλλά θα πάω κατ' ευθείαν στο ψητό. **Το όλο έργο, δηλαδή εγκατάσταση και λειτουργία, έχει ανατεθεί σε ιδιωτική εταιρεία, υπό μορφή outsourcing!** Βλέπετε, οι αδελφοί Κύπριοι δεν διακατέχονται από το δικό μας σύνδρομο να θέλουμε όλα να γίνονται κρατικά. Ετσι, η κυπριακή κυβέρνηση δεν απασχολεί κανέναν υπάλληλο και επιπλέον δεν σβήνονται και τα πρόστιμα κατά την προσφιλή τακτική των βουλευτών μας. Η εταιρεία (μεγάλη αμερικανική εταιρεία ειδικευμένη σε υπηρεσίες) αμείβεται με σταθερό ποσό για κάθε κάμερα που λειτουργεί. Ετσι απλά. Ακούει κανείς; **Ας αντιγράψουμε το μοντέλο της Κύπρου για να γλιτώσουμε τις χαμένες ζωές των παιδιών μας**.

Να μην το ξεχάσω. Η Κύπρος είναι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ακολουθεί το GDPR και τα προσωπικά δεδομένα, αλλά η φωτογραφία του οδηγού είναι πεντακάθαρη! Ελπίζω να μην έχει αντιρήσεις ο κ. Μενουδάκος και η περίφημη Αρχή του, η οποία έχει γίνει ο μεγαλύτερος ανασταλτικός παράγων στην πρόοδο στη χώρα μας[...].

Αυτά, λοιπόν, έγραφα τότε, αλλά δυστυχώς δεν άκουσε κανένας. Για άλλη μια φορά το ελληνικό Δημόσιο προτίμησε να προβουλευτεί κάμερες και λογισμικό και να αναπτύξει την εφαρμογή με ίδια μέσα. Για άλλη μια φορά οι αυτοσχεδιασμοί αποδεικνύονται αποτυχημένοι, αλλά δυστυχώς δεν μαθαίνουμε.

Ένας εργολάβος που έχει εγκαταστήσει εκατοντάδες χιλιάδες κάμερες σε διάφορες χώρες έχει αποκτήσει μια μοναδική εμπειρία, η οποία δεν μπορεί με κανέναν τρόπο να υποκατασταθεί. Προβλήματα σαν αυτά που

διαπιστώθηκαν από την πιλοτική λειτουργία πιθανόν να τα αντιμετωπίσαν με επιτυχία στα αρχικά στάδια της λειτουργίας τους. Δεν καταλαβαίνω γιατί κάθε φορά πρέπει να «ανακαλύπτουμε τη γραφομηχανή» όταν υπάρχουν έτοιμες επιτυχημένες λύσεις.

Να σας δώσω μια διάσταση. Είναι βέβαιο ότι ο εργολάβος θα είχε αντιμετωπίσει τις τυχόν αντιρρήσεις της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων σε μια ή περισσότερες χώρες και ξέρει πώς να τις διαχειριστεί και να τις αντικρούσει. Και μόνο αυτή την πολύτιμη εμπειρία την απεμπολούμε, γι' αυτό και συζητάμε αν οι κάμερες θα φωτογραφίζουν από εμπρός ή από πίσω το όχημα. Τώρα, αν το φωτογραφίζουν από πίσω, πώς θα γνωρίζουμε αν φορά ζώνη ή μιλά στο τηλέφωνο ο οδηγός, θα μας το λύσει η περίφημη Αρχή.

Το κρίσιμο ζήτημα, επομένως, δεν είναι αν πρέπει να υπάρχουν κάμερες, αλλά αν λειτουργούν με αξιοπιστία, διαφάνεια και δυνατότητα πραγματικού ελέγχου των λαθών. Μια τεχνολογία που παράγει συχνά σφάλματα κινδυνεύει να χάσει τη νομιμοποίησή της στα μάτια της κοινωνίας. Αντί να ενισχύει την οδική ασφάλεια, μπορεί να δημιουργήσει αγανάκτηση και δυσπιστία.

Υπάρχει επίσης το ζήτημα της γραφειοκρατίας. Όταν ένας πολίτης θεωρεί ότι μια κλήση είναι λανθασμένη, η διαδικασία αμφισβήτησης συχνά είναι δύσκολη και χρονοβόρα. Χρειάζονται ενστάσεις, μετακινήσεις σε υπηρεσίες και αναμονή μηνών μέχρι να εξεταστεί η υπόθεση. Πολλοί οδηγοί αισθάνονται ότι βρίσκονται αντιμέτωποι με έναν απρόσωπο μηχανισμό όπου θεωρούνται αυτομάτως ένοχοι μέχρι να αποδείξουν το αντίθετο.

Το πρόβλημα γίνεται ακόμη μεγαλύτερο επειδή οι πολίτες έχουν ήδη χαμηλή εμπιστοσύνη στη δημόσια διοίκηση και στα πληροφοριακά συστήματα του κράτους. Όταν εμφανίζονται λάθη στις κάμερες, ενισχύεται η αίσθηση ότι η τεχνολογία χρησιμοποιείται περισσότερο για εμπορικούς λόγους παρά για πραγματική προστασία της ανθρώπινης ζωής.

ΥΓ.: Το outsourcing, αντίθετα με το «θα το κάνουμε μόνοι μας», δεν προϋποθέτει προσπάθειες!

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Η χαμένη υπόσχεση της ενεργειακής δημοκρατίας

Του **ΑΛΕΞΗ ΚΑΚΑΪΤΣΑ**

Ενώ η Ευρώπη θέτει στόχο 90 GW κοινωπικές ενέργειας έως το 2030, η Ελλάδα αντιμετωπίζει ένα οξύ παράδοξο: πολλές κοινότητες, ελάχιστες αυτοπαραγωγή, μαζικές εξαγωγές. Τα δεδομένα περιγράφουν μια συστημική απόκλιση από τον αρχικό στόχο – και υποδεικνύουν τι πρέπει να αλλάξει.

Στις 22 Μαΐου γιορτάσαμε για πρώτη φορά την Ημέρα Ενεργειακών Κοινοτήτων. Ήταν μια καλή αφορμή για απολογισμό αλλά και για ειλικρίνεια. Γιατί αν τα δεδομένα λένε κάτι σαφές, είναι ότι ο θεσμός βρίσκεται σε σημείο καμπής: ή θα επιστρέψει στο αρχικό του όραμα ή θα εξελιχθεί σε κάτι ριζικά διαφορετικό από αυτό.

Την ίδια εβδομάδα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το AccelerateEU –τον νέο ευρωπαϊκό οδικό χάρτη για την ενεργειακή κρίση– με ρητή αναφορά στις Ε.Κ. ως εργαλείο προστασίας των πολιτών και σημαντική δυνατότητα μείωσης του ενεργειακού κόστους των νοικοκυριών. Παράλληλα, 21 οργανισμοί στη χώρα μας κατέθεσαν συγκεκριμένο σχέδιο επιτά σημείων απευθυνόμενο στην ελληνική κυβέρνηση. Η σύγκλιση αυτών των σημάτων δεν είναι τυχαία.

Ένας θεσμός με δύο πρόσωπα. Σήμερα υπάρχουν 1.747 ενεργειακές κοινότητες καταχωρισμένες στο ΓΕΜΗ, αριθμός εντυπωσιακός. Αλλά η αριθμητική αυτή αφαροίνα κρύβει μια ποιοτική ανισορροπία, που τα δεδομένα του ΕΕΑΔΗΕ αποκαλύπτουν με ακρίβεια:

Η ενεργειακή κοινότητα πολιτών είναι ένα σχήμα με επίκεντρο την τοπική αυτοκατάναλωση, τη μείωση του λογαριασμού του μέλους και την ενεργειακή ανεξαρτησία της κοινότητας.

από τα 1.465 MW ηλεκτρισμένων ισχύος Ε.Κ. (Σεπτέμβριος 2025), μόλις 101,4 MW –το 6,9%– αφορούν αυτοπαραγωγή. Το υπόλοιπο 93,1% είναι εμπορικά έργα πώλησης ενέργειας στο δίκτυο. Αυτό δεν είναι κακό από μό-

νο του, αλλά είναι το ακριβώς αντίθετο από αυτό που ο ευρωπαϊκός νομοθέτης ορίζει ως «ενεργειακή κοινότητα πολιτών»: ένα σχήμα με επίκεντρο την τοπική αυτοκατάναλωση, τη μείωση του λογαριασμού του μέλους και την ενεργειακή ανεξαρτησία της κοινότητας. **Η τάση που ανησυχεί**. Αν ο σημερινός αριθμός είναι ανησυχητικός, η τάση είναι ακόμη πιο αποκαλυπτική. Το 2023 ηλεκτρίστηκαν έργα Ε.Κ. ισχύος 309,9 MW. Το 2024, μόλις 212,3 MW. Το πρώτο τρίμηνο του 2025 μόνο 34,4 MW. Στο εννεάμηνο του 2025 κατατέθηκαν 4.728 νέες αιτήσεις αυτοπαραγωγής – έναντι σχεδόν τριπλάσιων (12.901) την ίδια περίοδο του 2024. Από τον Οκτώβριο 2024, όταν τέθηκε σε ισχύ το virtual net billing, έως τον Σεπτέμβριο 2025, μόλις 16,5 MW νέων έργων Ε.Κ. αυτοπαραγωγής συνδέθηκαν.

Η μεταβατική αβεβαιότητα από το παλαιό στο νέο σύστημα συμψηφισμού –με εκκρεμή ρυθμιστικά κενά γύρω από τη διαδικασία πίστωσης και τον τρόπο επιμερισμού αξίας στα μέλη– έχει δημιουργήσει ουσιαστικό «πάγω-

μα» νέων αιτήσεων. Πρόκειται για τεχνικά επιλύσιμα ζητήματα, που όμως παραμένουν ανοιχτά. **Το φαινόμενο που δεν συζητείται**. Παράλληλα, συντελείται ένα φαινόμενο που δεν έχει αναδειχθεί επαρκώς: η μεταβίβαση ισχύος Ε.Κ. από πολίτες σε εταιρείες και funds. Σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία του 2026, περίπου το μισό της ενεργού ισχύος φαίνεται να έχει μεταβιβαστεί.

Δεν είναι αποκλειστικά φαινόμενο κερδοσκοπίας. Ακόμη και κοινότητες με πολλά μέλη - φυσικά πρόσωπα και κοινωνικό σκοπό αναγκάστηκαν να πουλήσουν: απώλειες εσόδων από περικοπές παραγωγής και αρνητικές τιμές χορδερμετρικών, σε συνδυασμό με την αδυναμία εξυπηρέτησης δανείου, δημιούργησαν μια χρηματοπιστωτική παγίδα που ορισμένες κοινότητες δεν μπόρεσαν να αποφυγούν. Αποτέλεσμα: η παραγόμενη αξία μεταφέρεται εκτός της τοπικής οικονομίας.

Το 50% της ενεργού ισχύος Ε.Κ. έχει μεταβιβαστεί σε εταιρείες και επενδυτικά σχήματα. Ο θεσμός της «ενεργειακής δημοκρατίας» κινδυνεύει να γίνει εργαλείο συγκέντρωσης.

Το ζήτημα του ηλεκτρικού χώρου. Ενα τρίτο πρόβλημα, εξίσου δομικό, αφορά την πρόσβαση στο δίκτυο. Το 50,8% της αιτούμενης ισχύος Ε.Κ. (2.482,6 MW) έχει ακυρωθεί λόγω αδυναμίας σύνδεσης – και η ακυρωμένη ισχύς αυξήθηκε κατά 352 MW μόνο μέσα στο πρώτο εννεάμηνο του 2025.

Αξίζει να σημειωθεί: 100 εκατ. ευρώ που προβλέπονταν στο Ταμείο Ανάκαμψης για Ε.Κ. δεν αξιοποιήθηκαν. Χάθηκαν, χωρίς να καταλήξουν σε λειτουργικά έργα κοινοτήτων πολιτών. Ταυτόχρονα, πόροι ΕΣΠΑ για Ε.Κ. υπάρχουν σε έξι επιχειρησιακά προγράμματα, αλλά η πρόσβαση παραμένει ουσιαστικά αδύνατη χωρίς εξειδικευμένη υποστήριξη. **Ο δρόμος μπροστά**. Τα παραπάνω δεν περιγράφουν αναπόφευκτη εξέλιξη. Περιγράφουν μια συσώρευση επιλύσιμων προβλημάτων, τα οποία απαιτούν όμως συγκεκριμένες, μετρήσιμες αποφάσεις.

Άμεσες προτεραιότητες: πλήρης αποσαφήνιση του virtual net billing (διαδικασία πίστωσης, επιμερισμός αξίας, καθεστώς ευάλωτων)· αποκατάσταση προτεραιότητας Ε.Κ. στον ηλεκτρικό χώρο, με στοχευμένο ποσοστό στις πε-

ριοχές επιτάχυνσης· αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων ΕΣΠΑ με κριτήρια αυτοπαραγωγής και συμμετοχής ευάλωτων· και θεσμικές ρυθμίσεις που να προστατεύουν τον κοινοτικό χαρακτήρα των Ε.Κ. από μεταβιβάσεις.

Μεσοπρόθεσμα χρειάζεται ολοκληρωμένο πλαίσιο για τοπικά μικροδίκτυα –ιδίως για νησιά και απομακρυσμένες περιοχές– και ένας εθνικός ανακυκλούμενος χρηματοδοτικός μηχανισμός που θα κινητοποιεί ιδιωτικά κεφάλαια πολιτών (το αντίστοιχο εργαλείο σε Γαλλία και Ολλανδία έχει κινητοποιήσει 40-60 ευρώ ιδιωτικών κεφαλαίων για κάθε ένα ευρώ δημόσιας επιχορήγησης).

Πάνω απ' όλα χρειάζεται ένας δεσμευτικός εθνικός στόχος για εγκατεστημένη ισχύ Ε.Κ. αυτοπαραγωγής – γιατί χωρίς στόχο δεν υπάρχει λογοδοσία. Η ενεργειακή κοινότητα δεν είναι κατηγορία στατιστικής. Είναι θεσμός τοπικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής ή δεν είναι τίποτα.

Ο κ. Αλέξης Κακαΐτσας είναι μηχανολόγος μηχανικός ΕΜΠ, MSc, μέλος ΤΕΕ και ιδρυτικό μέλος του Δικτύου Ενεργειακής Πολιτικής.

Ο Τραμπ «χτίζει» με νέα εργαλεία το τείχος των δασμών

Επιβάλλονται σε 60 χώρες με αιχμή την καταναγκαστική εργασία

Μετά την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ που χαρακτήρισε παράνομους τους δασμούς, ο Ντόναλντ Τραμπ δεσμεύτηκε να τους αποκαταστήσει, μία υπόσχεση που πράγματι υλοποιεί, αλλά όχι με τον πομπώδη, αυτοσχεδιαστικό τρόπο και τις αναρτήσεις αργά τη νύχτα όπως έκανε τους προηγούμενους μήνες. Η ήσυχη, μεθοδική και υπομονετική νέα προσέγγισή του στους δασμούς είναι σκόπιμη και τα νέα εργαλεία που χρησιμοποιεί για να ξαναχτίσει τη «μυχανή» των δασμών είναι πολύ μεγαλύτερης ακριβείας. Αν επιτύχει, οι νέοι δασμοί θα είναι εξίσου δραστηριοί και μεγαλύτερης διάρκειας.

Ο αντιπρόσωπος Εμπορίου των ΗΠΑ, Τζέιμσον Γκριρ, δημοσίευσε αυτή την εβδομάδα μια έκθεση 98 σελίδων με τα αποτελέσματα πολυμήνης έρευνας στις πολιτικές των εμπορικών εταιρών της χώρας σε ό,τι αφορά την αγορά προϊόντων που παράγονται με καταναγκαστική εργασία.

Σύμφωνα με τα ευρήματα, 60 εταίροι των ΗΠΑ δεν έχουν καταφέρει να απαγορεύσουν την εισαγωγή αγαθών που κατασκευάστηκαν από ανθρώπους

που εργάζονται χωρίς τη θέλησή τους ή με μισθούς πείνας. Άλλοι, σύμφωνα με τον Γκριρ, έχουν κάνει τα πρώτα βήματα περιορισμού της καταναγκαστικής εργασίας, όμως όλοι πρέπει να λύσουν το πρόβλημα πιο αποφασιστικά.

«Η αποτυχία των σημαντικότερων εμπορικών εταιρών μας να αντιμετωπίσουν την εισαγωγή προϊόντων από καταναγκαστική εργασία είναι απαράδεκτη... Αυτό δημιουργεί μια δυναμική, στην οποία οι Αμερικανοί εργαζόμενοι υποχρεώνονται να ανταγωνιστούν διεθνώς με άνισους όρους», δήλωσε ο Γκριρ.

Ως λύση, πρότείνει την επιβολή ελάχιστου οριζόντιου δασμού ύψους 10% στους εμπορικούς εταίρους, επικαλούμενος το άρθρο 301 του εμπορικού νόμου του 1974. Στην περίπτωση αυτή, αρκετά εμπορικά μπλοκ που είχαν κάνει διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ, όπως ο Καναδάς, το Μεξικό, η Ε.Ε., το Εκουαδόρ, η Ινδονησία και το Πακιστάν, θα υπόκεινται σε νέο δασμό 10%. Πολλές ακόμα χώρες αντιμετωπίζουν την απειλή δασμού 12,5%, όπως η Κίνα, η Βραζιλία, η Ιαπωνία και η Ινδία, κα-

Η Ε.Ε., ο Καναδάς, το Μεξικό θα υπόκεινται μεταξύ άλλων χωρών σε νέο δασμό 10%. Την απειλή δασμού 12,5%, αντιμετωπίζουν η Κίνα, η Βραζιλία, η Ιαπωνία και η Ινδία, καθώς σύμφωνα με τις ΗΠΑ δεν έχουν κάνει κανένα βήμα για αποθάρρυνση της καταναγκαστικής εργασίας στα εισαγόμενα αγαθά.

Ο Αμερικανός πρόεδρος έλεγε ακόμα και πριν από την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου τον Φεβρουάριο ότι θα αναζητήσει εναλλακτικές μεθόδους επιβολής των δασμών.

θώς σύμφωνα με την έρευνα δεν έχουν κάνει κανένα βήμα για αποθάρρυνση της καταναγκαστικής εργασίας στα εισαγόμενα αγαθά.

Σημειώνεται πως οι δασμοί

δεν θα εφαρμοστούν αμέσως, καθώς τέθηκαν σε δημόσια διαβούλευση και ύστερα θα ακολουθήσουν ακροάσεις.

Ο Τραμπ έλεγε ακόμα και πριν από την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου τον Φεβρουάριο ότι θα αναζητήσει εναλλακτικές μεθόδους επιβολής των δασμών. Αμέσως μετά την απόφαση, ανακοίνωσε ως μεταβατικό μέτρο έναν παγκόσμιο δασμό 10% για 150 ημέρες, ο οποίος όμως δεν εφαρμόστηκε μέχρι το τέλος της περιόδου, καθώς δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί ούτε με τη νέα νομική βάση.

Η κυβέρνηση άφησε να εννοηθεί ότι η μόνιμη λύση θα ήταν το άρθρο 301, το οποίο επιτρέπει στο Γραφείο του Εμπορικού Αντιπροσώπου των ΗΠΑ να ξε-

κινήσει έρευνες σε χώρες που πιθανώς παραβιάζουν τις εμπορικές συμφωνίες ή πρακτικές, βλάπτοντας τις αμερικανικές επιχειρήσεις. Επίσης, δεν θέτει όριο στο ύψος ή στη διάρκεια των δασμών που μπορεί να προκύψουν από τις έρευνες.

Το γραφείο του Γκριρ, μάλιστα, ερευνά τουλάχιστον 10 ακόμα χώρες για πλεονάζουσα δυναμικότητα στη βιομηχανία.

Στο μεταξύ, η κυβέρνηση Τραμπ άσκησε έφεση αυτή την εβδομάδα στην απόφαση για πλήρη αποζημίωση των 166 δισ. δολαρίων που συνέλεξε παράνομα στον πρώτο γύρο των δασμών. Ξεκίνησε μεν να αποπληρώνει κάποια ποσά τον Απρίλιο, αλλά ξεκαθάρισε ότι δεν θα προχωρήσει άμεσα στην επιστροφή

δασμών δεκάδων δισ. δολαρίων, στους οποίους περιλαμβάνονται και πιο σύνθετες περιπτώσεις πληρωμών, για τις οποίες ο εισαγωγέας, δηλαδή αμερικανικές εταιρείες, δεν έχει προσφύγει δικαστικά κατά της κυβέρνησης.

Η κυβέρνηση άσκησε επίσης έφεση κατά της δικαστικής απόφασης που υποχρεώνει τον επίτροπο της Υπηρεσίας Τελωνίων και Προστασίας των Συνόρων των ΗΠΑ, Ρόνντνεϊ Σκοτ, να καταθέσει αυτοπροσώπως σε ακροαματική διαδικασία όσον αφορά την επιστροφή των δασμών από την κυβέρνηση. Πρότείνει αντ' αυτού άλλα στελέχη, τα οποία, όπως υποστηρίζεται στην έφεση, διαθέτουν πιο εξειδικευμένη και σε βάθος γνώση της διαδικασίας επιστροφής των δασμών.

PORTRAITS FROM A FIRE

ΚΩΜΩΔΙΑ

Ο Τάιλερ, ένας έφηβος ιθαγενής, αποφασίζει να γυρίσει μια ταινία και στην πορεία ένα οικογενειακό μυστικό αποκαλύπτεται.

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 21:00

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet

Θέση: 101

cytavision

Θέση: 49

MOVIES

MESIMVRIA

www.mesimvria.com

MINTHIS
MUSIC FESTIVAL

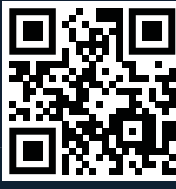
8 JULY
20:00

FLORIAN CHRISTL

NEO CLASSICAL COMPOSER AND PIANIST
FOR THE FIRST TIME IN CYPRUS

SONY MUSIC ARTISTS

SPECIAL GUEST
NIKLAS LIEPE VIOLIN

Book your tickets at: soldoutticketbox.com

Organisers: **Pafilia** **LAIMTEE.ART**

Main Sponsor: **PORSCHE**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπαίνει στην «πρίζα»

Φιλόδοξο σχέδιο εξηλεκτρισμού της Ε.Ε. προανήγγειλε ο επίτροπος Νταν Γιόργκενσεν στο συνέδριο της Eurelectric

Της αποσταλμένης μας στο ΕΛΣΙΝΚΙ
ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Τη στρατηγική εξηλεκτρισμού της οικονομίας επιταχύνει η Ε.Ε. υπό την πίεση της νέας ενεργειακής κρίσης, που ανέδειξε για δεύτερη φορά μέσα σε μια τετραετία τη σκληρή πραγματικότητα της υψηλής ενεργειακής εξάρτησης της Γηραιάς Ηπείρου.

Ο επίτροπος Ενέργειας Νταν Γιόργκενσεν προανήγγειλε από το συνέδριο της Eurelectric (Ευρωπαϊκή Ένωση Εταιρειών Ηλεκτρισμού), που πραγματοποιείται στο Ελσίνκι, ένα φιλόδοξο σχέδιο εξηλεκτρισμού με υποχρεωτικούς στόχους, υποχρεωτικά χρονοδιαγράμματα, κίνητρα και αντிகίνητρα που θα παρουσιαστεί μέσα στις επόμενες ημέρες με τη διαδικασία του κατ'επίειγοντος. Ερωτηθείς σχετικά για τις επιπτώσεις από την ένταση στη Μέση Ανατολή στην ενεργειακή ασφάλεια, ο Γιόργκενσεν σημείωσε ότι δεν διαφαίνεται άμεσος κίνδυνος επάρκειας καυσίμων για το καλοκαίρι, προειδοποίησε όμως ότι οποιαδήποτε παρατεταμένη κρίση θα μπορούσε να έχει σοβαρότερες συνέπειες για την αγορά ενέργειας και αεροπορικών καυσίμων.

Από το ίδιο βήμα του συνεδρίου της Eurelectric, η Ισπανίδα επίτροπος για την Καθαρή, Δίκαιη και Ανταγωνιστική Μετάβαση και αντιπρόεδρος της Κομισιόν Τερέζα Ριμπέρα έστειλε ξεκάθαρο μήνυμα απομάκρυνσης από τα εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα και επιτάχυνσης του εξηλεκτρισμού.

«Δεν μπορούμε να εξαρτιόμαστε από ενέργεια που δεν παράγουμε», είπε και ανέδειξε την ανά-

γκη επιτάχυνσης εξηλεκτρισμού της οικονομίας με κίνητρα και αντிகίνητρα, όπως φοροαπαλλαγές στις ΑΠΕ και κατάργηση των επιδοτήσεων σε ορυκτά καύσιμα.

Η ηλεκτρική ενέργεια αντιπροσωπεύει σήμερα μόλις το 23% της συνολικής κατανάλωσης της Ευρώπης, ποσοστό που αναδεικνύει και τη μεγάλη εξάρτησή της από τα εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα. Το σχέδιο εξηλεκτρισμού, όπως περιέγραψε ο επίτροπος Ενέργειας, θα επικεντρώνεται στους τομείς της βιομηχανίας, των μεταφορών και των κτιρίων που παρουσιάζουν και τις μεγαλύτερες δυνατότητες. Στη βιομηχανία θα στηρίζει την ευρύτερη χρήση ηλεκτρικών λεβήτων, τεχνολογιών ξήρανσης και μικρής κλίμακας ηλεκτρικών

Η ηλεκτρική ενέργεια αντιπροσωπεύει σήμερα μόλις το 23% της συνολικής κατανάλωσης στην Ευρώπη.

καμίνων. Στον τομέα των μεταφορών, τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, στρατηγικές ενίσχυσης ηλεκτροκίνητων εταιρικών στόλων, αλλά και νέες λύσεις για τη ναυτιλία και την αεροπορία. Για τα κτίρια, θα ενισχυθεί η χρήση αντλιών θερμότητας, που είναι πέντε φορές πιο αποδοτικές από τους λέβητες φυσικού αερίου, όπως και τα συστήματα αποθήκευσης.

Ο Ευρωπαίος επίτροπος παρουσίασε στοιχεία που δείχνουν ότι οι πολίτες της Ευρώπης στρέφονται

Το 58% της ενέργειας που καταναλώνει σήμερα η Ευρώπη προέρχεται από εισαγόμενα ορυκτά. Εξάρτηση που μεταφράζεται σε πρόσθετο ενεργειακό κόστος άνω των 600 εκατ. ευρώ ημερησίως.

ήδη προς τον εξηλεκτρισμό. Περισσότερα από 500.000 ηλεκτρικά αυτοκίνητα ταξινομήθηκαν στην Ευρώπη μόνο το πρώτο τρίμηνο του 2026, που σημαίνει μείωση της κατανάλωσης πετρελαίου κατά περίπου 2 εκατ. βαρέλια ημερησίως, τόνισε. Την ίδια περίοδο, οι συνολικές πωλήσεις οικιακών αντλιών θερμότητας στη Γαλλία, στη Γερμανία και στην Πολωνία ξεπέρασαν τις 400.000 μονάδες, σημειώνοντας αύξηση 25% σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2025.

Η επιτάχυνση των ΑΠΕ παραμένει κεντρικός στόχος της στρατηγικής της Ε.Ε., με τον επίτροπο Γιόργκενσεν να επισημαίνει τη θετική επίδραση στις τιμές φέρνοντας το παράδειγμα χωρών με υψηλή συμμετοχή των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα. Όπως δήλωσε, οι καταναλωτές στις πέντε χώρες της Ε.Ε. με υψηλότερο ποσοστό καθαρής ενέργειας στο ενεργειακό τους μείγμα –ανάμεσά τους και η Φινλανδία– θα εξοικονομήσουν φέτος 8,5 δισ. ευρώ περισσότερα

σε σχέση με τους καταναλωτές των πέντε χωρών με τη χαμηλότερη διείσδυση καθαρής ενέργειας.

Η αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων και τεχνητής νοημοσύνης δημιουργεί νέες ευκαιρίες για πιο αποδοτικά δίκτυα και καλύτερη διαχείριση της ενέργειας, ενώ για τα Data Centers υπογράμμισε ότι καταναλώνουν ήδη ηλεκτρική ενέργεια που αντιστοιχεί στις ανάγκες σχεδόν 20 εκατ. νοικοκυριών στην Ευρώπη, γι' αυτό και θα πρέπει η ανάπτυξή τους να γίνεται με υπευ-

θυνότητα. «Στόχος μας είναι να μετατρέψουμε την Ευρώπη στην πρώτη πλήρως ηλεκτροδοτημένη ήπειρο του κόσμου. Δεν έχω όμως καμία αυταπάτη για το μέγεθος της προσπάθειας που απαιτείται», ανέφερε ο επίτροπος, αναγνωρίζοντας την απόσταση που χωρίζει την αφετηρία από την οποία ξεκινάει η Ευρώπη με τον φιλόδοξο στόχο του πλήρους εξηλεκτρισμού.

Το 58% της ενέργειας που καταναλώνει η Ευρώπη σήμερα προέρχεται από εισαγόμενα ορυκτά, με τον Δανό επίτροπο να τονίζει ότι η εξάρτηση αυτή μεταφράζεται σήμερα σε πρόσθετο ενεργειακό κόστος άνω των 600 εκατ. ευρώ ημερησίως.

Στο ίδιο συνέδριο, ο επικεφαλής της ΔΕΗ και αντιπρόεδρος της Eurelectric Γιώργος Στάσσης, που συμμετείχε σε πάνελ στο πλαίσιο του συνεδρίου, αποκάλυψε ότι ο όμιλος αναπτύσσει ήδη εξειδικευμένες κάθετες εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης (Artificial Intelligence - AI), οι οποίες θα «κουμπώσουν» στο data center της Κοζάνης και αναμένεται να είναι έτοιμες από το 2027. Όπως εξήγησε, η εταιρεία εργάζεται ήδη με τη ναυτιλιακή βιομηχανία για τη δημιουργία μιας εξειδικευμένης εφαρμογής τεχνητής νοημοσύνης που θα καλύπτει ανάγκες του κλάδου, ενώ παράλληλα αναπτύσσει, σε συνεργασία με ελληνικές νομικές εταιρείες και τον ευρύτερο νομικό κόσμο, μια εφαρμογή legal AI που αρχικά θα χρησιμοποιηθεί εσωτερικά από τις ομάδες της ΔΕΗ και στη συνέχεια θα διατεθεί και σε άλλες ελληνικές επιχειρήσεις, δικηγορικά γραφεία, συνεργάτες και νεοφυείς επιχειρήσεις.

Αποφεύγουν τις διακοπές σε δημοφιλείς προορισμούς

Εξι στους δέκα Ευρωπαίους προτιμούν να ταξιδέψουν σε ήσυχες περιοχές

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Η **συμπεριφορά** των Ευρωπαίων ταξιδιωτών μεταβάλλεται, επιπλέον, άμεσα τόσο τις προτιμώμενες περιόδους διακοπών όσο και τους επιλεγόμενους προορισμούς. Η τάση για ταξίδια σε τοποθεσίες με μικρότερη τουριστική συμφόρηση, σε περιόδους εκτός της θερινής αιχμής, καθώς και η αύξηση των σύντομων αποδράσεων (city breaks) στις μητροπόλεις της Γηραιάς Ηπείρου, είναι πλέον εμφανής. Το φαινόμενο αυτό αποτυπώνεται ξεκάθαρα και στην Ελλάδα, η οποία προσελκύει αυξανόμενες τουριστικές ροές, όχι μόνο στην Αθήνα, αλλά πλέον και στη Θεσσαλονίκη καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και όχι αποκλειστικά κατά το δίμηνο Ιουλίου - Αυγούστου.

Για τον ελληνικό τουρισμό τα ευρήματα αυτά πχούν ως καμπανάκι αφύπνισης, αλλά ταυτόχρονα και ως μια αναγκαία αφορμή στρατηγικού ανασχεδιασμού. Σε emblematicούς και διεθνώς αναγνωρίσιμους προορισμούς της χώρας, όπως η Μύκονος και η Σαντορίνη, η εικόνα των ασφυκτικά γεμάτων σοκακιών, των πολύωρων αναμονών και της εξάντλησης των τοπικών υποδομών –από τα δίκτυα ύδρευσης μέχρι τις μεταφορές– κατά την κορύφωση του καλοκαιριού προκαλεί πλέον εμφανή δυσανεμία σε μια σημαντική μερίδα υψηλού επιπέδου ταξιδιωτών. Οι προορισμοί αυτοί κινδυνεύουν να χάσουν την ελκυστικότητά τους στα μάτια ενός

κοινού που πλέον αρνείται να τολμηθεί στις διακοπές και βάζει σε πρώτο πλάνο την ποιότητα της συνολικής εμπειρίας.

Το 64% των Ευρωπαίων καταγράφει ισχυρή ταξιδιωτική πρόθεση, συνοδευόμενη από τη διάθεση για σημαντικές καταναλωτικές δαπάνες. Ειδικότερα, οκτώ στους δέκα σχεδιάζουν ταξίδια εντός Ευρώπης, ενώ τέσσερις στους δέκα προϋπολογίζουν δαπάνες άνω των 1.500 ευρώ. Πρόκειται για ταξιδιώτες που στρέφονται σε εναλλακτικούς προορισμούς, επιλέγουν διαμονή μεγαλύτερης διάρκειας και πραγματοποιούν συχνότερα ταξίδια εκτός περιόδων αιχμής, σύμφωνα με τα ευρήματα της νέας μελέτης της European Travel Commission (ETC). Ενδεικτικά, το 51% κατευθύνεται σε λιγότερο δημοφιλείς προορισμούς και το 10% των ταξιδιωτών επιλέγει πιο απομακρυσμένες περιοχές.

Παράλληλα, ο ταξιδιωτικός σχεδιασμός καθίσταται πιο στοχευμένος, με το 50% να επιλέγει διαμονή διάρκειας άνω των επτά διανυκτερεύσεων και το 67% να ταξιδεύει κατά την ενδιάμεση (shoulder season) ή τη χαμηλή περίοδο, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στη βέλτιστη κατανομή των τουριστικών ροών.

Η εν λόγω διαφοροποίηση αποτυπώνεται και στα επιμέρους είδη τουρισμού: το 22% προκρίνει το παραδοσιακό μοντέλο «ήλιος και θάλασσα», ποσοστό 15% επιλέγει ταξίδια πόλης, πολιτιστικές

εμπειρίες και δραστηριότητες στην φύση, ενώ 10% προανατολίζεται στον τουρισμό ευεξίας.

Αντιπαράβαλλοντας τα δεδομένα αυτά με την ελληνική πραγματικότητα, αναδύεται μια ισχυρή αντίφαση. Το κυρίαρχο, ακόμη και σήμερα, μοντέλο του εγχώριου τουριστικού προϊόντος παραμένει απόλυτα συνυφασμένο και μονοδιάστατα προσκολλημένο στο δίπτυχο «ήλιος και θάλασσα». Είναι χαρακτηριστικό ότι η συντριπτική πλειονότητα των νέων μεγάλων επενδυτικών κεφαλαίων κατευθύνεται σχεδόν αποκλειστικά στην κατασκευή πολυτελών πεντάστερων παραθαλάσσιων resort. Ωστόσο, η στρατηγική αυτή, αν και εξασφαλίζει έσοδα βραχυπρόθεσμα, δεν επαρκεί πλέον από μόνη της για να καλύψει τη ραγδαία αυξανόμενη ζήτηση για τα άλλου είδους ταξίδια που περιγράφονται στην έρευνα. Αν και η Ελλάδα διαθέτει μια κυριολεκτικά ανεξάντλη-

τη δεξαμενή εναλλακτικών επιλογών –από τα παρθένα δάση και τα ιστορικά μονοπάτια της Πίνδου και της Πελοποννήσου, μέχρι τα ανεξερεύνητα χωριά της ηπειρωτικής ενδοχώρας, τον αυθεντικό αγροτουρισμό και τις ιαματικές πηγές ευεξίας– δεν φαίνεται μέχρι στιγμής να έχει ενσωματώσει αυτούς τους θησαυρούς στην πρώτη γραμμή του τουριστικού της οπλοστασίου. Η χώρα διαθέτει τους προορισμούς, αλλά υστερεί σημαντικά στο να τους αναπτύξει, σημειώνοντας ελλείψεις σε επίπεδο στοχευμένων υποδομών, εξειδικευμένων υπηρεσιών και συντονισμένης διεθνούς προβολής.

Η ανάλυση βασίζεται σε δείγμα 24.000 Ευρωπαίων, που συμμετείχαν στην κυλιόμενη έρευνα της ETC «Monitoring Sentiment for Intra - European Travel (MSIET)» για την περίοδο Οκτωβρίου 2024 - Μαρτίου 2026. Η έρευνα υλοποιήθηκε σε συνεργασία με τη

Mindhaus, εταιρεία στρατηγικής τουριστικού μάρκετινγκ.

Την ίδια στιγμή, τα βασικά κριτήρια επιλογής προορισμού παραμένουν σταθερά, με πρώτα την ασφάλεια (45%), τις ευνοϊκές καιρικές συνθήκες (35%), τις ανταγωνιστικές προσφορές (30%) και τη φιλοξενία των τοπικών κοινοτήτων (28%). Ταυτόχρονα, εντείνεται ο προβληματισμός σχετικά με το φαινόμενο του συνωστισμού (overtourism). Ειδικότερα, το 25% των ερωτηθέντων εκφράζει ανησυχία για τον υψηλό όγκο επισκεπτών, ενώ το 26% επιλέγει συνειδητά προορισμούς χαμηλής τουριστικής πυκνότητας. Αυτοί οι αριθμοί αποτελούν σαφές μήνυμα: η απλή παράθεση κλινών και η υπερεκμετάλλευση κορεσμένων ντισωτικών brands δεν αποτελούν πλέον εξέγυιο επιτυχίας. Οι σύγχρονοι ταξιδιώτες απαιτούν ζωτικό χώρο και ηρεμία. Αξιοσημείωτο παραμένει, ωστόσο, το γεγονός ότι

μόλις το 15% δηλώνει ότι λαμβάνει σοβαρά υπόψη το προσωπικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα των ταξιδιών του.

Αξιολογώντας τα παραπάνω δεδομένα, ο γενικός διευθυντής της Mindhaus, Κωνσταντίνος Τριανταφύλλης, σημειώνει ότι «ο ευρωπαϊκός τουρισμός δεν εξελίσσεται απλώς σε επίπεδο τάσεων, αλλά και σε επίπεδο αξιών, αποτυπώνοντας μια σαφή μετάβαση προς πιο συνειδητές ταξιδιωτικές επιλογές. Αυτό μεταφράζεται σε ένα νέο πλαίσιο ζήτησης, όπου η εμπειρία και η ποιότητα αποκτούν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της τουριστικής αξίας. Σε αυτό το περιβάλλον καθίσταται κρίσιμο οι προορισμοί να μπορούν να ανταποκρίνονται ουσιαστικά στις μεταβαλλόμενες προσδοκίες των ταξιδιωτών και να ενισχύουν τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητά τους μέσα από πιο βιώσιμες στρατηγικές ανάπτυξης».

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η κρίση στα Στενά του Ορμούζ αλλάζει τον ενεργειακό χάρτη

Με αγωγούς πετρελαίου και νέες διαδρομές παρακάμπτουν την πλωτή οδό

Η Σαουδική Αραβία λειτουργεί πλέον τον αγωγό Ανατολής - Δύσης σε πλήρη δυναμικότητα - περίπου 7 εκατομμύρια βαρέλια την ημέρα, από 2 εκατομμύρια πριν από τον πόλεμο.

Η Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Ιράκ επενδύουν πλέον δισεκατομμύρια σε υποδομές.

ας να εξαγεί πετρέλαιο μέσω ενός προηγούμενως υποχρησιμοποιημένου εφεδρικού αγωγού απέδειξε τη στρατηγική αξία ενός plan B σε περιόδους κρίσεων, ενώ τις τελευταίες εβδομάδες τα ΗΑΕ και το Ιράκ έχουν ξεκινήσει σχέδια για την επέκταση των δικών τους αγωγών.

Το διακύβευμα εκτείνεται πολύ πέρα από τον Κόλπο. Η παράκαμ-

ψη μιας πλωτής οδού που κάποτε μετέφερε το ένα πέμπτο του παγκόσμιου πετρελαίου θα αναδιαμορφώσει τον τρόπο με τον οποίο η ενέργεια φθάνει με ασφάλεια σε όλες τις γωνιές του πλανήτη. Ο πόλεμος στο Ιράν έδειξε ότι «πέρα πολύ μεγάλο μέρος της παγκόσμιας ενέργειας εξακολουθεί να κινείται μέσα από πολύ λίγα σημεία συμφόρησης», τόνισε ο Σουλτάν

αλ Τζάμπερ, υπουργός Βιομηχανίας και Προηγμένων Τεχνολογίας των ΗΑΕ, σε πρόσφατο φόρουμ του Ατλαντικού Συμβουλίου. Το γεγονός αυτό επιτάχυνε τα σχέδια του Αμπου Ντάμπι να παρακάμψει το Ορμούζ, προσέθεσε.

Το Ορμούζ παραμένει βέβαια η πιο οικονομική διαδρομή εξαγωγών και πιθανότατα θα ξαναχρησιμοποιηθεί μόλις ανοίξει ξανά,

λένε οι αναλυτές. Η παράκαμψη του απαιτεί χρόνο, χρήματα και λεπτή διασυννοριακή διπλωματία. Οι προτεινόμενες νέες διαδρομές του Ιράκ θα απαιτούσαν όχι μόνο νέους αγωγούς, αλλά και συμφωνίες με την Ιορδανία, τη Συρία ή την Τουρκία σχετικά με την ασφάλεια, τη διαμετακόμιση και τα δικαιώματα εξαγωγής του «μαύρου χρυσού». Η ύπαρξη εναλλακτι-

κών λύσεων ωστόσο μειώνει την απόλυτη κυριαρχία των Στενών, εξηγεί ο Ρόμπιν Μίλς, διευθύνων σύμβουλος της συμβουλευτικής εταιρείας Qamar Energy με έδρα το Ντουμπάι.

Η Σαουδική Αραβία λειτουργεί πλέον τον αγωγό Ανατολής - Δύσης σε πλήρη δυναμικότητα - περίπου 7 εκατομμύρια βαρέλια την ημέρα, από 2 εκατομμύρια πριν από τον πόλεμο. Η σύνδεση τέθηκε σε λειτουργία κατά τη διάρκεια του πολέμου Ιράν - Ιράκ τη δεκαετία του 1980, όταν σημειώθηκαν επιθέσεις στα Στενά, και το Ριάντ καλείται τώρα να αναβαθμίσει εγκαταστάσεις, όπως οι δεξαμενές αποθήκευσης και οι αντλίες φόρτωσης στο λιμάνι Γιανμπού της Ερυθράς Θάλασσας, για να χειριστεί τη μεγαλύτερη ροή. Τα ΗΑΕ μπόρεσαν επίσης να ανακατευθύνουν μέρος των εξαγωγών πετρελαίου τους μέσω αγωγού προς τη Φουτζέιρα, μια στρατηγική πόλη-λιμάνι έξω από το Ορμούζ. Και τον Μάιο, το Αμπου Ντάμπι δήλωσε ότι επιταχύνει τα σχέδια για έναν δεύτερο αγωγό κατά μήκος της διαδρομής, ο οποίος θα διπλασιάσει την εξαγωγική ικανότητα του έως το 2027. Την ίδια στιγμή το Ομάν εκμεταλλεύεται τη γεωγραφία του προωθώντας τα λιμάνια του στον Κόλπο του Ομάν -πέρα από τα Στενά του Ορμούζ- ως κόμβους αποθήκευσης και εξαγωγής πετρελαίου. Οι χώρες του Κόλπου συζητούν επίσης την υλοποίηση ενός μακροχρόνιου σιδηροδρομικού έργου που θα συνδέει χώρες της περιοχής, αν και οι σιδηρόδρομοι μπορούν να χειριστούν μικρότερες ποσότητες πετρελαίου από τους αγωγούς ή τα πλοία.

Η παράκαμψη του Ορμούζ δεν είναι εύκολη υπόθεση. Οι εσωτερικοί αγωγοί παραμένουν ευάλωτοι σε επιθέσεις με μη επανδρωμένα αεροσκάφη, ενώ ορισμένες κρίσιμες εξαγωγές -όπως το υγροποιημένο φυσικό αέριο- μπορούν να διακινηθούν μόνο με πλοία. Η κατασκευή νέων αγωγών επιπλέον είναι μια πολυετής επιχείρηση πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων που απαιτεί όχι μόνο χάλυβα και μηχανική, αλλά και δικαιώματα γης, ασφάλεια, χρηματοδότηση και διπλωματικές συμφωνίες. Το μόνο σίγουρο είναι ότι η πολιτική βούληση στην περιοχή για τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις στην ενέργεια μεγαλώνει, συνοψίζει η Σίντσια Μπάνκο, ερευνήτρια στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων.

Ο Μασκ κέρδιζε επί 31 χρόνια 85,7 εκατ. δολάρια την ημέρα

Πώς έχτισε περιουσία που αγγίζει τα 970 δισ. δολάρια

Με καθαρή περιουσία που αγγίζει τα 970 δισ. δολάρια, ο Ελον Μασκ βρίσκεται ένα βήμα πριν κατακτήσει ένα ορόσημο που έμοιαζε μέχρι πρόσφατα επιστημονική φαντασία: να γίνει ο πρώτος τρισεκατομμυριούχος στην Ιστορία. Οχημα, η εταιρεία του SpaceX που στοχεύει να αντλήσει περίπου 75 δισ. δολάρια μέσω της αρχικής δημόσιας προσφοράς (IPO), προσφέροντας 555,6 εκατ. μετοχές με ενδεικτική τιμή 135 δολάρια ανά μετοχή, σύμφωνα με το Reuters. Εάν επιβεβαιωθεί το μέγεθος της δημόσιας εγγραφής, θα πρόκειται για τη μεγαλύτερη IPO που έχει πραγματοποιηθεί ποτέ, ξεπερνώντας το παγκόσμιο ρεκόρ των 29,4 δισ. δολαρίων που είχε αντλήσει η Saudi Aramco το 2019.

Σε ανάλυση της, η Wall Street Journal (WSJ) επιχειρεί να εξηγήσει πώς μεταφράζεται στην πράξη η αμύθητη περιουσία του Μασκ, μετατρέποντας τα δισεκατομμύρια σε σπίτια, αεροσκάφη, εταιρείες, ακόμη και σε... χώρες. Η περιουσία του Μασκ ανέρχεται σήμερα περίπου στα 970 δισ. δολάρια, με το μεγαλύτερο μέρος της να συνδέεται με τις συμμετοχές του σε εταιρείες που ο ίδιος ίδρυσε ή ανέπτυξε. Η μεγαλύτερη πηγή πλούτου του είναι η SpaceX, όπου το μερίδιό του αποτιμάται σε περίπου 538 δισ. δολάρια. Ακολουθεί η Tesla με αξία περίπου 167 δισ. δολαρίων, ενώ άλλα περίπου 150 δισ. δολάρια προέρχονται από δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών στις δύο εταιρεί-

ες. Στην εξίσωση προστίθενται η εταιρεία εγκεφαλικών εμφυτευμάτων Neuralink, η Boring Company, η οποία κάνει γεωτρήσεις σε σήραγγες και ένα ευρύ χαρτοφυλάκιο ακινήτων, αεροσκαφών και επενδύσεων.

Ο Μασκ είναι σήμερα 54 ετών και συνίδρυσε την πρώτη από τις πολλές εταιρείες του με τεχνολογικό και μηχανολογικό προσανατολισμό το 1995, πριν από 31 χρόνια. Η συγκέντρωση 970 δισ. δολαρίων σε αυτό το διάστημα σημαίνει, σύμφωνα με τη WSJ, ότι κέρδιζε κατά μέσον όρο 992 δολάρια το δευτερόλεπτο, 85,7

Ο ιδρυτής της SpaceX μέσω της δημόσιας εγγραφής της εταιρείας του βρίσκεται ένα βήμα προτού γίνει ο πρώτος τρισεκατομμυριούχος στην Ιστορία.

εκατ. δολάρια την ημέρα, 2,6 δισ. δολάρια τον μήνα και 31,3 δισ. δολάρια τον χρόνο. Η περιουσία των πλουσιότερων ανθρώπων στον κόσμο έχει εκτοξευθεί τόσο πολύ που είναι σχεδόν ακατανόητο για τον απλό κόσμο, σημειώνει η φιλόσοφος και οικονομολόγος Ινγκριντ Ρόμπινς. Για του λόγου

Η περιουσία του Ελον Μασκ αντιστοιχεί περίπου στο 3% του αμερικανικού ΑΕΠ, ξεπερνώντας ακόμη και τον άνθρωπο που θεωρούνταν επί δεκαετίες ο πλουσιότερος Αμερικανός όλων των εποχών, τον Τζον Ντ. Ροκφέλερ.

το αλφθές, ένας Αμερικανός με το μέσο ετήσιο εισόδημα των 83.730 δολαρίων θα χρειαζόταν να εργαστεί για περισσότερο από 11 εκατ. χρόνια για να αποκτήσει περιουσία αντίστοιχη με τον Μασκ.

Τι μπορεί να αγοράσει λοιπόν κάποιος με 970 δισ. δολάρια; Με το αστρονομικό αυτό ποσό, απο-

καλύπτει η WSJ, ένας κροίσος θα μπορούσε να αγοράσει 2,4 εκατ. κατοικίες στις ΗΠΑ και τις 32 ομάδες του NFL και όλες τις ομάδες του NBA, διατηρώντας παράλληλα πάνω από 500 δισ. δολάρια. Παράλληλα, θα μπορούσε να αγοράσει περισσότερα από 10.000 ιδιωτικά αεροσκάφη Gulfstream

G700 μαζί με τα λειτουργικά τους έξοδα για πέντε χρόνια, αλλά και εταιρείες που απασχολούν συνολικά πάνω από 4 εκατ. εργαζομένους, όπως οι Accenture, FedEx, Depot, UPS, Target και Starbucks. Οπως σημειώνει βέβαια η WSJ, ο πλούτος του Μασκ δεν βρίσκεται σε τραπεζικούς λογαριασμούς,

αλλά κυρίως σε μετοχές και συμμετοχές, γεγονός που σημαίνει ότι δεν μπορεί να ρευστοποιηθεί εύκολα.

Εντυπωσιακή τέλος είναι η σύγκριση με το ΑΕΠ ολόκληρων χωρών, καθώς η καθαρή περιουσία του Μασκ ξεπερνάει την ετήσια οικονομική δραστηριότητα περισσότερων από 125 χωρών, συμπεριλαμβανομένων της Νορβηγίας, της Ταϊλάνδης, της Αργεντινής και της γενέτειράς του Νότιας Αφρικής. Η περιουσία του αντιστοιχεί περίπου στο 3% του αμερικανικού ΑΕΠ, ξεπερνώντας ακόμη και τον άνθρωπο που θεωρούνταν επί δεκαετίες ο πλουσιότερος Αμερικανός όλων των εποχών: τον Τζον Ντ. Ροκφέλερ. Ο ιδρυτής της Standard Oil είχε συγκεντρώσει περιουσία περίπου 1,4 δισ. δολαρίων έως το 1937. Αν και το ποσό φαντάζει μικρό με τα σημερινά δεδομένα, αντιστοιχούσε τότε περίπου στο 1,5% του αμερικανικού ΑΕΠ. Αν η SpaceX εισαχθεί τελικά στο χρηματιστήριο με τους όρους που συζητούνται σήμερα, το ερώτημα δεν θα είναι πλέον αν ο Μασκ θα γίνει τρισεκατομμυριούχος, αλλά πόσο γρήγορα θα φτάσει σε αυτό το ιστορικό ορόσημο, καταλήγει η εφημερίδα μιλώντας για μία νέα εποχή συγκεντρώσεως πλούτου, όπου οι αποτιμήσεις εταιρειών που δραστηριοποιούνται στις προηγμένες τεχνολογίες μπορούν να δημιουργήσουν περιουσίες μεγαλύτερες από ολόκληρες εθνικές οικονομίες.

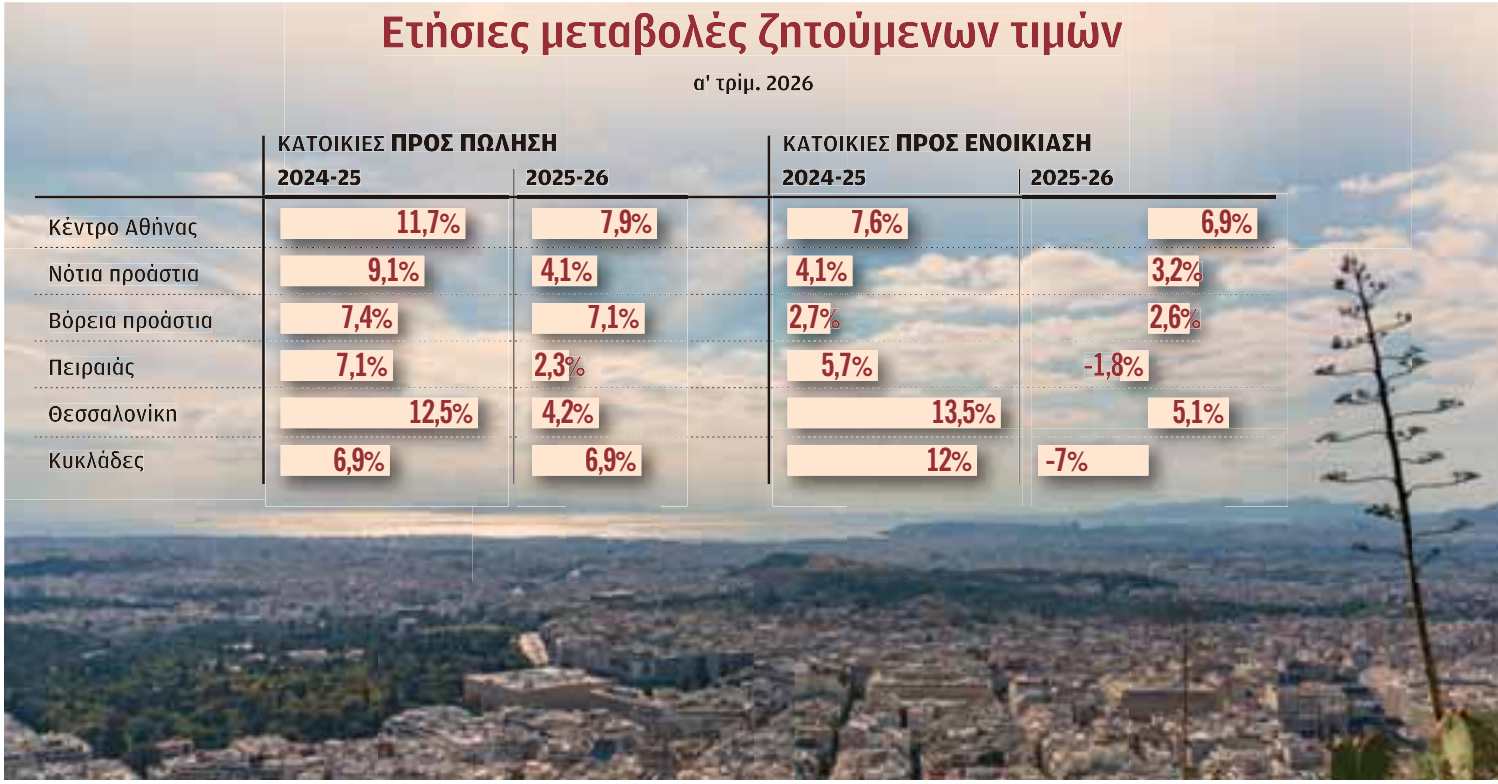
Μικρότερες αυξήσεις τιμών πώλησης και ενοικίων

Σημαντική επιβράδυνση εμφανίζει ο ρυθμός ενίσχυσης των αξιών κατοικιών σε όλη τη χώρα κατά το πρώτο τρίμηνο

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Τάσεις επιβράδυνσης του ρυθμού αύξησής τους έχουν αρχίσει να καταγράφουν από τις αρχές του έτους οι ζητούμενες τιμές πώλησης και ενοικίασης κατοικιών, σε μια πρώτη ένδειξη προσαρμογής έστω κάποιων ιδιοκτητών στη σημερινή οικονομική πραγματικότητα για την πλειοψηφία των νοικοκυριών. Σύμφωνα με στοιχεία του Spitogatos Insights, του δικτύου ηλεκτρονικών αγγελιών Spitogatos.gr, κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο στην Αττική, το κέντρο της Αθήνας με 7,9% και τα βόρεια προάστια με 7,1% αποτέλεσαν τις περιοχές με τη μεγαλύτερη ετήσια αύξηση των ζητούμενων τιμών πώλησης κατοικιών.

Ωστόσο και στις δύο περιοχές ο ρυθμός της ανόδου, παρά την υψηλή ζήτηση, ήταν χαμηλότερος σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, όταν είχαν καταγραφεί αυξήσεις κατά 11,7% και 7,4% αντίστοιχα. Σύμφωνα με τα όσα επισήμανε, στο πλαίσιο σχετικής παρουσίασης στην 6η Premium Real Estate Expo του 2026, ο κ. Δημήτρης Μελαχροινός, διευθύνων σύμβουλος του Spitogatos, κύριος λόγος για την εξέλιξη αυτή ήταν το πρόγραμμα «Σπίτι μου», που ξεκίνησε να «τρέχει» από τις αρχές του 2025 και είχε ως αποτέλεσμα την απότομη άνοδο των τιμών. Μάλιστα, όπως τόνισε χαρακτηριστικά, «οι τιμές στην αγορά κατοικίας θα ήταν αρκετά χαμηλότερες και φέτος και πέρυσι, εάν δεν υπήρχε το πρόγραμμα σε κάποιες συγκεκριμένες κατηγορίες κατοικιών». Σε πανελλαδικό επίπεδο, η αύξηση

Στο κέντρο της Αθήνας κατά το α' τρίμηνο η αύξηση τιμών φθάνει στο 7,9% έναντι 11,7% στο αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο διαμορφώθηκε σε 7,9%, έναντι αύξησης 8,8% κατά το περυσινό πρώτο τρίμηνο.

Πρόκειται για μια κριτική που έχει διατυπωθεί και από

άλλους φορείς της αγοράς ακινήτων, όπως ο Σύλλογος Μεσιτών Αθηνών-Αττικής, μέσω του προέδρου του κ. Λευτέρη Ποταμιάνου, ο οποίος έχει επισημάνει σε πολλές περιστάσεις ότι και τα δύο προγράμματα «Σπίτι μου» προκάλεσαν στρεβλώσεις στις τιμές, καθώς δημιουργήσαν πολύ υψηλή ζήτηση, μόνο για παλιές κατοικίες, σε μια περίοδο που αυτές είναι όλο και λιγότερες. Το αποτέλεσμα είναι η αντίστοιχη αύξηση των τιμών, με τον κ. Ποταμιάνο να διερωτάται «μήπως τελικά θα ήταν προτιμότερο οι άνθρωποι

αυτοί να αγοράζαν με κανονικό επιτόκιο, αλλά και με πολύ χαμηλότερη τιμή»;

Αναλύοντας τα δεδομένα αυτά, το Spitogatos Insights σημειώνει ότι «η εικόνα των επιμέρους αγορών δείχνει ότι οι τιμές πώλησης κατοικιών εξακολουθούν να ενισχύονται, ωστόσο η ένταση της ανόδου είναι χαμηλότερη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Το κέντρο της Αθήνας, τα βόρεια προάστια και οι Κυκλάδες εξακολουθούν να συγκεντρώνουν τη μεγαλύτερη δυναμική, ενώ σε άλλες περιοχές καταγράφονται ενδείξεις

σταδιακής επιβράδυνσης των ρυθμών αύξησης».

Εν τω μεταξύ και ο ρυθμός της ανόδου των τιμών ενοικίασης, ειδικά στην Αττική, μοιάζει να μην έχει και πολλά περιθώρια για περαιτέρω αυξήσεις, πέραν όσων συμβαδίζουν με τον πληθωρισμό. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Spitogatos.gr., το φετινό πρώτο τρίμηνο, στις περισσότερες περιοχές της Αττικής, η αύξηση των ζητούμενων ενοικίων ήταν χαμηλότερη από την αντίστοιχη αύξηση του περυσινού πρώτου τριμήνου. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγ-

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Μαΐου 2026

Τέλος καλό, όλα καλά με τις βουλευτικές εκλογές, ευχόμενοι για μία εποικοδομητική και παραγωγική θητεία σε όλους τους νέους βουλευτές, παράλληλα εκφράζοντας συχαρητήρια και στην Αννίτα Δημητρίου για την επανεκλογή της στη θέση της προέδρου του Σώματος.

Η αλήθεια είναι πως ο μακρύς προεκλογικός αγώνας κούρασε και τα μηνύματα που έβγαιναν ακόμη και από εργαλεία όπως οι δημοσκοπήσεις ζωγράφιζαν ένα συννεφιασμένο οκνηκό για την επόμενη μέρα. Αυτό δεν ήταν χωρίς συνέπειες σε τομείς της οικονομίας περιλαμβανομένης της κτηματαγοράς.

Πάμε να δούμε πώς και με ποιο τρόπο αποτυπώθηκε αυτό το άγχος της επόμενης μέρας.

Τον Μάιο του 2026 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.595 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Τον αντίστοιχο μήνα πέρσι καταγράφηκαν 1.703 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια πτώση φέτος της τάξης του 6,3%.

Σε αντίθεση, σε ό,τι αφορά στα νέα πωλητήρια έγγραφα (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν) ο φετινός Μάιος σημείωσε μια αύξηση 5%, με 1.723 πωλητήρια έγγραφα να κατατίθενται φέτος έναντι 1.644 τον ίδιο μήνα πέρσι. Αξίζει όμως να σημειωθεί, πως η ετήσια σύγκριση Μαΐου ήταν η χαμηλότερη σε απόδοση μεταξύ όλων των προηγούμενων μηνών του έτους.

Η συνολική αξία συναλλαγών επίσης συρρικνώθηκε. Τον Μάιο του 2026 κυμάνθηκε περίε των €385 εκατ. και συγκρινόμενη με τον Μάιο του 2025 όπου η συνολική αξία ήταν περίε των €402 εκατ., βλέπουμε μια μεί-

Τον Μάιο του 2026 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.595 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Τον αντίστοιχο μήνα πέρσι καταγράφηκαν 1.703 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια πώση φέτος της τάξης του 6,3%.

ωση επενδυμένων κεφαλαίων της τάξης του 4,2%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 503 πωλήσεις τον Μάιο του 2026 έναντι 539 πωλήσεων τον Μάιο του 2025, σημειώνοντας πτώση 6,7%. Μεγάλη συρρίκνωση σχεδόν 16% σημείωσε η συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Μάιο του 2026 επενδύθηκαν περίε των €77,4 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίε των €92,1 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 34% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 20% επί της αξίας συναλλαγών. Μείωση 12% είχε η Λευκωσία στα

νέα πωλητήρια έγγραφα αφού κατέγραψε 323 νέα πωλητήρια τον Μάιο του 2026, σε αντίθεση με 369 τον Μάιο του 2025. Βλέπουμε λοιπόν μια αρνητική εικόνα στη Λευκωσία.

Η Λεμεσός κατέγραψε 372 πωλήσεις τον Μάιο του 2026 έναντι 419 πωλήσεων τον Μάιο του 2025, σημειώνοντας πτώση της τάξης του 11,2%. Σε αντίθεση, αύξηση κατά 6% σημείωσε η συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Μάιο του 2026 επενδύθηκαν περίε των €137,8 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίε των €130 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 23,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 36% επί της αξί-

ας συναλλαγών. Οριακή αύξηση είχε η Λεμεσός στα πωλητήρια έγγραφα εφόσον κατέγραψε 533 νέα πωλητήρια έγγραφα, κατά 2% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2025 που κατέγραψε 525. Η Λεμεσός είχε καλή επίδοση στο high-end real estate, αλλά η γενικότερη εικόνα ήταν λιγότερο θετική.

Η Λάρνακα κατέγραψε 339 πωλήσεις τον Μάιο του 2026 έναντι 325 πωλήσεων τον Μάιο του 2025, σημειώνοντας αύξηση 4,3%. Αύξηση 8% σημείωσε η συνολική αξία συναλλαγών εφόσον τον Μάιο του 2026 επενδύθηκαν περίε των €62,7 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 επενδύθηκαν περίε των €58,1 εκατ. Είχε μερίδιο στη συ-

νολική αγορά του Μαΐου 21% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 16,3% επί της αξίας συναλλαγών.

Υπολογισμένη αύξηση 14% είχε η Λάρνακα στα νέα πωλητήρια έγγραφα αφού κατέγραψε 420 νέα πωλητήρια τον Μάιο του 2026, σε αντίθεση με 369 τον Μάιο του 2025. Η Λάρνακα είχε μια αρκετά θετική εικόνα κατά τον Μάιο.

Η Πάφος κατέγραψε 281 πωλήσεις τον Μάιο του 2026 έναντι 346 πωλήσεων τον Μάιο του 2025, σημειώνοντας πτώση 18,8%. Πτώση της τάξης του 15,4% σημείωσε η Πάφος στη συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Μάιο του 2026 επενδύθηκαν περίε των €91 εκατ.,

μα εντοπίζεται στην αγορά της Θεσσαλονίκης, όπου πέρυσι οι τιμές είχαν σημειώσει ετήσια άνοδο κατά 13,5%, ενώ το φετινό πρώτο τρίμηνο, αυτή περιορίστηκε σε 5,1%.

Σημαντικές αυξήσεις, πάντως, εξακολουθούν να παρατηρούνται στα ενοίκια στο κέντρο της Αθήνας, με 6,9% (από 7,6% πέρυσι), ενώ στις πολύ ακριβότερες περιοχές των νοτιών και των βορείων προαστίων, οι φετινές αυξήσεις ήταν μόλις 3,2% και 2,6% αντίστοιχα. Μάλιστα στην περίπτωση του Πειραιά καταγράφηκε και μείωση κατά 1,8%, έναντι αύξησης κατά 5,7% το περυσινό πρώτο τρίμηνο, δείγμα των υπερβολικών προσδοκιών των ιδιοκτητών το προηγούμενο διάστημα.

Σύμφωνα με την ανάλυση του Spitogatos Insights, συνολικά, η εικόνα της αγοράς ενοικίασης κατοικιών δείχνει ότι οι τιμές εξακολουθούν να κινούνται ανοδικά στις περισσότερες περιοχές της χώρας. Ωστόσο οι χαμηλότεροι ρυθμοί αύξησης σε σχέση με το προηγούμενο έτος σε ορισμένες περιοχές της χώρας, σε συνδυασμό με τις πρώτες αρνητικές μεταβολές σε επιμέρους αγορές, υποδηλώνουν τάσεις σταδιακής σταθεροποίησης της αγοράς.

Σε ό,τι αφορά τη ζήτηση από το εξωτερικό είναι και φέτος αυξημένη. Μεταξύ των χωρών από τις οποίες καταγράφεται έντονο ενδιαφέρον για ακίνητα στην Ελλάδα, την πρώτη θέση καταλαμβάνουν οι Ηνωμένες Πολιτείες, με τη μέση τιμή αναζήτησης να διαμορφώνεται στα 358.220 ευρώ και ακολουθεί η Γερμανία, με μέση τιμή αναζήτησης 218.587 ευρώ.

ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίε των €107,6 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 17,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 23,6% επί της αξίας συναλλαγών. Σε αντίθεση, εκρηκτική αύξηση 24% κατέγραψε η Πάφος στα πωλητήρια έγγραφα, αφού τον Μάιο του 2026 κατατέθηκαν 376 νέα πωλητήρια έγγραφα έναντι 304 τον Μάιο του 2025.

Η αύξηση στα νέα πωλητήρια έγγραφα κάνει θετική εντύπωση, ιδιαίτερα συγκρινόμενη με τις τρεις επαρχίες που αναλύθηκαν πιο πάνω.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 100 πωλήσεις τον Μάιο του 2026 έναντι 74 πωλήσεων τον Μάιο του 2025, καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 35%. Αύξηση σημειώθηκε στη συνολική αξία συναλλαγών, με 11,1%, αφού τον Μάιο του 2026 έλκυσε €16 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχε ελκύσει €14,4 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 6,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 4% επί της αξίας συναλλαγών. Μείωση 8% σημείωσε η επαρχία Αμμοχώστου σε νέα πωλητήρια έγγραφα, αφού κατέγραψε 71 νέα πωλητήρια έγγραφα φέτος, έναντι 77 πέρσι. Εάν δούμε τις επαρχίες Πάφου και Αμμοχώστου συλλογικά, αποτέλεσαν ένα «ακτύπιτο δίδυμο» κατά τον Μάιο.

As ελπίζουμε ότι κατά τον Ιούνιο η αγορά θα αρχίσει να μπαίνει σε συνθήκες κανονικότητας.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΠΡΟΣΩΠΟ
«Μήνυμα αγάπης,
ειρήνης...» έστειλε
ο Αντωνόπουλος
Σελ. 4

ΙΔΕΕΣ
Η πειραματική
κινηματογραφική
παράδοση
Σελ. 8

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΑΝΤΖΑΣ
Η σιωπή της Αλκιστής
θα θυμίζει πάντα
την ενοχή της κοινωνίας
Σελ. 9

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΕΧΝΕΣ
& γράμματα
Κυριακή 7 Ιουνίου 2026

Ο «ΞΕΝΟΣ»
ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΟΘΟΝΗ

Όταν
διασκευάζεις
πρέπει να
«προδώσεις»

Ο σκηνοθέτης Φρανσουά Οζόν μιλάει
για την πρόκληση να αναμετρηθεί με
το θρυλικό έργο του Αλμπέρ Καμύ,
για την απόφασή του να αναδείξει
υποφωτισμένους χαρακτήρες, για την
αποικιοκρατία και την επιλογή του
ασπρόμαυρου φιλμ.

Σελ. 3

Ο Μπενζαμέν Βουσσέν υποδύεται τον Μερσό, τον κεντρικό χαρακτήρα στο μυθιστόρημα του Αλμπέρ Καμύ. «Ο Μερσό πρέπει να σε συναρπάξει. Στο σινεμά χρειαζόσαι κάποιον σαν τον Αλέν Ντελόν της δεκαετίας του 1960: όμορφο και μυστηριώδη και λίγο αντιπαθητικό», υπογραμμίζει ο σκηνοθέτης του «Ξένου», Φρανσουά Οζόν. Ο ανερχόμενος Γάλλος ηθοποιός με την ερμηνεία του αντεπεξήλθε στις απαιτήσεις ενός ρόλου ιδιαίτερως απαιτητικού.

FOZ / GAIMONT

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

6.6 - 13.6.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

Ετήσια Έκθεση Φωτογραφίας

Ο **Δήμος** Στροβόλου και ο Φωτογραφικός Όμιλος Δήμου Στροβόλου διοργανώνουν την Ετήσια Έκθεση Φωτογραφίας των μελών του Φωτογραφικού Ομίλου Δήμου Στροβόλου, με θέμα «Ελεύθερο». Τα εγκαίνια της έκθεσης θα τελέσει ο δήμαρχος Στροβόλου κ. Σταύρος Σταυρινίδης. Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου, Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 34, Στρόβολος. Δευτέρα 8 Ιουνίου 2026, ώρα 8:00 μ.μ. Η Έκθεση θα παραμείνει ανοιχτή μέχρι την Παρασκευή 12 Ιουνίου. **Ώρες επίσκεψων: 10:00-13:00 και 17:00-20:00.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο ταλαντούχος Κύριος Ρίπλεϊ»

Ο **«Ο ταλαντούχος Κύριος Ρίπλεϊ»** της Patricia Highsmith σε σκηνοθεσία Αντρέα Χριστοδουλίδη, είναι η νέα παραγωγή του Θεάτρου Ένα. Στο επίκεντρο βρίσκεται ο Τομ Ρίπλεϊ, ένας νεαρός άντρας με χαρισματική ευφυΐα και αινιγματική προσωπικότητα. Η επιθυμία του για μια ζωή γεμάτη προνόμια, λάμψη και κοινωνική αποδοχή τον οδηγεί σε έναν επικίνδυνο κόσμο όπου τα όρια ανάμεσα στην αλήθεια και το ψέμα, την πραγματική και την επινοημένη ταυτότητα, αρχίζουν να θολώνουν. Η Highsmith δημιουργεί

έναν από τους πιο αμφιλεγόμενους αντιήρωες της λογοτεχνίας, έναν χαρακτήρα που προκαλεί, γοητεύει και ταυτόχρονα ανησυχεί. Παίζουν οι: Αντρέας Γεωργίου, Δημήτρης Γιωρκάτζης, Έλενα Δημητρίου, Ιωάννα Κεραυνού, Μανώλης Μιχαηλίδης, Αντώνης Παρχαρίδης, Γιώργος Τζωρτζής. Τακτικές παραστάσεις κάθε Παρασκευή, Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 7:00 μ.μ. **Εισιτήρια: Ticketmaster.cy Πληροφορίες τηλεφωνο 22348203. Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω 18.**

ΒΙΒΛΙΟ

Στέφανος Ξενάκης:
«Το λεξικό της ζωής σου»

Ο **Στέφανος Ξενάκης** με αφορμή το νέο του βιβλίο «Το λεξικό της ζωής σου» από τις εκδόσεις Διόπτρα, φιλοξενείται από το Σολώνειον Κέντρο Βιβλίου. Ο συγγραφέας θα υπογράψει τα βιβλία του από τις 6:30 μ.μ. Κατόπιν θα γίνει η παρουσίαση του βιβλίου. Οι λέξεις είναι το ύψος από το οποίο είναι φτιαγμένες οι σκέψεις και τα συναισθήματά σου. Οι λέξεις δεν αποτυπώνουν αυτό που λες. Το δημιουργούν. Μέσα στο βιβλίο αυτό, θα βρεις οδηγίες για το πώς να μαγειρέψεις ή πώς να αποφύγεις κάποιες λέξεις. Βλέπεις, κάποιες είναι σαν τη ζάχαρη και δεν κάνουν καλό. Κάποιες άλλες είναι σαν τα φρούτα και τα λαχανικά, γεμάτες βιταμίνες. Θες ιδανικά να συνοδεύουν κάθε σου γεύμα. Πόσο μπορεί να απέχει η κόλαση από τον παράδεισο; Μια λέξη. **Πέμπτη 11 Ιουνίου, οδός Ευρυτανίας 5, Στρόβολος (500 μέτρα από το βιβλιοπωλείο).**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Η Πλατεία» από το Θέατρο ΑντίΛογος

Το **Θέατρο ΑντίΛογος** παρουσιάζει σε συμπαραγωγή με τη Σόλο για Τρεις την καλοκαιρινή παραγωγή με τίτλο «Η Πλατεία», σε σκηνοθεσία Ελένης Αναστασίου. Μια καινούργια και απολαυστική κωμωδία, γεμάτη γέλιο, σκέψη και τρυφερότητα. Το έργο, το οποίο γράφτηκε ειδικά για την παραγωγή αυτή, προσκαλεί τους θεατές να συμμετέχουν σε μια γιορτή, μια κοινή θεατρική εμπειρία, γεμάτη αλήθειες, μουσική και χιούμορ. Η «Πλατεία» των Ελένης Αναστασίου και Άρη Κυπριανού ζωντανεύει ιστορίες τριών γενεών Κυπρίων και φέρνει στην σκηνή όλα όσα μας απασχολούν σήμερα.

Σε αυτή την «Πλατεία» θα μοιραστούμε αγνιές, αστεία, κουτσομπολιά, φόβους και σκέψεις. Επί σκηνής: Ζωή Κυπριανού, Χάρης Κκολός, Χριστίνα Χριστόφια, Ηλιάννα Κάκκουρα, Ραφαέλλα Καβάζη, Άρης Κυπριανού, Ανδριανή Νεοκλέους και ο μουσικός Σαής. Παραστάσεις: Πλατεία Κυριάκου Καραολή (Παλιάς Αγλαντζιάς), Αγλαντζιά, δίπλα από το Καφενείο «Η μικρή ροδιά». Παραστάσεις, 4, 10, 11, 16, 17, 24 και 25 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θα ακολουθήσει περιοδεία σε όλες τις πόλεις καθώς και σε δήμους και κοινότητες της Κύπρου. **Πληροφορίες τηλεφωνο 99251331.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας του Όσκαρ Ουάιλντ

Η **παράσταση** «Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας του Όσκαρ Ουάιλντ», σε σκηνοθεσία, αφήγηση, διασκευή Γιολάντας Χριστοδούλου, που παρουσιάζει το 29ο Πολιτιστικό Φεστιβάλ του Πανεπιστημίου Κύπρου, συνδυάζει το παραμύθι με ζωντανή αφήγηση, θέατρο σκιών και μουσική επί σκηνής. Η συγκινητική ιστορία ενός χρυσού αγάλματος που, παρατηρώντας την πόλη από ψηλά, ανακαλύπτει τη φτώχεια και την κοινωνική αδικία γύρω του. Μετά την παράσταση παιδιά και γονείς θα έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε καλλιτεχνική δράση εμπνευσμένη από την ιστορία του παραμυθιού. Κατασκευή φιγούρων,

θέατρο σκιών: Μαρία Μάρκου, ζωντανή μουσική, σύνθεση: Νικόλας Τρύφωνος, κοστούμια, εικαστική επιμέλεια, κατασκευές: Τζούλια Γεωργιάδου. Τεχνική υποστήριξη: Γιάγκος Χατζηγιάννης. Τετάρτη 10 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο Πανεπιστημίου Κύπρου, οδός Αξιοθέας, Λευκωσία. **Πληροφορίες και κρατήσεις τηλεφωνο 22894531-2. Ελεύθερη είσοδος.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Πάβλου Χαμπίδη «Τραγιά»

Η **γκαλερί Marginalia** παρουσιάζει την έκθεση του Πάβλου Χαμπίδη «Τραγιά». Καταλαβαίνει κανείς ότι ένα έργο τέχνης είναι καλό όταν όχι μόνο το βλέπει, αλλά επιπλέον το ακούει. Τα τραγιά του Πάβλου Χαμπίδη κάνουν φασαρία! Μασουλάνε και βελάζουν. Τρέχουν αγέρωχα, σκαρφαλώνουν και πηδούν ενώ ακούς τις κουδούνες τους να ηχούν. Ο Χαμπίδης ζωγραφίζει κατόικια εδώ και δεκαετίες, αλλά μερικά από αυτά (κυρίως στα έργα μικρών διαστάσεων), τον τελευταίο καιρό πέρασαν σε άλλο επίπεδο. Έγιναν, σταδιακά, όλο και πιο αληθινά, και συγχρόνως πιο απολαυστικά και συμπαθητικά. Από απλές αιγοειδείς εκδοχές έγιναν συγκεκριμένα όντα. Οι χαρακτήρες τους είναι ισχυρότεροι από κάθε άλλη φορά. Οι λάτρες του είδους μπορούν να διακρίνουν όχι μόνο το φύλο και το είδος, αλλά και την ράτσα τους. Διάρκεια έως 27 Ιουνίου. Γκαλερί Marginalia, Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 15, Στρόβολος. **Πληροφορίες τηλεφωνο 99657080.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η πολυτέλεια ορίζει τα πλάνα

Με **πολύ** κόπο ομολογώ παρακολούθησα την εκπομπή «Εικόνες με τον Τάσο Δούση». Αντιλαμβάνομαι πως πρόκειται για μία καλή ευκαιρία διαφήμισης για επιχειρήσεις εστίασης και όχι μόνο, αλλά και για προβολή αξιοθεάτων της Κύπρου. Σίγουρα από μία τέτοια εκπομπή δεν περιμένει κανείς να δείξει τα μέρη που δεν πρέπει να βρεθείς, ούτε τις δυσκολίες ενός τόπου, αλλά δεν μπορείς και να τα στραφταλίζεις όλα. Δεν γίνεται για παράδειγμα από τη μία να στεναχωριέσαι για τα οδοφράγματα και το αμέσως επόμενο δευτερόλεπτο να διαφημίζεις προϊόντα. Καταλαβαίνω πως είναι μία εκπομπή σχεδόν life style ή good life και όλα εξαρτώνται από την ευμάρεια και από την πεντακάθαρη εικόνα. Η πολυτέλεια ορίζει τα πλάνα και επιβάλλεται να υπάρχει σε τέτοιου είδους προγράμματα, και μπορεί σε εμένα να μην αρέσει, αλλά ίσως σε άλλους να αρέσει. Ως εδώ καλά και άγα. Αλλά δεν θα έπρεπε να τηρούνται και κάποιες ισορροπίες; Νομίζω πως θα έπρεπε, ώστε η εκπομπή να μην αναπαράγει στερεότυπα, να μην εκπέμψει λανθασμένες εικόνες, εν ολίγοις να μην είναι τόσο απρόκλιτα προκλητικά προς εκείνους που ζουν καθημερινά στις πόλεις

θαύματα. Δεν αμφισβητώ τις προθέσεις ούτε του παρουσιαστή ούτε της παραγωγής, αλλά ίσως να υπήρχαν και άλλοι τρόποι, λιγότεροι επιδερμικοί. Επίσης, δεν θα ήταν πιο εύκολο και λόγω γλώσσας να διαβαστούν και να μεταδοθούν σωστά ιστορικές πληροφορίες για τόπους και μνημεία; Αλλά αυτό που περισσότερο με έβαλε σε σκέψεις είναι η επίσκεψη στην κατεχόμενη Κερύνεια. Πάει λοιπόν ο παρουσιαστής στην Κερύνεια, κάνει τη δήλωσή του «κανείς Έλληνας στα κατεχόμενα» και να μη στηρίζουν τον τουρισμό των κατακτητών... τόσο απαλά, τόσο εξυπνακίστικα... και πριν επισκεφθεί την Κερύνεια, ασ διαφημίσουν και pancakes, μην πάνε με άδειο στομάχι στα Κατεχόμενα... μιας και δεν θα έδιναν ούτε ένα ευρώ. Ερώτημα, πήραν άδεια από τις τ/κ «αρχές» για τα γυρίσματα και την ανάπτυξη drones; Μία κάποια διαφήμιση πάντως την έκανε η εκπομπή... Τώρα τα περί συ-

γκίνηψης, συγγνώμη αλλά τα ακούω βερεσέ, γιατί άλλο η συγκίνηση για δημόσια κατανάλωση και άλλο ο πόνος του ανθρώπου και ο συγκλονισμός. Άλλο η ανάγκη επίσκεψης για προσωπικούς λόγους και άλλο για επαγγελματικούς λόγους. Όπως επίσης υπάρχουν χίλιοι-δύο λόγοι να μη θέλει κάποιος να πάει στα Κατεχόμενα και άλλο να εφευρίσκει λόγους για να πάει, ενώ δεν ήθελε, όπως ο κ. Δούσης. Φτάνει με τις κορώνες... και με τους «τα φαιά φορούντες, περήνθικis λαλούντες». Και η εκκλησία της παλιάς πόλης, θα μπορούσαν να το διόρθωναν στο μοντάζ, είναι ο Αρχάγγελος Μιχαήλ. Βέβαια, η έρευνα με μία απλή αναζήτηση στο διαδίκτυο αυτά κάνει... όπως και τα, Κερύνεια –η πανέμορφη και ραγδαία αναπτυσσόμενη το 1974– πολιτιστικό κέντρο ολόκληρης της Κύπρου, η Βεργαγάρια (sic) που λέγεται ότι παντρεύτηκε στο Κάστρο της Λεμεσού (που φυ-

σικά είναι μύθος)... Τώρα για τις βίλες στην οδό Λήδρας δεν ξέρω, ούτε για το ότι ήταν το Ψυχικό της Λευκωσίας... Όπως και να 'χει, πρόκειται για μία ταξιδιωτική, good life εκπομπή, η οποία όμως είναι ένα είδος «ηπιοποπτικού» εξευγενισμού, που σε καμία περίπτωση δεν αντικατοπτρίζουν τις εικόνες που αντικρίζουν οι κάτοικοι της Λεμεσού για παράδειγμα, που δεν έχουν –καθ' υπερβολή ίσως– δεν έχουν μαντίλι να κλάψουν από την οργισμένη αύξηση των ενοικίων και του κόστους ζωής. Οι ομορφιές του νησιού που ανέδειξε η εν λόγω εκπομπή από μόνες τους και χωρίς πολλά λόγια θα μπορούσαν να είχαν γεμίσει όχι δύο, αλλά δέκα, δύο μέρη. Η ζεστασιά των κατοίκων σε πόλεις και χωριά, η, η φύση του Τροόδους, η κουζίνα, αλλά και η αδικία των συρματοπλεγμάτων, ή η άναρχη ανάπτυξη των κυπριακών πόλεων εις βάρος της ιδιοσυστασίας τους, μα και η διαιρεμένη Λευκωσία, είναι στοιχεία αρκετά για να αποτυπώσει κάποιος την πραγματικότητα του νησιού, που δεν είναι απαστράπτων σερβίτιο, ούτε και σάπιο κουζινικό, αλλά ένας τόπος που οι άνθρωποί του καθημερινά παλεύουν εναντίον πολλών.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Πρόσκρουση σε έναν τοίχο από τούβλα

Δεν είναι η πρώτη φορά που τα φαινόμενα απατούν. Στην αρχή όλα μοιάζουν σχεδόν ειδυλλιακά, μέχρι να αρχίσουν να ξεδιπλώνονται τα νήματα της ψηφιακής και της πραγματικής ζωής: πολύ συχνά, πολύ διαφορετικές η μία από την άλλη. Ο επινοημένος ή επιθυμητός εαυτός της σοσιαλμεντιακής σφαίρας και ο δύσκολος «άλλος» που έρχεται στην επιφάνεια όταν ήδη είναι ανεπανόρθωτα αργά.

Το ντοκιμαντέρ «Η πρόσκρουση» (The Crash) του Γκάρεθ Τζόνσον, διαθέσιμο στο Netflix, είναι η αφορμή για να καταγραφεί και να αναλυθεί περαιτέρω ένα ήδη εκτεταμένο φαινόμενο.

Στην πόλη Στρόγγασβιλ του Οχάιο, στις 31 Ιουλίου του 2022, ένα αυτοκίνητο προσκρούει σε τοίχο με ταχύτητα 160 χλμ. και διαλύεται. Νεκροί δύο αγόρια, 20 και 18 ετών, οι συνεπιβάτες. Η οδηγός, η 17χρονη Μακένζι Σιρίλα, ανασύρεται σοβαρά τραυματισμένη. Η ταινία παρακολουθεί τα γεγονότα από τις κάμερες των αστυνομικών, η σκηνοθετική έρευνα περιλαμβάνει συνεντεύξεις από φίλους και τις οικογένειες των νέων, όπως και αποδεικτικά στοιχεία που αποσπάστηκαν από το κινητό της Μακένζι. Στο αυτοκίνητο βρέθηκαν μαρκετάκια και «μανιτάκια», όμως οι τοξικολογικές εξετάσεις της οδηγού βγήκαν καθαρές. Επίσης, ο τεχνικός έλεγχος του αυτοκινήτου έδειξε ότι τα συστήματά του λειτουργούσαν άψογα. Τη στιγμή της πρόσκρουσης δεν έγινε καμία απολύτως προσπάθεια φρεναρίσματος.

Τι οδηγήσει, λοιπόν, τη 17χρονη στον τοίχο, παρασύροντας στον θάνατο το αγόρι της, Ντομ, με το οποίο ζούσαν ήδη μαζί, ερωτευμένοι, και τον κολλήτο φίλο τους Ντέιβιν; Μέσα από την (πολύκροτη) δίκη, το ντοκιμαντέρ κτίζει μεθοδικά το προφίλ της Μακένζι. Κορίτσι του Instagram και του TikTok, αναρτά συνεχώς «χαριτωμένα βίντεο» στα οποία δοκιμάζει ρούχα, κουνάει με χάρη τις τεράστιες, ψεύτικες, βλεφαρίδες της, προσφέρει στους followers «υλικό» από εξόδους, διασκέδαση, την καθημερινότητά της με τον Ντομ και την παρέα. Οι γονείς της Μακένζι ποτέ δεν της χαλάνε χατίρι. Δεν βρίσκουν πάνω της τίποτα επιλήψιμο, ούτε το «λίγο χόρτο» που καπνίζει. Ανεκτικοί και άβουλοι. Σιγά σιγά, όμως, οι επικοινωνίες της μέσω των σοσιαλμεντιακών λογαριασμών της, που έρχονται στην επιφάνεια, δηλώνουν έναν «κακό» άνθρωπο, αντιπαθή σε πολλούς, που καταπιέζε και απειλούσε τον Ντομ (λίγες ημέρες πριν από το τροχαίο είχε εκμυστηρευτεί στη μητέρα του ότι τη φοβόταν όταν οδηγούσε), δημιουργώντας, συχνά, ασφυξία στη σχέση τους.

Η Μακένζι, που εν τω μεταξύ έχει ανακτήσει πλήρως δυνάμεις και μιλάει και στο ντοκιμαντέρ, δεν μπορεί να ανασκευάσει στη δίκη την κατηγορία: κρίνεται «ένοχη για δύο φόνους». Καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη, με δικαίωμα αίτησης αποφυλάκισης μετά 15 έτη. Η ιστορία αυτή, σε διάφορες παραλλαγές, εμφανίζεται όλο και συχνότερα στις κοινωνίες. Οι ψυχοπαθολογικές συμπεριφορές αποτελούν σχεδόν μια νέα «κανονικότητα». Δεν είναι μόνο ο άνθρωπος που πάσχει από ψυχική διαταραχή. Είναι και ένα ολόκληρο περιβάλλον που αγνοεί ή εθελοτυφλεί ή παραμένει αδιάφορο, αφήνοντας τον ασθενή αβοήθητο. Οι γονείς της Μακένζι (για να παραμείνουμε στο ντοκιμαντέρ) δεν είχαν, άραγε, αντιληφθεί ότι η κόρη τους θα μπορούσε να προκαλέσει κακό όχι μόνο στον εαυτό της, αλλά και στους γύρω της;

Τα περισσότερα περιστατικά παραμένουν αδιάγνωστα και το πρόβλημα αναδύεται όταν είναι ήδη αργά. Οι επαγγελματίες της ψυχικής υγείας δεν σταματούν να επαναλαμβάνουν ότι ο ψηφιακός κόσμος αρμενίζει στραβά και επώδυνα για τις κοινωνίες: ότι οι νέοι ανθρωπότυποι εγκλωβίζονται σε μια σοσιαλμεντιακή εικόνα που δεν μπορούν, από ένα σημείο και μετά, να υπερηττίσουν. Και το χειρότερο: η νόσος γίνεται δυσδιάκριτη, καθώς όλο και περισσότεροι την αποδέχονται ως μια άλλη, αναπόφευκτη, πραγματικότητα.

Ο Μπενζαμέν Βουασέν με τη Ρεμπέκα Μάρντερ σε σκηνή του «Ξένου». Ξανθός, με όμορφο γωνιώδες πρόσωπο, ο ανερχόμενος Γάλλος ηθοποιός που υποδύεται τον «Μαρσό» φέρνει κήπως στον νεαρό Αλέν Ντελόν. «Έτσι τον φανταζόμουν», θα πει ο Φρανσουά Οζόν, προσθέτοντας πως, καθώς δεν υπάρχει περιγραφή του από τον Καμύ, ο κάθε αναγνώστης έχει πλάσει τη δική του εικόνα.

Φρανσουά Οζόν, σκηνοθέτης

Δεν κατάλαβα απόλυτα τον «Ξένο»

Η μεταφορά του μυθιστορήματος του Αλμπέρ Καμύ στη μεγάλη οθόνη, οι προκλήσεις και οι πρωταγωνιστές

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

«**Κι ενώ** επίσης ένιωσα έτοιμος να ζήσω απ’ την αρχή. Θαρρείς και τούτη η τρομερή οργή με είχε εξαγνίσει απ’ το κακό, με είχε αδειάσει από ελπίδα, μπροστά σε τούτη τη νύχτα τη φορτωμένη με σημάδια κι αστερισμούς άνοιγα την αγκαλιά μου για πρώτη φορά στην τρυφερή αδιαφορία του κόσμου». Το ποιητικά γλυκόπικρο απόσπασμα από τις τελευταίες γραμμές του «Ξένου» του Αλμπερ Καμύ (εκδ. Καστανιώτη) αποτελεί ένα από τα σπουδαία δείγματα της δυτικής λογοτεχνίας. Πώς μεταφέρει κανείς, όμως, κάτι τέτοιο στο σινεμά; Πώς αποδίδει την ουσία και το πνεύμα ενός βιβλίου που έχουν θαυμάσει γενιές αναγνωστών ανά την υφήλιο; Σε αυτά τα ερωτήματα προκλήσεις επιχειρεί να απαντήσει ο σκηνοθέτης Φρανσουά Οζόν με τον δικό του «Ξένο», που κυκλοφορεί την προσεχή Πέμπτη και στις ελληνικές αίθουσες.

«Κάτι γοητευτικό για εμένα είναι ότι δεν καταλαβαίνω απόλυτα το βιβλίο –προφανώς αυτό είναι ένα δείγμα των αριστουργημάτων– και ίσως αυτός ήταν και ένας από τους λόγους που έκανα την ταινία. Ελπίζω κάποιο μέρος του μυστηρίου και των φιλοσοφικών ερωτημάτων του να έχει περάσει και στο φίλμ», μας λέει ο Οζόν, τον οποίο συναντήσαμε κατά τη διάρκεια του τελευταίου Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Βενετίας. Για εκείνον η ευθύνη και η πίεση ήταν μεγάλες, καθώς περίπου οι πάντες στη Γαλλία έχουν διαβάσει τον «Ξένο» (τουλάχιστον) στα ύστερα σχολικά τους χρόνια. «Ήξερα ότι θα απογοητεύσω κάποιους ανθρώπους. Καθένας, π.χ., έχει τη δική του εικόνα για τον Μερσό, καθώς δεν υπάρχει και καμία περιγραφή του στο βιβλίο».

Διασκέυή

Τον δικό του Μερσό υποδύεται ο ανερχόμενος Γάλλος ηθοποιός Μπενζαμέν Βουασέν: ξανθός, με όμορφο γωνιώδες πρόσωπο, φέρνοντας κήπως στον νεαρό Αλέν Ντελόν. «Έτσι τον φανταζόμουν», θα πει ο Οζόν, παραδεχόμενος ότι η ταινία του αποτελεί διασκέυή και όχι πιστή μεταφορά του μυθιστορήματος, όπως για παράδειγμα είχε επιχειρήσει να κάνει ο Λουκίνο Βισκόντι τη δεκαετία του 1960. «Το φίλμ του Βισκόντι ήταν υπερβολικά κοντά στο βιβλίο. Δεν μπορούσε να κάνει την ταινία που ήθελε, γιατί η κήρα του Καμύ βρισκόταν στο σεν και του ζητούσε να μην παρεκκλίνει καθόλου. Όταν διασκέυαζες πρέπει να “προδώσεις”, πρέπει να δεχτείς ότι η γλώσσα της λογοτεχνίας δεν είναι ίδια με αυτή του κινηματογράφου». Φυσικά η πλοκή της ιστορίας παρα-

μένει ίδια: στο Αλγέρι του 1938, ο άσπιμος υπάλληλος Μερσό θάβει τη μητέρα του δίχως να δείξει το παραμικρό συναίσθημα. Την επόμενη ημέρα θα ξεκινήσει μια ερωτική σχέση με τη Μαρί, συνάδελφό του στη δουλειά. Η επιστροφή στη ρουτίνα θα διαταραχθεί από τις περιπέτειες που θα τον εμπλέξει ο γείτονάς του, Ρεϊμόν, μέχρι που ένα καυτό πρωινό σε κάποια παραλία, ένα τραγικό γεγονός θα καθορίσει τη ζωή του Μερσό. Ως γνωστόν, όλα αυτά στο βιβλίο του Καμύ περιγράφονται σε πρωτοπρόσωπο, εξομολογητική αφήγηση, ωστόσο ο Οζόν προτιμά την εξωτερική παρατήρηση, μεταγγίζοντας έτσι (ευφυώς) την περίφημη αποστασιοποίηση του ήρωα στον ίδιο τον θεατή. Μονάχα σε δύο σημεία (ένα εκ των οποίων αυτό που αναφέραμε στην εισαγωγή) προσθέτει τη φωνή του αφηγητή, διότι «η γλώσσα είναι τόσο υπέροχη και τα νοήματα τόσο πυκνά, ώστε νομίζω ήταν απαραίτητο σε αυτά τα κομμάτια να ακούσουμε απευθείας τη φωνή του», όπως εξηγεί ο Οζόν.

Η δεύτερη επιλογή του, που ίσως ξενίσει αρχικά, είναι ότι προτιμά την ασπρόμαυρη φωτογραφία για τη μεταφορά ενός έργου, όπου οι περιγραφές των χρωμάτων, από τον καταγάλανο ουρανό μέχρι το κόκκινο φόρεμα της Μαρί, είναι ιδιαίτερα ζωντανές. «Για εμένα ήταν προφανές επι-

Φρανσουά Οζόν. Η ταινία του δεν αποτελεί απλώς μια ερωτική επιστολή στο ύφος του Καμύ, αλλά περνάει και στην πολιτική ουσία, θίγοντας θέματα αποικιοκρατίας, τα οποία μάλιστα προχωρούν πέρα από την οπτική του συγγραφέα.

Το φίλμ «Ο Ξένος» του Φρανσουά Οζόν βγαίνει στις ελληνικές αίθουσες την Πέμπτη 11 Ιουνίου.

Ο «Ταχυδρόμος» χτυπάει στο Αλγέρι

Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Υπάρχει μια φωτογραφία του Αλμπέρ Καμύ με τρεις κοπέλες σε μια παραλία. Είναι τραβηγμένη το 1935-37 στην Τιπαζά του Αλγερίου. Όλοι φορούν μαγιό και χαμογελούν ανέμελα στην κάμερα. Μια γιορτή της ζωής.

Και όμως, στο μυθιστόρημα «Ο Ξένος», γραμμένο λίγα χρόνια μετά, σε μια τέτοια παραλία ο Μερσό σκοτώνει έναν Άραβα.

Είναι πολύ πιθανό όταν ο Καμύ χαριεντίζεται με τις κοπέλες να διαβάζει ένα αμερικανικό μυθιστόρημα. Το 1934 εκδίδεται στην Αμερική το μυθιστόρημα «Ο ταχυδρόμος χτυπάει πάντα δυο φορές» του Τζέιμς Μ. Κέιν. Αυτό το τόσο γνήσια αμερικανικό νουάρ μυθιστόρημα άφησε ανεξίτηλο αποτύπωμα στον Καμύ, ο οποίος το διάβασε στο Αλγέρι στα γαλλικά. Σύμφωνα με δική του ομολογία, ο «Ταχυδρόμος» τον οδήγησε στη συγγραφή του «Ξένου».

«Τι σκεφτόταν ο Καμύ όταν διάβασε πρώτη φορά τον Κέιν;» αναρωτιέται η Αμερικανίδα Άλις Κάπλαν στο «Αναζητώντας τον Ξένο. Ο Αλμπέρ Καμύ και ο βίος ενός κλασικού έργου της λογοτεχνίας (μτφρ.: Νίκος Χαροκόπος, εκδ. Καπόν, 2019). Η Κάπλαν έγραψε τη βιογραφία ενός κομβικού έργου, αναλύοντας πώς γεννήθηκε ο συγγραφέας που ξέρουμε όλοι σήμερα.

Στην καρδιά και των δύο μυθιστορημάτων βρίσκονται ένας φόνος και μια θανατική καταδίκη. Ο Φρανκ του Κέιν σκοτώνει τον «Έλληνα»· ο Μερσό του Καμύ τον «Άραβα». Και οι δύο εκτελούνται από το κράτος.

Υπάρχει, ωστόσο, μια θεμελιώδης διαφορά: ο Φρανκ έχει ένα λόγο που σκοτώνει (το ερωτικό πάθος του για την Κόρα, τη σύζυγο του «Έλληνα» Νικ Παπαδάκη)· ο Μερσό κανέναν – φαινομενικά έστω. Κάτι ψελλίζει στο δικαστήριο ότι «έφταιγε ο δυνάτος ήλιος». Νουάρ Αμερική και φονι-

λογή. Όταν διάβασα το βιβλίο το φανταζόμουν ασπρόμαυρο. Όλη η συλλογική μνήμη της αποικιοκρατίας –ντοκουμέντα, φωτογραφίες, φίλμ– είναι καταγεγραμμένη σε ασπρόμαυρο. Πιστεύω ότι είναι πιο ρεαλιστικό να δούμε το Αλγέρι με αυτόν τον τρόπο, σαν να μπαίνουμε σε έναν κόσμο που έχει πια χαθεί. Επιπλέον, δεν είχαμε το μπάτζετ για να αναπαραστήσουμε την πόλη της εποχής· με το ασπρόμαυρο “κλέβεις” πιο εύκολα σε κάτι τέτοια...», παρατηρεί γελώντας ο Οζόν.

Παρ’ όλα αυτά, ο ίδιος επαναλαμβάνει συνεχώς τη λέξη «ομορφιά»: για τη φωτογραφία, για τον ουρανό, για τους πρωταγωνιστές του, φυσικά και για το κείμενο που τον ενέπνευσε. Από την άλλη, η ταινία του δεν αποτελεί απλώς μια ερωτική επιστολή στο ύφος του Καμύ, αλλά περνάει και στην πολιτική ουσία, θίγοντας θέματα αποικιοκρατίας, τα οποία μάλιστα προχωρούν πέρα από την οπτική του συγγραφέα. Η ταινία ξεκινά με τα «επικάϊρα» της εποχής, τα οποία χαράσσουν το ιστορικό πλαίσιο, ενώ ο χαρακτήρας της Τζεμιλά, της γυναίκας που κακοποιείται από τον Ρεϊμόν, αποκτά εκεί σοβαρότερη υπόσταση, αλλά και όνομα. «Θέωρησα σημαντικό να δω την Ιστορία με τα μάτια του σήμερα. Δεν θα το έκανα σαν ήμασταν στο 1942. Ξέρουμε τι έγινε μεταξύ Γαλλίας και

Αλγερίας, γνωρίζουμε την ιστορία της αποικιοκρατίας και ήθελα να περάσει με έναν τρόπο στην ταινία. Ανέπτυξα τον χαρακτήρα της Τζεμιλά, ενώ στο βιβλίο δεν υπάρχει κάτι τέτοιο, για να δώσω φωνή στους Άραβες. Ηθελα και τη δική τους οπτική και πήρα αυτή την καλλιτεχνική ελευθερία», σημειώνει, υπερασπιζόμενος την επιλογή του, ο Οζόν, ο παππούς του οποίου διετέλεσε δικαστής στην Αλγερία.

Παρόμοια ελευθερία πήρε και με τον χαρακτήρα της Μαρί, τον οποίο επίσης προέκτεινε πέρα από τα γραφόμενα του Καμύ. «Της έδωσα μια καινούργια διάσταση», επισημαίνει η ηθοποιός Ρεμπέκα Μάρντερ, που ερμηνεύει τον ρόλο. «Στο βιβλίο είναι ο ήλιος, η φλόγα της επιθυμίας. Η Μαρί κατά κάποιο τρόπο μια μοντέρνα γυναίκα, όχι απλώς το αντικείμενο του πόθου. Ερωτεύεται πραγματικά τον Μερσό».

Σαν Αλέν Ντελόν

Στο κέντρο του φίλμ, φυσικά, βρίσκεται ο αποξενωμένος (φαινομενικά) κυνικός Μερσό, τον οποίο ερμηνεύει εξαιρετικά ο Μπενζαμέν Βουασέν. «Ο Μερσό πρέπει να σε συναρπάξει. Στο σινεμά χρειάζεσαι κάποιον σαν τον Αλέν Ντελόν της δεκαετίας του 1960· όμορφο και μυστηριώδη και λίγο αντιπαθητικό», υπογραμμίζει ο Οζόν. Για τον Βουασέν, βέβαια, ο ρόλος του Μερσό δεν ήταν απλή υπόθεση. «Έπρεπε να επικεντρωθώ στις λεπτομέρειες. Είναι πολύ δύσκολο να παίξεις ένα ρόλο, φέρνοντας στο προσκήνιο το... τίποτα», σχολιάζει ο νέος Γάλλος ηθοποιός, καπνίζοντας αρεϊμανίως στη Βενετία, ακριβώς όπως και ο ήρωας που ενσαρκώνει.

Ανεξάρτητα από τις ενστάσεις σχετικά με τη διασκέυή, δύσκολα μπορεί κάποιος να αμφισβητήσει την αίσθηση αυθεντικότητας που αποπνέει ο κινηματογραφικός «Ξένος». Ο θεατής που θα βυθιστεί στον κόσμο του, θα βγει στην αντιπερα όχθη μωδιασμέ- νος, ίσως και χωρίς να μπορεί να ερμηνεύσει το γιατί. Αλλάωτε και στην ταινία, όταν η εικόνα δεν είναι πια αρκετή για να μεταφέρει την τραγικότητα, όπως μετά τη (δεξιοτεχνική) σκηνή του φόνου, τα πνία αναλαμβάνει και πάλι το μοναδικό κείμενο του Καμύ: «Τίναξα από πάνω μου τον ιδρώτα και τον ήλιο. Κατάλαβα ότι είχα καταστρέψει την ισορροπία της ημέρας, την εξαιρετική σιωπή μιας ακρογιαλιάς όπου είχα περάσει ευτυχισμένες στιγμές. Τότε, πυροβόλησα άλλες τέσσερις φορές πάνω σε ένα ακίνητο κορμί όπου οι σφαίρες βυθίζονταν χωρίς καμία αντίδραση. Και ήταν σαν να ’δινά τέσσερα κοφτά χτυπήματα πάνω στην πόρτα της δυστυχίας».

Η απόπειρα του Βισκόντι

Ήταν υπερβολικά κοντά στο βιβλίο. Η κήρα του Καμύ βρισκόταν στο σεν και του ζητούσε να μην παρεκκλίνει καθόλου. Όταν διασκέυαζεις πρέπει να “προδώσεις», πρέπει να δεχτείς ότι η γλώσσα της λογοτεχνίας δεν είναι ίδια με αυτήν του κινηματογράφου.

Ασπρόμαυρη εποχή

Όταν διάβασα το βιβλίο το φανταζόμουν ασπρόμαυρο. Όλη η συλλογική μνήμη της αποικιοκρατίας –ντοκουμέντα, φωτογραφίες, φίλμ– είναι καταγεγραμμένη σε ασπρόμαυρο. Πιστεύω ότι είναι πιο ρεαλιστικό να δούμε το Αλγέρι με αυτόν τον τρόπο.

«Μήνυμα αγάπης, ειρήνης...» έστελνε ο Αντωνόπουλος

Ο ηθοποιός επισκέφθηκε με τον θιασό του την Κύπρο τον Μάιο του 1974,
ως «γνωστός» σε όλους Βαρτάνης του «Αγνώστου πολέμου»

Στην παράσταση του θιάσου στο θέατρο Ρι-άλτο στη Λεμεσό ο Αντωνόπουλος «εξειροκροτήθη θερμά» αν και όπως σημειώνεται «το Τοβάριτς ως έργον του Γαλλικού βουλεβάρ εθεωρήθη ως κάπως εκτός εποχής».

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Άγγελος Αντωνόπουλος έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 94 ετών (η ειδηση του θανάτου του έγινε γνωστή μετά την κηδεία του στην Κάρυστο, την περασμένη Τετάρτη), και είχε μία επιτυχημένη θεατρική (από το 1962 ως το τέλος σχεδόν, υπηρετώντας όλα τα θεατρικά είδη), κινηματογραφική (με αρχή τις ταινίες «Εκδρομή» και «Ένας μεγάλος έρωτας» τη δεκαετία του 1960) μα και τηλεοπτική καριέρα («Αγνώστος πόλεμος», «Μαντάμ Σουσου», «Οι Πάνθεοι», «Τα Παιδιά της Νιόβης» κ.ά.). Έπαιξε σπουδαίους ρόλους, συνεργάστηκε με σημαντικούς σκηνοθέτες και παραγωγούς, μοιράστηκε τη σκηνή και τα τηλεοπτικά και κινηματογραφικά πλατό με εξαιρετικούς συναδέλφους και συναδέλφισσές του και το μόνο σίγουρο είναι πως άφησε ανεξίτηλο το αποτύπωμά του στον κόσμο του θεάματος σε Ελλάδα και Κύπρο. Έγινε γνωστός και στο νησί από τη σαρωτική επιτυχία της τηλεοπτικής σειράς «Αγνώστος πόλεμος», σε σενάριο του Νίκου Φώσκολου και σε σκηνοθεσία Φώσκολου και Κώστα Κουτσομύτη.

Αρεσε στον Πρόεδρο Μακάριο

Ο «Αγνώστος πόλεμος», η τηλεοπτική σειρά που καθήλωσε την Ελλάδα και έδωσε στον σπουδαίο ηθοποιό Άγγελο Αντωνόπουλο μία άνευ προηγουμένου δημοφιλία έφτασε στην Κύπρο το 1972. Διαβάζουμε στην εφημερίδα «Ο Φακός»: Αναμένεται ότι τελικώς θα αρέσουν στους υπευθύνους της Κυριακής τηλεόρασεως και έτσι από τον Χειμώνα θα έχουμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε το πρώτο ελληνικό σήριαλ». Μάλιστα, η εφημερίδα «Ο Φακός», όπως σημειώνει, ήταν η πρώτη απ' όλες τις κυπριακές εφημερίδες που είχε εισηγηθεί «όπως προβληθή εις την Κύπρον» και δηλώνει πως «Εάν καταστή δυνατόν να προβληθή το σήριαλ από της Κυπριακής τηλεόρασεως τούτο αποτελεί μεγάλην επιτυχίαν διά την εφημερίδα μας». Τελικά, η προβολή του «Αγνώστου πολέμου» άρχισε στην Κύπρο την Κυριακή 1 Οκτωβρίου 1972, και φυσικά ο «Φακός» φιλοξενεί περήφανα ένα ολοσέλιδο αφιέρωμα στον Άγγελο Αντωνόπουλο. Η σειρά είχε προγραμματιστεί να μεταδίδεται κάθε Κυριακή στις 7:25 το απόγευμα από την τηλεόραση του ΡΙΚ, με το σήριαλ και φυσικά τον Άγγελο Αντωνόπουλο να αγαπιέται από το κυπριακό κοινό.

Όπως ανέφερε ο ίδιος ο Άγγε-

«Στον Πρόεδρο Μακάριο άρεσε η τηλεοπτική σειρά “Αγνώστος Πόλεμος” και την παρακολουθούσε. Το είπε ο ίδιος εις τον πρωταγωνιστή της σειράς κ. Άγγελο Αντωνόπουλο που υπεδύετο τον ρόλο του Βαρτάνη, κατά την διάρκεια προσφάτου συναντήσεως των», «Φακός» Κυριακή 19 Μαΐου 1974.

λος Αντωνόπουλος, σε συνέντευξή του στον Ανδρέα Ροδίτη, στην εκπομπή «Η Ζωή είναι Στιγμές», της ΕΡΤ, μέχρι και ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος ήταν φανατικός τηλεθεατής του «Αγνώστου πολέμου». Ο Άγγελος Αντωνόπουλος είχε πει στον Ανδρέα Ροδίτη: «Όταν πήγα με θέατρο στην Κύπρο, μου έκανε την τιμή ο Μακάριος να με φωνάξει για καφέ και μου 'λεγε για τον θαυμασμό που

είχε για τον “Αγνώστο πόλεμο”. Μου έλεγε ότι κοίταγε κρυφά το ρολόι “ήθελα να συντομεύω το Υπουργικό Συμβούλιο για να μη χάσω το επεισόδιο”. Μάλιστα, αυτό το παραπολιτικό μεταφέρει και ο «Φακός» την Κυριακή 19 Μαΐου: «Στον Πρόεδρο Μακάριο άρεσε η τηλεοπτική σειρά “Αγνώστος Πόλεμος” και την παρακολουθούσε. Το είπε ο ίδιος εις τον πρωταγωνιστή της σειράς κ.

Άγγελο Αντωνόπουλο που υπεδύετο τον ρόλο του Βαρτάνη, κατά την διάρκεια προσφάτου συναντήσεως των».

Ο γνωστός σας Βαρτάνης

Η τηλεοπτική επιτυχία του συνταγματάρχη Βαρτάνη, που υποδύονταν ο Άγγελος Αντωνόπουλος στον «Αγνώστο πόλεμο» σίγουρα λειτούργησε υπέρ και για μία επιτυχημένη θεατρική περιοδεία στην Κύπρο, και κάνουν την εμφάνισή τους στον Τύπο από τον Φεβρουάριο

Η τηλεοπτική επιτυχία του συνταγματάρχη Βαρτάνη, που υποδύονταν ο Άγγελος Αντωνόπουλος στον «Αγνώστο πόλεμο» σίγουρα λειτούργησε υπέρ και για μία επιτυχημένη θεατρική περιοδεία στην Κύπρο, του θιάσου του.

του 1974: «Πληροφορούμεθα ότι αρχές Μαΐου έρχεται στην Κύπρο, επί κεφαλής θιάσου του, ο εκλεκτός πρωταγωνιστής Άγγελος Αντωνόπουλος, από το ρόλο του Συνταγματάρχη Βαρτάνη στον Αγνώστο πόλεμο για σειρά παραστάσεων».

Ο θιάσος του Άγγελου Αντωνόπουλου (στον οποίο συμμετείχε, μεταξύ άλλων, και η Αιμιλία Υψηλάντη) κατέβηκε στην Κύπρο στις 9 Μαΐου του 1974 και έδωσε σειρά παραστάσεων σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Κύπρου, Λευκωσία, Αμμόχωστο, και Λεμεσό, καθώς και στη Λάρνακα και στη Μόρφου, αλλά και σε μία επαρχιακή θα λέγαμε σήμερα σκηνή, αυτή του Κινηματογράφου «Ηλύσια» της Λύσης, όπως θυμάται ο κ. Ανδρέου, ιδιοκτήτης του σπουδαίου αυτού χώρου (η παράσταση ανέβηκε στο «Ηλύσια» τη Δευτέρα 20 Μαΐου 1974, στις 8:30 μ.μ.). Ο θιάσος περιόδευσε με την κωμωδία «Τοβάριτς [Ταβάριτς] του Ζακ Ντεβάλ και στις διαφημίσεις ο Βαρτάνης και αυτός παρών: «Ο θιάσος Άγγελου Αντωνόπουλου (ο γνωστός σας Βαρτάνης από τον “Αγνώστο Πόλεμο” στο αριστούργημα του Ζακ Ντεβάλ “Τοβάριτς” (εμπιρέπεται δι’ όλης τα ηλικίας και μαθητάς)». Ο θιάσος του Άγγελόπουλου λέγεται πως ήταν ο

πρώτος θιάσος από την Ελλάδα που ερχόταν στην Κύπρο ύστερα από τέσσερα χρόνια. Η παράσταση δεν ενθουσίασε τον αναγνώστη της «Χαραυγής», με το ψευδώνυμο «Ο Θεατής»: «Κείνο όμως που μας ξάφνιασε και γεννά ερωτήματα είναι η επιλογή του έργου Τοβάριτς του Ζακ Ντεβάλ. Γιατί όσο και να θέλουμε, όσο καλόπιστα και να το δούμε δεν παύει να είναι μία φτηνή προπαγάνδα που εξευτελίζει τις ανθρώπινες αξίες και θίγει καταστάσεις με σοβαρές προεκτάσεις», όσον αφορά την παράσταση «δεν ξεπέρασε το μέτριο» ο δε Αντωνόπουλος «επέπλευσε»! (σημειώνουμε πως και ο «ΡΙζοσπάστης» είχε αντιδράσει έντονα όταν ο θιάσος της Κατερίνας είχε ανεβάσει το συγκεκριμένο έργο, το 1945, θεωρώντας το αντιδραστικό.

Στην παράσταση του θιάσου στο θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό ο Αντωνόπουλος «εξειροκροτήθη θερμά» αν και όπως σημειώνεται «το Τοβάριτς ως έργον του Γαλλικού βουλεβάρ εθεωρήθη ως κάπως εκτός εποχής». Όπως αναφέρθηκε ήδη την παρουσία του Βαρτάνη στη σκηνή του Ριάλτο οι Λεμεσιανοί θεατές την απόλαυσαν υπέρ το δέον: «Οι Λεμεσιανοί έσπευσαν αθρόοι εις το θέατρον “Ριάλτο” διά να ιδούν τον θρυλικόν Βαρτάνην, μη εξαιρουμένων και των μικρών παιδιών που λόγω του ενθουσιασμού των πνάνγκασαν τον κατά τα άλλα υπομονετικόν θιασάρχην να απευθυνθή προς αυτά διακόπτων την παράστασιν, και να τα παρακαλέση να ψυχάσουν!». Ο θιασάρχης Αντωνόπουλος αντιμετώπισε στη Λεμεσό ένα ακόμη πρόβλημα, «τον επιβαλλόμενον υπό του Δήμου Λεμεσού φόρον επί των θεαμάτων». Ο Άγγελος Αντωνόπουλος όπως ελέχθη «υπέστη “καίριον” πλήγμα από την δημοτικήν φορολογίαν». Σε λίγα λόγια που μοιράστηκε με συντάκτη του «Φιλελεύθερου» ο Άγγελος Αντωνόπουλος λέει για τον μεταξύ άλλων για μία πιτυχή του ρόλου του Βαρτάνη: «Στη συνέχεια ο Αντωνόπουλος τονίζει μ' έμφαση ότι οι αντιφασιστικοί λόγοι που έβαζε στο στόμα του ο συγγραφέας του “Αγνώστου Πολέμου” απηχούν βαθύτατα το προσωπικό του πιστεύω». Σε ερώτηση δε της δημοσιογράφου της «Πατρίδος» Νάσας Χατζηγιάννου για το αν έχει κανένα μήνυμα για το κυπριακό κοινό, ο Άγγελος Αντωνόπουλος απάντησε: «Μήνυμα αγάπης, ειρήνης...», στις 13 Μαΐου του 1974... και μετά από δύο μήνες, τα «Ηλύσια», στη Λύση, ο Δημοτικός Κήπος της Μόρφου και το θέατρο του Γυμνασίου της Αμμοχώστου, όπου παρουσίασε την παράστασή του θα περνούσαν διά πυρός και σιδήρου...

«Το Νησί της Αφροδίτης»

Ο Άγγελος Αντωνόπουλος συμμετείχε και στην ταινία «Το Νησί της Αφροδίτης» (1969), που σκηνοθέτησε ο Γιώργος Σκαλενάκης (ο Μιχάλης Βιολάρης ερμηνεύει το παραδοσιακό «Αν βουληθώ» σε μουσική του Μίμη Πλέσσα), και ήταν μεταφορά του θεατρικού έργου του Αλέξη Πάρνη. Στην ταινία πρωταγωνιστούσε η Κατίνα Παξινού, η οποία υποδύονταν τη Λαμπρινή Κυριακούλη, συμμετείχαν επίσης, μεταξύ άλλων η Ζωρζ Σαρή και ο Σταύρος Ξενίδης. Ο Αντωνόπουλος υποδύονταν τον λοχαγό Ρίτσαρντ Κιτς.

Στο επίκεντρο της υπόθεσης της ταινίας βρίσκεται ένας αγωνιστής της ΕΟΚΑ, ο Κυριακούλης (που υποδύεται ο Κώστας Μεσσάρης), που συλλαμβάνεται από τους Άγγλους και οι συναγωνιστές του,

για να εκδικηθούν, απαγάγουν τον Ντέιβιντ, τον γιο μιας Αγγλίδας, φίλης του Βρετανού διοικητή του νησιού. Τελικά, ο Κύπριος αγωνιστής Κυριακούλης θα κρεμαστεί από τους Άγγλους, αλλά η μητέρα του (η Κατίνα Παξινού) δεν θα επιτρέψει στους συμπατριώτες της να κάνουν το ίδιο στον Άγγλο αιχμάλωτο. Ενδιαφέρουσα είναι η άποψη που εκφράζεται για την ταινία, με αφορμή την προβολή της από την τηλεόραση του ΡΙΚ, την 1η Απριλίου 1973: Διαβάζουμε: «Αν κάποιος έχει απόψε στην τηλεόραση την τιμητική του, αυτός δεν είναι ο θρυλικός Διγενής – όπως ίσως θα είχατε την αφέλεια να ελπίζετε – μα ο “Θρυλικός” Διαγόρας Βαρτάνης άλλως Άγγελος Αντωνόπουλος. [...] και ο συντάκτης της στήλης, που φαίνεται πως δεν είναι ένθε-

Ο ηθοποιός Άγγελος Αντωνόπουλος, όπως τον συνέλαβε ο φακός της εφημερίδας «Φακός», στη στήλη «Νυκτοπερπατήματα», μαζί με τον δήμαρχο Λεμεσού Φώτη Κολακίδης και τη σύζυγό του, και το ζεύγος Νίκου Κούντα, στο ξενοδοχείο «Αμαθούς». «Ο Φακός» της Επικαιρότητας», 26 Μαΐου 1974.

μος φίλος ούτε του ηθοποιού, αλλά ούτε και της σειράς «Αγνώστος πόλεμος» συνεχίζει: «Γιατί δεν τον φτάνει το σαραντάλεπτο του πάθους του δικού του και των παθών των δικών μας, με τον “Αγνώστο Πόλεμο” θα είναι και πρωταγωνιστής στην ταινία της βραδιάς που θα είναι και πάλι το “Το νησί της Αφροδίτης” του Αλέξη Πάρνη. [...] Πιστεύω πως η αξία του [σ.σ. του έργου] – και η όποια επιτυχία του – είναι παραφουσκωμένη και υπερβολική. Πρόκειται για ένα μέτριο μελόδραμα που οι πατριωτικές γαρντιούρες δεν το βοηθούν, βέβαια, να γίνη τίποτε περισσότερο». Η αρνητική αυτή θέση δεν κάνει εντύπωση, μιας και η δεξιών φρονημάτων εφημερίδα «Γνώμη» δεν θα ήταν ευνοϊκά διακειμένη σε ένα έργο που εθεωρείτο

αριστερών καταβολών (το θεατρικό του Αλέξη Πάρνη ανέβηκε 175 θέατρα της ΕΣΣΔ με περισσότερες από 22.000 παραστάσεις). Στην Κύπρο η ταινία έκανε πρεμιέρα τη Δευτέρα 29 Δεκεμβρίου 1969, στον κινηματογράφο Νταϊάνα 4 της Λευκωσίας, στην παρουσία του προέδρου της Δημοκρατίας αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Ο Δ.Α. Χριστοφίδης μετά την αθηναϊκή πρεμιέρα της ταινίας κλείνει την παρουσίασή του ως εξής: «Παρά τις βασικές επιφυλάξεις μας στην σκόπημη ή όχι απουσία της αναφοράς της Ελλάδος και της Ενώσεως στο φιλμ αυτό, πρέπει να παραδεχθούμε πως πρόκειται για μία άρτια ταινία που κατορθώνει να συγκινήσει και που αποτελεί, αναμφισβήτητα, ένα θετικό βήμα στον ελληνικό κινηματογράφο».

Ο ανήφορος του φιλελευθερισμού

Πώς μπορεί να αναστηθεί το πολιτικό κέντρο και να αποκρούσει τις επιθέσεις των άκρων

ADRIAN WOOLDRIDGE
Centrists of the World Unite!
εκδ. Allen Lane, 2026, σελ. 416

Του **ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ**

Ζούμε σε μια εποχή ανόδου του λαϊκισμού και του αυταρχισμού, δημοκρατικής ύφεσης και φθοράς του φιλελευθερισμού, που έχει χάσει την πολιτική και ιδεολογική ακμή που διέθετε στον 20ό αιώνα. Μπορούν άραγε οι δυτικές δημοκρατίες να παίξουν στον 21ο αιώνα τον πρωταγωνιστικό ρόλο που έπαιξαν τον περασμένο αιώνα, όταν νίκησαν τον απολυταρχισμό και οικοδόμησαν μια νέα παγκόσμια τάξη βασισμένη σε κανόνες, που προσέφερε οικονομική ανάπτυξη με κοινωνική προστασία; Γιατί μετά την κατάρρευση του κομμουνισμού στην Ευρώπη ο φιλελευθερισμός, που φαινόταν να θριαμβεύει, εκφυλίσθηκε τις τελευταίες δεκαετίες και πώς μπορεί να ανακτήσει την απήχσή του; Το πολιτικό κέντρο μπορεί να αναστηθεί, αρκεί να ενωθεί απέναντι στους εσωτερικούς και εξωτερικούς εχθρούς του απορρίπτοντας τη μισαλλοδοξία και υπερασπιζόμενο

αδιαπραγμάτευτες αξίες που δέχονται επίθεση από δεξιά και αριστερά, την πίστη στο άτομο, στον πλουραλισμό, στην ελευθερία έκφρασης, στον ανοικτό διάλογο και στον περιορισμό της ανεξέλεγκτης εξουσίας. Παράλληλα επείγει να αφουγκραστεί τους πολίτες, που αισθάνονται περιθωριοποιημένοι και θυμωμένοι.

Αυτό είναι το βασικό μήνυμα του βιβλίου του Βρετανού δημοσιογράφου Αντριαν Γούλντριτζ, αρθρογράφου στο Bloomberg

με θητεία στον Economist, διδακτορικό στην Ιστορία από την Οξφόρδη και συγγραφέα δώδεκα άλλων βιβλίων, όπως αυτό για τη σπουδαιότητα της αξιοκρατίας.

Το βιβλίο εξιστορεί την πορεία του φιλελευθερισμού και τις φιλοσοφικές αρχές του, όπως διαμορφώθηκαν από επιφανείς διανοητές ήδη από τον 15ο αιώνα και από τις τρεις μεγάλες επαναστάσεις του 18ου αιώνα, την αμερικανική, τη γαλλική και τη βιομηχανική. Μετά τις ακρότητες του νεοφιλελευθερισμού και τις υπερβολές της φιλελεύθερης Αριστεράς, η μεγαλύτερη πρόκληση για το φιλελεύθερο σύστημα προέρχεται από μέσα,

Σαν μαριονέτα του Πούτιν εμφανίζεται ο Νάιτζελ Φάρατζ το πλακάτ που κρατάει Βρετανός υποστηρικτής της επανασύνδεσης του Ηνωμένου Βασιλείου με την Ε.Ε. Αντισυστημικές ανατροπές, όπως το Brexit, συνιστούν καίρια πλήγματα εναντίον όσων οι φιλελεύθερες δημοκρατίες πέτυχαν κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα.

όπως εκδηλώθηκε με το Brexit στη Βρετανία και την επικράτηση Τραμπ στην Αμερική. Αυτές οι αντισυστημικές ανατροπές ανέδειξαν τις αδυναμίες της φιλελεύθερης ελίτ, που κρεώνεται με υπεροψία και υποκρισία, αποκομμένη από τον απλό πολίτη, που έχει απολέσει την εμπιστοσύνη του στο σύστημα.

Φράξιες

Οι φιλελεύθεροι έχουν κομματιαστεί σε φράξιες. Οι προοδευτικοί στις δεκαετίες του 2010 και 2020 υιοθέτησαν την πολιτική της ταυτότητας και της ακύρωσης, δίνοντας έμφαση στις καταπιεσμένες κοινωνικές ομάδες και υποβαθμίζοντας την αξιοκρατία, ενώ οι δεξιοί μετακινήθηκαν δεξιότερα, προς τον αυταρχισμό, την ξενοφοβία και τη λατρεία των αχαλίνωτων αγορών. Η επανάκαμψη για τους φιλελεύθερους προϋποθέτει, πρώτον, να απομονώσουν τα άκρα, που εμποδίζουν τη συνεργασία, κοινωνικές συμμαχίες και συμβιβασμούς. Δεύτερον, να εγκύψουν στα πραγματικά προβλήματα των πολιτών και να μην απορρίπτουν εκ προοιμίου τις ανησυχίες τους, γιατί αν εμποδωθεί η εντύπωση ότι ο φιλελευθερισμός ταυτίζεται με το χάος στα σύνορα και στις πόλεις, οι πολίτες θα στραφούν στους λαϊκιστές, που υπόσχονται εύκολες λύσεις σε σύνθετα προβλήματα και, τρίτον, να αντεπιτεθούν στον Αξονα του Αυταρχισμού,

που επιχειρεί να υπονομεύσει τη φιλελεύθερη παγκόσμια τάξη και έχει βρει στον Τραμπ έναν βολικό σύμμαχο.

Για τον συγγραφέα, οι φιλελεύθεροι πρέπει να κινηθούν και προς τα δεξιά και προς τα αριστερά. Να αντισταθούν στα υπέρρογκα κέρδη, στη φοροδιαφυγή και στη συγκέντρωση οικονομικής και πολιτικής ισχύος των γιγάντων της τεχνολογίας, αλλά επίσης να επικεντρωθούν στην αντιμετώπιση πρακτικών προβλημάτων, όπως η παράνομη μετανάστευση, το κόστος ζωής και η κοινωνική κατάρρευση. Ο φιλελευθερισμός πρέπει να παύσει να θεωρείται μια «απολιθωμένη ορθοδοξία» και να αποσείσει την εικόνα μιας παρηκμασμένης, άπληστης ελίτ, «που ταξιδεύει στο Νταβός με ιδιωτικό αεροσκάφος για να μιλήσει για την κλιματική αλλαγή».

Ο Γούλντριτζ είναι συγκρατημένα αισιόδοξος ότι η επανάκαμψη του φιλελευθερισμού είναι εφικτή. Πάντως, στην εποχή της παραπληροφόρησης και της ακραίας πόλωσης, του λαϊκισμού και του αυταρχισμού, της δυσπιστίας προς τους δημοκρατικούς θεσμούς και της αυξανόμενης ανισότητας, ο δρόμος προβλέπεται ιδιαίτερα ανηφορικός.

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε σε ελληνικές πρεσβείες ως σύμβουλος τύπου και επικοινωνίας.

Η ΜΠΥΡΑ **ΚΕΟ** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΜΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΡΑΝΤΟΥ – ΣΑΡΑ ΓΑΝΩΤΗ – ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΑΚΟΥΔΗΣ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ (ΜΕ ΣΕΙΡΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ):

ΝΑΝΤΙΑ ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗ
ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ
ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΗΛΙΑΣ ΒΑΛΑΣΗΣ

ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ
Ο ΤΑΣΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:

ticketmaster.cy | **AGS** | 7777 7040

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΡΑΝΤΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΞΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΟΘΕΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ
ΤΟΥ RMHC

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
4-7 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΠΑΦΟΥ:
13-14 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ:
9-11 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ UCLAN
ΠΥΛΑ:
16-18 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΕΓΑΛΟΙ
ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ:

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Σας αρέσει ο Μπραμς;

Το είχαμε δει για πρώτη φορά στις εγκαταστάσεις της Εθνικής Βιβλιοθήκης στην Καλλιθέα. Ένα πιάνο διαθέσιμο σε ερασιτέχνες αλλά και σε επαγγελματίες μουσικούς που τους κάνει κέφι να παίξουν κάτι προς τέρψιν των τυχερών περαστικών. Τώρα, ένα πανομοιότυπο πιάνο έχει τοποθετηθεί στον σταθμό του μετρό στο Σύταγμα, στο επίπεδο έκδοσης και ακύρωσης εισιτηρίων, και γίνεται, κυριολεκτικά, χαμός - αλλά με την καλή έννοια. Η πρωτοβουλία, μαθαίνουμε, ανήκει στο αρμόδιο υπουργείο Μεταφορών, στο πλαίσιο μιας εκστρατείας αναβάθμισης της συνολικής εμπειρίας στα μέσα. Πολλές φορές χρειάζονται απλώς ιδέες.

Δ. Ρ.

Η κουλτούρα της ευκολίας

Το Τολό, 15 λεπτά μακριά από το Ναύπλιο, προσφέρει μια εκπληκτική θέα που θα μπορούσε να σταθεί δίπλα σε κορυφαίους μεσογειακούς προορισμούς. Η σημερινή εικόνα του οικισμού, ωστόσο, δεν αναδεικνύει επαρκώς αυτό το προνόμιο. Οι σύγχρονες κατασκευές ακολουθούν συχνά την πεπατημένη της ευκολίας, ημιδοτώντας μια αρχιτεκτονική προορισμένη απλά να σαγηνεύσει και να στεγάσει πρόσκαιρες τουριστικές ανάγκες. Ετσι, η φυσική ομορφιά υπονομεύεται από το κτισμένο περιβάλλον - κάτι που ίσως αποτελεί και μια ευκαιρία για ανανέωση και αναβάθμιση στο μέλλον.

Ε. Σ.

Προσοχή στο κενό

Η είδηση ότι το υπ. Μεταφορών δοκιμάζει πιλοτικά κάμερες με τεχνητή νοημοσύνη για την αντιμετώπιση της εισιτηριοδιαφυγής στον ΗΣΑΠ, μάλλον δεν προκάλεσε ανησυχία στους ασυνείδητους επιβάτες. Λογικό. Η παρέμβαση καταγράφει συμπεριφορές, δεν τις αλλάζει. Αντί για πιο εντατικούς ελέγχους ή για μπάρες που δεν παρακάμπτονται, επιλέγονται ακριβές υποδομές συλλογής δεδομένων, χωρίς καμία εγγύηση βελτίωσης στην πράξη. Σε ένα δίκτυο συγκοινωνιών που υποσπενδύεται διαχρονικά -ο πρωθυπουργός προσφάτως υποδέχθηκε ως επίτευγμα έναν «ολοκαίνουργο ανακατασκευασμένο συρμό» του 1983- η Τ.Ν. λειτουργεί κυρίως ως βιτρίνα εκσυγχρονισμού, αφήνοντας ανέγγιχτες τις βαθύτερες παθογένειες.

Χ. Φ. Φ.

Please, do not sit

Είδαν και αποείδαν ιερείς και λαϊκοί του Ιερού Ναού Αγίας Ειρήνης και τοποθέτησαν στα σκαλάκια της εκκλησίας ευδιάκριτες επιγραφές με την παράκληση «παρακαλώ, μην κάθεστε» αγγλιστί. Ήταν τόσο στενό το σφικταγκάλιασμα των τραπεζοκαθισμάτων των παρακείμενων χώρων εστίασης, που ο ταλαίπωρος, ανυποψίαστος τουρίστας, εγκλωβισμένος σε μία από τις κορυφαίες τουριστικές παγίδες της Αθήνας, δεν μπορούσε να διακρίνει ρεστοράν από τόπο λατρείας. Και καθόταν όπου έβρισκε. Αφού τα παρδαλά τραπεζάκια και τα κχεία με τα βραζιλιάνικα μάρμπο δεν έχουν σκαριφαλώσει στην είσοδο του ναού, να λένε (λέμε) κι ευχαριστώ...

Δ. Ρ.

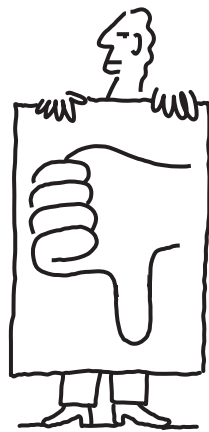
Ποιος είναι ο κύριος Σμιθ;

Δυο βήματα από το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών βρίσκεται η οδός Ιουλίου Σμιθ. Πολλοί περνούν και αναρωτιούνται: Μα ποιος ήταν αυτός ο Σμιθ; Όπως μάθαμε κατά την ξενάγησή μας στο Αστεροσκοπείο στο πλαίσιο των δράσεων In Situ της «Κ», ο Ιούλιος Σμιθ ήταν ο... κανένας. Η ονοματοδοσία του μικρού δρόμου έγινε προς τιμήν του εικονιζόμενου Ιουλίου Σμιθ (1825-1884), ο οποίος ήταν αστρονόμος και διευθυντής του Αστεροσκοπείου για 26 χρόνια. Πόσες περιστροφές της Γης άραγε χρειάζονται για να αλλάξει το όνομα της πινακίδας;

Σ. Ι.

ΘΩΜΑΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Στην Πειραιώς 260,
όχι από Πειραιώς...

Αν κατευθύνεστε προς την Πειραιώς 260, μια μικρή προειδοποίηση από άνθρωπο που το έζησε: μην πάτε με αυτοπεποίθηση να μπείτε από τη συρόμενη σιδερένια πόρτα της Πειραιώς, είναι κλειστή. Ανοίγει για λίγες ώρες ένα παραπόρτι δίπλα, αλλά η είσοδος του κοινού γίνεται από την οδό Πολυκράτους. Το έμαθα περπατώντας. Επίσης, το παρκάρισμα θυμίζει παράσταση συμμετοχικού θεάτρου: ψάχνεις, ελπίζεις, αυτοσχεδιάζεις ανάμεσα στα φορτηγά της περιοχής. Ακούγεται ότι λειτουργεί χώρος στάθμευσης στην αγορά του Ρέντη με λεωφορεία του φεστιβάλ να μεταφέρουν το κοινό προς τον χώρο, αλλά οι λεπτομέρειες ακόμη διαμορφώνονται. Μέχρι τότε, η καλύτερη συμβουλή είναι να ξεκινήσετε νωρίτερα από όσο συνθίζατε τα προηγούμενα χρόνια. Θα σας χρειαστεί χρόνος και υπομονή.

Μ. Β.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

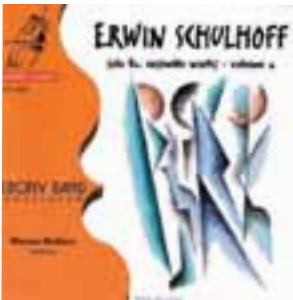
Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Sonata Erotica: και όμως, υπάρχει σεξ στην κλασική μουσική

Ρωτάω τον κύριο Γκρι: Υπάρχουν έργα στην έντεχνη δυτική μουσική που να εκφράζουν έναν κάποιο ερωτισμό; Η λεγόμενη κλασική μουσική άνηψε σε καιρούς που τέτοια πράγματα απαγορεύονταν διά ροπάλου. Σήμερα, βέβαια, μπορούμε να ακούσουμε συνθέσεις της εποχής του μπαρόκ (άριες του Χέντελ για παράδειγμα) ή κομμάτια της κλασικής εποχής (μυήπως ορισμένα του Μότσαρτ;) στα οποία να προβάσουμε τη δική μας ματιά πάνω τους, που, όπως και να το κάνουμε, είναι πιο απελευθερωμένα. Ο κύριος Γκρι μου λέει ότι το περίφημο συμφωνικό κρεσέντο του «Μπολερό» του Ραβέλ ταυτίστηκε με τον σεξουαλικό ερεθισμό, που φτάνει σε μιαν εκρηκτική κορύφωση. Ωστόσο, προτιμά

το συμφωνικό ποίημα «Δάφνης και Χλόη» του ίδιου συνθέτη, όπως επίσης το συμφωνικό «Ποίημα της έκστασης» του Ρώσου Σκριάμπιν. Το 1919 ο τσεχικός καταγωγής Ερβιν Σούλοφ (1894-1942) παρουσίασε ένα έργο που στέκει έως σήμερα πολύ μοναχικό: τη «Sonata Erotica» για γυναικεία φωνή. Διαρκεί περίπου τέσσερα λεπτά και κάτι, και είναι, ίσως, ό,τι πιο ωμό σεξουαλικά έβγαλε η λόγια μουσική: μια γυναίκα που βογκάει, που αναστενάζει - όχι με τον μάλλον γλυκερό τρόπο που πολύ αργότερα θα κάνει η Τζέιν Μπίρκιν παρέα με τον Σερζ Γκενσμπούρ στο θρυλικό «Je t'aime... moi non plus» τη δεκαετία του '60.

Στη «Sonata Erotica» δεν υπάρ-

Από την Channel Classics κυκλοφορούν πολλά άλμπουμ με έργα του Ερβιν Σούλοφ. Στο υπ' αριθμ. 2 περιλαμβάνεται και η «Sonata Erotica», την οποία ο συνθέτης έγραψε το 1919.

χει υποψία αυτού του, έστω αισθησιακού, ρομαντισμού που χαρακτηρίζει το περίφημο αυτό γαλλικό τραγούδι, αλλά η ζωώδης έκφραση ενός αχαλίνωτου ερωτισμού. (Είναι από τα μουσικά έργα που, όπως και η καθαρή πορνογραφία, πρέπει να ακούγεται κατά μόνας ή με ακουστικά - προς αποφυγήν πάσης παρεξηγήσεως δηλαδή...) Τα υγρά, παθιασμένα βογκητά της «Sonata Erotica» δεν πάει να πει ότι είναι μια άναρχη, τυχαία παράθεση μίμησης του ερωτικού ερεθισμού. Υπάρχει παρτιτούρα από πίσω. Και, υπό μία έννοια, αποτελεί και επαναστατική έκφραση μιας καταπιεσμένης επιθυμίας αιώνων. Μπορεί η «Σαλώμη» του Ρίχαρντ Στράους να

έχει κάποια στοιχεία ερωτισμού (ειδικά ο ξέφρενος χορός της) αλλά τίποτα δεν συγκρίνεται με τη «Sonata Erotica». Ενδιαφέρουσα περίπτωση ο Σούλοφ. Από τους πρώτους που επηρεάστηκαν από το τζαζ ιδίωμα (και το ενέταξε σε συνθέσεις του), λάτρης των μιούζικ χολ και των καμπαρέ (όπως είχε εξομολογηθεί στον Αλμπαν Μπεργκ, είχε πολλάκις ξενυχτήσει χορεύοντας με διαφορετικές παρτενέρ κάθε φορά), φανατικός κομμουνιστής επίσης - έφτασε στο σημείο να μελοποιήσει το... «Κομμουνιστικό Μανιφέστο». Ο Σούλοφ έπεσε στην παγίδα του σοσιαλιστικού ρεαλισμού, είναι η αλήθεια, αλλά είχε μια ευφυΐα, καθώς και ευαισθησία, και μια ιδιαίτερη δυναμική στη φωνή

του (τον είχε ξεχωρίσει από νωρίς ο Αντόνιν Ντβόρζακ). Μάλλον το πιο ουσιαστικό αντίβαρο στον δογματισμό αυτό να ήταν οι καταβολές που είχε ο Σούλοφ από την ωραία τρέλα του ντανταϊσμού. Δυστυχώς, οι εβραϊκές ρίζες του και οι κομμουνιστικές καταβολές του τον κατέστησαν πρώτης τάξεως στόχο για τους ναζί. Εβγαζε τα προς το ζην ως παινίστας στο ραδιόφωνο, ώσπου η Τσεχοσλοβακία δέχθηκε την εισβολή της Γερμανίας. Ο Σούλοφ κρίθηκε «παρακμιακός». Κατάλαβε προς τα πού πήγαινε το πράγμα και προσπάθησε να διαφύγει στη Σοβιετική Ένωση· δεν πρόλαβε. Πέθανε τον Αύγουστο του 1942 σε στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Βαυαρία από φυμатίωση.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Μια δεύτερη νίκη

Χ. Α. ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ
«ΔΕΚΑΤΡΙΑ»
εκδ. Πατάκι, 2026
σελ. 320

Η **Ζωή** των περισσότερων ανθρώπων δεν έχει κανένα ενδιαφέρον, πέρα για εκείνον που τη ζει. Εξαιρούνται οι εξέχουσες προσωπικότητες και οι συγγραφείς, οι μεν επειδή συνθήως έχουν ενδιαφέρουσες ζωές, οι δε επειδή ξέρουν από ψέματα. Ο Χρήστος Χωμενίδης θπτεύει επί μακρόν στα λογοτεχνικά ψεύδη και διαθέτει το χάρισμα να μεταστοιχειώνει το πιο επουσιώδες στιγμιότυπο σε αξιοανάγνωστο γεγονός. Στο πρόσφατο βιβλίο του αφηγείται τη ζωή του μέχρι τα δεκατρία, όταν έχασε τον πατέρα του. Ωστόσο, λιγότερο αυτοβιογραφείται και περισσότερο μυθολογεί. Αλλωστε στην αυτομυθοπλασία εκείνο που μετράει είναι το δεύτερο συνθετικό. Ο Χωμενίδης γράφει για την οικογένειά του σαν να ξεφυλλίζει ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα. Αυτό το μυθιστόρημα διαβάζουμε.

Ενα τσίρκο φιλοξένησε το πρώτο ραντεβού των γονιών του. Ο γιος νιώθει τέκνο του τσίρκου «ένα τσίρκο είμαι, που στήνει διαρκώς φαντασμαγορίες, σκαρφίζεται νούμερα, δαμάζει όσο μπορεί τα άγρια ζώα μέσα του...». Όπως επιβεβαιώνει η πεζογραφία του, όπου συχνά η σαχλαμάρα καταντάει οδοστρωτήρας, ο Χωμενίδης λαχταρά το αστείο, το ευτράπελο. Γι' αυτό από τους συγγενείς του εκτιμά ιδιαίτερα όσους με φλέγμα ξεπερνούσαν τις όποιες συμφορές τους. Σε αυτούς επιφυλάσσει τις πιο τρυφερές προσωπογραφίες. Αντιθέτως, θλίβεται για όσους στερούνται την ικανότητα της ιαρότητας. Γράφοντας, λόγου χάριν, για τον εκ μητρός παππού του, τον Βασίλη Νεφελούδη, παλιό βουλευτή του ΚΚΕ, θαυμάζει ολόψυχα την αφοσίωσή του στα ιδεώδη του, αλλά λυπάται που εκείνος ο φωτεινός, αισιόδοξος άνθρωπος δεν είχε αυτοσαρκασμό. Το γέλιο είναι ρωγμή. «Η εσωτερική εκείνη ρωγμή, η αίσθηση του παράλογου που σε αφήνει μετέωρο, σου δίνει όμως μια μικρή, γλυκιά σοφία».

Όταν η μητέρα του τον πηγαίνει στις 16 Νοεμβρίου του 1973 έξω

από την πύλη του Πολυτεχνείου, το αγόρι σκέφτεται ενθουσιασμένο πως εκεί πέρα γινόταν «κάτι που έμοιαζε με τεράστια σκανδαλιά και με εξάισια συνάμα γιορτή». Το χιούμορ αντέχει ακόμα και όταν η αφήγηση φτάνει στην αρρώστια του πατέρα του. «Αντέχει το χιούμορ στην αρρώστια; Γέλανε οι μελλοθάνατοι;». Ναι, στα βιβλία του Χωμενίδη γελάνε. Οι τελευταίοι μίνες του πατέρα του περιγράφονται υπό το βλέμμα του έφηβου αγοριού σαν ξέφρενο, παρανοϊκό γλέντι.

«Πρέπει να κοιτάμε καχύποπτα τους εφέςτιους θεούς μας. Να αμφισβητούμε τους μύθους που τους εξιδανικεύουν. Να ανακαλύπτουμε το ψέμα που κουκουλώθηκε, την προδοσία ή το τραύμα που αποσιωπήθηκε, ώστε να μη χαλάσει η εικόνα της οικογένειας. Όσο κι αν έψαξα, δεν βρήκα στη φάβα αυτή κανένα λάκκο». Ο Χωμενίδης δεν

Σαν ρωγμή περιγράφει το χιούμορ ο Χρήστος Χωμενίδης στο «Δεκατρία». «Η εσωτερική εκείνη ρωγμή, η αίσθηση του παράλογου που σε αφήνει μετέωρο, σου δίνει όμως μια μικρή, γλυκιά σοφία».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ**

Η λογοτεχνία στο ναρκοπέδιο της πολιτικής

Τέσσερις πρωτοπρόσωπες αφηγήσεις συνθέτουν το μυθιστόρημα του Ξενοφώντα Κοντιάδη για την Κατοχή, τον Εμφύλιο και τα μεταπολεμικά χρόνια. Στην πλευρά των ονειροπόλων, ο Πέτρος Κόκκαλης και η σύζυγός του Νίκη Κουλέτσου. Στην πλευρά των δωσίλογων, ο Κωνσταντίνος Λογοθετόπουλος και η δική του σύζυγος. Πρόσωπα, συγγενικά και φιλικά, συναγωνιστές και συνάδελφοι συμπληρώνουν μια σπουδή κινήτρων και προθέσεων.

Ο «Ξενοφών Κοντιάδης», επιφανής χειρουργός που σκοτώθηκε το 1941 στον βομβαρδισμό των Ιωαννίνων, είναι ο παππούς του συγγραφέα. Η γιαγιά του, Μούκη Λογοθετοπούλου-Χελλ, είναι κόρη του Κωνσταντίνου Λογοθετόπουλου, πρωθυπουργού της δωσιλογικής κυβέρνησης που είχε διαδεχθεί τον Γεώργιο Τσολάκογλου. Ο Πέτρος Κόκκαλης, ο γνωστός χειρουργός, είναι πατέρας του Σωκράτη Κόκκαλη, με τον γιο του οποίου, έτερο Πέτρο, ο Κοντιάδης έχει συγγράψει το «Αλλάζτε το σύστημα, όχι το κλίμα!» (Τόπος, 2024).

Το πρόβλημα, όμως, στην καρδιά αυτής της «αληθινής ιστορίας» είναι ότι ο Ξενοφών Κοντιάδης δεν φαίνεται να συνειδητοποιεί πως στο μυθιστόρημα, αυτό που έχει σημασία δεν είναι ό,τι συνέβη, αλλά το αντίθετο. Ο συγγραφέας οφείλει να ξεδιαλέξει τα θραύσμα-

τα της πραγματικότητας που κρίνει ότι συνάδουν με τους σκοπούς του και, αποκαθαμένα από τα βαρίδια του οικείου, να τα μεταγράψει λογοτεχνικά. Η δημιουργική παρατήρηση αυτού που δεν έχει συμβεί –του ανεπίπτου, αθέατου ή αξεδιάλυτου– είναι η κατεξοχή δουλειά του συγγραφέα.

Το πέρασμα του Πέτρου Κόκκαλη στην πολιτικοποίηση και στην αντιστασιακή δράση είναι ρηκό, επιφανειακό. Βγαίνει διεκπεραιωτικά, χωρίς μυθοπλαστικό βάθος. Παρότι ο Κοντιάδης ελέγχει δόκιμα την πρόζα του, οι όποιες λογοτεχνικές/φιλοσοφικές αναφορές, με σκοπό να επικρωματιστούν οι προσωπικότητες με διανοητικές αρετές, μοιάζουν επιτηδευμένες. Επιπροσθέτως, η προσκόλληση σε μια συρραφή επεισοδίων και ανδραγαθιμάτων, που, ουδόλως αμφιβάλλω, έχουν αντληθεί από πηγές ή προσωπικές μαρτυρίες, δεν αρκεί. Ο φιλοβασιλικός Κόκκαλης εγκαταλείπει μια λαμπρή καριέρα και ανεβαίνει στο βουνό μαζί με τον Αλέξανδρο Σβάλω λίγο πριν περάσει στο ΚΚΕ. Όλα αυτά ενέχουν ιλιγγιώδη εσωτερική πάλη, που όμως παραμένει ανεκμετάλλευτη. Το να ασπαστεί κάποιος σαν τον Κόκκαλη τον κομμουνισμό προσομοιάζει, τρόπον τινά, με τη στροφή ενός άπιστου στον Θεό. Δεν επικρίνω πραγματολογικές παρασπονδίες, ακόμα κι αν υφί-

ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ
ΔΔΣΙΛΟΓΟΙ
ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΟΙ
- ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
εκδ. Τόπος, 2026,
σελ. 376

στανται δεν με αφορούν, γιατί δεν αφορούν τη λογοτεχνία.

Οι αντιρρήσεις μου είναι αισθητικές τάξης. Η απόπειρα να αναδειχθεί η αυταπάρηση με την οποία αφοσιώθηκε ο Κόκκαλης στο έργο του φτάνει σε σημείο κορεσμού. Η αγιοποίηση του «ονειροπόλου» Κόκκαλη υποσκάπτει τον μύθο, επειδή μόνον η πραγματικότητα χαίρει του προνομίου να παράγει αγίους. Η γλωσσική/λογοτεχνική αποτύπωση της αγιοσύνης συνιστά κοσμική βλασφημία –αισθητικής και ηθικής τάξης– που υποπίπτει σε αυτό που ο Κούντερα αποκαλεί «κιτς». Λέω και ηθικής, γιατί το κιτς, πέρα από τη δημοφιλία του, είναι ιδιον του λαϊκισμού. Δεν προσάπτω όμως στον Κοντιάδη λαϊκισμό. Τον συνεπαίρνει τόσο η ευλαβική προσήλωση να επιπωθούν όλα, που κάνει το μέτρο.

Το κεφάλαιο στο οποίο απολογείται ο Λογοθετόπουλος, και παράλληλα ο Τσολάκογλου, παρυσιάζει ενδιαφέρον. Ωθει τον αναγνώστη πέραν στερεοτύπων και παραδεγμένων και λειτουργεί περισσότερο λογοτεχνικά. Οι αντιγενονικές αιτιάσεις που επικαλούνται αμφότεροι οι δωσιλογικοί πρωθυπουργοί μπορεί να είναι επισηφαείς ιστορικά, αλλά είναι αμιγώς λογοτεχνικό υλικό.

Θετικά αποτιμάται η λεπτή αφηγηματική γραμμή που αφήνει να εννοηθεί ότι οι Λογοθετό-

μένους στον Εμφύλιο Αριστεράς, που αγωνιούσαν να απαλλαγούν από τα προγονικά τραύματα. Θα έφτιαχναν τον δικό τους ουρανό. «Εφτιαξαν τον δικό τους πλανήτη με τα δικά τους ψυχικά υλικά. Τον τροφοδότησαν με μουσικές, ταινίες, παραστάσεις». Το μεγαλύτερο μέρος της αφήγησης εστιάζεται σε μικρές, καθημερινές συγκινήσεις. Η «περιστεροφωλιά» της Δροσποπούλου, ένα διαμέρισμα πενήντα τετραγωνικών, κατάμεστο από αγάπη, οι βόλτες στο Πεδίον του Αρεως και στη Φωκίωνος Νέγρη, τα μαθήματα ποδηλάτου με τον πατέρα, τα θαλάσσια λουτρά στην πλαζ της Βουλιαγμένης, ένα τρενάκι, οι προεφηβικοί πόλεμοι στο προαύλιο, το πρώτο στερεοφωνικό συγκρότημα, η πρώτη τηλεόραση, η πρώτη γραφομηχανή. Σε αυτή τη γραφομηχανή ο δεκάχρονος Χωμενίδης ανακάλυψε πως μια εκδρομή στην Πάρνηθα μπορούσε κάρη στις λέξεις να εξυψωθεί σε ανάβαση στα Ιμαλάια.

Αναμφίβολα ο Χωμενίδης είναι χαρισματικός παραμυθός, ενώ επίσης χειρίζεται άριστα τον αφηγηματικό ρυθμό. Ετσι, κάθε μικροεπεισόδιο του βιβλίου αποκτά αβίαστα τη βαρύτητα την οποία του αποδίδει εκείνος που αφηγείται. Οι σελίδες αποτυπώνουν μια ιλουστρασιόν εκδοχή της αληθινής ζωής. Ούτως ή άλλως η συγγραφή μνήμη δεν δυσκολεύεται να κάνει παραχωρήσεις στη φαντασία. «Η οικογενειακή μυθολογία είναι σαν την πλαστελίνη. Της δίνεις όποιο σχήμα θες εσύ». Εξερευνώντας με δαιμόνια περιέργεια τα στοιχεία της πρώτης δεκαετίας της ζωής του, ο Χωμενίδης μετέπλασε τη γενέθλια Κυψέλη σε καλειδοσκόπιο, όπου στραφαλιίζουν ιδιάζοντες ανθρωπότυποι, αιμοβόρες ιστορίες και ρετρό ενσταντανέ.

Το 2014 ο Χωμενίδης δημοσίευσε το μυθιστόρημα «Νίκη», όπου εξεικόνισε ένα υπέροχο πορτρέτο της μητέρας του. Με το πρόσφατο μυθιστόρημά του ολοκληρώνει αυτή τη χειρονομία αγάπης, καταγάγοντας μια δεύτερη νίκη.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΕπιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**ΣΟΛΩΝ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ**
Ο χώρος και ετερόκλητα
αρχιτεκτονικά επεισόδια
(Σκέψεις, Αντισυκίες,
Αμφιβολίες)
εκδ. Διόραμα, Λευκωσία 2026

Ο **Σόλων** Ξενοπούλος είναι αρχιτέκτονας με πολυετή δραστηριότητα στον χώρο και με μεγάλη καθηγητική εμπειρία (είναι καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής και Γεωπεριβαλλοντικών Επιστημών, ο οποίος είναι και σταθερός συνεργάτης του περιοδικού «Διόραμα», καταθέτοντας σε αυτό πολύ ενδιαφέρουσες εργασίες που αφορούν το γνωστικό του αντικείμενο. Το «Διόραμα», λοιπόν, θέλοντας να ευχαριστήσει τον Σόλωνα Ξενοπούλο για την προσφορά του, εξέδωσε σε μία καλαίσθητη έκδοση τις εργασίες του, σε χρονολογική σειρά και αντιστοιχεί στη σειρά με την οποία είχαν δημοσιευτεί στο περιοδικό. Συνολικά περιλαμβάνονται συνολικά 48 άρθρα που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεματικών, σχετικών με την αρχιτεκτονική και πώς αυτή η επιστήμη συνεικονοεί τις τέχνες, αλλά και διάφορες θεωρήσεις για την ιδιοσυστασία της. Ο Σόλων Ξενοπούλος εξηγεί, καταγράφει, περιγράφει τις διαστάσεις της επιστήμης του, καταθέτει τη δική του αισθητική για την Αρχιτεκτονική αξιοποιώντας πλήρως τον χώρο που του δίνεται στις σελίδες του «Διοράματος» (23x32 εκ.). Άλλωστε, η έννοια «χώρος» είναι σημαντική για τον Ξενοπούλο, και για τούτο κάθε κείμενό του δομείται με διάφορα υλικά, λέξεις, εικόνες, σκαριφήματα, εικαστικές κατασκευές. Οι εκδόσεις Διόραμα παραδίδουν στο αναγνώστη κοινό μία ακόμη φροντισμένη έκδοση, μία συναγωγή αρχιτεκτονικών κειμένων, που αφορούν και τον ειδικό, αλλά και τον μη ειδικό, ακριβώς γιατί η Αρχιτεκτονική είναι μία καθημερινή θέαση του κόσμου γύρω μας.

Η πειραματική κινηματογραφική παράδοση

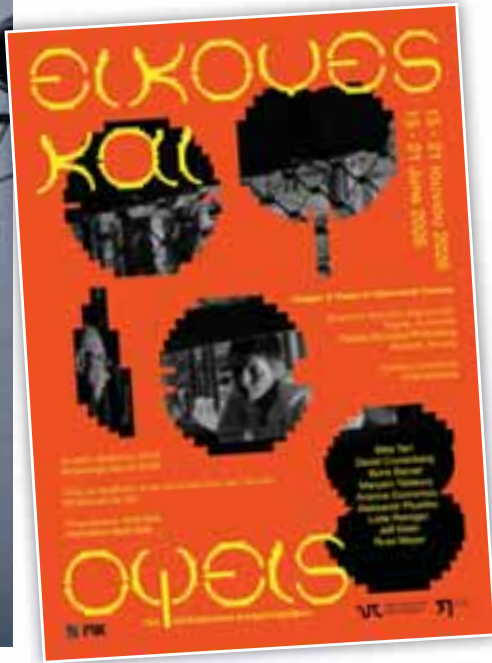
Από τις ταινιοθήκες στα φεστιβάλ: Η ιστορική διαδρομή του εναλλακτικού
κινηματογράφου και η θέση του φεστιβάλ IVAC*

“
Το IVAC δεν αντιγράφει απλώς διεθνή μοντέλα. Τα τοπικοποιεί και τα συμπληρώνει, προσφέροντας μια απαραίτητη εναλλακτική προοπτική στο παγκόσμιο φεστιβαλικό γίγνεσθαι.

“
Κινητήρια δύναμη πίσω από την ίδρυση του IVAC υπήρξε το «Θέατρο Ένα» και ο Ανδρέας Χριστοδουλίδης, οι οποίοι, με τη σταθερή τους δέσμευση στον πολιτισμό και την καλλιτεχνική έρευνα, παρείχαν την απαραίτητη υλικοτεχνική και ηθική υποστήριξη για την πραγματοποίηση του πρώτου φεστιβάλ.

Το φεστιβάλ IVAC (Εικόνες και Όψεις του Εναλλακτικού Κινηματογράφου) στην Κύπρο, είναι ένας θεσμός που αναδεικνύει πόσο σημαντικά είναι τα περιφερειακά φεστιβάλ για τη διατήρηση και την ανανέωση της εναλλακτικής - πειραματικής κινηματογραφικής παράδοσης.

Πληροφορίες
Φεστιβάλ «Εικόνες και όψεις του εναλλακτικού κινηματογράφου 2026», 15 - 21 Ιουνίου 2026, ώρα έναρξης προβολών 8:00 μ.μ. Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, Αμμοχώστου 55 - 59, Λευκωσία. Η είσοδος για το κοινό είναι ελεύθερη. Όλες οι προβολές είναι για άτομα άνω των 18 ετών. Για το πρόγραμμα προβολών: Facebook, στη σελίδα Images&ViewsofAlternativeCinemaFilmFestival

Το Φεστιβάλ αποτελεί πρωτοβουλία του Τμήματος Σύγχρονου Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού, σε συνεργασία με τον μη κερδοσκοπικό οργανισμό Brave New Culture. Το Φεστιβάλ στήνεται από το Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή.

Του **ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Ο **πειραματικός** και εναλλακτικός κινηματογράφος είναι ίσως η πιο τολμηρή, ανυπότακτη και πραγματικά ελεύθερη έκφραση της κινούμενης εικόνας. Μακριά από τους κανόνες του εμπορικού σινεμά και τις συμβάσεις του mainstream, κινείται ανάμεσα στην τέχνη, την έρευνα και την προσωπική μαρτυρία. Η διάδοσή του όμως δεν θα ήταν εφικτή χωρίς ένα δίκτυο φεστιβάλ, ταινιοθηκών και ανεξάρτητων χώρων προβολής, που ανέλαβαν ιστορικά τον ρόλο του θεματοφύλακα, του επιμελητή και του εκπαιδευτή του κοινού. Από τις πρωτοποριακές λέσχες του μεσοπολέμου μέχρι τα σύγχρονα διεθνή φεστιβάλ, αυτές οι δομές δεν είναι απλώς διοργανώσεις, είναι πεδία αισθητικής παρέμβασης και πολιτισμικής αντίστασης. Το κείμενο αυτό προσπαθεί να χαρτογραφήσει αυτή την ιστορική πορεία, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στο φεστιβάλ IVAC (Εικόνες και Όψεις του Εναλλακτικού Κινηματογράφου) στην Κύπρο, έναν θεσμό που αναδεικνύει πόσο σημαντικά είναι τα περιφερειακά φεστιβάλ για τη διατήρηση και την ανανέωση της εναλλακτικής - πειραματικής κινηματογραφικής παράδοσης.

Το φεστιβάλ IVAC, που ιδρύθηκε στη Λευκωσία το 2001, ανήκει σε μια μακρά γενεαλογία φεστιβαλικών δομών αφιερωμένων στην εναλλακτική, πειραματική

και πρωτοποριακή κινούμενη εικόνα. Η εξέλιξη του ακολουθεί τη διεθνή πορεία από τις παλιές κινηματογραφικές λέσχες και ταινιοθήκες των αρχών του 20ού αιώνα μέχρι τα εξειδικευμένα φεστιβάλ του 21ου αιώνα. Μία πορεία που αποκαλύπτει τις τάσεις, τις προκλήσεις και τη σημασία τέτοιων διοργανώσεων ως χώρους διατήρησης, επιμέλειας και επαναπροσδιορισμού του ίδιου του κινηματογράφου.

Περίοδος αλλαγής

Οι δεκαετίες του '80 και του '90 ήταν μια περίοδος αλλαγής για τον εναλλακτικό και πειραματικό κινηματογράφο. Ενώ το πιο «παραδοσιακό» πειραματικό φιλμ συνέχιζε να παράγεται από ιστορικές μορφές και νέα underground κινήματα, η βασική δυναμική και η οικονομική ώθηση μεταφέρθηκαν σταδιακά στον χώρο των εικαστικών τεχνών. Ωστόσο, η πραγματική ιστορία των φεστιβαλικών δομών για τον πειραματικό κινηματογράφο ξεκινά πολύ νωρίτερα, και συγκεκριμένα από τα πρώτα δείγματα φεστιβαλικών δικτύων που αναπτύχθηκαν τον πρώτο μισό του 20ού αιώνα.

Θεσμοί όπως η Cinémathèque Française (1936), η Film Library του MoMA (1935) και το Cinema 16 (1947) στη Νέα Υόρκη δεν ήταν απλοί χώροι προβολής. Ήταν τόποι όπου κτιζόνταν ταυτότητες, διαμορφώνονταν γούστα και δημιουργούνταν σχέσεις αγάπης με τον κινηματογράφο. Δημιουργή-

σαν ένα πεδίο όπου το σινεμά δεν ήταν μόνο ψυχαγωγία, αλλά αντικείμενο μελέτης, διαφύλαξης και κριτικής. Αυτές οι δομές, με κεντρικές μορφές όπως ο Henri Langlois, η Iris Barry και ο Amos Vogel, καθιέρωσαν τις βασικές αρχές της σινεφιλίας, της αρχαιοθέτησης και της επιμελητικής πρακτικής. Οι αρχές αυτές έγιναν ο πυρήνας του μελλοντικού φεστιβαλικού προγραμματισμού.

Το Cinema 16 του Amos Vogel, με 7.000 μέλη, λειτουργησε ως πρώην προ-φεστιβαλική πλατφόρμα για εναλλακτικά, πειραματικά έργα και αμφιλεγόμενες ταινίες. Η φιλοσοφία του Vogel, ενάντια στη λογοκρισία και την αφηγηματική ομοιομορφία, αποτέλεσε ακρογωνιαίο λίθο για τα μετέπειτα φεστιβάλ. Όταν το Cinema 16 έκλεισε, ο Vogel υπήρξε ιδρυτικό μέλος και πρώτος διευθυντής του New York Film Festival (1963).

Η πορεία προς τα εξειδικευμένα φεστιβάλ κορυφώθηκε με το βελγικό EXPRMNTL (1949), το οποίο άνοιξε διάλογο μεταξύ εναλλακτικού-πειραματικού σινεμά, εικαστικών τεχνών, performance και πολιτικής. Υπό τον Jacques Ledoux, η τέταρτη διοργάνωση (1967) μεταμόρφωσε το φεστιβάλ σε ανοικτό εργαστήριο ιδεών. Η λογική αυτή επηρέασε βαθιά και το Ann Arbor Film Festival (1963), το παλαιότερο πειραματικό φεστιβάλ της Βόρειας Αμερικής.

Παράλληλα, στην Ανατολική Ευρώπη, το GEFF του Ζάγκρεμπ

(1963–1970) υπήρξε πρωτοπόρος, παρουσιάζοντας εναλλακτικές, πειραματικές, αφηγηματικές και ριζοσπαστικές ταινίες: Από Warhol και Fluxus έως το απαγορευμένο Un Chant d'Amour του Jean Genet. Το GEFF άνοιξε τον δρόμο για τα μεγάλα διεθνή φεστιβάλ της περιοχής, αποδεικνύοντας ότι τα πειραματικά φεστιβάλ προηγούνταν συχνά των εμπορικών.

Η εξέλιξη των εξειδικευμένων φεστιβαλικών δομών για τον εναλλακτικό-πειραματικό κινηματογράφο συνδέεται άρρηκτα με αυτά τα ιστορικά θεμέλια. Τη δεκαετία του 1990, ενώ ο «παραδοσιακός» πειραματικός κινηματογράφος φαινόταν να βρίσκει σε ύφεση, εμφανίστηκε μια νέα γενιά φεστιβαλικών δομών που ανέλαβαν να συνεχίσουν και να ανανεώσουν αυτή την παράδοση. Μικρά, εξειδικευμένα φεστιβάλ microcinema, όπως το Images Festival του Τορόντο (από το 1988) και το Views from the Avant-Garde στη Νέα Υόρκη (1997–2014), λειτουργήσαν ως κρίσιμοι χώροι ανάδειξης και μετάδοσης της γνώσης. Το Views, υπό τον επιμελητή Mark McElhatton, έγινε σημείο συνάντησης για τον αμερικανικό πειραματικό κανόνα, με έμφαση σε υλικές πρακτικές, και επηρέασε βαθιά την ευρωπαϊκή φεστιβαλική σκηνή. Η συνεχής αλλαγή τίτλων και περιγραφών, από «ανεξάρτητο φιλμ & βίντεο» σε «κινούμενη εικόνα» και «expanded» («διευρυμένος») ή

«επεκταμένος»), ήταν χαρακτηριστική της διαρκούς διαπραγμάτευσης της ταυτότητας του πειραματικού κινηματογράφου ανάμεσα στην κινηματογραφική αίσθηση και τον εικαστικό χώρο.

Παράλληλα, μεγάλα διεθνή φεστιβάλ άρχισαν να εντάσσουν ειδικά τμήματα αφιερωμένα στο εναλλακτικό σινεμά, αναγνωρίζοντας τόσο την ιστορική του σημασία όσο και τη σύγχρονη αναγέννησή του μέσα από το artists' moving image. Το IFFR του Ρότερνταμ, επί δεκαετίες, υπήρξε κομβικό σημείο συνάντησης για την ευρωπαϊκή και παγκόσμια πειραματική σκηνή, με πλούσια προγράμματα performances, εγκαταστάσεων και θεωρητικού διαλόγου. Το TIFF δημιούργησε το τμήμα Wavelengths (2000), ενώ η Berlinale εγκαινίασε το Forum Expanded (2006). Το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους του Όμπερχάουζεν, υπό τον Lars Henrik Gass, ενίσχυσε ουσιαστικά τη σχέση του με τον πειραματικό κινηματογράφο, ενσωματώνοντας έργα artists' moving image στα διαγωνιστικά του προγράμματα και δημιουργώντας θεματικές ενότητες όπως το Kinomuseum (2007) και τα LABS για DIY εργαστήρια. Αυτές οι δομές δεν ήταν απλές «προβολές» αλλά πλατφόρμες για θεωρητικό διάλογο, εγκαταστάσεις και διεπιστημονικές συζητήσεις, γεφυρώνοντας το χάσμα ανάμεσα στην κινηματογραφική αίσθηση, το μουσείο και τη γκαλερί.

IVAC: σημαντικός περιφερειακός πυλώνας

Μέσα σε αυτό το πλούσιο και πολυδιάστατο διεθνές τοπίο, το φεστιβάλ IVAC της Λευκωσίας αναδείχθηκε σε έναν σημαντικό περιφερειακό πυλώνα. Ιδρύθηκε στις αρχές του 21ου αιώνα και δεν υπήρξε απλώς ένα ακόμα φεστιβάλ. Ήταν μια συνειδητή συνέχεια μιας ευρύτερης κινηματογραφικής παράδοσης, που γεννήθηκε μέσα από το όραμα και την επιμονή της Έλενας Χριστοδουλίδου, της εμπνευστριας και ιδρύτριας του φεστιβάλ.

Κινητήρια δύναμη πίσω από την ίδρυση του IVAC υπήρξε το «Θέατρο Ένα» και ο Ανδρέας Χριστοδουλίδης, οι οποίοι, με τη σταθερή τους δέσμευση στον πολιτισμό και την καλλιτεχνική έρευνα, παρείχαν την απαραίτητη υλικοτεχνική και ηθική υποστήριξη για την πραγματοποίηση του πρώτου φεστιβάλ. Δίπλα τους, μια μικρή αλλά αποφασισμένη ομάδα συνεργατών, μεταξύ των οποίων ο Αχιλλέας Αχιλλέως, ο Λογγίνος

Παναγής, ο Κώστας Ρεούσης και ο Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης, εργάστηκε για να μετατρέψει το όραμα σε πραγματικότητα. Την ομάδα αυτή ενίσχυσε ουσιαστικά και ο Θόδωρος Αδαμόπουλος, Διευθυντής της Ελληνικής Ταινιοθήκης, του οποίου η συμβολή υπήρξε πολύτιμη για τη χάραξη της καλλιτεχνικής φουστανουλιάς του φεστιβάλ. Το IVAC απέκτησε από την αρχή σαφή ταυτότητα και σταθερή κατεύθυνση. Ήδη από την πρώτη του διοργάνωση, το φεστιβάλ έλαβε μια συγκινητική και ιστορική αναγνώριση: χαιρετίστηκε με επιστολή από τον ίδιο τον Jonas Mekas, την κεντρική μορφή του αμερικανικού πειραματικού κινηματογράφου, ο οποίος σηματοδότησε με την επιστολή του την είσοδο του IVAC στη διεθνή avant-garde κοινότητα.

Δίπλα σε όλους τους παραπάνω, άξιοι συμπαραστάτες διαμόρφωσαν περαιτέρω το θεωρητικό και καλλιτεχνικό προφίλ του φε-

στιβάλ. Ο ποιητής, θεωρητικός και δοκιμιογράφος Ανδρέας Παγουλάτος συνέβαλε ουσιαστικά στη διαμόρφωση του θεωρητικού πλαισίου, προσδίδοντας του βάθος, στοχαστικότητα και μια ξεχωριστή σχέση με την ελευθερία της κινούμενης εικόνας. Σημαντική υπήρξε επίσης η συνδρομή του Γιάγκου Χατζηγιάννη, ο οποίος στήριξε ενεργά την ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα του θεσμού. Ο Γιάγκος Χατζηγιάννης και ο οργανισμός Brave New Culture είναι μέχρι σήμερα ο εταίρος του Τμήματος Σύγχρονου Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού στις ετήσιες διοργανώσεις του φεστιβάλ, αποτελώντας τον κεντρικό οργανωτή. Χωρίς τη δική του συμβολή, η πραγματοποίηση του φεστιβάλ δεν θα ήταν εφικτή.

Παράλληλα, το φεστιβάλ διαμορφώθηκε μέσα από τη σημαντική συμβολή των επιμελητών που το πλαισίωσαν όλα αυτά τα χρόνια, οι οποίοι με τις επιλογές,

τις ιδέες και τη συνεχή ανανέωση του προγράμματος ενίσχυσαν τον πειραματικό του χαρακτήρα και διέθρυναν τους δημιουργικούς του ορίζοντες.

Το IVAC, λοιπόν, δεν είναι μόνο ένας θεσμός προβολής. Είναι ένας ζωντανός οργανισμός συνεργασίας και συλλογικής δημιουργίας, που συνεχίζει να εξελίσσεται διατηρώντας ταυτόχρονα τον πυρήνα του αρχικού του οράματος. Παιρνοντας τον τίτλο από την έννοια των «εικόνων και όψεων», υιοθετεί την εκλεκτική και πολυφωνική προσέγγιση των ιστορικών προκατόχων του. Παρουσιάζει ένα εντυπωσιακά ευρύ φάσμα έργων που διερευνούν τα όρια της αφήγησης, της μορφής και της τεχνολογίας.

Μια βασική πτυχή του προγράμματός του, που ενισχύει τη σχέση του με τον τοπικό πολιτισμό, είναι η ετήσια παρουσίαση έργου ενός Κύπριου δημιουργού. Αυτή η πρακτική δεν είναι

απλώς ένα εθνικό στοίχειο, αλλά μια στρατηγική που αναδεικνύει τη δυναμική της τοπικής εναλλακτικής και πειραματικής σκηνής, την τοποθετεί σε διάλογο με διεθνείς τάσεις και διασφαλίζει ότι το φεστιβάλ λειτουργεί ως τόπος ανάδειξης και για τις δικές μας φωνές, διατηρώντας παράλληλα το παγκόσμιο προφίλ του.

Με αυτόν τον τρόπο, το IVAC δεν αντιγράφει απλώς διεθνή μοντέλα. Τα τοπικοποιεί και τα συμπληρώνει, προσφέροντας μια απαραίτητη εναλλακτική προοπτική στο παγκόσμιο φεστιβαλικό γίγνεσθαι. Η σημασία του, όπως και άλλων ανάλογων φεστιβάλ, βρίσκεται ακριβώς στην ικανότητά του να λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος σε αυτή την ιστορική αλυσίδα. Ενσωματώνει την κληρονομιά της επιμέλειας από τους Langlois, Barry και Vogel, τη σύγχρονη ανάγκη για διαπολιτισμικό διάλογο και την υποχρέωση να αναπτύσσει

την τοπική πειραματική σκηνή. Το IVAC διασφαλίζει ότι ο εναλλακτικός και πειραματικός κινηματογράφος δεν είναι απλώς ένα ιστορικό κεφάλαιο ή ένα πρόνομο των μεγάλων πολιτισμικών κέντρων. Είναι μια ζωντανή, εξελισσόμενη πρακτική με πολλά κέντρα ανάπτυξης. Αποτελεί, λοιπόν, έναν απαραίτητο φορέα που συμβάλλει στην εξέλιξη και διατήρηση του εναλλακτικού κινηματογράφου ως χώρου ελευθερίας, έρευνας και πολιτισμικής αντίστασης στον 21ο αιώνα.

Ο κ. Δώρος Δημητρίου είναι ιστορικός Κινηματογράφου.

* Το παρόν κείμενο γράφτηκε μετά την ολοκλήρωση από τον συγγραφέα του εξ αποστάσεως Διπλώματος «Πειραματικός Κινηματογράφος: Θεωρία και Εφαρμογές» στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Σεπτέμβριος 2025 - Φεβρουάριος 2026).

«Ο σκηνοθέτης δεν έχει μεγάλη διαφορά από τον αναγνώστη ενός βιβλίου. Αν καταφέρει να μη στραγγαλίσει τη δυναμική των έργων, αν συμπορευθεί μαζί τους για να ανοίξει διάλογο, τότε νομίζω ότι αυτός είναι ο τρόπος να ανεβαίνουν τα έργα. Με εκνευρίζει το “σεβάστηκα το κείμενο», “άκουσα το κείμενο». Δεν συνιστά ακριβώς αναπαραστατική τέχνη», λέει στην «Κ» ο σκηνοθέτης Δημήτρης Καραντζάς.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: BANTON ZADE

Δημήτρης Καραντζάς, σκηνοθέτης

Εκεί που η ζωή είναι γλιστερή

Η «Αλκυστις» του Ευριπίδη και ο ύπουλος συντηρητισμός του «σεβάστηκα το κείμενο»

Συνέντευξη στον **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Η σκηνή που έχει στηθεί προσωρινά, για τις ανάγκες των προβών, στο Σχολείο «Ειρήνη Παπά» του Εθνικού Θεάτρου, είναι κυρτή, έχει μια διαρκή αίσθηση αστάθειας. Ολα εδώ τείνουν προς την πτώση. «Με τον σκηνογράφο Κωνσταντίνο Σκουρλέτη φανταστήκαμε ένα χώρο όπου η ζωή είναι κάτι ρευστό, γλιστερό, επικίνδυνο στην ισορροπία. Ο θάνατος βρίσκεται διαρκώς επί σκηνής – είναι εξάλλου το πρώτο έργο στο οποίο εμφανίζεται ως πρόσωπο – και είναι σαν εκείνος να κουβαλάει τη ζωή, η οποία είναι έτοιμη να πέσει», εξηγεί ο Δημήτρης Καραντζάς.

Φυσικά, αυτή που τελικά «πέφτει» είναι η Αλκυστις. Παρασύροντας όμως μαζί της και την κοινωνία που ενέκρινε τη θυσία της, λέει ο σκηνοθέτης, ο οποίος ετοιμάζεται να ανεβάσει το έργο του Ευριπίδη στην Αρχαία Επίδαυρο. Και αν οι μελετητές δεν είναι απολύτως σύμφωνοι για το αν πρόκειται για τραγωδία ή τραγικωμωδία, ο Δημήτρης Καραντζάς αποδέχεται αυτή την αμφισημία. «Διότι είναι για μένα το πιο άναρχο και τολμηρό ύφος γραφής που έχω διαβάσει σε επίπεδο αρχαίας λογοτεχνίας».

Το λογοτεχνικό είδος, βέβαια, είναι ίσως φιλολογικό πρόβλημα. Εκείνο που θα επιχειρήσουν να «λύσουν» στην Επίδαυρο ο σκηνοθέτης και οι ηθοποιοί της παράστασης (οι Κωνσταντίνος Αβαρικιώτης, Δήμητρα Βλαγκοπούλου, Γιώργος Ζυγούρης, Ηρώ Μπέζου, Γιάννης Νιάρρος, Κώστας Νικολι, Αινείας Τσαμιάτης και Θεοδώρα Τζήμου) μοιάζει ακόμη πιο σύνθετο: Πώς διαβάζεται σήμερα ο θάνατος μιας γυναίκας που στόχο έχει να σώσει τη ζωή ενός άνδρα;

– Κάποτε, σε ένα φίλο σεναριογράφο περιέγραφαν μια χλιαρή σεναριακή ιδέα. Στο τέλος ρώ-

τησε: «Ναι, αλλά το πρόβλημα με τον ήρωα ποιο είναι;». Θα ήθελα, τηρουμένων των αναλογιών, να ρωτήσω ποιο είναι το «πρόβλημα» με την Αλκυστι.

– Το πρόβλημα δεν είναι με την Αλκυστι, είναι με την κοινωνία. Υπάρχει μια μοίρα θανάτου για τον σύζυγό της, τον Αδμητο –ξέχασε τις απαραίτητες θυσίες στην Αρτεμη, για αυτό τιμωρείται–, όμως η Αλκυστι είναι η τελευταία που ερωτάται εάν δέχεται να πεθάνει στη θέση του. Είναι σύζυγος βασιλιά και αν αρνηθεί να θυσιάστεί, αν δεν διασώσει έναν ηγεμόνα που θεωρείται επιτυχημένος, θα πάρει στον λαιμό της μια κοινωνία. Το οξύμωρο είναι ότι ο Χορός –που είναι φίλοι του Αδμητου, άρα upper class– κατά προκλητικό: αφορά ένα πρόσωπο που μας σώζει, αλλά δεν το προστατεύουμε. Και από την άλλη, ο Χορός στέκεται στο πόσο δύστυχος θα είναι ο Αδμητος, όχι στο τι υφίσταται μια γυναίκα για να σώσει έναν άνδρα. Νομίζω ότι ο Ευριπίδης κάνει μια αιχμηρή τοποθέτηση για την ηθική παρακμή της κοινωνίας του, της Αθήνας του 438 π.Χ., όπου όλα φαίνονται, πριν από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, να ακμάζουν, μέσα σε μια αυτοκρατορική ευμάρεια. Σε όλον αυτόν τον πλούτο, σε όλη αυτή την ευτυχία, κάνει μια μικρή κίνηση, για να πει ότι η κοινωνία από μέσα ήταν άρρωστη.

– Γράφοντας για τον Αδμητο, ο ελληνιστής Αλμπιν Λέσκι αναρωτιόταν: «Πώς να πάρουμε στα σοβαρά τον άνδρα που αφήνει τη γυναίκα του να πεθάνει για αυτόν, ικετεύοντας ταυτόχρονα την ετοιμοθάνατη να μην τον

εγκαταλείψει;». Πώς βλέπετε εσείς τη στάση του;

– Νομίζω ότι στην περίπτωση του Αδμητου μιλάμε για μια ουσιαστική αποποίηση ευθύνης και μοίρας, κάτι που ο ίδιος το καταλαβαίνει πολύ μετά. Για να συνεχίσει να εκπληρώνει τις προσωπικές του φιλοδοξίες, βλέπει μόνο τη δική του διαδρομή. Πρέπει όμως να τον πάρουμε απολύτως στα σοβαρά. Γιατί πραγματικά αγαπάει την Αλκυστι, πραγματικά θρηνεί για τον θάνατό της, αλλά δεν μπορεί να κάνει τίποτα, δεν μπορεί να αφήσει χώρο μέσα του για αυτήν. Ακολουθεί μια δική του, χρυσή διαδρομή, που τον τυφλώνει. «Αδάμαστος», αυτό σημαίνει το όνομά του. Και με αυτή την έννοια, ο Αδμητος είναι αυτός που δεν έχει εκπαιδευθεί, που δεν έχει μπει στη ζωή, που στο τέλος του λέει ο Χορός «μέσα στην ευτυχία σε βρήκε το κακό, άμαθος ήσουν στον πόνο». Είναι σαν να ακολουθεί τυφλά τη ζωή της ευμάρειας, ενώ δεν έχει καταλάβει τίποτα για την προσωπική και κοινωνική του ευθύνη.

– Θεωρητικά, πάντως, το έργο έχει αίσιο τέλος. Δεν θα ζήσει ευτυχισμένο το ζεύγος;

– Αποκλείεται να έχει ευτυχές τέλος όλο αυτό. Το έργο είναι διττό, ξεκινάει ως αμιγής τραγωδία, όπου έχουμε να θάψουμε ένα νεκρό, και έπειτα βάζει τον Ηρακλή, ως φορέα της ζωής, ως Διόνυσο, σχεδόν αριστοφανικό, να νικάει τον θάνατο και να φέρνει την Αλκυστι πίσω στη ζωή. Ο Αδμητος αρθρώνει τότε μια επιθυμία θανάτου. Ο τελικός θρήνος του είναι σαν ο Χορός να του λέει «πρέπει να συ-

νεχίσουμε» και εκείνος να μην αντέχει. Νομίζω μάλιστα ότι από τη στιγμή που η Αλκυστι τελικά ερωτάται, κάτι σπάει ανάμεσα στο ερωτευμένο ζευγάρι. Από τη στιγμή που ο ένας ρωτάει «θα πέθαινες για εμένα;» –όχι με τον νεορομαντικό, καταραμένο τρόπο, αλλά «επειδή φοβάμαι εγώ να πεθάνω»– τότε ο άλλος αυτομάτως καταργείται. Και νιώθω ότι η πράξη της Αλκυστις έχει μια ελευθερία: ζητάει από τον Αδμητο να δεσμευθεί ότι τα παιδιά τους δεν θα έχουν μητριά, αλλά θα γίνουν κύριοι του σπιτιού της. Είναι από τα λίγα πράγματα που μπορεί να κάνει μια γυναίκα στην εποχή του Ευριπίδη, όπου οι γυναίκες δεν συμμετείχαν στα κοινά και ο λόγος τους ακουγόταν μόνο στα έργα, έστω σαν ευχή. Η Αλκυστις αντιδρά σε αυτή την κοινωνία. Για αυτό όταν ανασταίνεται δεν ανοίγει καν το στόμα της: διότι της πήραν πίσω τη μοναδική πράξη στην οποία είχε δικαίωμα.

Το Εθνικό Θέατρο θα παρουσιάσει την παράσταση «Αλκυστις» του Ευριπίδη σε σκηνοθεσία Δημήτρη Καραντζά, στις 17 και 18 Ιουλίου, στο Αρχαίο Θέατρο Επίδαυρου.

Η εκκωφαντική σιωπή της μάλλον δεν θα σταματήσει ποτέ, θα υπάρχει σαν μνήμη ενοχής. Πιστεύω ότι και ο συγγραφέας δίνει αυτό το περιθώριο. Αν ήθελε να γράψει ένα αμόλυντο happy end, είχε τα εργαλεία να το κάνει.

– Στο μεταξύ και ο Αδμητος με τον πατέρα του διαφωνούν για το ποιος θυσιάστηκε για ποιον. Νομίζω ότι και σήμερα ανταλλάσσουμε συχνά αυτό το αιματηρό χρέος της θυσίας. Το συναντάμε στην οικογένεια, στη θρησκεία, στην Ιστορία...

– Πρόσφατα ακούσαμε ότι και νεκροί των Τεμπών θυσιάστη-

καν για να γίνουν καλύτερες οι μεταφορές. Η θυσία, αναλόγως του ηθικού αναστήματος και του μεγέθους της σκληρότητας που έχεις μέσα σου, μπορεί να πάρει πολλές εκφάνσεις. Για αυτό και το πρόσωπο που θυσιάζεται στο έργο δεν είναι ο ήρωας, αλλά το θύμα. Σαν να αποφασίζουμε να θυσιάσουμε έναν άνθρωπο ή κάποιες αξίες, ώστε να μη χαθεί ένα κεκτημένο, μια φόρα, μια ανάπτυξη που τη θεωρούμε κρισιμότερη από τη ζωή κάποιου. Νομίζω ότι όντως έχουμε μεγαλώσει με αυτή την ενοχή στην Ελλάδα, με αυτή την αγιοποίηση εκείνου που θυσιάζεται. Σαν να μας αρκεί μάλιστα ότι τον ηρωοποιούμε, γιατί έτσι ελαφραίνουμε τη συνειδήσή μας. Και επιστρέφουμε διαρκώς σε αυτήν του την πράξη, την οικειοποιούμε, ώστε να δείχνουμε και ευσυνκίνητοι απέναντι σε αυτήν τη θυσία.

– Να διαβάζουμε τα αρχαία έργα ως άνθρωποι που ζουν στο τώρα, στην εποχή τους. Μήπως όμως υπάρχει και ο κίνδυνος να ζητάμε από τα έργα να μας επιβεβαιώσουν;

– Νομίζω ότι ένας τρόπος για να μη στριμώξεις ένα έργο στις επιθυμίες σου, είναι να σεβαστείς τη λογοτεχνία του, την ποίησή του, τη φιλοσοφική του στάση. Αν κρατήσεις τη διαδρομή του λόγου, την επιχειρηματολογία του, αν δεν προσπαθήσεις να δείξεις επιπόλαιο στο κοινό ότι «να, ο Αδμητος είναι ένας πολιτικός του σήμερα» ή ότι «η Αλκυστις είναι μια γυναίκα στην κουζίνα», τότε δεν προδίδεις ένα κείμενο που υπήρχε πολύ πριν από εμάς και που υπάρχει ακόμη γιατί μας ειδοποιεί για κάτι που το αντιλαμβανόμαστε μέχρι σήμερα, ειδήλλως θα παύαμε να ασχολούμαστε. Με πολλά έργα έχουμε πάψει να ασχολούμαστε. Ο σημερινός αναγνώστης, βέβαια, θα διαβάσει ενδεχομένως

διαφορετικά τον Προυστ από έναν αναγνώστη της εποχής του, όπως θα διαβάσει διαφορετικά και τον Αισχύλο. Και ο σκηνοθέτης δεν έχει μεγάλη διαφορά από τον αναγνώστη ενός βιβλίου. Αν καταφέρει να μη στραγγαλίσει τη δυναμική των έργων, αν συμπορευθεί μαζί τους για να ανοίξει ένα διάλογο, τότε νομίζω ότι αυτός είναι ο τρόπος να ανεβαίνουν τα έργα. Με εκνευρίζει το «σεβάστηκα το κείμενο», «άκουσα το κείμενο». Δεν συνιστά ακριβώς αναπαραστατική τέχνη. Το να σεβαστεί κανείς ένα κείμενο χωρίς να πάρει θέση, το να το ανεβάσει με την παρατακτική του σειρά, μου φαίνεται ύπουλος συντηρητισμός.

– Πιστεύετε στην «ιερότητα» της Επίδαυρου;

– Θεωρώ την Επίδαυρο ένα χώρο που κουβαλάει τρομερές μνήμες. Δεν ξέρω ποιες μπορεί να έχει ή να πλάθει ο καθένας, αλλά η Επίδαυρος αφήνει ένα τρομερό αποτύπωμα, που κάνει τον καθένα να νιώθει διαφορετικά. Εμένα δεν με κάνει να νιώθω ότι είναι χώρος ιερός, γιατί το ιερό είναι κάτι στο οποίο είσαι πιστός, νιώθεις υπακοή και υποταγή απέναντί του. Δεν νιώθω έτσι για τίποτα στη ζωή μου. Αλλά νιώθω πολύ μεγάλη έλξη για την Επίδαυρο. Νομίζω ότι είναι το πιο ωραίο θέατρο στον κόσμο και το λέω έτσι, με εθνικιστικές κορώνες σχεδόν. Είναι ευτυχία να βρίσκεσαι εκεί. Μπορεί κάποιος να θεωρεί ότι στην Επίδαυρο βρίσκεται τη μνήμη του Αισχύλου. Εγώ βρίσκω τη μνήμη μιας φράσης που έχει ειπωθεί με έναν συγκεκριμένο τρόπο και την έχω θαυμάσει. Μιας μουσικής που ακούστηκε και με έχει στοιχειώσει. Μιας φαντασίας ανθρώπων που έχουν επισκεφθεί ξανά και ξανά αυτό το μέρος, με την ίδια λαχτάρα και την ίδια απορία.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
ΣΟΚΡΑΤΗΣ ΜΠΑΛΑΓΙΑΝΝΗΣ

1. Πολύτιμα αποδείχθηκαν τα καθιστικά από λειασμένο διακοσμητικό σκυρόδεμα στην αρχή της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, καθώς ο πιο δημοφιλής πεζόδρομος της Αθήνας δεν φημίζεται για την προσφορά καθιστικών, ειδικά σε αυτό το σημείο.
2, 3. Διαφορετικής τυπολογίας και χωρητικότητας τα παγκάκια στη «νέα» Βασιλίσσης Ολγας, όπου το ζητούμενο δεν είναι τόσο ο αριθμός τους όσο η δυνατότητα σκίασης, κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.
4. Στην πλατεία Προσκόπων, στο Παγκράτι, δεν ξεχωρίζει παγκάκια από τραπεζοκαθίσματα.

Ποιος κάθεται σε αυτά τα παγκάκια;

Υπήρξαν καταστατικό στοιχείο του δημόσιου χώρου, αλλά η σχεδιαστική εκζήτηση τους στερεί τη λειτουργικότητα

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Στην αρχή του πεζοδρόμου της Διονυσίου Αρεοπαγίτου ο κόσμος δίνει μάχη για μια θέση στα νέα γραμμικά καθιστικά από σκυρόδεμα που «συνοδεύουν» την εγκατάσταση του γλυπτού του Κωνσταντίνου Καβάφη κάτω από ένα πλθωρικό πλατάνι. Αντιθέτως, τα παγκάκια στην επίσης «νέα» Βασιλίσσης Ολγας δεν είναι το ίδιο περιζήτητα. Οι τουρίστες είναι πολύ λιγότεροι – όπως και τα σημεία προφύλαξης από τον ανελέητο ήλιο. Και στη Θεσσαλονίκη, πολίτες (κυρίως ηλικιωμένοι, έχει σημασία) τηλεφωνούν στο τηλεφωνικό κέντρο της δημοτικής αρχής ζητώντας να συνεχιστεί με τους ίδιους ρυθμούς ένα πρόγραμμα τοποθέτησης νέων καθιστικών σε συνεργασία με την ιδιωτική πρωτοβουλία – μόνο τον τελευταίο χρόνο έχουν τοποθετηθεί 335 νέα παγκάκια στην πόλη.

Με αφορμή τις τρεις αυτές πολύ διαφορετικές μεταξύ τους ιστορίες ανανέωσης ενός κρίσιμου, αλλά παραγνωρισμένου στοιχείου αστικού εξοπλισμού, η σχέση μας με το παγκάκι έρχεται να φωτίσει γωνίες μιας άλλης σχέσης, πολύ πιο φορτισμένης: αυτής με τον δημόσιο χώρο και με τους κατά καιρούς σφετεριστές του.

Το παγκάκι, προφανώς όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη τη Γηραιά Ήπειρο, υπήρξε καταστατικό εργαλείο της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής παράδοσης ως προς την οργάνωση του δημόσιου χώρου. Πόλεις με αστικό βάθος αιώνων έχουν να επιδείξουν αριστουργήματα που προστατεύονται μέχρι σήμερα διά νόμου και με ζήλο πρωτόγνωρο. Για τον αντίστροφο λόγο, η Αθήνα και οι περισσότερες ελληνικές πόλεις δεν έχουν να επιδείξουν ανάλογα επιτεύγματα, με εξαιρέσεις που μετριούνται στα δάκτυλα του ενός χεριού (Εθνικός Κήπος κ.α.). Πάντως, το χαρακτηριστικό, λιτό, κυπρισί ελληνικό παγκάκι με τις τρεις οριζόντιες ξύλινες λωρίδες δεν τα πήγε και τόσο άσχημα όλα αυτά τα χρόνια.

Τις τελευταίες δεκαετίες όμως (χονδρικά, από το 1990 και μετά) παρατηρήθηκαν δύο παράλληλα και όχι απαραίτητα σχετιζόμενα μεταξύ τους φαινόμενα. Πρώτον, ο πολλαπλασιασμός των χώρων εστι-

ΣΟΚΡΑΤΗΣ ΜΠΑΛΑΓΙΑΝΝΗΣ

ασης αφαιρέσε ζωτικό χώρο από τις πλατείες και τους πεζοδρόμους. Η ανάγκη για συναναστροφή και στάση απέκτησε ορατό (και επεκτατικό) ανταγωνιστή: το τραπεζοκάθισμα του καφέ και του μπαρ. Όσο μεγάλωνε ο αριθμός τους, τόσο το παλιό, ταπεινό, ασυντήρητο παγκάκι έχανε έδαφος. Μέχρι που η τυπική ελληνική πλατεία καταλήφθηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου από τους ξενιστές της. Υπάρχουν πλατείες στην Αθήνα όπως η Αγίας Ειρήνης, η Αγίου Γεωργίου στην Κυψέλη ή η πλατεία Προσκόπων στο Παγκράτι όπου τα ελάχιστα παγκάκια έχουν αποκτήσει καθαρά διακοσμητικό χαρακτήρα.

Ρήξη με το παλιό

Ταυτόχρονα, συνέβη το εξής: οι Έλληνες αρχιτέκτονες, γοητευμένοι από τις διεθνείς τάσεις στο γύρισμα του αιώνα και ορμωμένοι από μια διάθεση ρήξης με το παρελθόν, απομακρύνθηκαν από την παραδοσιακή μορφή του υπαίθριου καθιστικού και υιοθέτησαν πιο μινιμαλιστικές φόρμες. Ο Πρόδρομος Νικηφορίδης, ένας από τους πλέον αναγνωρισμένους αρχιτέκτονες της Θεσσαλονίκης, αλλά και της γενιάς του (Νέα Παράλια κ.α.), είχε την ευκαιρία με τη νέα του ιδιότητα (ως αντιδημάρχου Τεχνικών Έργων και Βιώσιμης Κινητικότητας) να επανεκτιμήσει την αξία του καθιστικού. «Οντως τις τελευταίες δεκαετίες υπήρξε μια παρανόηση και πάνω σε έναν σχεδιαστικό και καλλιτεχνικό «τυ-

ρετό» μών των αρχιτεκτόνων, όπου λανθασμένα η αισθητική και η γλυπτική ποιότητα ενός στοιχείου αστικού εξοπλισμού υπερίσχυαν της λειτουργικότητας και της εργονομίας, το παγκάκι σταδιακά έπαψε να υπηρετεί τους πολίτες. Έτσι ο κανόνας έγιναν τα μινιμαλιστικά παγκάκια, τις περισσότερες φορές χωρίς πλάτη ή μεμονωμένα σημεία στάσης, όπου συνήθως δεν χωράει παραπάνω από ένα άτομο».

Η διαμόρφωση της αρχής της Διονυσίου Αρεοπαγίτου με την ένταξη του γλυπτού του Καβάφη, που μελέτησαν οι Γιώργος Παρμενίδης, Κριστίν Λονγκεπέ και Ιφιγένεια Μάρη, προσφέρει ένα νέο υπόδειγμα σχεδιασμού του καθιστικού στον δημόσιο χώρο. «Στην είσοδο της Αρεοπαγίτου, στην κύρια ροή του πεζοδρόμου, εντάσσεται μια διαφορετική κατεύθυνση χαράξεων, ορίζοντας ένα τοπικό πεδίο που συνθέτουν τα πλατάνια, το γλυπτό του Καβάφη, τα παρτέρια, τα κτίρια γύρω με το ανασπλωμένο υπαίθριο θεατράκι, σε μία πρόσκληση για καθυστέρηση», εξηγεί την παρέμβαση ο ομότιμος καθηγητής ΕΜΠ Γιώργος Παρμενίδης. Σε αυτές τις χαράξεις εντάσσονται καθιστικά από λειασμένο διακοσμητικό σκυρόδεμα χωρίς πλάτη.

Μήπως αυτή η επιλογή ευνοεί τις σύντομες στάσεις και αποθαρρύνει τους πιο ηλικιωμένους χρήστες; «Θα υποστήριζα ακριβώς το αντίθετο: ένα παγκάκι χωρίς πλά-

τη προσθέτει μεγαλύτερους βαθμούς ελευθερίας στους χρήστες, καθώς ο συγκεκριμένος τύπος ευνοεί την ανάπτυξη μιας ποικιλίας στάσεων του σώματος σε ποικίλες γειτνιάσεις με τα σώματα των άλλων χρηστών: μόνος σου, με παρέα, ξαπλωτός, υπό γωνία κ.λπ. Με λίγα λόγια, ένα παιχνίδι αυτενέργειας, όπου συμπεριλαμβάνεται η δυνατότητα καθίσματος στο γλυπτό του Καβάφη ή στο ρείθρο της διευρυμένης βάσης του».

Ο Πρόδρομος Νικηφορίδης θυμάται από την εποχή των σπουδών του στη Γαλλία διάφορες απόπειρες «ανασκοπισμού» του παραδοσιακού καθιστικού για λόγους που συνδέονται με άγαρμπες πρωτοβουλίες δημοτικών αρχόντων στον γαλλικό Νότο να παρέμβουν στον σχεδιασμό του, απαιτώντας παγκάκια στα οποία δεν θα ήταν δυνατόν να ξαπλώσουν άστεγοι. Σήμερα πιστεύει ότι η παρουσία υπαίθριων καθιστικών στον δημόσιο χώρο είναι θέμα δημοκρατίας.

«Στον Δήμο Θεσσαλονίκης, τον τελευταίο χρόνο τοποθετήσαμε 335 νέα παγκάκια σε όλη την πόλη, άλλα 450 θα ακολουθήσουν σύντομα. Αν καταφέρουμε σε δύο χρόνια να εξοπλίσουμε την πόλη μας με 1.000 παγκάκια, θα έχουμε κάνει ένα μεγάλο βήμα. Όλα τα παγκάκια είναι δωρεές εταιρειών και ιδιωτών» είναι τα πολύτιμα δημόσια παγκάκια που ανήκουν σε όλους».

Κάθε αρχιτέκτονα που έχει με-

λετήσει την ανάπλαση δημόσιων χώρων σε ελληνική πόλη έχει έρθει αντιμέτωπος με τη λιγότερο ή περισσότερο θορυβώδη ενόχληση των ιδιοκτητών παρακείμενων χώρων εστίασης. «Εξ ορισμού υπάρχει αντιπαλότητα ανάμεσα σε δύο διαφορετικά μοντέλα κατοίκησης του δημόσιου χώρου», επισημαίνει ο Γιώργος Παρμενίδης.

Στη Βουλιαγμένη, προ πενταετίας ο εκεί δήμος πήρε ένα υψηλό ρίσκο: προχώρησε στην ανάπλαση της πλατείας Νυμφών, δίνοντας το πράσινο φως σε μια αρχιτεκτονική μελέτη που προέβλεπε πλήθος καθιστικών και απέκλειε κάθε μελλοντική επέκταση της γειτνιάζουσας εμπορικής δραστηριότητας. Τη μελέτη υπέγραψε το γραφείο Athens Creative με επικεφαλής τον αρχιτέκτονα Αλέξανδρο Αυλωνίτη. «Υπάρχει η στρεβλή εντύπωση ότι η βιωσιμότητα και η επιτυχία του σχεδιασμού ενός δημόσιου χώρου βασίζονται στην ενδυνάμωση της εμπορικής δραστηριότητας με παραχώρηση σε χώρους τραπεζοκαθισμάτων εις βάρος ελεύθερων καθιστικών. Το παράδειγμα της πλατείας Νυμφών στη Βουλιαγμένη είναι χαρακτηριστικό σχετικά με την ενδυνάμωση του δημόσιου χαρακτήρα της μέσω της εκτεταμένης χρήσης καθιστικών». Πιο συγκεκριμένα, γύρω από τους κορμούς των μεγάλων πλατάνων και πεύκων αναπτύχθηκαν καμπύλα καθιστικά χωρίς πλάτες, ενώ στον κεντρικό άξονα κίνησης αναπτύχθηκαν μεγάλα γραμμικά καθιστικά με πλάτες. «Στην αρχή, με το άνοιγμα της πλατείας είχαμε λάβει κάποια τηλεφωνήματα με την παρατήρηση ότι τα παγκάκια είναι υπερβολικά και θα μαζευτούν όλοι οι άστεγοι της Αθήνας... Μετά τον πρώτο καιρό όποια παράπονα έπαψαν να υφίστανται».

Ενθαρρυντική ήταν και η αντίδραση των καταστηματαρχών χώρων εστίασης. «Θα σας πω μόνον αυτό: ο ιδιοκτήτης του ιστορικού Aqua Marina προτίμησε να μη χρησιμοποιήσει την εναλλακτική ζώνη τραπεζοκαθισμάτων που είχαμε σχεδιάσει, διότι δεν ήθελε να χαλάσει την εικόνα της νέας ανάπλασης. Έτσι, προς μεγάλη μας έκπληξη, περιορίστηκε στην ιδιόκτητη ζώνη του αντιλαμβάνομενος την προστιθέμενη αξία της νέας πλατείας».

“
Αισθητικό δίλημμα
Υπήρξε μια παρανόηση και πάνω σε έναν σχεδιαστικό και καλλιτεχνικό «τυρετό» μών των αρχιτεκτόνων, όπου λανθασμένα η αισθητική και η γλυπτική ποιότητα ενός στοιχείου αστικού εξοπλισμού υπερίσχυαν της λειτουργικότητας.

Πρόδρομος Νικηφορίδης
Αρχιτέκτονας

“
Στρεβλή εντύπωση
Επικρατεί η στρεβλή εντύπωση ότι η βιωσιμότητα και η επιτυχία του σχεδιασμού ενός δημόσιου χώρου βασίζονται στην ενδυνάμωση της εμπορικής δραστηριότητας με παραχώρηση σε χώρους τραπεζοκαθισμάτων εις βάρος ελεύθερων καθιστικών.

Αλέξανδρος Αυλωνίτης
Αρχιτέκτονας

Ο Μπρούνο ντε Σα στον ρόλο του Αχιλλέα πάνω από τον Ρόρι Μασγκρέϊβ στον ρόλο του Φοίνικα σε σκηνή από τη «Διιδάμεια», σε σκηνοθεσία Γιώργου Πέτρου. Στην όπερα, την τελευταία που συνέθεσε ο Χέντελ, ο Αχιλλέας κρύβεται, μεταμφιεσμένος σε γυναίκα, στη Σκύρο, απ' όπου περνάει ο Οδυσσέας καθ' οδόν για την Τροία, για να τον πείσει να συμμετάσχει στην εκστρατεία.

Ο Χέντελ και ο Έλληνας μαέστρος

Η «Κ» βρέθηκε στα παρασκήνια του φεστιβάλ του Γκέτινγκεν, που διευθύνει ο Γιώργος Πέτρος

Του απεσταλμένου μας
ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

«**Ελα αύριο να δεις πρόβα**», μου λέει ο αρχιμουσικός Γιώργος Πέτρου στη «Szulitenburger», παραδοσιακή γερμανική ταβέρνα (την οποία όμως έχει Έλληνας, ο Δημήτρης!) στο κέντρο του Γκέτινγκεν. Είμαστε μαζί με μουσικούς του από την Ορχήστρα του Διεθνούς Φεστιβάλ Χέντελ της πόλης. Ο Πέτρος είναι εδώ ο καλλιτεχνικός διευθυντής, θέση από την οποία έχουν περάσει ο σερ Τζον Ελιοτ Γκάρντινερ, ο Νίκολας Μαγκίγκαν κ.ά. Την επομένη, στο Jungenstheater παρακολουθώ πρόβα του «Μεσσία»: ο Πέτρος κάθε τόσο διακόπτει για να δώσει οδηγίες στα αγγλικά. Όταν η υψίφωνος Άννα Μαρία Λάμπιν ολοκληρώνει την άρια «I Know that my Redeemer Liveth», οι μουσικοί επικροτούν την ερμηνεία χτυπώντας τα δοξάρια τους στα αναλόγια.

Αργότερα ο Πέτρος με οδηγεί στο βιετναμέζικο εστιατόριο «Gamie», στην καρδιά του Γκέτινγκεν, με το ονομαστό πανεπιστήμιο, από το οποίο πέρασε και ο Γεώργιος Βιζυηνός το 1875.

Αυτός που δεν επισκέφθηκε ποτέ το Γκέτινγκεν είναι ο Γκέοργκ Φρίντριχ Χέντελ. Γεννημένος το 1685 στο Χάλε, το 1710 εγκαταστάθηκε στο Λονδίνο, όπου και πέθανε το 1759. Στο Λονδίνο ο Χέντελ έγραψε το πασίγνωστο «Αλληλουσία» του «Μεσσία», συνέθεσε τον ύμνο «Zadock the Priest», που παίζεται στις στέψεις των Αγγλων βασιλέων (και –παραπομπή– σε αγώνες Champions League), όμως ο Χέντελ οφείλει μέγα μέρος της αθανασίας του στις όπερες.

Εδώ κολλάει το Γκέτινγκεν: το 1919 ο Γερμανός ιστορικός τέχνης και μουσικολόγος Οσκαρ Χάγκεν ανάρρωνε από τη φωνική τότε ινφλουέντσα. Στη βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου ξεθάψε παρτιτούρες από όπερες του Χέντελ που τον κατέστησαν περιζήτητο στην εποχή του (και λατρεύονται σήμερα), όμως το 1919 ήταν τελείως ξεχασμένες. Αυτό άλλαξε χάρη στην επιμονή του Χάγκεν.

Το φεστιβάλ ξεκίνησε το 1920 με ιδιωτικές παραστάσεις, αλλά ο ενθουσιασμός όλων ήταν τέτοιος, που οδήγησε τον Χάγκεν τον Ιούνιο του 1920 να οργανώσει στο δημοτικό θέατρο του Γκέτινγκεν

το ανέβασμα της όπερας «Ροντελίντα» του Χέντελ. Αυτή η παράσταση πυροδότησε την «Αναβίωση» της όπερας του Χέντελ.

«Φέτος κλείνω το φεστιβάλ με ένα ορατόριο και μια όπερα, τον «Μεσσία» και τη «Διιδάμεια», μου λέει ο Πέτρος. «Είναι και τα δύο γραμμένα το 1741 και έχουν άμεση σύνδεση διότι το ένα γράφτηκε αμέσως μετά το άλλο: η «Διιδάμεια» σηματοδότησε το τέλος του Χέντελ ως συνθέτη όπερας στην Αγγλία και ο «Μεσσίας» την εποχή των μεγάλων ορατορίων».

Η προσέγγιση του μαέστρου

Ο Πέτρος είναι διεθνώς αναγνωρισμένος (και πολυβραβευμένος) για τις «ιστορικά ενημερωμένες ερμηνείες» έργων μπαρόκ είτε μπροστά στο κοινό είτε στο στούντιο (Deutsche Grammophon, Decca, MDG). Είναι η προσέγγιση που αποπειράται να αποτυπώσει τον ήχο και το ύφος μιας σύνθεσης έτσι όπως ακούστηκε στην εποχή του συνθέτη. Εμφαση δίδεται στη χρήση οργάνων εποχής, καθώς όλα τα μουσικά όργανα έχουν περάσει από πολλές τροποποιήσεις μέσα στους αιώνες.

Βεβαίως, ο Πέτρος έχει διευθύνει και όπερες του μπέλ κάντο (με συμμετοχή στο μεγάλο φεστιβάλ Ροσίνι στο Πέζαρο) έως κλασικά και ρομαντικά έργα, ελληνικές οπερέτες αλλά και αμερικανικό μιούζικαλ. Τον θυμάμαι το 2012 στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση να διευθύνει την Καμεράτα στην 7η του Μπετόβεν και στο μπαλέτο «Τα πλάσματα του Προμηθέα», με τη συνεργασία της ομάδας χορού Griffon (χορογραφία: Ιωάννα Πορτόλου), συνδυάζοντας την ιστορικά ενημερωμένη ερμηνεία ενός κλασικού έργου με τον σύγχρονο χορό.

Όπως μου εξηγεί, «πέρασαν χρόνια μέχρι να πειστεί ο κόσμος ότι αυτή η προσέγγιση έχει μουσική αξία και όχι απλώς ιστορική. Μιλώ για προσέγγιση: όσο κι αν προσπαθούμε, δεν θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε απόλυτα πώς ακούγονταν αυτά τα έργα την εποχή του Μπαχ και του Χέντελ. Επιπλέον, μαθαίνεις από αυτήν την προσέγγιση: ποια ήταν η εξέλιξη στον 18ο και τον 19ο αιώνα. Καταλαβαίνεις γιατί ο Μότσαρτ και ο Μπετόβεν έγραφαν κάτι έτσι και όχι αλλιώς».

Ο Γιώργος Πέτρος, ενώ διευθύνει το ορατόριο «Μεσσίας» που έγραψε ο Γκέοργκ Φρίντριχ Χέντελ το 1741. Ο Έλληνας αρχιμουσικός έκλεισε πενταετία ως καλλιτεχνικός διευθυντής στο Γκέτινγκεν και η θητεία του ανανεώθηκε για άλλα πέντε έτη.

Ο Πέτρος έκλεισε πενταετία ως καλλιτεχνικός διευθυντής στο Γκέτινγκεν. Όμως οι Γερμανοί ανανέωσαν τη θητεία του για άλλα πέντε. «Πήγε καλά αυτό το πρότζεκτ. Είναι όλοι ευχαριστημένοι εδώ και εγώ κάνω αυτά που θέλω. Οικονομικά είναι δύσκολα – αλλά και πού δεν είναι; Κυρίως το επίπεδο των μουσικών είναι πολύ υψηλό εδώ. Έχουμε αυτήν την καταπληκτική ορχήστρα, στην οποία έχουν συγκεντρωθεί κορυφαίοι μουσικοί από όλο τον κόσμο. Απολαμβάνω να δουλεύω σε αυτό το φεστιβάλ, διότι όταν έχεις την ευκαιρία να κάνεις αυτή τη μουσική σε τέτοιο επίπεδο είναι χαρά Θεού».

Υψηλού επιπέδου μουσικοί συμμετέχουν στο φεστιβάλ γενικότερα, κρίνοντας και από τις εξαιρετικές συναυλίες μικρών συνόλων είτε στις εκπληκτικές αίθουσες του πανεπιστημίου είτε στις εκκλησίες της πόλης: ντούο

Lucescuro, Les Arcanes Baroque, Baroque Influencers, Ερικ Μπόσκραφ με το σύνολο Folobarocco.

Τη βραδιά του «Μεσσία», στη μεγάλη αίθουσα Stadthalle, ξεχωρίζω καλύτερα, συγκριτικά με την πρόβα, αυτό που μου έλεγε ο Γιώργος για τους εκπληκτικούς τρομπιτίστες που έχει η ορχήστρα (παίζουν την μπαρόκ τρομπέτα, χωρίς πιστόνια) και τον Καναδό βαρύτονο Ντρου Σαντίνι, ειδικά στο «The Trumpet Shall Sound». Όμως η απόλυτη ευδαιμονία έρχεται με τα δύο καταπληκτικά μέλη του έργου, με τη χορωδία να απογειώνεται στο «Worthy is the Lamb that was Slain» και βέβαια στη φούγκα του «Amen». Το κοινό αποθεώνει τους ερμηνευτές στο φινάλε και όταν λίγη ώρα αργότερα καθόμαστε στον πεζόδρομο έξω από την ταβέρνα του Δημήτρη, ένα ζευγάρι ηλικιωμένων Γερμανών που περνάει αναγνώ-

ρίζει τον Πέτρος και κοντοστέκεται για να «υποβάλει τα σέβη του στον μαέστρο».

Με τη «Διιδάμεια» το φετινό φεστιβάλ έκανε πρεμιέρα, με την όπερα αυτή έκανε και το γκραν φινάλε του, στο ιστορικό θέατρο της πόλης, το Deutsches Theater. Εδώ ο Πέτρος υπογράφει όχι μόνο τη μουσική διεύθυνση, αλλά και τη σκηνοθεσία.

Η παράσταση είναι συμπαραγωγή με το ιρλανδικό θέατρο του Γουέξφορντ. «Κατά κανόνα, οι παραγωγές στήνονται αλλού διότι στο Γκέτινγκεν δεν έχουμε την κατάλληλη υποδομή», μου εξηγεί ο Πέτρος. «Έχουμε κάνει και εδώ παραγωγές στο παρελθόν, αλλά είναι πιο απλό να ξεκινήσουμε από ένα ήδη υπάρχον θέατρο που έχει όλους τους συντελεστές και να σχεδιάσουμε όλο το παζλ. Ξεκινάς από το θέατρο και πας μετά στην παραγωγή. Και ελπίζουμε η συγκεκριμένη παράσταση να πάει σε άλλες χώρες, ήδη έχουν γίνει συζητήσεις».

Ελληνικό χρώμα

Γιατί όμως επέλεξε το συγκεκριμένο έργο; «Διότι είναι πολύ ιδιαίτερο – και έχει έντονα ελληνικό χρώμα: ο Αχιλλέας κρύβεται, μεταμφιεσμένος σε γυναίκα, στη Σκύρο, απ' όπου περνάει ο Οδυσσέας, καθ' οδόν για τον πόλεμο στην Τροία, για να τον πείσει να συμμετάσχει στην εκστρατεία. Πρέπει όμως πρώτα να τον αναγνωρίσει. Εδώ υπάρχει ένα κωμικό στοιχείο. Όμως, από την άλλη, ο Αχιλλέας έχει ερωτευθεί τη Διιδάμεια, παντρεύονται στο τέλος – αλλά υπό τον όρο να φύγει αμέσως μετά τον γάμο για τον πόλεμο. Οπότε δεν ξέρω πόσο κωμωδία είναι εντέλει. Το έργο πραγματεύεται αυτήν την αένα εσωτερική σύγκρουση, που όλους μας ταλαιώνει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, ανάμεσα στην επιθυμία και στο καθήκον».

Η ένταση που περιγράφει ο Πέτρος αναδύεται μέσα από τη μουσική του Χέντελ, οι όπερες του οποίου έχουν έναν ιδιαίτερα αισθαντικό χαρακτήρα πολύ λεπτών αποχρώσεων. Εδώ, στις σκηνές όπου κυριαρχεί ένας εξαιρετικός σύγχρονος ερμηνευτής του λυρικού θεάτρου, ο Βραζιλιάνος Μπρούνο ντε Σα, εκπληκτικός ως προς τη θεατρικότητα του αλ-

λά και ως προς τη φωνή (είναι φυσική σοπράνο!), ο αισθησιασμός είναι διάχυτος.

Η σκηνοθεσία του Πέτρου παρουσιάζει ειδικό ενδιαφέρον: τοποθετεί τη δράση της όπερας παράλληλα με τις χορογραφημένες κινήσεις σύγχρονων ξένων τουριστών στη Σκύρο. Πέρα από το έμμεσο ειρωνικό σχόλιο για τη σχέση αρχαίου κλέους και σύγχρονου τουρισμού, ο τρόπος που διπλώνει ο χρόνος εδώ υποδηλώνει τη διαχρονικότητα των ανθρώπινων αγωνιών και επιθυμιών: στον πυρήνα τους παραμένουν ίδιες.

Επιπλέον, ο Πέτρος ρίχνει κάθε τόσο ένα διαφανές τούλι στη σκηνή όπου παράλληλα με τη σκηνική δράση προβάλλονται πάνω του εικόνες και κινήσεις που ο ίδιος σχεδίασε μέσω ΑΙ, προσδίδοντας άλλοτε έναν τόνο φαντασμαγορίας και άλλοτε κάτι υποβλητικό, αέρινο στην όλη ατμόσφαιρα. Όμως το εφέ αυτό προσφέρει και ένα στοιχείο προβολής στο μέλλον: ο Αχιλλέας όχι μόνον αφήνει τον έρωτα για να πάει στον πόλεμο, αλλά θα βρει εκεί τον θάνατο.

Η «Διιδάμεια» του Γκέτινγκεν έχει ήδη προσελκύσει εγκωμιαστικές κριτικές από τους μουσικοκριτικούς στη Γερμανία και αλλού: «Ο Χέντελ στα καλύτερά του», γράφει το Orpheus-magazine, «συγκινητικό, ευφυές και συναρπαστικό», γράφει το forumopera.com. Η θέαση της είναι όντως μια ανταμοιβή (μειον την απουσία αγγλικών υπερτίτλων, βασικό κενό σε ένα φεστιβάλ που φέρει τον τίτλο του «Διεθνούς»).

Όταν την επομένη παίρνω το τρένο της επιστροφής για τη Φρανκφούρτη, θυμάμαι ακόμα το θερμό χειροκρότημα που εισέπραξε από το απαιτητικό γερμανικό κοινό ο Πέτρος – όχι μόνο στο φινάλε της όπερας, αλλά και τη στιγμή που εμφανίστηκε στο πόντιουμ για να διευθύνει αμέσως μετά το διάλειμμα. Τον Γιώργο Πέτρος και οι Έλληνες φιλόμουσοι θα έχουν την ευκαιρία να δουν από κοντά σύντομα: το Σάββατο 11 Ιουλίου, στις 8.30 μ.μ., θα διευθύνει την Καμεράτα Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής στην εμβληματική όπερα «Ορφέας και Ευρυδίκη» του Γκλνκ (εκδοχή του Μπερλιόζ στα γαλλικά με 4 πράξεις) σε συναυλιακή μορφή στο θέατρο της Αρχαίας Μεσσήνης.

ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΝΕΤΑΙ

Για πρώτη φορά
στην Ελλάδα

Από την απαρχή των διωγμών,
στην «Τελική Λύση του εβραϊκού
ζητήματος» και στα στρατόπεδα
εξόντωσης

Ένα χρονικό της ναζιστικής
φρίκης με αποκαλυπτικές
μαρτυρίες, πλήθος στοιχείων και
συγκλονιστικές φωτογραφίες

Μη χάσετε
τον Α' Τόμο
την Κυριακή
14 Ιουνίου

